

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การสํารวจศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
Building of Tourism Capacity of NoenMaprang District,
Phitsanulok Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

นวัตกรรมภูมิปัญญาวิถีพุทธสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

Inno-Life of Buddhist Wisdom to Sustainable Tourism of
Noenmaprang District, Phitsanulok Province.

โดย

พระครูปลัดสวพัฒนพุทธิคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม)

พระมหาเทวประภาส วชิรญาณเมธี (เทวประภาส มากคล้าย)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU 65019

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๓ เรื่อง

การสร้างความสามารถในการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
Building of Tourism Capacity of NoenMaprang District,
Phitsanulok Province

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

นวัตกรรมภูมิปัญญาวิถีพุทธสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

Inno-Life of Buddhist Wisdom to Sustainable Tourism of
Noenmaprang District, Phitsanulok Province.

โดย

พระครูปลัดสวพัฒนพุทธิคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม)

พระมหาเทวประภาส วชิรญาณเมธี (เทวประภาส มากคล้าย)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU 65019

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Sub – Research Report 3

Building of Tourism Capacity of NoenMaprang District,
Phitsanulok Province

Under Research plan

Inno-Life of Buddhist Wisdom to Sustainable Tourism of
Noenmaprang District, Phitsanulok Province.

By

Phrakrupaladsuwattanabuddhikun (Suthep Deeyiam)

Phramahatevaprapas (Tevaprapas Makklay)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Buddhachinaraj Buddhist College

B.E. 2565

Research Project Funded by Thailand Science Research and Innovation

MCU 65019

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	รูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย:	พระครูปลัดสุวัฒนพุทธคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม) และพระมหาเทวประภาส (เทวประภาส มากคล้าย)
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง “รูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ๒๒ รูป/คน การวิจัยเชิงสำรวจโดยการสังเกต (Observation techniques) และการแจกแบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaires) ประชาชนในอำเภอเนินมะปราง ๔๐๐ คน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสภาพในพื้นที่ และเพื่อยืนยันแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพฯ ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เกี่ยวข้อง ๑๐ รูป/คน เพื่อหาข้อสรุปแนวทาง และวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีความเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ

ผลการวิจัยพบว่า

๑. อำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๔๖ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวม ๒๕ แหล่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลชมพู และตำบลนาหมั่ง ผู้ตอบแบบสอบถามความคาดหวังที่มีต่อ ภาควิชาที่ควรทำหน้าที่ในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ เป็นภาคราชการอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐ รองลงมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ และสมาชิกในชุมชน มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๓.๗ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน, อาชีพ, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นต่อภาควิชาที่ควรทำหน้าที่ฯ ต่างกัน มีระดับการประเมินองค์ประกอบฯ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกประเด็น จึงยอมรับสมมติฐานทางสถิติที่ตั้งไว้

๒. องค์ประกอบการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = ๒.๙๗) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = ๓.๖๘) ส่วนในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย = ๓.๑๐)

๓. จากการวิเคราะห์ SWOT ปัจจัยภายในและภายนอก และสังเคราะห์ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการ สร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฯ สามารถนำมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ หรือองค์ประกอบที่สำคัญๆ ได้ ๗ ด้าน ซึ่งสามารถกำหนดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและ กระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : การสร้างศักยภาพ, การท่องเที่ยว, อำเภอนินมะปราง

Research Title: Capacity Building Model for Tourism Development of Noen Maprang District Phitsanulok Province

Researchers: Phrakrupaladsuwattanabuddhikun (Suthep Deeyiam)
Phramaha Tevaprapas Makklay

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Buddhachinaraj Buddhist College

Fiscal Year: 2022/2565

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The research on "Capacity Building Model for Tourism Development of Noen Maprang District Phitsanulok Province" has the objectives 1) To investigate the capacity level for tourism management in Noen Maprang District, Phitsanulok Province 2) To analyze key components to capacity building for tourism management in Noen Maprang District Phitsanulok Province and 3) To propose a capacity building model for tourism management of Noen Maprang District, Phitsanulok Province. This study used mixed methods research, which was conducted through survey research using an observation and interview with 23 local actors. Data were collected by distributing copies of questionnaires to the sample of 400 local people in Noen Maprang District and a focus group discussion of 10 people in order to find a guideline and analyze data on capacity building management that is practically feasible.

The results of research

1. There are 46 tourist attractions in Noen Maprang District, most of which (55 %) are natural tourist attractions. Most of the respondents (88.0 %) had the highest level of their expectations that other government sector was the sector that should in charge of capacity building for tourism management, followed by local administrative organizations at all levels. They had the lowest level of expectation of community members (3.7 %).

2. Overall key components to capacity building for tourism management was at a moderate level (mean = 2.97). When individual aspects were considered, an aspect with the highest mean was tourism resources (mean = 3.68). An aspect with the lowest mean was tourism community products (mean = 3.10).

3. From SWOT analysis and the TOWS matrix synthesis, key components to strategic success factors in managing the capacity building in tourism were

determined to be used to develop strategy model or important components that are suitable for practical implementation in 7 areas. They could be determined in order of need for implementation from the research results, namely, community participation; support capacity, service to tourists, tourism management, tourism community products, tourism activities and process, and tourism resources.

Keywords : Capacity Building, Tourism, Noen Maprang District

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับร่างสมบูรณ์เรื่อง “รูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก “Capacity Building Model for Tourism Development
of Noen Maprang District Phitsanulok Province” นี้ สำเร็จเสร็จสิ้นได้ด้วยความร่วมมือของ
บุคคลหลายฝ่ายดังนี้

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ให้โอกาสแก่ผู้วิจัยจากวิทยาลัย
สงฆ์พุทธชินราชได้ทำวิจัยศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและเป็นผลงานทางวิชาการ

ขอขอบพระคุณพระเดชพระคุณ ท่านเจ้าคุณอาจารย์ พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และบุคลากรทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีเมตตาตรวจ
งานวิจัยคอยเสนอแนะแก้ไขเพื่อให้งานออกมาสมบูรณ์ที่สุด ตลอดถึงอำนวยความสะดวกทุกอย่างแก่
คณะผู้วิจัย

ขอขอบคุณคณะกรรมการผู้ตรวจงานวิจัยทุกท่านที่เมตตาเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข
งานวิจัยให้แก่คณะผู้วิจัย ซึ่งจะทำให้ผลงานออกมาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้นำมาปรับปรุงแก้ไข

ส่วนดีที่เกิดจากงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอถวายบูชาพระรัตนตรัย คุณครูอุปัชฌาย์อาจารย์
มารดาบิดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดถึงทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ และคณะ
๕ กันยายน ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญแผนภาพ.....	ฐ
สารบัญภาพ.....	ฑ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๓
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย.....	๘
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศักยภาพ.....	๙
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	๒๔
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	๓๕
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	๓๙
๒.๕ ข้อมูลพื้นที่วิจัย.....	๔๗
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๔๙
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๕๖
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๕๗
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๕๗
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๖๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๖๔
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๖๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๗๑
บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๗๓
๔.๑ ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	๗๔

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

๔.๒	องค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	๑๐๙
๔.๓	แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	๒๒๔
๔.๔	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๒๔๒
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๒๔๖
๕.๑	สรุปผลการวิจัย.....	๒๔๘
๕.๒	อภิปรายผลการวิจัย.....	๒๖๐
๕.๓	ข้อเสนอแนะ.....	๒๖๕
บรรณานุกรม.....		๒๖๗
ภาคผนวก.....		๒๗๓
	ผนวก ก แบบสัมภาษณ์งานวิจัย.....	๒๗๔
	ผนวก ข หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากการวิจัย.....	๒๘๘
	ผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๒๙๐
	ผนวก ง แบบสรุปโครงการ.....	๒๙๓
	ผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๒๙๙
ประวัติผู้วิจัย.....		๓๐๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภท ของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง.....	๗๖
๔.๒ แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภท ของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง.....	๗๘
๔.๓ แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง.....	๘๐
๔.๔ แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภท ของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง.....	๘๓
๔.๕ แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภท ของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลวังโพรง และตำบลวังยาง อำเภอเนินมะปราง...	๘๖
๔.๖ แสดงตารางสรุปจำนวนและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเนินมะปรางจำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว.....	๘๗
๔.๗ จำนวน และคำร้อยละของระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป ต่อสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	๘๘
๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวม.....	๙๐
๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการ จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	๙๑
๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการ จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว.....	๙๒
๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการ จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ.....	๙๓
๔.๑๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการ จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว.....	๙๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	๙๕
๔.๑๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	๙๖
๔.๑๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว.....	๙๗
๔.๑๖ จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.....	๙๘
๔.๑๗ การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามระยะเวลา จากประสบการณ์การทำงาน ตามความคิดเห็นของประชาชน.....	๑๐๑
๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๑๐๒
๔.๑๙ การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตาม อาชีพตามความคิดเห็นของประชาชน.....	๑๐๒
๔.๒๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามอาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๑๐๓
๔.๒๑ การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามระยะเวลา ที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตามความคิดเห็นของประชาชน.....	๑๐๔
๔.๒๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๑๐๕
๔.๒๓ การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตาม ความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ ตามความคิดเห็นของประชาชน.....	๑๐๖
๔.๒๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตามความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๑๐๗
๔.๒๕ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบฯ.....	๑๐๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

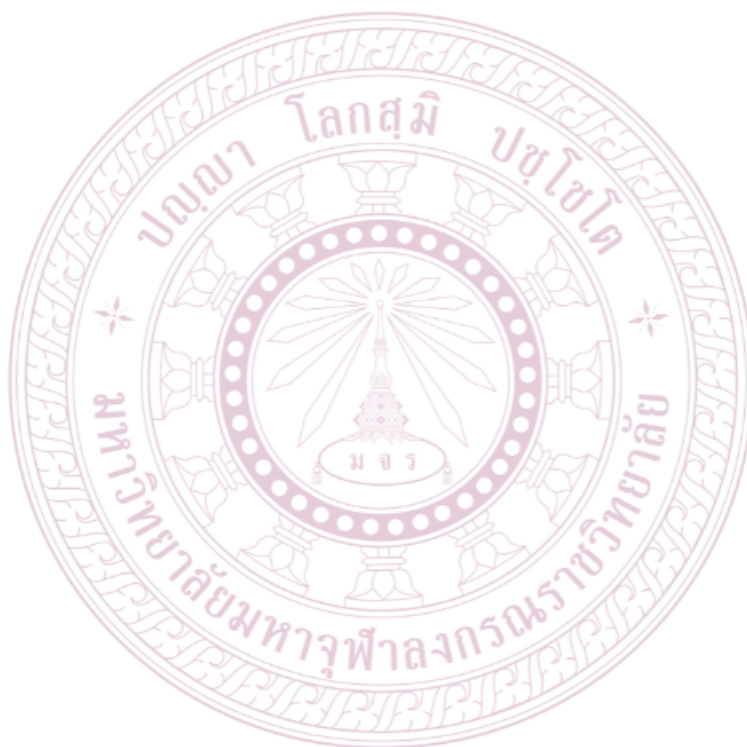
ตารางที่	หน้า
๔.๒๖ แสดงการจัดลำดับสภาพ จากระดับค่าเฉลี่ยระดับสภาพการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวม.....	๑๑๐
๔.๒๗ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	๑๓๔
๔.๒๘ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยวใน อำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว.....	๑๔๓
๔.๒๙ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ.....	๑๕๒
๔.๓๐ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ.....	๑๖๑
๔.๓๑ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ.....	๑๖๙
๔.๓๒ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	๑๗๗
๔.๓๓ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทาง การท่องเที่ยว.....	๑๘๕
๔.๓๔ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	๑๘๘
๔.๓๕ แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส.....	๑๘๙
๔.๓๖ แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส.....	๑๙๐
๔.๓๗ แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง.....	๑๙๑
๔.๓๘ แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค.....	๑๙๒
๔.๓๙ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว.....	๑๙๓
๔.๔๐ แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็ง และโอกาส.....	๑๙๔
๔.๔๑ แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวจากสภาพที่เป็นจุดอ่อน และโอกาส.....	๑๙๕
๔.๔๒ แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรค และจุดแข็ง.....	๑๙๖
๔.๔๓ แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อน และอุปสรรค.....	๑๙๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๔๔ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix	
ด้านขีดความสามารถในการรองรับ.....	๑๙๘
๔.๔๕ แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส.....	๑๙๙
๔.๔๖ แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส.....	๒๐๐
๔.๔๗ แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง.....	๒๐๑
๔.๔๘ แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค....	๒๐๒
๔.๔๙ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix	
ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว.....	๒๐๓
๔.๕๐ แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส.....	๒๐๔
๔.๕๑ แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส.....	๒๐๕
๔.๕๒ แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง.....	๒๐๖
๔.๕๓ แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค.....	๒๐๗
๔.๕๔ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix	
ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	๒๐๘
๔.๕๕ แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส.....	๒๐๙
๔.๕๖ แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส.....	๒๑๐
๔.๕๗ แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรค	
และจุดแข็ง.....	๒๑๑
๔.๕๘ แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและ	
อุปสรรค.....	๒๑๒
๔.๕๙ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix	
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	๒๑๓
๔.๖๐ แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส.....	๒๑๔
๔.๖๑ แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส.....	๒๑๕
๔.๖๒ แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง.....	๒๑๖
๔.๖๓ แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค.....	๒๑๗
๔.๖๔ แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix	
ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว.....	๒๑๘
๔.๖๕ แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็ง	
และโอกาส.....	๒๑๙
๔.๖๖ แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อน	
และโอกาส.....	๒๒๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๖๗ แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรค และจุดแข็ง.....	๒๒๑
๔.๖๘ แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อน และอุปสรรค.....	๒๒๑

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ การวิเคราะห์แบบ TOWS	๒๒
๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๕๖
๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย.....	๖๐
๔.๑ แสดงแผนที่แนบท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๖๗ (พ.ศ. ๒๕๐๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗.....	๑๑๕
๔.๒ แสดงแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. ๒๕๕๘.....	๑๑๘
๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๒๔๒

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๔.๑ ศูนย์ผลิตภัณฑ์ชุมชนผารังหมี ชุมชนต้นแบบนวัตกรรมวิถีของอำเภอเนินมะปราง.....	๑๒๑
๔.๒ ตัวอย่างของศูนย์ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ริเริ่มก่อตั้งโดยชุมชน ที่ควรมีการต่อยอด ด้านอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ของฝากนักท่องเที่ยว.....	๑๒๘
๔.๓ พื้นที่อำเภอเนินมะปรางมีจุดเด่นจากความงดงามของถ้ำและภูเขาหิน ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยวที่จัดการโดยชุมชนได้.....	๑๓๒
๔.๔ ตัวอย่างของการนำอัตลักษณ์วัฒนธรรมจากภูมิปัญญาชื่อหมู่บ้านและภูมิปัญญา ท้องถิ่นในชุมชนมาประยุกต์สร้างเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อนำเสนอนักท่องเที่ยวใน อำเภอเนินมะปราง.....	๑๓๗
๔.๕ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีการบูรณาการสร้างเครือข่ายแหล่ง ท่องเที่ยวในทุกมิติในชุมชน ทั้งมิติศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และเชิงเกษตร.....	๑๔๒
๔.๖ ตัวอย่างของการออกแบบการรองรับนักท่องเที่ยวด้วยการเสนอ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตที่น่าสนใจ.....	๑๔๘
๔.๗ ตัวอย่างของความพยายามของภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้เริ่มเข้ามา มีบทบาทส่งเสริมกระตุ้นให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ในระยะหลังการ แพร่ระบาดโควิด.....	๑๕๑
๔.๘ จุดแข็งของการนำเสนอที่ปักในรูปแบบต่างๆ ของภาคผู้ประกอบการเอกชน	๑๕๖
๔.๙ ตัวอย่างของการรวมกลุ่มขนส่งสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวทางเลือก ของภาคผู้ประกอบการเอกชนในอำเภอเนินมะปราง.....	๑๖๔
๔.๑๐ ตัวอย่างหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาจัดโครงการเสริมศักยภาพ ด้านการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่.....	๑๖๗
๔.๑๑ ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการช่วยกันแก้ไขปัญหาในชุมชน.....	๑๗๓
๔.๑๒ ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผู้ผลิตเริ่มใช้ช่องทางออนไลน์ ในการกระจายการจำหน่ายสินค้าไปถึงผู้บริโภคโดยตรง.....	๑๘๓

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา สังคมโลกอยู่ภายใต้กระแสแห่งโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนให้ผู้คนสามารถเดินทางด้วยความสะดวกรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศไทยที่เป็นประเทศที่ร่ำรวยด้วยประเพณี วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติมาช้านาน กลายเป็นจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวของประชาคมโลก มานับกว่า ๕๐ ปี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ก่อนการเกิดวิกฤตไวรัสโควิด-๑๙ ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวต่างชาติรวมทั้งหมด ๓.๐๖ ล้านล้านบาท เป็นประเทศที่ได้รายได้จากนักท่องเที่ยวมากที่สุดเป็นภูมิภาค โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในไทย ๓๙.๗๗ ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ ๑๒ ของ GDP ปฏิเสธไม่ได้ว่าการดำรงอยู่ของกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศมาอย่างยาวนาน^๑

ในด้านการส่งเสริมศักยภาพเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในระดับฐานรากนั้น ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๘๐)^๒ ได้กำหนดกรอบด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันที่มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตและบริการให้สามารถแข่งขันได้เกิดความยั่งยืนประชาชนมีคุณภาพชีวิตและมีรายได้ที่ดีขึ้นรวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนมีแนวทางเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการเพื่อตอบสนองต่อโจทย์การพัฒนารองรับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

องค์กรภาครัฐได้มีแนวทางในหลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมโดยกำหนดเป้าหมายทั้งในด้านรายได้ความเป็นธรรมการลดความเหลื่อมล้ำที่มุ่งเน้นสร้างรายได้และความเจริญความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจโดยให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์มั่นคงมั่งคั่งยั่งยืนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อให้สามารถจำหน่ายได้และมุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล^๓

หนึ่งในแนวคิดดังกล่าวของภาครัฐเพื่อสนองโจทย์ดังกล่าวนี้พบว่ากรมการพัฒนาชุมชนได้ริเริ่มแนวคิดนวัตกรรมวิถีในการจัดการชุมชนเพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีชวนกันคิดชวนกันทำผลิตสินค้าและบริการรวมทั้งมีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวระดับชุมชนที่มีเสน่ห์ดึงดูด

^๑ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://www.mots.go.th/> (๑๐ ต.ค. ๖๔).

^๒ ราชกิจจานุเบกษา, ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐), เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก, ๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑, หน้า ๒๑.

^๓ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔, (กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๖๐), หน้า ๘๕.

และมีคุณค่าเพียงพอให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนเพื่อกระจายรายได้ให้คนในชุมชนอันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งเป็นแนวคิดที่น่าสนใจและประสบความสำเร็จในบางพื้นที่มาโดยลำดับ

อย่างไรก็ดีนับจากการเกิดวิกฤตการระบาดทั่วของไวรัสโคโรนา พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๓ ที่เกิดการระบาดทั่วโลกที่กำลังดำเนินไปของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙; โควิด-๑๙) โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และประเทศไทยเริ่มในเดือนกุมภาพันธ์ อันนำมาสู่การประกาศดรงับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและจำกัดการเดินทางท่องเที่ยวของผู้คนเป็นเวลาหลายเดือนในกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๓^๔ เพื่อสนองต่อการป้องกันการดำเนินของโรคดังกล่าว ทำให้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดนวัตกรรม (นวัตกรรม) ในการจัดการชุมชนเพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจจากภาคบริการที่ประสบกับวิกฤตภาคบริการและทำให้ขาดรายได้ไปจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรภายใต้วิกฤตที่มีการจำกัดการเคลื่อนย้ายของผู้คน

แต่จากการรายงานผลการแพร่ระบาดของโรคในประเทศไทยดังกล่าวในกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประเทศไทยอยู่ในจุดที่ได้รับการยอมรับเรื่องการป้องกันโรคระบาดจากนานาชาติและวิถีชุมชนชนบทเป็นส่วนหนึ่งที่โอบอุ้มรากฐานของการดำเนินไปของเศรษฐกิจในฐานะรากภายใต้วิกฤต^๕ ทำให้พบว่าจุดแข็งของชุมชนบนฐานของการใช้ความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในชนบทไทยทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างอัตลักษณ์ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ สามารถปรับตัวเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดทั้งของบุคคลชุมชนและสังคม จึงแสดงได้ประจักษ์ชัดว่าภายใต้วิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจหรือสาธารณสุข ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงและอยู่รอดของชุมชนไทย

ดังนั้น ภายใต้ปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอรอยต่อกับจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดพิจิตรนั้น มีตัวอย่างของชุมชนที่สามารถบริหารจัดการจนอยู่รอดได้ภายใต้วิกฤตดังกล่าว อีกทั้งบริบทพื้นที่ยังมีความหลากหลายมีทั้งอุทยานแห่งชาติแหล่งท่องเที่ยวและจุดแข็งด้านภูมิปัญญาวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่สำคัญอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกมาศึกษา โดยเริ่มจากการพัฒนาชุดองค์ความรู้ เพื่อนำความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ในบริบทต่างๆ ของชุมชน ทั้งบุคคลหรือเอกสาร (Tacit Knowledge) มาพัฒนาให้เป็นระบบ และให้มีสภาพเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นชุดความรู้ หรือการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ และสามารถนำไปพัฒนา ต่อยอด เพื่อ

^๔ ราชกิจจานุเบกษา, “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓”. เล่มที่ ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๙๓ ง, วันที่ ๒๒ เม.ย. ๒๕๖๓, หน้า ๑๖.

^๕ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, สช. ย้ำ ‘พลังชุมชน’ คือปราการด่านหน้าเอาชนะโควิด ๑๙, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1371> (๑๐ ต.ค. ๖๔).

การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก อันเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการ ค้นหาศักยภาพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของอำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมของชุมชน ภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการทำโครงการวิจัยที่มีผลจากการต่อยอดงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกมีส่วนร่วมในการวางแผนรับมือกับในบทบาท และหน้าที่ต่างๆ ของหมู่บ้าน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพร เพื่อการรักษาโรค และทักษะในเรื่องต่างๆ คนในชุมชนมีความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ในพื้นที่ของตนเอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ทว่ายังคงมีปัญหาจากความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว ความไม่พร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวก ทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากรท่องเที่ยวขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการของภาครัฐและการบูรณาการเพื่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ความล้าสมัยของกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง เพื่อหาแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอรอยต่อกับจังหวัดพิษณุโลกจังหวัดพิจิตรที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการจนอยู่รอดได้ ภายใต้วิกฤตดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการ เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ควรเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งเน้นศึกษาศักยภาพในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การยกระดับทุนทั้งที่อยู่ในตัวคน และกระจายอยู่ในสถานที่ต่างๆ เพื่อสามารถพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการขับเคลื่อนโครงการนวัตกรรม ของกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย โดยมุ่งเน้นการศึกษาแนวคิด หลักการ ปัญหา อุปสรรค และแนวปฏิบัติของทั้งองค์กรภาครัฐ ประชาชน และองค์กรเอกชนในท้องถิ่น เพื่อแสวงหาองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมศักยภาพด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการจัดการ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

๑) ตัวแปรของการวิจัยเชิงปริมาณ

ตัวแปรของการวิจัยเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อวิเคราะห์ “องค์ประกอบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษาสูงสุด, อาชีพ ฯลฯ และตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ระดับองค์ประกอบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑) ตัวแปรของการวิจัยเชิงคุณภาพ

ตัวแปรของการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อสังเคราะห์ ศึกษาองค์ประกอบที่พึงประสงค์ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ประกอบกับแนวคิดและองค์ประกอบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หลักการและคุณค่าของแนวคิดการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตามแนวคิดพระพุทธศาสนาและแนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

๑) ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก^๖ จำนวน ๕๘,๒๐๔ คน โดยการศึกษาครั้งนี้ กำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน^๗ โดยการสุ่มประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จำนวน ๔๐๐ คน

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร ดังนั้น จึงกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยว ในลักษณะของชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีกระบวนการส่งเสริมการทำงานในลักษณะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

โดยกำหนดผู้แทนเครือข่ายตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว กลุ่มองค์กร จัดการท่องเที่ยว และเครือข่ายเอกชน จำนวน ๓๒ คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงตามความสำคัญของการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) รวมจำนวน ๒๓ รูปหรือคน แบ่งออกเป็น ภาคประชาชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน ๘ คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน ๗ กลุ่ม และหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๔ คน จาก ๘ หน่วยงาน รวม ๒๓ คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงตามความสำคัญของการศึกษาวิจัย แบ่งออกเป็น

๑.๑ ภาคประชาชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน ๔ กลุ่ม คือ

- เครือข่ายเอกชนในพื้นที่ (กลุ่มคนรักเนินมะปราง) จำนวน ๒ คน
- กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ จำนวน ๒ คน
- ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์ในพื้นที่ จำนวน ๒ คน
- ผู้ประกอบกิจการนำเที่ยวในพื้นที่ จำนวน ๒ คน

^๖ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

^๗ Krejcie, R.V., & Morgan, D.E. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychological Measurement*, 30(3) , 608.

๑.๒ ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน ๗ คน คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน

- เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง	จำนวน ๑ รูป
- ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย	จำนวน ๑ คน
- กรรมการหมู่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย	จำนวน ๑ คน
- ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน	จำนวน ๑ คน
- ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผารังหมี	จำนวน ๑ คน
- ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก	จำนวน ๑ คน

๑.๓ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๙ คน คือ

- เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (นักวิเคราะห์นโยบายและแผน)	จำนวน ๑ คน
- เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด (ผู้รับผิดชอบพื้นที่อำเภอเนินมะปราง)	จำนวน ๑ คน
- พัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก (ผู้รับผิดชอบพื้นที่อำเภอเนินมะปราง)	จำนวน ๑ คน
- สาธารณสุขอำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- ปลัดอำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- รองนายกเทศมนตรีตำบลเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- ผอ.โรงเรียนบ้านเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- จนท.เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้าผาทำพล อ.เนินมะปราง	จำนวน ๑ คน

๒. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion)

รวมจำนวน ๑๐ รูป/คน ดังนี้

- เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๑ ท่าน
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	จำนวน ๑ คน
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๑ คน
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก	จำนวน ๑ คน
- ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	จำนวน ๓ ท่าน
- ผู้นำชุมชนในอำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๓ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัย “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” จะดำเนินการวิจัยในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยโครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “นวัตกรรมของชุมชนภายใต้ภูมิ

ปัญหาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก” ใช้ระยะเวลา ๑ ปี ในกรอบงบประมาณ ๒๕๖๕ (โดยเริ่มตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๔- ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕)

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การสร้างศักยภาพ หมายถึง กระบวนการ วิธีการดำเนินการ รวมถึงแผนกลยุทธ์ จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จากทุกภาคส่วนในอำเภอเนินมะปราง เพื่อค้นหาองค์ประกอบที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายอย่างมีขั้นตอน จากความร่วมมือกันของทั้งชุมชน ภาครัฐ และผู้ประกอบการเอกชน เพื่อให้เกิดความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปรางในทุกมิติ

๑.๕.๒ ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ทิวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสังคม ที่เอื้อต่อการสร้างความน่าสนใจในทุกมิติ และเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ หรือไม่

๑.๕.๓ กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น สินค้าชุมชน โฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ธรรมชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีการจัดการผ่านเครือข่าย กลุ่ม ชมรม หรือองค์กรในพื้นที่

๑.๕.๔ ชีตความสามารถในการรองรับ หมายถึง การที่ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวพึงพอใจหรือรับรู้ถึงผลกระทบ ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการจัดการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสุขภาพ จากการที่มือนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่

๑.๕.๕ การให้บริการการท่องเที่ยว หมายถึง การอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง และครอบคลุม ทั้งในด้านที่พัก ความปลอดภัย สุขอนามัย สาธารณูปโภค การคมนาคม

๑.๕.๖ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้ฐานการจัดการทั้งด้านองค์ความรู้ ทัศนคติ และทักษะทางการท่องเที่ยว ให้เกิดขึ้นแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๑.๕.๗ การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการ ให้การสนับสนุน ติดตามตรวจสอบ และรับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

๑.๕.๘ ผลกระทบชุมชนทางการท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง มีผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ที่มีอัตลักษณ์รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ และคุณภาพ จากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาดในธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

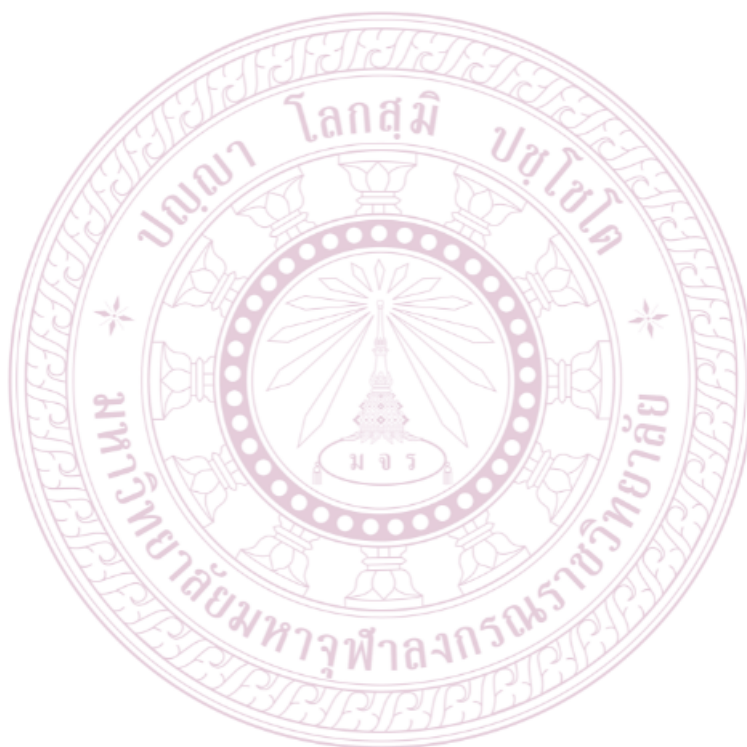
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๖.๒ ได้มีการสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๖.๓ ได้รู้รูปแบบ หลักการ และกระบวนการในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑.๖.๔ ได้กลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยได้ ศึกษาค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศักยภาพ
- ๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- ๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน
- ๒.๕ ข้อมูลพื้นที่วิจัย
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศักยภาพ

การสร้าง ในงานวิจัยนี้หมายถึงการพัฒนา แนวคิดพื้นฐานของการสร้างศักยภาพหรือการพัฒนา จึงเริ่มจากการทำความเข้าใจถึงสิ่งที่มีอยู่ในตน ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ สังคม วัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นพลังในการวิวัฒนาการมาเป็นการพัฒนาที่มนุษย์สามารถเอาชนะ รับรู้ และนำสิ่งที่มีอยู่นั้นมาใช้ประโยชน์ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างหรือการพัฒนาคุณค่าที่มีอยู่ในตน ทั้งที่เป็นรูปธรรมนามธรรม เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น (Better change) ช่วยเพิ่มอัตราเร่งในการทำกิจกรรมหรือการผลิตให้รวดเร็วขึ้น (Better speed) และทำให้สภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์ดีขึ้น (Better life) กว่าเดิมทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ ในการวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาศักยภาพเนื่องด้วยการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของศักยภาพ

“ศักยภาพ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Potential” ซึ่ง Oxford Dictionaries ได้ให้ความหมาย Potential ไว้ว่า “ Having or showing the capacity to develop into something in the future”^๑

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆอาจจะทำให้พัฒนาและทำให้ประจักษ์แจ้งขึ้นได้ โดยสามารถนำสิ่งที่แฝงอยู่นั้นมาพัฒนาให้เกิดสิ่งดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่” ^๒

^๑ Oxford, English Dictionary Additions Series 1, (Oxford : Clarendon Press, 1993), p 665.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๒๒.

สุกัลยา กรรณสมบัติ ได้ให้ความหมายของศักยภาพว่าหมายถึง ความพร้อมของสิ่งต่างๆที่จะแสดงพลังอำนาจหรือความสามารถในการกระทำการต่างๆ ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้เกิดการพัฒนาและบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ^๓

เสรี พงศ์พิศ ได้ให้ความหมายของศักยภาพว่าหมายถึง ความสามารถที่ยังไม่พัฒนาหรือยังไม่พัฒนาเต็มที่ ศักยภาพเป็นพลังภายใน พลังที่ซ่อนไว้หรือพลังแฝงที่ยังไม่ได้แสดงออกมาให้ปรากฏหรือออกมาบ้างแต่ยังไม่ทั้งหมดด้านความสามารถที่ซ่อนไว้^๔

ดังนั้นศักยภาพจึงหมายถึง ความสามารถหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจจะทำให้พัฒนาและทำให้ประจักษ์แจ้งขึ้นได้ โดยสามารถนำสิ่งที่แฝงอยู่นั้นมาพัฒนาให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่

การสร้างศักยภาพให้แก่ชุมชนเพื่อประโยชน์ใดๆ นั้น สายพิน สันทัดและคณะ^๕ ได้ให้ความหมายของ ศักยภาพชุมชน ว่าหมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ และองค์กรชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองจากการนำทรัพยากรที่มีของมนุษย์มาสร้างประโยชน์คืนสู่ชุมชน

๒.๑.๒ ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนา หมายถึง การทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางเจริญขึ้น การคลี่คลายไปในทางที่ดีการกระทำที่เป็นเหตุให้บางสิ่งบางอย่างเจริญเติบโตขึ้น หรือขยายออกเพื่อให้ดีขึ้นกว่าเดิม อยู่เดิม และการพัฒนานั้นอาจจะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หรือมนุษย์ก็ได้^๖

สมิตร สุวรรณ ให้ความหมายว่า การพัฒนา (Development) คือ การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น^๗

สนธยา พลศรี กล่าวว่า การพัฒนาถูกกำหนดความหมายจากหลายแหล่งและหลายสาขาวิชาทำให้ลักษณะของการพัฒนามีหลายประการแต่ลักษณะที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

^๓ ศิริภา คุณพระเนตร, “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาหมู่บ้านเสมชัย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประกอบการ, (นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓), หน้า ๒๗.

^๔ เสรี พงศ์พิศ, *ร้อยคำที่ควรรู้*, (กรุงเทพฯ : พลังปัญญา, ๒๕๔๗), หน้า ๑๕๐.

^๕ สายพิน สันทัด, ทรงชัย สอนรัตนชัย และปาริชาติ กฤษณะเศรณี, “การศึกษาความต้องการของการพัฒนาศักยภาพของชุมชน”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑), หน้า ๕.

^๖ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒*, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์จำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๗๗๘.

^๗ สมิตร สุวรรณ, *รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา*, (นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๐.

๑. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านสุขภาพปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น หรือให้มีความเหมาะสมอันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้นหรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ

๒. มีลักษณะเป็นกระบวนการคือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกันโดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับไม่สามารถข้ามขั้นตอนหนึ่งได้

๓. มีลักษณะเป็นพลวัตคือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้าๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

๔. เป็นแผนและโครงการ คือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลง ใ้ใครด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้นไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

๕. เป็นวิธีการการพัฒนาเป็นมรรควิธี หรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาชุมชนต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

๖. เป็นปฏิบัติการ คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิด หรือเป็นเพียงแนวคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

๗. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่าจะมีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

๘. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุขเพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

๙. มีกฎเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือ สามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธีเช่นเปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพสามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนาจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่เสมอ^๔

Constantino, Renato ให้ความหมายว่า การพัฒนา (Development) คือขบวนการที่ต่อเนื่อง ซึ่งแสดงความสามารถของมนุษย์ในการควบคุมการดำรงชีพของเขาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเขาได้รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาว่าต้องมุ่งเน้นไปยัง

^๔ สนธยา พลศรี, กระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕), หน้า ๕-

๑. ความสามารถในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในอนาคต

๒. ความสามารถของตัวบุคคลในการช่วยเหลือตนเอง

๓. ความสามารถในการควบคุมตัวเอง^๙

Misra R.P. and Jonjo, M. ให้ความหมาย การพัฒนาว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่มนุษย์ต้องการทำให้ดีขึ้นตามความคิดของตน กระบวนการนั้นจะไม่ใช่สภาวะการณ์ใดสภาวะการณ์หนึ่งกระบวนการจะอ้างอิงถึงค่านิยมต่างๆ เป็นพื้นฐาน และค่านิยมต่างๆ นั้น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา^{๑๐}

Roger Everette M. and Burdgerabel J ให้ความหมาย การพัฒนา คือ รูปแบบหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งแนวการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้จะช่วยปรับปรุงโครงสร้างองค์กรทางสังคมดีขึ้น^{๑๑}

Freire ให้ความหมายว่า การพัฒนา เป็นการมีเป้าหมายที่ถูกต้อง ซึ่งมีความสำคัญมาก และเป็นสิ่งจำเป็นจนอาจกล่าวได้ว่าเป็นหนทางเพิ่มขึ้นที่มีค่า^{๑๒}

สรุปได้ว่า การพัฒนา เป็นการเจริญขึ้นของระดับองค์กรทางสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นการทำลายรูปแบบของโครงสร้างทางสังคมแบบเก่า และการเปลี่ยนแปลงจะเริ่มจากการจัดระบบในส่วนบนขององค์การแล้วแผ่ขยายซึมลงสู่ส่วนล่าง และดำเนินเรื่อยไปจนครอบคลุมองค์การอย่างกลมกลืน

๒.๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

แนวคิดและกระบวนทัศน์ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนา (New Development Paradigm) กระบวนทัศน์ (Paradigm) หมายถึง “ทฤษฎีพื้นฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อันกำหนดแบบแผนการคิดและการปฏิบัติในประชาคมหนึ่งๆ เมื่อใดทฤษฎีพื้นฐานดังกล่าวเปลี่ยนแปลงจะทำให้แบบแผนการคิดและการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย (Paradigm shift)” เรื่องราวเกี่ยวกับการพัฒนาและความหมายของการพัฒนา มีการเปลี่ยนแปลงของกระบวนทัศน์ที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและเกิดวิาทะในการช่วงชิงอำนาจในการนิยามความหมายมาตั้งแต่การเริ่มก่อกำเนิดของทฤษฎีแรกแห่งการพัฒนา (The First Theory of Development) ในสมัยของประธานาธิบดี Harry Truman ของจักรวรรดินิยมอเมริกาหลังจากการยุติลงของสงครามโลกครั้งที่สอง ตามมาด้วยการต่อสู้ระหว่างสองลัทธิคือ เสรีนิยมและสังคมนิยม รวมทั้งนโยบายสี่เป้าหมาย (Point Four Programmed) เพื่อถ่วงดุลอำนาจ ช่วงชิงและครอบงำประเทศอ่อนแอให้

^๙ Constantino, Renato, *The Challenge of the Churches*, (Paper presented during the First Gregorio Aplipay Lecture on Nationalism, Manila, Philippines, May 18, 1984), p. 112.

^{๑๐} Misra, R.P. and Jonjo, M. (ed.), *The Changing Perspective of Development Problems In Misra*, (Hong Kong: Maruzen Investment Hong Kong) , 1981), p. 111.

^{๑๑} Roger, Everette M. and Burdgerabel J, *Social Change In Rural Societies*, (New Jersey : Prentice – Hall, 1972), p. 23.

^{๑๒} Freire, P., *Education : The Practice of Freedom*, (London : Writers and Readers Publishing Cooperative, 1972), p. 110.

เป็นฐานกำลังในการต่อสู้กับปฏิกิริยาสงครามระหว่างลัทธิได้ดำเนินติดต่อกันมาจนกระทั่งเกิดการล่มสลายของลัทธิสังคมนิยมโซเวียต รวมทั้งการเปลี่ยนท่าทีแนวทาง และนโยบายทางการเมืองของพันธมิตรหลายๆ ประเทศ การล่มสลายของลัทธิเศรษฐกิจการเมืองของประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ทำให้เกิดการแพร่กระจายและขยายตัวของแนวคิดเศรษฐกิจกระแสหลัก (Main Stream Economy) ประเทศบริเวณและกึ่งบริวารซึ่งเปรียบเสมือนประเทศอาณานิคมยุคใหม่ (New Colony) ของจักรวรรดินิยมอเมริกา ได้นำเอาแนวคิดแบบเศรษฐกิจกระแสหลัก รวมทั้งแนวคิดแบบ ปฏิฐานนิยมไปกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศจนประจักษ์ต่อมาว่า แนวคิดดังกล่าวหาได้สอดคล้องกับวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีการดำรงชีวิต (Mode of Living) ของผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมของตนแม้แต่น้อย โดยแนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลอย่างไร้ขอบเขต รวมทั้งเป็นสาเหตุให้เกิดการทำลายล้างระบบนิเวศ ระบบศีลธรรม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างไม่ยั้งคิด จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ใหม่ รวมทั้งการก่อกำเนิดของกระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาขึ้น

ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร กล่าวว่า การพัฒนาเป็นวาทกรรมอย่างหนึ่ง (a discourse) ซึ่งได้รับความสนใจจากนักวิชาการอย่างกว้างขวาง โดยมีการศึกษา วิจัย วิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์ในหลาย ขณะเดียวกันการพัฒนาเป็นกระบวนการ (process) ที่ได้รับ การตีค่าในระดับสูงส่งผลให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับกระบวนการ การนี้ไม่ได้รับการตีค่ากลายเป็น “ความด้อยพัฒนา” สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิด “การพัฒนา” ที่อาจมีคุณค่าสูงยิ่งยากที่จะประเมินคุณค่า หลายอย่าง เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น แต่เพราะการพัฒนาเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ สิ่งที่ตรงข้ามกับความสมัยใหม่จึงได้รับการประเมินค่าในระดับต่ำหรืออาจจะไม่มีค่าควรแก่การศึกษาและใช้ประโยชน์เลยก็ได้ ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม มีแนวคิดที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

๑. การพัฒนาเป็นกระบวนการ (Process) การพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ รวมทั้งศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหา และความต้องการของมนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นบูรณาการและอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะเริ่มต้นตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน และระดับประเทศชาติในที่สุด

๒. การพัฒนาเป็นวิธีการ (Method) การพัฒนาประกอบด้วยวิธีการในการจัดการระบบทรัพยากรต่างๆ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่องวิธีการพัฒนานี้รวมเอาการสร้างองค์การพัฒนา และเสริมสร้างทักษะและความรู้ของประชาชนในสังคมโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละท้องถิ่น

๓. การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (Movement) การพัฒนามีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง อยู่กับที่การพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการระดมความร่วมมือทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสในการแสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาความต้องการรวมตัวและตระหนักรู้ถึงปัญหาความต้องการพื้นฐานร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันคิดและแก้ปัญหาต่างๆ เหล่านั้น ขณะเดียวกันการพัฒนามีความจำเป็นที่จะให้กลุ่มบุคคลภายใต้โครงการพัฒนาต่างๆ เข้าใจบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของตน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มบุคคลจะต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

เปลี่ยนแปลงความคิดเห็นและทัศนคติไปในทางก้าวหน้าและสร้างสรรค์และพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้วย

๔. การพัฒนาคือการจัดทำโครงการหรือโปรแกรม (Project or Program) โครงการหรือโปรแกรม เป็นการปฏิบัติการอย่างหนึ่งของการพัฒนาสังคมโครงการพัฒนาต่างๆ ทำให้วัตถุประสงค์ของการพัฒนาเป็นจริงได้ โครงการพัฒนาที่ได้รับผลสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ประกอบด้วย บุคคลทุกระดับชั้น นับตั้งแต่กลุ่มผู้นำ กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆ จนถึงกลุ่มรักษาความสะอาดและรักษาความสงบเรียบร้อยในองค์กร

๕. การพัฒนาคือโอกาส (Opportunity) การให้โอกาสแก่บุคคลในการพัฒนาชีวิต สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่จำเป็น คนที่จะได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น คือคนยากจน หรือคนด้อยโอกาส ยิ่งด้อยโอกาสมากที่สุดยิ่งควรได้รับโอกาสมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะช่วยให้ได้รับสิทธิมากขึ้นในเรื่องความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice) และการพัฒนาคุณภาพของคน^{๑๓}

กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) หมายถึง “กระบวนความคิดและการปฏิบัติที่ทุกฝ่ายเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันโดยการทำงานด้วยกัน ใช้ความพยายามร่วมกัน และไม่มาเป็นปกป้องต่อกัน” วิธีการส่งเสริมให้คนมีความรักกันและมีความรู้ร่วมกัน มีการค้นคว้าวิจัยจนได้เครื่องมือที่เรียกว่า (AIC) ซึ่งเป็นวิธีการและเทคนิคในการเอาคนที่ทำงานร่วมกันทั้งหมดในระบบเข้ามาประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ซึ่งจะดำเนินการใน ๓ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ คือ A : Appreciation ขั้นที่ ๒ คือ I : Influence ขั้นที่ ๓ คือ C : Control ขั้นที่ ๑ คือ A : Appreciation คือ “การทำให้ทุกคนเกิดการยอมรับและชื่นชมคนอื่นโดยไม่รู้สึกรู้สีกหรือแสดงการต่อต้านหรือวิพากษ์วิจารณ์” ในกระบวนการขั้นนี้ ทุกคนจะมีโอกาสแสดงออกอย่างทัดเทียมกัน ด้วยภาพ ข้อเขียนและคำพูด ว่าเขาเห็นสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร และเขาอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไร ซึ่งจะทำให้ทุกคนมีโอกาสใช้ข้อเท็จจริง เหตุผล และความรู้สึกตลอดจนการแสดงออกในลักษณะต่างๆ ตามข้อเท็จจริง เมื่อทุกคนได้แสดงออกโดยได้รับการยอมรับจากคนอื่น ๆ จะทำให้คนมีความรู้สึกที่ดีมีความสุข มีความอบอุ่น และเกิด “พลังร่วม” ขึ้นในระหว่างคนที่มาประชุมด้วยกันในช่วงของการแสดงออกว่าแต่ละคนอยากเห็นความสำเร็จในอนาคตเป็นอย่างไรเป็นการใช้จินตนาการที่ไม่ถูกจำกัดด้วยปัจจัยและสถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ การมองการณ์ไกล การมองภาพกว้างและการคิดสิ่งแปลกใหม่ได้ดีกว่าการคิดจากสภาพปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน นั่นคือ การใช้ “จิตนาการ” (Imagination) ซึ่งจะมีพลังมากขึ้นกลายเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” (Shared Vision) หรือ “อุดมการณ์ร่วม” (Shared Ideal) ซึ่งได้แก่ “สิ่งที่มีงมมาดปรารถนาาร่วมกันหรือเป้าหมาย” นั่นเอง

ขั้นที่ ๒ คือ I : Influence คือ การใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แต่ละคนมีอยู่มาช่วยกันกำหนดวิธีการสำคัญหรือยุทธศาสตร์ (Strategy) ที่จะทำให้บรรลุวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมของกลุ่มได้อย่างดีที่สุดในขั้นนี้ทุกคนมีโอกาสทัดเทียมกันที่จะให้ข้อคิดเห็นว่า วิธีการสำคัญที่จะทำให้

^{๑๓} ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, วาทกรรมการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : วิชาษา, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

บรรลุลวิสัยทัศน์ร่วมหรืออุดมการณ์ร่วมนั้นประกอบด้วยอะไรบ้างเมื่อทุกคนแสดงความคิดเห็นแล้ว จะนำ“วิธีการ” ที่เสนอแนะทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่แยกแยะ และพิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งได้“วิธีการสำคัญ” ที่กลุ่มเห็นพ้องต้องกันว่า จะนำไปสู่ความสำเร็จตามที่กลุ่มต้องการ ซึ่งในการพิจารณาเลือกวิธีการสำคัญนั้น สมาชิกกลุ่มจะมี “ปฏิสัมพันธ์” (Influence หรือ Interaction) ซึ่งกันและกันสูง รวมถึงการถกเถียงโต้แย้งกันด้วยทั้งนี้เพื่อให้ได้วิธีการที่กลุ่มเห็นร่วมกันว่าดีที่สุด เนื่องจากการถกเถียงโต้แย้งในระดับวิธีการดังกล่าว มี“เป้าหมาย” หรือ “อุดมการณ์” ร่วมกัน ฉะนั้น กลุ่มยังมีแนวโน้มที่จะรักษาความสามัคคีไว้ได้โดยไม่ยากนัก

ขั้นที่ ๓ คือ C : Control คือ การนำ “วิธีการสำคัญ” มากำหนดเป็น “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) อย่างละเอียดว่า ทำอะไร มีหลักการและเหตุผลอย่างไร มีกำหนดเวลาอย่างไร ใครรับผิดชอบเป็นหลัก ใครต้องให้ความร่วมมือ จะต้องใช้งบประมาณค่าใช้จ่ายเท่าไร จากแหล่งใดจะมีรายได้จากการดำเนินงานดังกล่าวหรือไม่ถ้ามีประมาณเท่าไร และรายละเอียดอื่นๆ ตามที่เห็นว่าควรระบุไว้ในขั้นนี้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนจะเลือกเองว่า สมควรใจจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องใดจะเป็นผู้ให้ความร่วมมือในเรื่องใด จะเป็นผู้ร่วมคิดแผนปฏิบัติการข้อใด เป็นการกำหนด “ข้อผูกพัน” (Commitment) ให้ตนเองเพื่อ “ควบคุม” (Control) ให้เกิดการกระทำอันจะนำไปสู่การบรรลุผลที่เป็นเป้าหมายหรืออุดมการณ์ร่วมกันของกลุ่มในที่สุดนอกจากการเข้ารับผิดชอบหรือไม่ความร่วมมือตาม “แผนปฏิบัติการ” ที่กลุ่มร่วมกันกำหนดขึ้นแล้ว สมาชิกกลุ่มในแต่ละคนยังอาจกำหนด “ข้อผูกพันเฉพาะตัว” (Personal Commitment) ได้อีกด้วย เพื่อเป็นการใช้พลังในส่วนของตัวเองแต่ละคนให้เกิดผลในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

กระบวนการ AIC จะสร้างพลังสร้างสรรค์ขึ้น เมื่อฝ่ายต่างๆ เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรักความเมตตา ตัว A (Appreciation) คือ ธรรมะอย่างสูง ได้แก่ ความรักและความเมตตาคนอื่น ต้องรับฟัง อุดหนุน และยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ซึ่งตรงกับหลักของพระพุทธศาสนา ฉะนั้น “A” ทำให้เกิดพลังความดีเข้ามา อาจเรียกว่าเป็น “การพัฒนาทางจิตวิญญาณ” (Spiritual Development) พอคนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรักความเมตตาต่อกัน ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการท างานด้วยกัน ที่เรียกว่า “Interactive learning through action” จึงให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ เพราะทำให้เกิด “การเรียนรู้” ที่แท้จริง ซึ่งมีพลังมาก ปกติแล้วคนมักจะเรียนรู้กันยากเพราะฉะนั้น “การพัฒนา” ต้องการ “การเรียนรู้” อย่างมากของทุกฝ่าย นั่นคือ ต้องมี “I” (Influence) ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดพลัง และต้องมี “C” (Control) ซึ่งได้แก่ “การจัดการ” (Management) และ “แผนปฏิบัติการ” (Action Plan) ที่กำหนดว่าใคร จะทำอะไรอย่างไร เมื่อใดมีค่าใช้จ่ายเท่าไร จะได้เงินจากไหน ถ้าไม่พอจะทำอย่างไร เป็นต้น

การที่จะผลักดันกระบวนการทัศน์ใหม่ในด้านการพัฒนาให้มีบทบาทในทางปฏิบัตินั้นจะต้องใช้กระบวนการให้ทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันทำงานและเรียนรู้ร่วมกันด้วยความรัก ทุกฝ่ายในที่นี้หมายถึงเบญจภาคี คือ

๑. ชุมชน ได้แก่ องค์กรประชาชน สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา อาสาสมัคร และประชาชนทั่วไป

๒. รัฐ ได้แก่ รัฐบาล และหน่วยงานของทางราชการ

๓. นักวิชาการ ได้แก่ สถาบันการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญ และผู้ชำนาญการต่างๆ

๔. องค์กรเอกชน ได้แก่มูลนิธิสมาคม องค์กรสาธารณประโยชน์องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรการกุศล สื่อมวลชน ตลอดจนชมรม และกลุ่มต่างๆ

๕. องค์กรธุรกิจ ได้แก่ บริษัท ห้างร้าน และนักธุรกิจ

ปัจจุบันสังคมไทยเกิดปัญหาสังคมขึ้นมากมาย เช่น อาชญากรรม โสเภณีความยากจนซึ่งเชื่อมโยงไปกับเรื่องความเสื่อมเสียทางศีลธรรม สรุปแล้วเรียกว่า เป็นวิกฤตการณ์ทางสังคม (Social Crisis) มีสาเหตุทั้งที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเอง และสาเหตุจากกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไปกรณีดังกล่าวเป็นปัญหาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก การที่จะแก้ไขได้ต้องเปลี่ยนกระบวนความคิดหรือวิธีคิดใหม่ โดยให้นักกำลังกันทุกส่วนเข้ามาเชื่อมโยงกันทำงาน เพราะเราจะแก้ปัญหาที่ละเรื่องไม่ได้ต้องทำพร้อมกันทุกเรื่อง โดยมีครอบครัวและชุมชนเป็นหลักและอาศัยเครื่องมือ วิธีการท างานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยใช้กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนา (New Development Paradigm) เพื่อก่อให้เกิดแนวทางใหม่แห่งความร่วมมือในการพัฒนาของทุกฝ่าย ทั้งทางราชการ ชุมชน องค์กรเอกชน สาธารณะประโยชน์หรือองค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิชาการ สถาบันทางศาสนา และภาคธุรกิจ ในอันที่จะพัฒนาทางเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมไปพร้อมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยระดมทรัพยากรกำลังและทรัพยากรทั้งหมดมาเชื่อมโยงกันในการดำเนินงานสร้างสรรค์สังคม

๒.๑.๔ ศักยภาพการท่องเที่ยว

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของศักยภาพการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

วารุณี งานทัศนานุกุล ได้ให้ความหมายของศักยภาพการท่องเที่ยวว่าหมายถึง คุณสมบัติที่แฝงอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางด้านกายภาพ ด้านสาธารณูปโภค ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ด้านผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อม ที่สามารถนำมาพัฒนาให้เป็นที่ประจักษ์ได้^{๑๔}

อัศวิน พรหมโสภา ได้ให้ความหมาย ของศักยภาพท่องเที่ยวว่าหมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง การจัดการที่จะรองรับนักท่องเที่ยว^{๑๕}

สันติ น้อยปาน ได้ให้ความหมายของศักยภาพท่องเที่ยวว่า หมายถึงความสามารถในการรองรับการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อแหล่งท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยศึกษา

^{๑๔} วารุณี งานทัศนานุกุล, “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เทศบาล ตำบลวิชิต อำเภอ เมือง จังหวัดภูเก็ต”, **ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น**, (ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑), หน้า ๑๐.

^{๑๕} ศิริกานดา ชูชื่น, “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, **ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว**, (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔), หน้า ๒๖.

จากลักษณะทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิต ค่านิยม สิ่งแวดล้อม และการปกครอง^{๑๖}

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา^{๑๗} ได้ให้ความหมายของศักยภาพการท่องเที่ยวว่าหมายถึง ความพร้อมในด้านคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวในการให้บริการด้านการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยี่ยมเยือน คุณลักษณะหรือคุณสมบัติดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามประเภทของแหล่งหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นๆ

๒.๑.๕ การวัดและประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว

การวัดและประเมินศักยภาพในรูปแบบของการท่องเที่ยวจะทำให้ทราบถึงคุณสมบัติที่แฝงอยู่ทั้งโดยเห็นความสำคัญ ความมีเอกลักษณ์ และความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ในด้านส่วนดีและส่วนด้อยที่ต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อใช้วัดความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาคตามลำดับ เพื่อใช้พิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่มีเกณฑ์ในการพิจารณาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (๒๕๔๐ อ้างถึงในอารยา อินทศาสตร์, ๒๕๕๔ : ๕๑-๕๒) ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวดังนี้^{๑๘}

๑. ตัวชี้วัดการพิจารณาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย

๑.๑ ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว ที่มีลักษณะการท่องเที่ยวรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มากน้อยเพียงใด พิจารณาจาก สภาพทั่วไป ความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โอกาส การจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ เป็นต้น

๑.๒ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว พิจารณาสภาพทั่วไปใน ๓ ปัจจัย คือ ระบบนิเวศภายในแหล่งท่องเที่ยว ความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวและการมีองค์ประกอบท่องเที่ยวหลากหลาย

๒. การประเมินศักยภาพเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวทำการประเมินโดยการให้คะแนนแหล่งการท่องเที่ยวตามตัวชี้วัด และให้น้ำหนักตามความสำคัญของปัจจัยต่างๆ

๓. พิจารณาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยการจัดการด้านการให้การศึกษาสิ่งแวดล้อม ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ด้านองค์กรในการจัดการที่มีความร่วมมือและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นแล้วมีการให้คะแนนตามศักยภาพ

^{๑๖} สันติ น้อยปาน, “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้เพื่อการเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่นๆ”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๐), หน้า ๕.

^{๑๗} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพฯ: บริษัทเพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๔๘), หน้า ๖๐-๖๙.

^{๑๘} อารยา อินทศาสตร์, “การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, (นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔), หน้า ๕๑-๕๒.

ศิริกานดา ชูชื่น ปัจจัยเพื่อการวัดและประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่สามารถศึกษาพิจารณาสภาพทรัพยากรที่มีความเหมาะสม มีลักษณะและคงลักษณะพื้นถิ่นโดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมพื้นถิ่นและดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ความสำคัญที่แตกต่างในแต่ละปัจจัยดังนี้^{๑๙}

๑. ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาพิจารณาจากสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบหลักภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจาก

๑.๑ ความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม

๑.๒ สภาพพื้นที่ที่ถูกดัดแปลง ตกแต่งบางส่วน แต่ยังคงสภาพเดิมไว้

๑.๓ เป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างเลียนแบบธรรมชาติ มีความสำคัญตามลำดับ

๒. องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์โดยพิจารณาจาก

๒.๑ ความสำคัญของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ความหลากหลาย ลักษณะที่หายากและความสำคัญที่เป็นระบบพื้นที่

๒.๒ ความโดดเด่นทางด้านกายภาพ คือ มีความโดดเด่นมาก ลักษณะชัดเจน มีความแปลกแตกต่างจากทั่วไป หรือมีความโดดเด่นลดลงตามลำดับ

๒.๓ สภาพที่มีความสวยงามของธรรมชาติ ทศนียภาพและองค์ประกอบ ว่ามีระดับของความงามมาก เป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นอย่างไร โดยสรุปแล้วมีความดึงดูดใจมากน้อยแค่ไหน ทั้งนี้รวมถึงความเหมาะสมในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศอย่างไร

๒.๔ องค์ประกอบด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม ด้านนามธรรมประวัติความเป็นมาที่สำคัญ ด้านวัฒนธรรม ด้านรูปแบบ กิจกรรมที่มีลักษณะดั้งเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ ที่ผสมผสานหรือดึงดูดใจมากน้อยเพียงใด

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม ใช้หลักการกำหนดดัชนีชี้วัดมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้^{๒๐}

๑. ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ องค์ประกอบในเรื่องของศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการที่จะจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นับว่ามีความสำคัญที่สุด ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรจะเป็นแหล่งธรรมชาติที่สามารถก่อให้เกิดความพอใจในการเรียนรู้และสัมผัสกับระบบนิเวศ อาจจะมีการเกี่ยวข้องกันกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ลักษณะวัฒนธรรมที่มีวิถีชีวิตแบบธรรมชาติหรือเป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ นอกจากนี้การคำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ จากแนวคิดดังกล่าวศักยภาพของแหล่งธรรมชาติในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงสามารถสรุปดัชนีมาตรฐานคุณภาพได้ ๔ ดัชนี ได้แก่

^{๑๙} ศิริกานดา ชูชื่น, “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”, ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔), หน้า ๒๖.

^{๒๐} สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม, คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๘๗.

๑.๑ แหล่งธรรมชาติมีจุดดึงดูดด้านการท่องเที่ยวและเรียนรู้

๑.๒ มีความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติ

๑.๓ แหล่งธรรมชาติมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

๑.๔ ความปลอดภัยแหล่งธรรมชาติในการท่องเที่ยว

๒. การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพื่อให้เกิดความยั่งยืน การประเมินมาตรฐานด้านการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนจะต้องพิจารณาการจัดการใน ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยหลัก การจำแนกเขตการจัดการและการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ด้านบริการนักท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว จากแนวคิดดังกล่าวองค์ประกอบนี้จึงสามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ดัชนี ได้แก่

๒.๑ การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ของตัวแหล่งท่องเที่ยว

๒.๒ การจัดการด้านบริการนักท่องเที่ยว

๒.๓ การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

๒.๔ การจัดการด้านการติดตามและการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่อันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

๒.๕ การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก

๓. การจัดการด้านการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การจัดการด้านการเรียนรู้และการสร้างจิตสำนึกจะพิจารณาจากการดำเนินงานขององค์กรที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ในการสร้างเสริมจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย มีศูนย์บริการที่ให้อินโฟมัลแหล่งท่องเที่ยวและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในด้านการประหยัดพลังงานและการกำจัดของเสียอย่างถูกวิธี และมีการให้ความรู้ถึงคุณค่าทรัพยากรธรรมชาติและการอนุรักษ์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยวและชุมชน

๔. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติเป็นการช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอันประกอบด้วย ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว

๒.๑.๕ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการสร้างศักยภาพ เพื่อมุ่งหมายให้ได้รับ กระบวนการวิธีการดำเนินการ รวมถึงแผนกลยุทธ์ จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก ทั้งจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาองค์ประกอบที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุ

เป้าหมายอย่างมีขั้นตอน เพื่อใช้พิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่อง มีเกณฑ์ในการพิจารณาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

นันทยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร ได้ให้ความหมาย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการสร้างศักยภาพ มีที่มาการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม (SWOT Analysis) เป็นตัวย่อมาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ๔ คำ ได้แก่ (๑) จุดแข็ง (Strengths) หมายถึงความสามารถและสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นบวก ซึ่งองค์กรสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในที่องค์กรที่ได้เปรียบ สามารถกระทำได้ดี (๒) จุดอ่อน (Weakness) หมายถึงสถานการณ์ภายในองค์กรที่เป็นลบและด้วยความสามารถซึ่งองค์กรไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงการดำเนินงานภายในองค์กรที่ทำได้ไม่ดี (๓) โอกาส (Opportunities) หมายถึงปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่เอื้ออำนวยให้การทำงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการขององค์กร และ (๔) อุปสรรค (Threats) หมายถึงปัจจัยและสถานการณ์ภายนอกที่ขัดขวางการทำงานขององค์กรไม่ให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือหมายถึงสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นปัญหาต่อองค์กร ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT หรือ SWOT Analysis เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ขององค์กรว่าองค์กรมีจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารในการวิเคราะห์หาจุดแข็งเพื่อนำมากำหนดเป็นยุทธวิธีหรือแนวทางการปฏิบัติให้องค์กรมีความโดดเด่น หรือสร้างภาพลักษณ์ที่แตกต่างไปจากคู่แข่ง และวิเคราะห์หาจุดอ่อนตลอดจนผลกระทบจากการดำเนินงานที่ไม่มีประสิทธิภาพภายในองค์กร เพื่อนำไปปรับปรุงสิ่งที่ไม่สามารถเทียบกับคู่แข่งได้ เช่น ต้นทุนการผลิตและต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าคู่แข่ง ปัญหาด้านการขาดแคลนแรงงาน เป็นต้น รวมทั้งคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก เช่น สภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี และสภาวะการแข่งขันในอนาคตและสามารถหาทางป้องกันผลกระทบที่อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์กรได้ ซึ่งกระบวนการจัดการกลยุทธ์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาลู่ทางประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพประกอบด้วย ๕ ขั้นตอน ดังนี้^{๒๑}

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก โดยการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ขององค์กร ผู้บริหารองค์กรสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่ได้จากการประเมินองค์กรและสภาพแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาตัดสินใจหาทางเลือกเชิงกลยุทธ์ได้ โดยจะนำจุดแข็ง จุดอ่อน ของสภาพแวดล้อมภายใน มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อดูว่าองค์กรกำลังเผชิญกับสถานการณ์เช่นใด และภายใต้สถานการณ์เช่นนั้นองค์กรควรจะทำอย่างไรในเชิงกลยุทธ์ โดยทั่วไปการวิเคราะห์ SWOT นี้ ผู้บริหารองค์กรจะเผชิญกับสถานการณ์ 4 รูปแบบ ดังนี้

^{๒๑} นันทยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร., SWOT: การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน, (อุบลราชธานี : คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

สถานการณ์ที่ ๑ (จุดแข็ง – โอกาส) เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนามากที่สุด เนื่องจากองค์กรค่อนข้างมีจุดแข็งภายใน ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมค่อนข้างให้โอกาสแก่องค์กรในหลายอย่าง ดังนั้น ผู้บริหารควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive strategy) เพื่อดึงดูดเอาจุดแข็งที่มีอยู่เสริมสร้าง ปรับใช้และดึงโอกาสต่างๆ ที่มีมาสร้างประโยชน์อย่างเต็มที่

สถานการณ์ที่ ๒ (จุดอ่อน – อุปสรรค) เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากองค์กรกำลังเผชิญอยู่กับภัยอุปสรรคจาก

ภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในอยู่ในหลายประการ ดังนั้นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับผู้บริหารขององค์กร คือ กลยุทธ์การป้องกันตัว (Defensive strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลีกเลี่ยงอุปสรรคต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด รวมทั้งแก้ไขปัญหาลักษณะอุปสรรคภายในต่างๆ

สถานการณ์ที่ ๓ (จุดอ่อน – โอกาส) สถานการณ์นี้เปรียบเสมือนกรณีเครื่องหมายคำถามของหน่วยธุรกิจกลยุทธ์ (Strategy business unit : SBU) เนื่องจากองค์กรมีโอกาสที่เป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดปัญหาตรงที่มีอุปสรรคภายในที่เป็นจุดอ่อนอยู่หลายอย่างเช่นกัน ดังนั้นทางออกสำหรับผู้บริหารขององค์กร คือ กลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented strategy) เพื่อขจัดปัญหา หรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ ให้พร้อมที่จะดึงโอกาสต่างๆ ที่เปิดให้

สถานการณ์ที่ ๔ (จุดแข็ง – อุปสรรค) สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรเองมีข้อได้เปรียบเป็นจุดแข็งอยู่หลายประการ ดังนั้นแทนที่ผู้บริหารขององค์กรจะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารขององค์กรสามารถที่จะเลือกกลยุทธ์การแตกตัว หรือกระจายกิจการ (Diversification strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่ในการสร้างโอกาสในระยะยาวสำหรับผลิตภัณฑ์หรือตลาดด้านอื่นๆ แทน

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพในอำเภอนิคมบราวง หลังจากดำเนินการวิเคราะห์ SWOT แล้ว เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวต่อไปให้ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ จำเป็นที่จะต้องทำการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร (Strategy formulation) ซึ่งเป็นการค้นหาการกำหนดกลยุทธ์ทางเลือก โดยใช้ TOWS Matrix (Generating Alternative Strategy Using Threats-Opportunities-Weakness-Strengths Matrix) หรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่คาดว่าจะดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นขั้นตอน ต่อจากการวิเคราะห์ SWOT โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อม ภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) และผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) เพื่อออกแบบกลยุทธ์ที่เหมาะสมต่อไปดังแผนภาพต่อไปนี้^{๒๒}

^{๒๒} อารีย์ แผ้วสกุลพันธ์, การจัดการเชิงกลยุทธ์, (กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๓), หน้า ๖๕.

TOWS Strategic Alternatives Matrix

	External Opportunities (O) 1. 2. 3. 4.	External Threats (T) 1. 2. 3. 4.
Internal Strengths (S) 1. 2. 3. 4.	SO <i>"Maxi-Maxi" Strategy</i> Strategies that use strengths to maximize opportunities.	ST <i>"Maxi-Mini" Strategy</i> Strategies that use strengths to minimize threats.
Internal Weaknesses (W) 1. 2. 3. 4.	WO <i>"Mini-Maxi" Strategy</i> Strategies that minimize weaknesses by taking advantage of opportunities.	WT <i>"Mini-Mini" Strategy</i> Strategies that minimize weaknesses and avoid threats.

แผนภาพที่ ๒.๑ การวิเคราะห์แบบ TOWS

ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร เป็นกระบวนการออกแบบ ค้นหา และเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสม นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย จากการวิเคราะห์ทางเลือกด้วยเทคนิคหรือวิธีต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดกลยุทธ์โดยใช้วิธี TOWS Matrix เนื่องจากเป็นแนวทางที่สามารถสร้างชุดทางเลือกในการตัดสินใจเพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุม เพราะเป็นการพิจารณาจากสิ่งที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วนั้น คือ จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค มาใช้ประกอบการตัดสินใจ

TOWS Matrix จะประกอบด้วย ๙ ช่อง คือ ช่องปัจจัยหลัก ๔ ช่อง ช่องกลยุทธ์ ๔ ช่อง และช่องบอกที่มาของปัจจัยว่าเป็นปัจจัยภายในและภายนอกอีก ๑ ช่อง ช่องกลยุทธ์ ๔ ช่องให้ชื่อว่า กลยุทธ์ SO กลยุทธ์ WO กลยุทธ์ ST และกลยุทธ์ WT ซึ่งเกิดขึ้นภายหลังการใส่ปัจจัยหลักสำคัญทั้ง ๔ ช่องแล้ว ขั้นตอนการจัดทำ TOWS Matrix ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน ดังนี้

(๑) การเขียนรายงานปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาส (O) ที่สำคัญที่สุดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอำเภอนีนะมะปราง

(๒) การเขียนรายงานปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค (T) ที่สำคัญที่สุดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอำเภอนีนะมะปราง

(๓) การเขียนรายงานปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็ง (S) ที่สำคัญที่สุดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอำเภอนีนะมะปราง

(๔) การเขียนรายงานปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน (W) ที่สำคัญที่สุดจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอำเภอนีนะมะปราง

(๕) จับคู่จุดแข็งภายใน (S) กับโอกาสภายนอก (O) เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ SO

(๖) จับคู่จุดอ่อนภายใน (W) กับโอกาสภายนอก (O) เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ WO

(๗) จับคู่จุดแข็งภายใน (S) กับอุปสรรคภายนอก (T) เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ ST

(๘) จับคู่จุดอ่อนภายใน (W) กับอุปสรรคภายนอก (T) เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ WT

แนวทางการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ ทั้ง ๔ รูปแบบ มีวิธีการดังนี้

กลยุทธ์ SO (SO Strategies) เป็นการคิดหาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานของชุมชน เอกชน องค์กรหรือหน่วยงานภาคส่วนในอำเภอเนินมะปราง โดยใช้จุดแข็งที่มีอยู่เพื่อสร้างความได้เปรียบจากโอกาสที่เอื้ออำนวยให้

กลยุทธ์ WO (WO Strategies) เป็นการใช้ความพยายามเพื่อปรับปรุงจุดอ่อนภายในชุมชน เอกชน องค์กรหรือหน่วยงานภาคส่วนในอำเภอเนินมะปราง ให้ดีขึ้น ด้วยการใช้โอกาสที่เกิดขึ้นจากภายนอก

กลยุทธ์ ST (ST Strategies) เป็นการใช้จุดแข็งของชุมชน เอกชน องค์กรหรือหน่วยงานภาคส่วนในอำเภอเนินมะปราง เพื่อหาทางหลีกเลี่ยงหรือลดผลกระทบจากอุปสรรคหรือภัยคุกคามจากภายนอก

กลยุทธ์ WT (WT Strategies) เป็นวิธีป้องกันตัว (Defensive tactics) ของชุมชน เอกชน องค์กรหรือหน่วยงานภาคส่วนในอำเภอเนินมะปราง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดจุดอ่อนภายในให้เหลือน้อยที่สุดและเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรคหรือภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากภายนอก

ขั้นตอนที่ ๓ การปฏิบัติงานตามองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ เป็นการนำกลยุทธ์ไปใช้สู่การปฏิบัติ โดยคำนึงถึงโครงสร้างขององค์กรและวัฒนธรรมขององค์กรเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ ๔ การควบคุมเชิงกลยุทธ์ เป็นการติดตามผลการปฏิบัติงาน ประเมินผลกระบวนการตามการประเมินความสำเร็จตามองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ

สรุปได้ว่า การสร้างศักยภาพ คือการลงมือพัฒนาทุนที่มีอยู่ในตัวบุคคล หรือสังคม ทั้งที่เป็นรูปธรรม หรือนามธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง การสร้างศักยภาพโดยหลักทั่วไปแล้วเป็นลักษณะการเรียนรู้ที่กำลังเปลี่ยนจากสิ่งที่เคยเป็นในอดีตไปสู่สิ่งที่ต้องการจะเป็นซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายของการพัฒนาของแต่ละบริบท โดยในมุมมองของการท่องเที่ยววันนี้มีการกวาดและประเมินศักยภาพในรูปแบบที่จะทำให้ทราบถึงคุณสมบัติที่แฝงอยู่ทั้งโดยเห็นความสำคัญ ความมีเอกลักษณ์ และความดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ในด้านส่วนดีและส่วนด้อยที่ต้องแก้ไขปรับปรุง เพื่อใช้วัดความเหมาะสมของแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับภูมิภาคตามลำดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ เพื่อการสร้างความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในทุกมิติ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การให้บริการ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพ ที่หมายถึงกระบวนการ เทคนิค วิธีการดำเนินการ มีลักษณะเป็น ขั้นตอน มีความยืดหยุ่น พลิกแพลงได้ตามสถานการณ์มุ่งหมาย มีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในชุมชน เรียกว่าการวิเคราะห์แบบ

SWOT คือ ค้นหาจุดแข็ง (S:Strengths) แก้ไขจุดอ่อน (W:Weaknesses) แสวงหาโอกาส (O:Opportunities) และเอาชนะหรือเพื่อหลบหลีกอุปสรรค (T:Threats) ต่างๆ จนสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และนำจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาจับคู่ จะเรียกว่า TOWS Matrix คือการนำ จุดแข็งภายใน (S) กับโอกาสภายนอก (O) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ SO จับคู่จุดอ่อนภายใน (W) กับโอกาสภายนอก (O) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ WO จับคู่จุดแข็งภายใน (S) กับอุปสรรคภายนอก (T) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ ST และจับคู่จุดอ่อนภายใน (W) กับอุปสรรคภายนอก (T) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ WT ให้ได้องค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางได้ต่อไปตามวัตถุประสงค์

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว

การพิจารณาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของการวิจัยครั้งนี้ มีส่วนสำคัญที่ต้องพิจารณาเริ่มจากการทำความเข้าใจความหมายองค์ประกอบของการท่องเที่ยว เพื่อสามารถทำความเข้าใจในเบื้องต้นทั้งในแง่ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กิจกรรม การเดินทาง หรืออื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์ต่างกันไปในแต่ละบริบท อย่างไรก็ตามนอกจากการท่องเที่ยวแล้วก็จำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงความหมายและองค์ประกอบของทรัพยากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ที่สามารถนำมาพัฒนาสร้างศักยภาพให้เป็นทุนสำหรับชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จได้ต่อไป เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการจัดการเนื่องด้วยการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการท่องเที่ยว

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีเงื่อนไขตามหลักสากลดังต่อไปนี้^{๒๓}

๑. ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
๒. ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
๓. ต้องเป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่มีค่าใช้จ่ายเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ในการเดินทางนั้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้อธิบายศัพท์ “การท่องเที่ยว” (Tourism) ไว้ว่าเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้างขวางเพราะว่าได้มีความแต่เฉพาะเพียงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์ดังที่คนส่วนมากเข้าใจกัน การเดินทางเพื่อ การประชุมสัมมนา เพื่อศึกษาหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อการติดต่อธุรกิจตลอดจนการเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง นับว่าเป็นการท่องเที่ยวทั้งสิ้นฉะนั้นปรากฏการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน จึงเป็นกิจกรรมรายใหญ่ที่มี

^{๒๓} Goeldner, C., & Ritchie, J. R. B., *Tourism: principles, practices, philosophies*, 10th ed., (Hoboken : Wiley, 2005), p.7.

การขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวว่าธุรกิจการท่องเที่ยว ในทุกวัน เป็นธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดหากเทียบกับธุรกิจอื่นๆด้วยกัน^{๒๔}

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว^{๒๕} อธิบายว่าการท่องเที่ยว เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ทั้งเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อน ประกอบกิจกรรมตามความสนใจ หรือเพื่อประกอบธุรกิจที่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงานแต่ไม่ได้เป็นการเดินทางเพื่อไปทำงานหรือประกอบอาชีพเป็นหลัก

ม.ล.ดุษฎี ชุมสาย ^{๒๖} กล่าวว่า การท่องเที่ยวและการเดินทางไว้ในหนังสือ “ปฐมบทแห่งการท่องเที่ยว” การท่องเที่ยวเป็นเรื่อง ของการเดินทาง ถ้าไม่มี การเดินทางก็ไม่มีการท่องเที่ยว และในเรื่องของการท่องเที่ยว ผู้ดำเนินการท่องเที่ยวมักใช้คำว่า การท่องเที่ยวและการเดินทางปนกัน บางที่ใช้คำว่า การท่องเที่ยว ให้ความหมายถึงการท่องเที่ยวและการเดินทาง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Tourism Authority of Thailand

นิศา ชัชกุล^{๒๗} กล่าวว่า การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะต้องประกอบด้วยปัจจัยสามประการ คือ การเดินทาง การค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

องค์การท่องเที่ยวโลก^{๒๘} ได้มีการกำหนดรูปแบบ การท่องเที่ยว ได้ ๓ รูปแบบหลักได้แก่

๑. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) ประกอบด้วย

๑.๑ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยว ในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๒ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของ ผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การ

^{๒๔} นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔), หน้า ๕๘.

^{๒๕} สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖), หน้า ๙๕.

^{๒๖} ดุษฎี ชุมสาย และ ญิบพัน พรหมโยธี, ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๗), หน้า ๖๕.

^{๒๗} นิศา ชัชกุล, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕.

^{๒๘} ปาริฉัตร อึ้งจะนิล, พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่ากรณีศึกษาตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปีจังหวัดสมุทรปราการ, วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว, (ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๕๒.

จัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษา ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๓ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึงการท่องเที่ยว ในแหล่ง ธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิ ทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลกศึกษาธรรมชาติ ของหิน ดิน แร่ต่างๆ และ ฟอสซิล ได้ความรู้ ได้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยว อย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการ รักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยัง พื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความ สวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความ รับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) หมายถึง การเดินทาง ท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาว ตก จันทรุปราคา และการดูดาวจักราศีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริย จักรวาล มีความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยว อย่างมีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

๒. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ประกอบด้วย

๒.๑ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทาง ท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชม และเพลิดเพลินใน สถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความ รับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ ประชาคมในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๒.๒ การท่องเที่ยวชมงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับ นับถือการเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทาง วัฒนธรรม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

๒.๓ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism / village tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมี ความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความ เข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทาง วัฒนธรรม และคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชน ในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการ ท่องเที่ยว

๓. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ประกอบด้วย

๓.๑ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หมายถึงการท่องเที่ยว ในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจ ได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรีย์ภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม ต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

๓.๒ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) หมายถึงการเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิ เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

๓.๓ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกระเหรี่ยงหมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๔ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๕ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

๓.๖ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ (Home stay & Farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือน เพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับความประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยว อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

๓.๗ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิต ในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัย ที่ห้าของชีวิตคือ

การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย ๓ – ๔ ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย ๑ เดือน

๓.๘ การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive travel) หมายถึง การจัด นำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ผู้แทนบริษัทจำหน่าย เครื่องไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและ จัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับ ผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจรรายการพักผ่อนตั้งแต่ ๒-๗ วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

๓.๙ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/ I= incentive/ C=conference / E=exhibition) เป็นการจรรายการนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจรรายการนำเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจรรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรงหรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักค้างแรม ๒-๔ วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหาร และบริการท่องเที่ยว

๓.๑๐ การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการ การท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจรรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ ๒-๗ วันหรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo- historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (agro-cultural tourism) เป็นต้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย มีหลากหลายประเภทเนื่องด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีจำนวนมาก เช่น ๑) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ ๒) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ได้แก่ การท่องเที่ยว เชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท ๓) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยว เชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวแบบประชุม การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน

๒.๒.๒ องค์ประกอบและสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรการท่องเที่ยว

พยอม ธรรมบุตร^{๒๙} ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น ๕ ประเภท ดังนี้

๑. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น ระบบคมนาคม สนามบิน ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

๒. การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืนได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่างๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างๆกัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างๆกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สวรรายน้ำ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชาวน่า ศูนย์กลางธุรกิจและสิ่งอำนวยความสะดวก

๓. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด ของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็น แหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้ง แสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม การท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรม บ้านเชียง เป็นต้น

๔. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist activities และ Recreational activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวไม่ได้หมายถึง เพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้น แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเดินป่า การล่องแก่งในแม่น้ำ การปีนหน้าผา การดำน้ำ การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้

๕. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ปรินทรีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา เป็นต้น

ปาริฉัตร อัจฉะนิล^{๓๐} กล่าวว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเดินทางและกิจกรรมอื่นๆ อีกมากมายเป็นการนำทรัพยากรด้านต่างๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของมวลมนุษย ซึ่งส่งผลไปสู่การพัฒนาประเทศ การท่องเที่ยวประกอบด้วยปัจจัย^{๓๑} ดังต่อไปนี้

^{๒๙} พยอม ธรรมบุตร, **หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**, (กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๙), หน้า ๕๒.

^{๓๐} ปาริฉัตร อัจฉะนิล, พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่า กรณีศึกษาตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปีจังหวัดสมุทรปราการ, **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว**, (ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๕๒.

^{๓๑} ศูนย์เครือข่ายความรู้วัฒนธรรม, **องค์ประกอบของการท่องเที่ยว**, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <http://www.abnongphai.ac.th> (๑๐ ต.ค. ๖๔)..

๑. นักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว เพราะเป็น ผู้ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น ดังนั้นนักท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งระดับประเทศและระดับโลก จะทำการศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป

๒. การเดินทาง การท่องเที่ยวก็คือการเดินทางไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง ตามที่นักท่องเที่ยวตั้งใจไว้ โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง คือ ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ การเดินทางท่องเที่ยว ที่มีประสิทธิภาพโดยวิธีใดนั้นๆ จะต้องสามารถอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ทั้งสภาพยานพาหนะที่ใช้เดินทาง และระบบเส้นทางที่ใช้ในการเดินทางมีความปลอดภัยไปถึงจุดหมายปลายทางด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งการประหยัดซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดการเดินทางเพิ่มขึ้น

๓. แรงจูงใจในการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางท่องเที่ยว เพื่อสนองความต้องการของตนเอง การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้นั้น นักท่องเที่ยวจะต้อง มีสิ่งดึงดูดใจ เช่น การไปชมการแข่งขันกีฬาในต่างประเทศ และก็จะพิจารณาการท่องเที่ยว อย่างอื่นประกอบด้วย เช่น การชมโบราณสถานโบราณวัตถุ ศึกษาชีวิตความเป็นอยู่และภาษา ของคนในท้องถิ่นนั้นๆ

๔. ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิด การท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรที่มีลักษณะแตกต่างกับสภาพแวดล้อมในถิ่นที่อยู่ของตนเอง จะเป็นแรงดึงดูดใจอันสำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น

Dickman^{๓๒} กล่าวว่าสิ่งที่ดึงดูดใจ จัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสามารถแบ่งแยกเป็นสถานที่สำคัญทางศาสนา หาดทราย ชายหาด ภูเขา อุทยานแห่งชาติ เทศกาลต่างๆหรือสถานที่ ที่มีความสวยงาม เป็นเอกลักษณ์และเป็นทีโด่งดัง และโดยทั่วไป สถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมี สิ่งดึงดูดใจมากกว่า หนึ่งอย่าง อาทิ อุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่า เช่นสถาปัตยกรรมที่น่าสนใจ ความเป็นมา ประวัติศาสตร์ โดย Dickman ได้ระบุถึง องค์ประกอบการท่องเที่ยว (๕A) ไว้ดังนี้

๑. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่น สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) รวมถึงกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น สวนสนุก และกิจกรรมการประชุม (Meeting, Incentive, Exhibition, Convention (MICE)) สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลป วัฒนธรรม (Cultural attractions) สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions)

๒. กิจกรรม (Activities) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ควรมีความหลากหลายและตรง

^{๓๒} Dickman, S, **Tourism: An Introductory Text**, (Sydney : Hodder Education, 1996), p.25.

กับความต้องการของนักท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจับจ่ายใช้สอย กิจกรรมทางทะเล เช่น ดำน้ำ วัยน้ำ เป็นต้น

๓. การเข้าถึง (Access) สภาพการเข้าถึง (เส้นทางคมนาคม) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ มีความสะดวกสบาย เหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดโดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินทางเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีต รวดยาง ลูกกรง หรือถนนดิน ถ้าเป็นแม่น้ำลำคลองต้องใช้เรือหรือแพ มีสิ่งกีดขวางหรือไม่ และถ้าเป็นทางเท้า สภาพทางเดินดีหรือไม่ ระยะทางเดินเหมาะกับนักท่องเที่ยวเพียงใด การจัดหาพาหนะสะดวกหรือยาก และค่าจ้างแพงหรือถูก เป็นต้น ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสภาพการเข้าถึง อาจพิจารณาได้จาก ความสะดวก อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง และสภาพถนน การคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Access) เช่น เที่ยวบิน การตรวจคนเข้าเมือง รถโดยสารสาธารณะ สภาพถนนหนทาง นอกจากนี้การเข้าถึงในแหล่งท่องเที่ยวยังหมายถึงสิ่งที่สามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น เช่น การลงเว็บไซต์ เป็นต้น

๔. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และระบบสาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถใช้ได้ อย่างสะดวกสบายมากน้อยเพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการอื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไปและถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน ก็จะพิจารณาถึงความสะดวกและความใกล้เคียงที่จะไปอาศัยใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแหล่งชุมชนข้างเคียงได้ยากง่ายเพียงใด ดังนั้น ตัวแปรที่ใช้ในการประเมินสิ่งอำนวยความสะดวก อาจพิจารณาได้จาก ระบบสาธารณูปโภค/สาธารณูปการ การให้บริการบ้านพัก สถานบริการต่าง ๆ ระบบ สื่อความหมายและระบบการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ณ แหล่งท่องเที่ยว (Destination amenities) เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าต่างๆ เช่น ร้านขายของ บริษัทบริการการท่องเที่ยว ร้านของที่ระลึก การบริการอื่นๆ อาทิ ร้านตัดผม การบริการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ร้านเช่ารถ ระบบสาธารณูปโภค ตู้เอทีเอ็ม สถานีตำรวจ โรงพยาบาล ฯลฯ

๕. ที่พัก (Accommodation) สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พักที่เพียงพอ พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการและมีความเหมาะสมต่อสถานที่ และที่พักควรอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยวมากนัก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและมีความปลอดภัยที่พักในแหล่งท่องเที่ยว (Accommodation) เช่น โรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์ อพาร์ทเมนต์ ฯลฯ

๒.๒.๓ ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ แรงจูงใจที่สำคัญในระบบท่องเที่ยว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

มนัส สุวรรณ และคณะ^{๓๓} กล่าวว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่ สิ่งของ กิจกรรม และ/หรือมิติอื่นใดอันสามารถกำหนดคุณค่าด้านการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ความงามของธรรมชาติ คุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ เป็นต้น แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจเป็นได้ทั้งในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้ เช่น สิ่งปลูกสร้าง ของที่ระลึก ถ้ำ และน้ำตก เป็นต้น ในลักษณะของนามธรรมที่ไม่อาจจับต้องได้แต่สัมผัสได้โดยทางอื่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา อัตลักษณ์ชนเผ่าและการละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น

วรรณา วงษ์วานิช^{๓๔} ได้ให้ความหมายว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมอันสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นอันมีลักษณะเด่น ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว

๒.๒.๔ ความสำคัญและประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถานและศิลปวัฒนธรรมจัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของระบบการท่องเที่ยว นอกจากบริการการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดผลกระทบต่อนักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือนได้ จึงนับได้ว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญมากต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนี้^{๓๕}

๑. ความสำคัญด้านจิตวิทยา ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญด้านจิตวิทยา คือ

๑.๑ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้มีการเดินทางท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวนับเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวมาพิจารณาในการตัดสินใจเลือกที่จะเดินทางไปท่องเที่ยว ยังสถานที่นั้นหรือไม่

๑.๒ เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสุขลดความตึงเครียด ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทความสวยงามตามธรรมชาติ หรือประเภทโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมสามารถใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจให้หายจากความตึงเครียดจากภาระหน้าที่ประจำได้

๒. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญด้านเศรษฐกิจ คือ

๒.๑ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวย่อมก่อให้เกิดการสร้างงาน อาชีพให้กับท้องถิ่นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การผลิตสินค้าที่ระลึกจำหน่ายนักท่องเที่ยว การจัดบริการที่พักในลักษณะโฮมสเตย์ให้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น

๒.๒ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เมื่อนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวโดยย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในรูปแบบต่างๆ

^{๓๓} มนัส สุวรรณ และคณะ, **สังคมศึกษา**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๒๕.

^{๓๔} วรรณา วงษ์วานิช, **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๕.

^{๓๕} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว**, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๖.

เพื่อสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวจึงทำให้สามารถกระจายรายได้สู่ธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายประเภท เช่น ธุรกิจนาเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจขายของที่ระลึก ธุรกิจขนส่ง เป็นต้น

๒.๓ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ภาครัฐ รัฐบาลสามารถเรียกเก็บภาษีอากรและภาษีเงินได้จากผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งรัฐสามารถนำไปใช้พัฒนาประเทศ และช่วยชดเชยภาวะการณ์ขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ

๓. ความสำคัญด้านสังคม ทรัพยากรการท่องเที่ยวเอื้อประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

๓.๑ ช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวอุดมสมบูรณ์จะมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เพราะสามารถใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจทำให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่สมบูรณ์แข็งแรง และยังช่วยให้มาตรฐานการครองชีพของประชาชนดีขึ้น ด้วยจากการมีรายได้จากการท่องเที่ยวทำให้อาณาจักรซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคต่างๆ ได้มากขึ้น ทั้งยังช่วยลดปัญหาอาชญากรรมในสังคมได้

๓.๒ ช่วยเปิดโลกทัศน์ให้กับประชาชน เนื่องจากการเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่างๆ ทำให้มีโอกาสได้เรียนรู้ ได้สัมผัสของจริง ได้รับประสบการณ์ตรงย่อมส่งผลให้เกิดทัศนคติที่กว้างไกล เกิดความประทับใจและช่วยเสริมสร้างให้เกิดความรักและหวงแหนในทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านั้น

๓.๓ ช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและยอมรับของคนทั่วโลก ย่อมนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของคนในพื้นที่เช่น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมักกล่าวชมประเทศไทยเสมอว่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สวยงาม น่าสนใจ มีความหลากหลาย น่าตื่นตาตื่นใจ ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยทุกคน

๔. ความสำคัญด้านวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายประเภทสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม ดังนี้

๔.๑ แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น ภาษา การแต่งกาย วิถีชีวิต การละเล่น งานเทศกาล ประเพณีต่างๆ เป็นต้น นับเป็นสื่อซึ่งแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและของประเทศชาติ

๔.๒ สะท้อนให้เห็นคุณค่าของภูมิปัญญาบรรพชน ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมากได้สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของบรรพชนที่ล้ำลึก เป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของคนในรุ่นปัจจุบัน เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แสดงถึงการมีวัฒนธรรมเช่น การไหว้ ความมีน้ำใจไมตรี ลักษณะของสถาปัตยกรรมอันประณีตงดงาม เป็นต้น

๕. ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นที่เน้นการนำเอาทรัพยากรขึ้นมาใช้ประโยชน์ จากประโยชน์ที่เกิดขึ้นมากมายที่ตนได้รับจากทรัพยากรการท่องเที่ยวทำให้เกิดกระแสการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมไม่เสื่อมสลาย การนำทรัพยากรไปใช้อย่างระมัดระวัง มีจิตสำนึกและมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ต่อไป

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าของประเทศเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม การแบ่งประเภท ของทรัพยากร การท่องเที่ยวมีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งและการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวไปใช้ ประโยชน์ ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีทั้งหมด ออกเป็น ๓ ประเภทตามลักษณะคุณค่าและความสนใจของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

๑. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีความสวยงาม และนับว่าเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจ นักท่องเที่ยวได้มากที่สุด โดยแบ่งย่อยออกได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๑.๑ ทิวทัศน์ (Scenery) ทิวทัศน์ต่างๆ ทางธรรมชาติทั้งที่สวยงามและแปลก ประหลาดจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้าไปเยี่ยมชม เช่น น้ำตกอ้อควู้ซูในประเทศบราซิลและ อาเจนติน่า ภูเขาไฟฟูจิยามาในประเทศญี่ปุ่น หรือสภาพที่แปรเปลี่ยนไปตามฤดูกาล เช่น ในฤดูหนาว ดอกทิวลิปหรือดอกซากุระจะบาน เป็นต้น

๑.๒ สัตว์ป่าและพรรณไม้ (Wildlife and Flora) สัตว์ป่าและพรรณไม้เป็นส่วนหนึ่งของความงามตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มาก เพราะชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ป่า เป็นสิ่งที่น่าศึกษาหาความรู้ รวมทั้งความอุดมสมบูรณ์ของพรรณไม้ในป่าประเภทต่างๆ ซึ่งนับวันจะ หดไป แต่ยังคงมีที่ให้ท่องเที่ยวได้ เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า สวนสัตว์เปิดสวน พฤษภาศาสตร์ เป็นต้น

๑.๓ สภาพภูมิอากาศ (Climate) เช่น แสงแดด สายลม อากาศอบอุ่น หรือหิมะตกใน ฤดูหนาวตลอดจนลักษณะอากาศที่แตกต่างไปจากถิ่นเดิมของตนจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว ขึ้นมาได้ เช่น ฤดูร้อนนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางไปยังชายฝั่งทะเล หรือฤดูหนาวชาวยุโรปนิยมเดินทาง มาท่องเที่ยวประเทศแถบตะวันออกซึ่งมีอากาศที่อบอุ่นกว่า เป็นต้น

๑.๔ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (Natural Phenomenon) เป็นลักษณะของ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น พระอาทิตย์เที่ยงคืน การเกิดสุริยุปราคา การเกิดฝนดาว ตก เป็นต้น

๒. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน และศาสนา หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องในฐานะที่เป็นหลักฐานสำคัญทาง ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา ซึ่งได้แก่

๒.๑ โบราณสถาน หมายถึง สิ่งของโบราณที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วังโดยมี อายุเก่าแก่กว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป เช่น อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย วัดไชยวัฒนาราม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

๒.๒ โบราณวัตถุ หมายถึง สิ่งของโบราณที่เคลื่อนย้ายได้ เช่น พระพุทธรูป เทวรูป ศิลา จารึก มีอายุเก่าแก่กว่า ๑๐๐ ปีขึ้นไป

๒.๓ ศาสนสถานหรือปูชนียสถาน หมายถึง สถานที่ควรแก่การนับถือหรือควรแก่การ บูชา เช่น พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร และวัดพระ พุทธบาท จังหวัดสระบุรี เป็นต้น

๒.๔ ศาสนวัตถุหรือปูชนียวัตถุ หมายถึง วัตถุที่ควรแก่การบูชา เคารพนับถือเช่น พระพุทธรูปเทพเจ้า เป็นต้น

๒.๕ แหล่งประวัติศาสตร์ เช่น สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่นสถานที่ กระชายุทธหัตถ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช จังหวัดสุพรรณบุรี สุสานสัมพันธมิตร จังหวัด กาญจนบุรี ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กาแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน เป็นต้น

๓. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่าต่างๆ สวนสนุก สวนสัตว์ กิจกรรม เช่น การพายเรือ ขี่จักรยานภูเขา และล่องแก่ง เป็นต้น

สรุปได้ว่าหลักทรัพยากรการท่องเที่ยว คือทุนที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งที่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม ทั้งที่เป็นบริบททางธรรมชาติ พรรณไม้ ทิวทัศน์ อากาศ ปรากฏการณ์ หรือในเชิงประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นโดยมนุษย์ การพิจารณาทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวของการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นการวิจัยจากทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม เพื่อสามารถนำมาพัฒนาสร้างศักยภาพให้เป็นทุนสำหรับชุมชนทั้งที่เป็นทุนทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสังคม ที่เอื้อต่อการสร้างความน่าสนใจในทุกมิติ และเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จได้ต่อไป

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การบริหารจัดการอาจให้ความหมายอย่างกว้างและอย่างแคบได้ การให้ความหมายอย่างกว้างครอบคลุมไปถึงการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานและบุคลากรของทุกภาค เช่น ภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคหน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐ (Non Government Organization หรือ NGO) เพื่อนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่กำหนดไว้ สำหรับความหมายของการบริหารจัดการ ในความหมายอย่างแคบ เช่น หมายถึง การบริหารจัดการภาครัฐเท่านั้น ซึ่งหมายถึง การดำเนินหรือการปฏิบัติงานใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการสาธารณะ หรือการให้บริการสาธารณะ ทั้งหลายของหน่วยงานของรัฐและ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการในทุกระดับทั้งในการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น อันจะนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่ได้กำหนดไว้^{๓๖} เนื่องจากการวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาการบริหารจัดการเนื่องด้วยการท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นต้องทำความเข้าใจ ดังนี้

^{๓๖} มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕), หน้า ๒๖-๒๙.

๒.๓.๑ หลักการทั่วไปในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยหลักการในการจัดการโดยทั่วไป เช่นกัน ซึ่งหลักการจัดการโดยทั่วไป หมายถึง การทำให้งานสำเร็จโดยอาศัยบุคคลอื่นเป็นผู้ทำซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียดได้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการ^{๓๗} ดังนี้

๑. ปัจจัยพื้นฐานในการจัดการ การจัดการปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรนั้นประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้

๑.๑ คน (Man) หมายถึง ทรัพยากรบุคคลที่ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดผลสำเร็จทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพงาน โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ และมีจิตสำนึกในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

๑.๒ เครื่องจักร (Machine) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องจักรที่จัดหามาเพื่อใช้ปฏิบัติงานในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

๑.๓ เงินทุน (Money) หมายถึง เงินทุนระยะสั้นหรือระยะยาวที่เป็นปัจจัยสำคัญในการให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้การดำเนินกิจกรรมขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่นและประสบผลสำเร็จ

๑.๔ วัสดุสิ่งของ (Material) หมายถึง วัตถุดิบ วัสดุสิ่งของที่ต้องจัดหามาใช้ในการดำเนินกิจกรรมขององค์กรไม่ว่าจะเป็นการผลิตหรือการสร้างบริการที่ดีแก่ลูกค้า

๒. ปัจจัยด้านการตลาด (Market) หมายถึง ตลาดที่ประกอบด้วยลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวที่ธุรกิจมุ่งที่จะเสนอขายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว การจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นสินค้าและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวจึงต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มแตกต่างกันในการดำเนินการจึงต้องมีการศึกษาถึงลักษณะความเป็นไปของการตลาด การวิเคราะห์กลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวที่นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องเน้นแนวทางการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวคงสภาพสมบูรณ์ที่สุดในระยะยาว เป็นต้น

๓. ปัจจัยด้านวิธีการปฏิบัติงาน (Method) หมายถึง การกำหนดระบบงาน ระเบียบขั้นตอน วิธีปฏิบัติงานในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องกำหนดให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

^{๓๗} ฤกษ์ ฤกษ์, การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา กรณีศึกษาโรงแรมธรรมะ (Temple stay) ของวัดภูเก็ทและชุมชนรอบวัด, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ), (กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙), หน้า ๕๒.

สามารถกำหนดตัวบุคลากรและเลือกเครื่องมือในการจัดการได้อย่างเหมาะสมซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุน ได้ผลงานตรงตามวัตถุประสงค์และมีมาตรฐานที่ดี

๔. ปัจจัยด้านการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน (Motivation) ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้ประสบผลสำเร็จคนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องยินดีที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มประสิทธิภาพ และมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานจึงเป็นศิลปะของหัวหน้างานในการใช้ความสามารถของการเป็นผู้นำทางการจูงใจและส่งเสริมขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานให้ปฏิบัติงานให้ดีที่สุด คำนึงถึงการประสานประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๕. วิธีการจัดการ (Management) หมายถึง วิธีการกระบวนการหรือมาตรการในการจัดการกับทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญมากต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

๒.๓.๒ กระบวนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

กระบวนการจัดการโดยทั่วไปประกอบด้วยหน้าที่งาน ๕ ประการ คือ การวางแผนการจัดการ องค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การสั่งการ และการควบคุม ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาและเนินการตามกระบวนการจัดการดังกล่าวด้วยรายละเอียดดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแผนงาน หรือวิธีการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกที่ต้องเริ่มกระทำการวางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การคาดหวังผลสำเร็จของการวางแผนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนในการวางแผน ดังนี้

๑.๑ การเตรียมการศึกษา ในขั้นตอนนี้จะต้องได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาครัฐ เอกชน และประชาชนในท้องถิ่นในการรวบรวมข้อมูล ระบุถึงปัญหาอุปสรรคในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่เป็นการเตรียมการในเบื้องต้นและศึกษาในภาพรวมทั้งหมด

๑.๒ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ลักษณะของวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดจะต้องมีความชัดเจน สามารถบรรลุได้ในทางปฏิบัติและเป็นแนวทางในการกำหนดรายละเอียดในแผนงานต่อไป ตัวอย่างการกำหนดวัตถุประสงค์หลักของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การจัดการและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เน้นด้านคุณภาพและการลงทุนต่ำ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม เป็นต้น

๑.๓ การสำรวจข้อมูล เป็นขั้นตอนของการสำรวจเก็บข้อมูลที่จำเป็นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งจะครอบคลุมประเด็นต่างๆ เช่น ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสภาพความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว การกระจายตัวของทรัพยากรการท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย โครงสร้างการปกครองของท้องถิ่น รวมทั้งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่จะมีผลต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นต้น

๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนนี้จะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต่อไปได้

วิเคราะห์พิจารณาในประเด็นต่างๆ เช่น การประเมินความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่นระบบสาธารณูปโภค การคมนาคมขนส่ง ที่พัก เป็นต้น การวิเคราะห์ตลาด เช่น ศึกษาความต้องการและรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวตลาดเป้าหมายเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระดับมหภาคและระดับจุลภาค

๑.๕ การกำหนดนโยบายและจัดทำแผน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับมหภาคและระดับจุลภาคกำหนดเป็นนโยบายและจัดทำแผนทั้งที่เป็นแผนแม่บท แผนกลยุทธ์รวมทั้งแผนปฏิบัติ ซึ่งแผนปฏิบัติการนี้จะกำหนดขึ้นหลายแผนและประเมินความเป็นไปได้ของแผนในการที่จะนำไปปฏิบัติและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีประสิทธิภาพมากที่สุด เช่น แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ แผนฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเล เป็นต้น

๑.๖ การปฏิบัติงานตามแผน เป็นขั้นตอนของการนำแผนที่กำหนดไว้สู่การปฏิบัติซึ่งจำเป็นต้องได้รับการควบคุมเพื่อให้การปฏิบัติงานตามแผนนี้บรรลุเป้าหมายโดยอาจใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย กรอบระยะเวลา งบประมาณเป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินการดังกล่าว

๑.๗ การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ระหว่างขั้นตอนการปฏิบัติงานตามแผนควรมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาอุปสรรคที่อาจมีผลทำให้การดำเนินงานล่าช้า ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ การประเมินผลควรจะกระทำหลังจากการปฏิบัติตามแผนงานแล้วอีกครั้งหนึ่งเพื่อตรวจสอบผลของการดำเนินงานตามแผน และเสนอข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดแผนงานในอนาคต

๒. การจัดการองค์การ (Organizing) เป็นขั้นตอนที่สองที่ต้องกระทำ คือการจัดโครงสร้างขององค์กรให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ประกอบด้วยการกำหนดตำแหน่งงานและจัดกลุ่มงานที่จำเป็นเพื่อการทำงานตามเป้าหมาย และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นเพื่อการทำงานด้านต่างๆ การจัดโครงสร้างขององค์กรที่ดีจะแสดงให้เห็นว่าใครต้องทำงานใดและต้องรายงานต่อใคร ทั้งนี้ยังก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรในการทำงานตามโครงสร้างองค์กร เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดแบ่งโครงสร้างขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวออกหลายฝ่าย หลายแผนก หลายกอง และจะหาหน้าที่ประสานงานกันเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการ

๓. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง ภารกิจของผู้บริหารในการจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสรรหาคณะที่มีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กรและพยายามส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเหล่านั้น รวมทั้งการหาทุนบำรุงรักษาและจูงใจให้บุคลากรเหล่านั้นทำงานให้กับองค์กรในระยะยาวและตลอดไป เช่น ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่ายโดยบุคลากรเหล่านั้นควรมีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะทัศนคติที่ดีต่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น การจัดสรรบุคลากรเข้าทำงานด้านนี้จึงมีความสำคัญยิ่ง

๔. การสั่งการ (Directing) หมายถึง ภารกิจที่ผู้นำต้องใช้ความพยายามในการจูงใจ และชักนำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายินดีทำงานของตนอย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ผู้จัดการควรจะมีทักษะใน

ด้านการติดต่อสื่อสาร เทคนิคการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ดี การเรียนรู้ถึงพฤติกรรมมนุษย์ การประยุกต์ศิลปะการจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ได้ดี เทคนิคการมอบหมายงาน เป็นต้น

๕. การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลงานหรือทำการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้งานสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจแบ่งประเด็นที่จะควบคุมดังนี้ คือ

๕.๑ การควบคุมทรัพยากรทางกายภาพ เช่น การควบคุมการใช้ทรัพยากรทุกประเภท เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติและประเภทอื่น รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์เครื่องมือ อาคาร ที่ดิน แรงงาน เป็นต้น ในการเป็นปัจจัยนำเข้าผ่านกระบวนการในการผลิตและได้ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

๕.๒ การควบคุมบุคลากร เป็นการควบคุมพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และขั้นตอนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนงานด้วย

๕.๓ การควบคุมผลการปฏิบัติงาน เป็นการควบคุมผลงานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อตรวจสอบว่าผลงานนั้นสามารถบรรลุเป้าหมายได้ดีเพียงใด

๕.๔ การควบคุมด้านงบประมาณ เป็นการควบคุมค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นต้นทุนในการดำเนินงานทั้งที่เป็นต้นทุนเชิงเศรษฐกิจและต้นทุนทางสังคม เพื่อให้ต้นทุนต่ำที่สุดและค่าใช้จ่ายตามงบประมาณที่กำหนดไว้

๕.๕ การควบคุมเทคนิคหรือวิธีการดำเนินงาน เป็นการควบคุม กากับ ดูแลเทคนิคที่เลือกใช้ในการดำเนินงานและวิธีการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามแผนงานที่กำหนดไว้

สรุปการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่าการจัดการท่องเที่ยวนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องใช้หลักการจัดการโดยทั่วไปซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกงาน โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และตอบสนองต่อกระแสความต้องการในปัจจุบัน คือการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวต้องเน้นการจัดการเพื่อความยั่งยืน ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียดได้จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการนั่นเอง ในการวิจัยนี้มุ่งถึงการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง และครอบคลุม ทั้งในด้านที่พัก ความปลอดภัย สุขอนามัย สาธารณูปโภค การคมนาคม โดยแบ่งเป็นการจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

๒.๔ แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม ๕ ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

การท่องเที่ยวยังสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนา โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขและสร้างโอกาสให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการวางแผนทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีแนวโน้มว่าการท่องเที่ยวจะรุกคืบเข้าไปถึง หรือต้องการเปิดเผยชุมชนของตนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ให้มีการสร้างให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการวางแผนการบริหารจัดการทรัพยากรและกระจายอำนาจการตัดสินใจโดยเน้นความสำคัญของการจัดการธรรมชาติแวดล้อมและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนไปพร้อมกัน ในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมาคำว่า "Community-based Tourism : CBT" การท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนเป็นฐานการบริหารจัดการ "การท่องเที่ยวโดยชุมชน" เป็นที่รู้จักและใช้กันอย่างแพร่หลายในหลายๆความหมาย ความเข้าใจและประสบการณ์ ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เป็นเรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดการด้านโฮมสเตย์ ที่ต้องมี "ชุมชน" เป็นส่วนประกอบสำคัญ^{๓๘}

การท่องเที่ยวกลายเป็น"เครื่องมือ"ที่รัฐบาลให้ความสำคัญเนื่องจากมีความสำคัญต่อการสร้างรายได้ เพื่อพัฒนาประเทศอย่างมากและยังเป็นรายได้ที่เป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ และมีการกระจายไปในหลายภาคอย่างค่อนข้างชัดเจน เช่นการเดินทาง ที่พัก การซื้อของที่ระลึก ภัตตาคาร ร้านค้าต่างๆ จึงมีการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและทางอ้อม ขยายมากขึ้น เช่นการเพิ่มขึ้นของสถานที่พัก ทั้งโรงแรมขนาด ๕ ดาว ๔ ดาว ไปจนถึงที่พักแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โฮมสเตย์ การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร และแหล่งบริการอื่นๆ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ และการขยายตัวไปในแทบทุกภูมิภาคของไทย ก่อให้เกิดการตื่นตัวเพราะมองว่าเป็นเรื่องง่ายที่จะมีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่เป็นผู้มาซื้อสินค้าถึงที่ไม่ว่าจะที่ไหนก็ตาม แต่จากการที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีจำกัดไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น ซึ่งผู้ดูแลหรือเป็นเสมือนเจ้าของก็คือประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ ว่าจะมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างไร เพราะทรัพยากรทุกอย่างต้องมีข้อจำกัดในการใช้ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม ใช้อย่างยั่งยืน และเป็นไปได้หรือไม่ที่จะดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และควรทำอย่างไร เมื่อ "ชุมชน" กลายเป็น "สินค้า" หรือ "เครื่องมือ" ที่เป็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ในขณะเดียวกันเป็นสิ่งที่ทำลายและละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง เสมือนกับการที่ต้องคำนึงถึงความรู้สึก ความยินดีของผู้เกี่ยวข้อง ทั้งยังเป็นผู้ที่ถูกกล่าวอ้างถึงอยู่ตลอดเวลาในการที่รัฐบาลจะดำเนินการพัฒนาใดๆ จึง "ต้องให้ความสำคัญต่อชุมชนในระดับต้นๆ และชุมชนต้องได้รับประโยชน์" อยู่เสมอ

เมื่อชุมชนมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวก็จะมีคำใหม่ๆเกิดขึ้น อาทิเช่น การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวผ่านชุมชน การท่องเที่ยวในชุมชน ก็ขึ้นอยู่กับนิยามแห่งการสื่อความหมายต่อคำดังกล่าว แต่ที่แน่นอนก็คือ "ชุมชน" เป็นสิ่งที่ต้องถูกระบอบอย่างหลีกเลี่ยง

^{๓๘} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๕๑.

ไม่ได้ และอย่างไรคือการท่องเที่ยวโดยชุมชน "Community Based Tourism : CBT " ที่เหมาะสมอันจะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและเห็นผล

๒.๔.๑ ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน^{๓๙} มีดังนี้

๒.๓.๑.๑ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และมีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์

๒.๓.๑.๒ ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ และมีทักษะในเรื่องต่างๆ หลากหลาย รู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

๒.๓.๑.๓ ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวมีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างความรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่าง จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับคนในชุมชน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

๒.๓.๑.๔ ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างกับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการจัดการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้านอีกทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

ซูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล กล่าวถึง การท่องเที่ยวโดยชุมชนว่าเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจอย่างมากในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของโลกและของภูมิภาค ซึ่งหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การประดิษฐ์ และจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เทศกาลประเพณี การนำนักท่องเที่ยวชมกระบวนการทางการเกษตร ท่องเที่ยวโดยชุมชนที่หลายประเทศนำไปปฏิบัติและประสบความสำเร็จมีรูปแบบ^{๔๐} ดังนี้

๑. การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน (Product Sales) เช่น สินค้าหัตถกรรม อาหารประจำวัน

๒. กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม (Cultural Shows) เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้านการแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน

^{๓๙} ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว, (พิมพ์ครั้งที่ ๗), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๑.

^{๔๐} ซูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๔), หน้า ๒๓.

๓. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงหมู่บ้าน (Village Based Activities) คือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเสนอแก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมการพักค้างแรมในหมู่บ้าน สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนั้น

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นผู้กำหนดกระบวนการทิศทาง และรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ซึ่งมีชาวบ้านที่เป็นเจ้าของชุมชนเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในการพัฒนาจัดการแหล่งท่องเที่ยว และอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและรูปแบบการดำเนินชีวิต เพื่อสร้างการพัฒนาให้เกิดการยั่งยืนสู่ชนรุ่นหลังและเกิดประโยชน์สูงสุด

๒.๔.๒ หลักการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากแนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มองชุมชนเป็นศูนย์กลางหรือฐานเพื่อกำหนดทิศทาง แผนงาน แผนปฏิบัติการของตนเองโดยดำเนินการพร้อมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น จึงทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาแบบองค์รวมและเกี่ยวกับกลุ่มคนต่างๆ มากมาย เมื่อมองในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงควรต้องมีหลักการร่วมกัน^{๔๑} ดังนี้

๒.๓.๓.๑ การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการวินิจฉัยวิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

๒.๓.๓.๒ สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน

๒.๓.๓.๓ ชุมชนต้องการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรม เป็นองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้วเช่นกัน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ได้ เพื่อกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมดในระดับหนึ่ง และดำเนินการด้านการกำหนดทิศทาง นโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนที่เห็นร่วมกัน

๒.๓.๓.๔ รูปแบบ เนื้อหา กิจกรรม ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องคำนึงการอยู่ร่วมกันอย่างมีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน มีความเป็นธรรม และให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเชิงสร้างสรรค์และลดผลกระทบในเชิงลบ

๒.๓.๓.๕ มีกฎ กติกาที่เห็นร่วมจากชุมชน สำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้

^{๔๑} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, (กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ ดีไซน์ , ๒๕๔๘), หน้า ๑๔-๑๖.

๒.๓.๓.๖ ชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชน ชาวบ้านทั่วไปและนักท่องเที่ยว ควรมีกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกันและกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนากระบวนการทำงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ถูกต้องเหมาะสม และมีความชัดเจน

๒.๓.๓.๗ การท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีมาตรฐานที่มาจากข้อตกลงร่วมภายในชุมชนด้วย เช่น ความสะอาด ความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

๒.๓.๓.๘ รายได้ที่ได้รับการท่องเที่ยว มีส่วนไปสนับสนุนการพัฒนาชุมชนและรักษาสิ่งแวดล้อม

๒.๓.๓.๙ การท่องเที่ยวจะไม่ใช่อำชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนเป็นการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

๒.๓.๓.๑๐ องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็งพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และพร้อมจะหยุดเมื่อเกินความสามารถในการจัดการ ซึ่งสิ่งเหล่านี้หากมองในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะเป็นไปได้ด้วยดีนั้นยังต้องพิจารณาจากมิติดอกชุมชนที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้แก่ การตลาดนโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กระบวนการทำงานเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว หากชุมชนมีความพร้อมมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการเข้ามามีบทบาทจัดการการท่องเที่ยวแล้วนั้น ผู้นำชุมชนและแกนนำที่หลากหลาย ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ฯลฯ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริการส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ครูอาจารย์ในโรงเรียน เป็นต้น ร่วมกันประชุมสัมมนาเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งเป็นการผนึกกำลังความคิดสร้างสรรค์ ประสานแนวคิดของทุกคนให้เห็นเป็นภาพเดียวกันในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำวิสัยทัศน์ที่ได้มากำหนดเป็นเป้าหมาย เป็นทิศทางของการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะต่อไป

พจนา สวนศรี ได้กล่าวไว้ว่าชุมชนหลายแห่งตัดสินใจเปิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและเป็นผู้จัดการเองนั้น มีรูปแบบการคิดตัดสินใจด้วยการมองวิสัยทัศน์ ๓ รูปแบบด้วยกัน^{๔๒} คือ

๑. มองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกับคนภายนอก ให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อสภาพปัญหาชุมชนที่ประสบอยู่ และหวังว่าจะได้เพื่อนที่เข้าใจร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เพื่อประสานการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชนนั้น

๒. การท่องเที่ยวทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม จำเป็นที่ชุมชนต้องรวมตัวกันเข้ามาจัดการให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติอยู่ในกฎ กติกาของชุมชน

^{๔๒} พจนา สวนศรี, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook), (กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๔๖), หน้า ๑๘๕-๑๘๘.

การจัดระเบียบการแบ่งปันผลประโยชน์แก่ผู้คนที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ในชุมชน การสร้างมาตรฐานต่างๆ ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ทั้งเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบมากเกินไปจนขีดความสามารถที่ชุมชนจะจัดการได้

๓. การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการเรียนรู้ระหว่างคนกับธรรมชาติ เป็นการสร้างโอกาสในการฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสิ่งแวดล้อม โดยมองที่รายได้เป็นเพียงแค่ผลพลอยได้จากกระบวนการเรียนรู้ท่ามกลางการท่องเที่ยว

ซึ่งทั้ง ๓ รูปแบบนี้มีพื้นฐานการคิดจากชุมชนเอง ที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของตนเองที่พร้อมจะสื่อต่อคนภายนอก โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด นอกจากนั้นแล้ว ชุมชนเองยังต้องการความเข้าใจ ความร่วมมือของนักท่องเที่ยวในเคารพในกฎ กติกา ที่ชุมชนร่วมกันสร้างไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมาจากการกำหนดจากวิสัยทัศน์ที่จัดทำร่วมกันในชุมชน และนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ที่เป็นรูปธรรม ให้มีความชัดเจนขึ้นโดยชุมชนจะมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักอยู่ ๔ ประการด้วยกัน คือ

๑. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เป็นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ที่ต้องเอื้ออำนวยการเรียนรู้ต่อการกันและกันได้ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ไปเยือนชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน นักท่องเที่ยวควรเกิดการเรียนรู้บทบาทของประมงขนาดเล็กที่ทำหน้าที่อนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งด้วย

๒. เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนโดยเฉพาะคนหนุ่มสาวได้เข้าใจ ให้คุณค่า ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนให้กลับฟื้นคืนสภาพได้ในระยะต่อไป

๓. เพื่อก่อให้เกิดการรวมตัวกันของคนในชุมชน ที่เผชิญต่อผลกระทบทางการท่องเที่ยวแบบเดิม ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการลดผลกระทบดังกล่าว และจัดระเบียบชุมชนให้เป็นระบบที่ทำให้ชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๔. เพื่อเป็นเครื่องมือการเผยแพร่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตกับสาธารณชนภายนอก

จะเห็นได้ว่าในมิติของชุมชนไม่ได้มองเรื่องราวได้เป็นเรื่องหลัก ผิดกับในระดับนโยบาย การท่องเที่ยวมักจะให้ความสำคัญเรื่องราวได้เป็นอันดับแรก หากเอาคุณค่า วิถีคิดที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในสังคมไทย อันได้แก่ การมีน้ำใจ ความเอื้ออารี ประกอบกับการมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับธรรมชาติ ความรักในศิลปวัฒนธรรม อันเป็นทุนทางสังคมของคนไทย ก็จะทำให้การริเริ่มและมองการท่องเที่ยวได้ถูกทิศทางยิ่งขึ้น

เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนภายนอก ดังนั้นทักษะ ความชัดเจน การจัดการให้เหมาะสม จึงเป็นเรื่องที่ชุมชนเองยังมีความกังวลอยู่พอสมควร แม้ว่าจะมีปัจจัยที่เอื้อ และการสนับสนุนจากภายนอกพอสมควร แต่ชุมชนเองต้องสามารถคาดการณ์และประเมินว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร โดยการร่วมกันอภิปราย ระดมความคิดเห็น จากชุมชนให้กว้างขวางจนสามารถสรุปด้วยมติของชุมชนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบประเมินอยู่ ๗ ประการด้วยกัน คือ

๑. ผู้นำชุมชนและแกนนำชุมชน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ภายนอก และสภาพปัญหาชุมชนตลอดจนมองแนวทางแก้ไขปัญหได้แบบชัดเจน และมองกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมหนึ่ง หรือกิจกรรมร่วมเชื่อมต่อทิศทางในการแก้ไขปัญหาโดยภาพรวมของชุมชนได้ แล้วจึงได้กำหนดเป็นวัตถุประสงค์เป้าหมายการทำการกิจกรรมการท่องเที่ยว

๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องเกี่ยวข้องกับสิทธิของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมชุมชนที่ชุมชนต้องมีการคิดไตร่ตรองวินิจฉัย และร่วมตัดสินใจจะเปิดหมู่บ้านรองรับอย่างไร ควรเป็นรูปแบบใด ใครบ้างที่เกี่ยวข้อง ใครมีบทบาทจัดการอย่างไร และภายหลังกักท่องเที่ยวกลับแล้วมีการลดผลกระทบอย่างไร ด้วยวิธีการใด ตลอดจนการแบ่งปันผลประโยชน์ภายในชุมชน

๓. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดตั้งองค์กรภายในชุมชน เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมนี้ หรือผลักดันให้องค์กรชุมชนอื่นที่พิจารณาแล้วว่า มีความพร้อมทำหน้าที่รับผิดชอบเป็นหน่วยงานหนึ่งขององค์กรนั้นๆ แต่ทั้งนี้การดำเนินการขององค์กรต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส เพราะมีผลประโยชน์ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

๔. การพิจารณาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น หรือของดีในชุมชนเพื่อจัดปรับเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวให้สอดคล้องต่อชุมชน ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่สามารถทำได้

๕. ความพร้อมของผู้ที่สนใจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมท่องเที่ยว จะมีบทบาทหลากหลายมากขึ้น คือจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาหาร การดูแลความปลอดภัย การนำพานักท่องเที่ยว การสื่อความหมาย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ต้องไม่ใช่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มแกนนำภายในชุมชนเท่านั้น ควรมีระบบกระจายที่ทั่วถึงและเป็นธรรม

๖. การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ที่ระรอนักท่องเที่ยวเพื่อสามารถจัดปรับกระบวนการให้เหมาะสม สอดคล้องยิ่งขึ้น และร่วมแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการลดผลกระทบของการท่องเที่ยวในครั้งต่อไป

๗. ประสบการณ์ทักษะในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องบูรณาการความต้องการ ความเพลิดเพลิน ความตื่นตัวและการเรียนรู้ ให้เป็นโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่

๒.๔.๓ การเตรียมความพร้อมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นเสมือนงานพัฒนาชุมชนอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ดูเหมือนง่ายแต่ทำยาก ที่ว่ายากนั้นก็เพราะการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองกระแสบริโภคนิยม การท่องเที่ยวทำให้ชุมชนหลุดออกจากฐานการผลิตเดิมในภาคการเกษตร สู่อุตสาหกรรมบริการ กำลังซื้อที่สูงกว่าของนักท่องเที่ยวจึงสามารถกำหนด “สินค้า” และ “บริการ” ได้ตามความต้องการ ทำให้สภาพทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวมักถูกรบอบจาวัฒนธรรมภายนอกที่เข้ามาพร้อมกับนักท่องเที่ยวเป็นดาบสองคมและมีความเสี่ยงอย่างยิ่งในการนำไปใช้ในการพัฒนา

พจนา สวนศรี^{๔๓} ได้กล่าวไว้ว่า ก่อนที่จะเปิดหมู่บ้านต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนควรจะต้อง “รู้ตัว” เข้าใจและตระหนักต่อการท่องเที่ยวนี้ตลอดจนการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการเตรียมความพร้อมชุมชน ซึ่งผู้ดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนควรมีกระบวนการทำงาน

ขั้นที่ ๑ ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวให้ชุมชนในการพิจารณาทั้งด้านบวกและลบของการท่องเที่ยว ซึ่งในขั้นตอนนี้อาจจะมีเฉพาะผู้นำหรือกลุ่มสนใจ

ขั้นที่ ๒ สร้างการมีส่วนร่วม เป็นการดึงเอากลุ่มที่สนใจการท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มออมทรัพย์ และผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำทางธรรมชาติมาพูดคุยเรื่องผลดี-ผลเสีย อีกครั้ง เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้ร่วมกันตัดสินใจเรื่องนี้ร่วมกัน

ขั้นที่ ๓ ศึกษาชุมชนร่วมกับชาวบ้าน โดยการทำงานร่วมกับชาวบ้านเพื่อศึกษาในหัวข้อ ดังนี้ การสำรวจทางกายภาพ ทำแผนที่รอบนอก (แสดงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินทำกิน) แผนที่รอบในหมู่บ้าน (แสดงที่ตั้งของบ้านเรือน ทรัพยากรคนสร้างและทรัพยากรธรรมชาติ) ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน ศึกษาความสัมพันธ์ของชุมชนกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ศึกษากลุ่มต่างๆ ในชุมชน ซึ่งผลการศึกษานี้จะทำให้เห็นศักยภาพ-ข้อจำกัดของชุมชน และปัญหาของชุมชนร่วมกัน

ขั้นที่ ๔ วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ทั้งในด้านศักยภาพ-ข้อจำกัด โอกาสและความเสี่ยง ในขั้นตอนนี้จะทำให้ชุมชนได้มองเห็นได้ด้วยตนเอง และสามารถเชื่อมโยงเรื่องท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนได้ การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และอาจพบว่าเพื่อแก้ปัญหาให้ตรงจุด อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้เรื่องการท่องเที่ยวเลยก็เป็นได้

ขั้นที่ ๕ ร่วมกันพัฒนาศักยภาพและแก้ไขจุดอ่อน อาทิ รวบรวมองค์ความรู้ ซึ่งแต่ละชุมชนจะแตกต่างกันออกไปมีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชน เช่น บางชุมชนเด่นด้านการพัฒนาชุมชน บางชุมชนเด่นระบบการจัดการนิเวศที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้เหมาะสม เป็นต้น ซึ่งชุมชนต้องร่วมกันดึงเอกลักษณ์ ให้เห็นร่วมกันก่อนนำเสนอการเผยแพร่ออกไป ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม สอดคล้อง ปลอดภัย ไม่ทำลายระบบนิเวศเดิมมากนัก เช่น การปรับทางเดินในป่าเขา เป็นต้น ปรับปรุงบ้านพักและความสะอาดภายในชุมชนให้เป็นมาตรฐานของชุมชน แต่ละแห่งที่ตกลงร่วมกัน โดยมีคณะกรรมการของชุมชน ตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น นักสื่อความหมาย การสร้างเวทีเรียนรู้กับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งในขั้นตอนนี้จะเห็นความสามารถของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวทั้งความพร้อมจำนวนบุคลากร และขีดความสามารถในการรองรับทั้งพื้นที่ทางธรรมชาติ และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน

ขั้นที่ ๖ วางรูปแบบการบริหารจัดการ ในขั้นตอนนี้จะเป็นการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาทำงาน หรืออาจใช้องค์กรที่ชุมชนมีอยู่เดิมแต่เพิ่มเติมบทบาทหน้าที่ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน กำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยว โปรแกรมและราคาการจัดสรรผลประโยชน์ สู่ชาวบ้านและชุมชน

^{๔๓} “อ้าวแล้ว, พจนา สวนศรี, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook), หน้า ๑๘๙-๑๙๐.”

และมาตรการในการป้องกันผลกระทบ โดยอาจจะเป็นการสร้างกฎ-กติกา เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติทั้งชาวบ้านและนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ ๗ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้รับรู้และช่วยให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ

ขั้นที่ ๘ ทดลองดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขั้นตอนนี้อาจมีการจัดท่องเที่ยวนำร่อง เพื่อทดสอบความพร้อมของชุมชน โดยการเชิญบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่มีประสบการณ์หรือเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นทิศทางต่อไปในอนาคต

ขั้นที่ ๙ ประเมินผล ในขั้นตอนประเมินผล อาจแยกออกมาเป็น ๒ ส่วน คือ การประเมินผลและสรุปบทเรียนหลังเสร็จกิจกรรมทุกครั้ง และการประเมินผลเป็นช่วงๆ ทุกๆ ๓-๖ เดือน เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลจะช่วยให้เกิดการทบทวนตนเอง และแก้ไขข้อบกพร่อง

ขั้นที่ ๑๐ พัฒนางองค์กร การฝึกอบรม เช่น การบริหารจัดการ การสร้างการมีส่วนร่วม การสื่อความหมาย เป็นต้น การศึกษาดูงาน สำหรับแกนนำองค์กรชุมชนเพื่อจัดการท่องเที่ยว เพื่อเสริมโลกทัศน์ พัฒนาทักษะการบริหาร การจัดการในชุมชนอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายๆ กัน เพื่อเป็นตัวอย่างนำไปประยุกต์ หรือเป็นบทเรียนที่ชุมชนต้องพึงระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้ และวางมาตรการป้องกันไว้แต่เริ่มแรก

กระบวนการทั้ง ๑๐ ขั้นตอนแล้ว จะเหมือนการทำงานพัฒนาปดินั่นเอง แต่สิ่งที่ยากก็คือเรื่องท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่ชาวบ้านไม่คุ้นเคยมาก่อน และไม่มั่นใจว่าตนเองจะทำได้ แต่ละคำถามในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการเตรียมชุมชน จะต้องเป็นการปลุกกระตือรือร้นของท้องถิ่น ให้คนท้องถิ่นอยากรู้จักตนเอง และเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การท่องเที่ยวก็จะเกิดความชัดเจนมากขึ้นว่า เป็นการเข้ามาเพื่อให้ชุมชนได้นำเสนอตัวอย่างต่อสาธารณะ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของการท่องเที่ยว นอกจากปลุกสำนึกของชุมชนแล้วยังเป็นการสร้างจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เข้ามาเยี่ยมชม

สรุปหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีเป้าหมายอยู่ที่การอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนภายใต้เงื่อนไข การบีบคั้นจากนโยบาย ที่ทำให้มีการแย่งชิงทรัพยากร (ความรู้ อำนาจ กฎหมายอยู่ในมือของภาครัฐ) เช่น ความขัดแย้งเรื่องไร้หมุนเวียน การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนถูกมองว่าเป็นทัวร์เถื่อน การจัดการทรัพยากรควรมองที่ความเป็นชุมชน วัฒนธรรมชนเผ่า กฎหมายบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชนเผ่า เกิดเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยสร้างผลกระทบ คือ พื้นวิถีชีวิต เกิดรายได้เสริม หน่วยงานและบุคคลภายนอกเข้าใจวิถีชีวิต กระบวนการทำงานของโครงการในประเด็นการท่องเที่ยว เตรียมความพร้อมชุมชน งานสร้างเครือข่าย งานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน / ของที่ระลึก

๒.๕ ข้อมูลพื้นที่วิจัย

พื้นที่อำเภอเนินมะปรางเดิมเป็นป่าดงดิบที่เต็มไปด้วยต้นไม้และสัตว์ป่า ห่างไกลจากผู้คน แต่จะมีเพียงผู้มีอาชีพพรานที่เข้ามาล่าสัตว์และหาของป่า มาสร้างกกปangและอาศัยพักแรมชั่วคราวเท่านั้น ต่อมามีกลุ่มคนจากนครไทย ด้านซ้าย และหล่มสัก อพยพย้ายถิ่นฐานเดิมเข้ามาตั้งรกรากบริเวณบ้านชมพู บ้านมุง วังโพรง ไทรย้อย จากนั้นก็ขยายที่ทำกินไปที่วังยาง บ้านน้อยชุมชีเหล็ก

และเนินมะปราง ในที่สุด โดยตัวอำเภอเนินมะปรางเดิมเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ตั้งมาประมาณ ๔๒ ปี ชื่อ บ้านเนินมะปราง ขึ้นกับตำบลบ้านมุง อำเภอวังทอง ลักษณะภูมิประเทศประมาณร้อยละ ๔๕ เป็น ภูเขาหินปูนอายุกว่า ๓๐๐ ล้านปี มีถ้ำอยู่มากมาย จึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังของผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ มีการปลุกระดมมวลชน แทรกซึม บ่อนทำลายความมั่นคง และชุ่มโจมตีเจ้าหน้าที่รวมทั้ง สถานข้าราชการอยู่เนืองๆ ทางราชการจึงได้แยกพื้นที่บางส่วนของอำเภอวังทองตั้งเป็น กิ่งอำเภอเนิน มะปราง ขึ้นเมื่อวันที่ ๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๙ มีปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่งอำเภอคนแรกชื่อ นายประยูร อินทรทัศน์ และได้รับการยกฐานะเป็น อำเภอเนินมะปราง เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖ มีร้อย ตรี สมชาย นววัฒน์ ดำรงตำแหน่งนายอำเภอคนแรก จัดเป็นอำเภอชั้น ๓ และนับเป็นอำเภอที่ ๙ ของจังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันมีถ้ำมากมายให้ทุกท่านได้รับชม เช่น ซากดึกดำบรรพ์ อักษรญี่ปุ่น โบราณ ฯลฯ

อำเภอเนินมะปรางอยู่ห่างจากตัวเมืองจังหวัดพิษณุโลกประมาณ ๖๘ กิโลเมตร มีแหล่ง ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่งดงามน่าสัมผัส คือ

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาทำพล ครอบคลุมเนื้อที่ ๑,๗๗๕ ไร่ในท้องที่อำเภอเนินมะปราง ห่างจากตัวเมืองพิษณุโลก ๘๕ กิโลเมตร พื้นที่บริเวณนี้เป็นภูเขาหินปูน ยอดสูงสุด ๒๓๖ เมตร มีหน้า ผาสูงชันเว้าแหว่งอันเกิดจากการกัดเซาะของน้ำฝนนับหลายล้านปี เกิดเป็นถ้ำต่างๆ มากมายทั่ว บริเวณ ได้แก่ ถ้ำนครสวรรค์ ถ้ำเรือ ที่มีหินงอกหินย้อยสวยงาม ถ้ำลอด ซึ่งสามารถเดินทะลุไปยังอีกด้าน หนึ่งของภูเขาได้ นอกจากนี้ยังพบซากดึกดำบรรพ์ของหอยและปะการัง เนื่องจากพื้นที่บริเวณนี้เคย เป็นท้องทะเลมาก่อน และยังมีภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์รูปมือคนบนเพิงผาหิน และอักษรญี่ปุ่น โบราณสลักบนก้อนหิน พรรณไม้และร่องรอยสัตว์ป่าต่างๆ ที่มักพบระหว่างทางเดินเท้าศึกษา ธรรมชาติ เหมาะแก่การทัศนศึกษาเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อขอข้อมูลได้เจ้าหน้าที่เมื่อ เดินทางมาถึงยังสำนักงานเขต การเที่ยวชมถ้ำต่างๆ ต้องนำไฟฉายติดตัวมาด้วย ในช่วงฤดูฝนถ้ำบาง แห่งไม่สามารถเข้าชมได้เนื่องจากมีน้ำท่วมพื้นที่ถ้ำ

เขาวัดถ้ำมวง ต.บ้านมุง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีภูเขาหินปูน สลับ สลับซ้อน ทอดยาว รอบๆหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านได้เรียกว่า **คุณหมิงแห่งเมืองไทย**

ชมฝูงค้างคาวบินออกหากินยามเย็น เป็นสายยาวสวยงามนับล้านๆตัว ที่บ้านมุง อำเภอ เนินมะปราง ตั้งแต่ช่วงเวลา ๑๘.๐๐ น. เป็นจนถึงประมาณ ๑๙.๐๐ น. หรือ ประมาณ ๑ ชม. โดย สามารถมองเห็นแนวเส้นของฝูงค้างคาวที่บินเป็นแนวโค้งคล้ายคลื่นยาวหลายกิโลเมตรทีเดียว เป็น ภาพที่หาชมได้ยาก ถือว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสุด Unseen ของเมืองไทยอีกแห่งหนึ่ง

ถ้ำนครสวรรค์ อยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าผาทำพล ตำบลบ้านมุง ซึ่งในบรรดาถ้ำที่มีอยู่ใน บริเวณใกล้เคียงกันนี้นับว่าถ้ำนครสวรรค์เป็นถ้ำที่สวยงามที่สุด เนื่องจากความกว้างและหินงอก หินย้อย ตลอดจนผนังถ้ำมีความโค้งคล้ายกับพระมาลาเปียงหรือหมวกของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชที่ พระองค์ทรงสวมในขณะทำสงครามยุทธหัตถี จึงได้รับการเรียกว่า ถ้ำนครสวรรค์ เพื่อให้สอดคล้องกับ ความงามของถ้ำและเพื่อเทิดพระเกียรติคุณของพระองค์ท่าน

ถ้ำเดือน-ถ้ำดาว ตั้งอยู่บริเวณหน่วยพิทักษ์ สล. ๘ ลักษณะเป็นถ้ำที่มีน้ำไหลตลอดภายใน ยาวประมาณ ๑.๔ กม. มีหินงอกหินย้อยซับซ้อนสวยงามมาก

ถ้ำพระวังแดง เป็นถ้ำที่ยาวและใหญ่เชื่อมต่อกันหลายถ้ำ มีความยาวประมาณ ๑๒.๕ กิโลเมตร ถือว่าเป็นถ้ำที่ยาวมาก ภายในถ้ำมีห้องโถงขนาดใหญ่มีหินงอกหินย้อยสวยงามและมีลำห้วยอยู่ด้านล่าง ในลำห้วยมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นปลาพันธุ์ใหม่หายาก คือ ปลาชื่อถ้ำพระวังแดงหรือปลาไม่มีตา เนื่องจากอาศัยอยู่ในถ้ำเป็นเวลานานจนมีการปรับตัวให้เหมาะแก่การดำรงชีวิตภายในถ้ำซึ่งไม่มีแสงเพียงพอ

ถ้ำเรือ ภายในพบรูปรอยคล้ายเรือคว่ำอยู่บนเพดานถ้ำ เกิดจากการที่น้ำท่วมซ้ำแล้วซ้ำเล่า ทำให้ผนังถ้ำถูกกัดเซาะและเกิดการละลาย จนรูปรอยเรือคว่ำในที่สุด ในถ้ำมีระดับน้ำห้วยที่ไหลลอดผ่านถ้ำมีปริมาณลดลงสามารถเดินเที่ยวชมความงามของถ้ำได้สะดวก

ถ้ำผาแดง อาจเป็นเพราะบนหน้าผาเหนือปากถ้ำ มีสีแดงเคลือบอยู่ จึงเป็นที่มาของชื่อถ้ำ ในอดีตเคยเป็นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ จากการสำรวจพบเศษภาชนะดินเผา ตกแต่งด้วยลายเชือกทาบและสะเก็ดหินกองไว้บนพื้นถ้ำ ในปัจจุบันโครงสร้างของถ้ำมีความเหมาะสม จึงเป็นที่อยู่อาศัยของค้างคาว ๒ ชนิด คือ ค้างคาวปากย่น และค้างคาวปีกถุงเคราดำ เป็นค้างคาวกินแมลง ที่ช่วยกำจัดศัตรูพืชให้กับเกษตรกร

ถ้ำลอด ถ้ำนี้เกิดจากน้ำกัดเซาะเป็นลำน้ำทะลุภูเขา มีน้ำไหลผ่านตลอดทั้งปี สามารถเดินเข้าไปอีกฟากหนึ่งได้ ทางเดินสะดวกสบายในถ้ำมีแสง แต่ค่อนข้างลำบากในถ้ำฝนด้านในถ้ำอากาศจะเย็นสบายและกว้างขวาง อีกด้านหนึ่งเป็นที่ตั้งของวัดและสำนักสงฆ์ และยังเป็นที่อยู่ของลิงวอกจำนวนมาก

อ่างเก็บน้ำ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อยู่ที่ หมู่ที่ ๗ บ้านรักไทย ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง บริเวณอ่างเก็บน้ำจะมีพลับพลาที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ครั้งเสด็จเปิดหมู่บ้านรักไทย (๔ หมู่บ้าน) เมื่อปี ๒๕ มีต้นไม้มหิธรรอบๆ ร่มรื่น เหมาะสำหรับพักผ่อน และตกปลา

ไร่กุหลาบ เป็นไร่ลำไย ภายในไร่มีไม้ผลหลากหลายชนิด เช่น ลำไย เงาะ กระท้อน เป็นต้น มีอาคารเหลื่อมตั้งอยู่ตรงส่วนที่เป็นสันภูเขาสามารถที่จะมองเห็นทัศนียภาพได้รอบๆ มีสวนหย่อมสำหรับเป็นที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ มีสวนพันธุ์ไม้ ดอกไม้ที่ตกแต่งไว้สวยงามเหมาะสำหรับถ่ายภาพที่สวยงาม และเหมาะสำหรับพักผ่อนบรรยากาศสบายๆ พร้อมมีบ้านพักรับรอง

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์ ได้วิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวในวัดมีความเก่าแก่ มีประวัติความเป็นมา และมีบทบาทในประวัติศาสตร์ เนื่องจากวัดในจังหวัดนครปฐมสร้างขึ้นในสมัยทวารวดี เช่น วัดพระประโทนเจดีย์ วัดพระปฐมเจดีย์ เป็นต้น และมีการสร้างขึ้นตามสมัยต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งวัดมีโอกาสได้รับการสนับสนุนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในระดับโลก และยังกระจายรายได้และทำให้วัด ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งนี้วัดสามารถจัดกิจกรรม และพิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และการปลูกจิตสำนึกเชิงอนุรักษ์ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ยั่งยืน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม มีวิสัยทัศน์คือ จังหวัดนครปฐมจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาของโลก เพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม และพัฒนาจิตใจ เพื่อ

พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาให้มีมาตรฐาน และคุณภาพระดับโลกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และเป็นต้นแบบการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย ๔ ยุทธศาสตร์ คือ ๑) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาเพื่อปลูกจิตสำนึก ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ๒) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๓) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้สู่ชุมชน และ ๔) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน^{๔๔}

ภาสกร จวนสง ได้วิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ศึกษาทั้งสองพื้นที่ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม และประเด็นที่ควรปรับปรุงคือ การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และมีข้อเสนอแนะต่อภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน แนวทางการพัฒนามี ๒ แนวทาง คือ การพัฒนาระดับชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชน เอกชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดเวทีสาธารณะให้ชุมชนกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ โดยมีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนในการวางแผนทั้งในด้านแผนที่ ศักยภาพ และการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น และการรื้องานเชิงรุกของภาครัฐและระดับภูมิภาค การพัฒนาระดับภูมิภาค ควรมีศึกษาและส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีการเชื่อมโยงกันเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้จุดเชื่อมต่อในมิติของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีเรื่องราว (story) หรือวิถีชีวิตริมโขงเพื่อให้เกิดจุดท่องเที่ยวในระดับภูมิภาค^{๔๕}

อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว ๔.๐ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ทรพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลกุดช้าง ประกอบด้วยรูปแบบการท่องเที่ยว ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑.รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ๑.๑ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ ๑.๒ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ๒.รูปแบบการท่องเที่ยวแหล่งวัฒนธรรม และ ๓.รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ๓.๑ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย และกีฬา ๓.๒ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวในพื้นที่ของตำบลกุดช้างที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและกีฬา รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอนุรักษ์ ตามลำดับ เนื่องจากมีกิจกรรมการล่องแพและกิจกรรมจากการดูแลช้างหรือปางช้าง เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ มีการเข้าถึงที่สะดวก และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ร้านอาหาร

^{๔๔}วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์, “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาการจัดการการท่องเที่ยว, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๖๑).

^{๔๕}ภาสกร จวนสง, “การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร”, **วิทยานิพนธ์การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาดบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๓).

ร้านอาหาร การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก็พบมากเช่นเดียวกัน มีการสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวทั้งสองรูปแบบกลายเป็นการท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงในกลุ่มของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ แต่การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์นั้นไม่พบการสร้างเครือข่ายระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน หน่วยงานส่วนภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจึงมีการสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวระหว่าง นักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ประกอบการผ่านการประชาสัมพันธ์ผ่านเพจ Facebook และสร้างกิจกรรมเพื่อการพัฒนาความร่วมมือในการสร้างการท่องเที่ยว ๔.๐ ในพื้นที่ ดังนั้นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวจึงประกอบด้วย การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวบนสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มนักท่องเที่ยวกับ ชุมชนและผู้ประกอบการ ให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เท่าเทียมกัน^{๔๖}

สมบุรณ์ ธรรมลังกา ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีปัจจัยสำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานได้ใช้ปัจจัยต่างๆเหล่านี้มากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนกลยุทธ์การนำรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน ได้แก่ กลยุทธ์การบริหารจัดการชุมชน กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน กลยุทธ์การสร้างกระบวนการเรียนรู้ กลยุทธ์การสร้างเครือข่าย และกลยุทธ์สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด^{๔๗}

สุพิชญา บุญคำ ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จำนวน ๔ ด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามแผนอยู่ในระดับมากที่สุด การมีส่วนร่วมของประชาชนในผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของประชาชนในการประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจแก้ปัญหา วางแผนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยใน

^{๔๖} อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ, “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว ๔.๐ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกีดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต** (การวางแผนเมืองและสภาพแวดล้อม), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๖๔).

^{๔๗} สมบุรณ์ ธรรมลังกา, “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๖).

ชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชิงคานในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^{๔๘}

พัชรียา แก้วชู ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกา
ท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ผลการวิจัยพบว่า ประชากรไทยในเขต
กรุงเทพมหานครที่มีเพศ สถานภาพ ระดับ การศึกษา อาชีพ ต่างกัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง
พฤติกรรมกาท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่างกัน และประชากรไทย
ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่างกัน ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกา
ท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยรวมไม่ต่างกัน นอกจากนี้ ทศนคติต่อ
การแพร่ระบาดของโควิด-19 และปัจจัยผลักดันทางการท่องเที่ยวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกา
ท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19^{๔๙}

ชนิสรา กุลสันติวงศ์ ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของ
นักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ (Product) และด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)
ปัจจัยความปลอดภัยด้านอาชญากรรมทางร่างกาย ทรัพย์สินและอุบัติเหตุ และปัจจัยความปลอดภัย
ด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
ชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19 โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดที่ผ่านการตรวจสอบ
ความเชื่อมั่นและความตรงเชิงเนื้อหา (Reliability) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรชาวไทย
กลุ่ม Generation Y จำนวน ๑๓๐ คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยร้อยละ และส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ในการวิเคราะห์
ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ ความปลอดภัย
ด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาด ในขณะที่ปัจจัยส่วนประสมการตลาดด้านผลิตภัณฑ์
ด้านการส่งเสริมการตลาด และปัจจัยความปลอดภัยด้านอาชญากรรมทางร่างกาย ทรัพย์สิน และ
อุบัติเหตุไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวหลังโรคระบาดโควิด-19^{๕๐}

^{๔๘}สุพิชญา บุญคำ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเชียง
คาน จังหวัดเลย”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต** (สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน), (บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๖๐).

^{๔๙}พัชรียา แก้วชู, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกาท่องเที่ยวแบบ New Normal
หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19”, **รายงานการวิจัย** (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๔).

^{๕๐}ชนิสรา กุลสันติวงศ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19”, **ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต** (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
รามคำแหง), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๔).

บุญพา คำวิเศษณ์ ได้วิจัยเรื่อง ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกกลอย อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า

๑. ข้อมูลพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกกลอย อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง ๓๐-๔๐ ปี มากที่สุด การประกอบอาชีพมีอาชีพรับจ้างและทำธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนหมู่บ้านวัดเขาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลโคกกกลอย มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหาร ทางเดินศึกษาธรรมชาติห้องน้ำสาธารณะศาลานั่งพักผ่อน รักษาความปลอดภัย มีแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้สะดวก ประปาท้องถิ่นประปาภูมิภาคบ่อน้ำดื่ม และน้ำจากธรรมชาติ

๒. แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่าความคิดเห็นต่อองค์ประกอบในด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านวัดเขาในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งพบว่าด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) อยู่ในระดับมากรองลงมา ได้แก่ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Attractions and Accommodation) ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) และด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ด (Amenity) อยู่ในระดับมาก^{๕๑}

นภลัย มีลาและคณะ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษานักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอดงหลวง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากร้อยละ ๗๕.๔ มีความรู้ความเข้าใจและสามารถตอบคำถามต่อหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างถูกต้อง โดยปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวได้แก่ อายุการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพและรายได้ ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสารได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และปัจจัยด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่ชอบสวนแนวทางการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้และเสริมสร้างนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคุณภาพดีให้มีจำนวนมากขึ้น พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประชาสัมพันธ์คืออาชีพ รายได้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ แหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์^{๕๒}

วัชรภรณ์ จันทร์ขำ ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านดอนมูล อำเภอดงหลวง จังหวัดน่าน พบว่า กระบวนการจัดการ

^{๕๑} บุญพา คำวิเศษณ์, “ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกกลอย อำเภอดงหลวง จังหวัดพิจิตร”, รายงานการวิจัย, (วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๗).

^{๕๒} นภลัย มีลาและคณะ, “การศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอดงหลวง จังหวัดสมุทรสงคราม”, รายงานการวิจัย, (งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒).

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เกิดขึ้นจากองค์กร ชุมชนได้ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวขึ้นโดยใช้ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว^{๕๓}

เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเคยมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว ๒ – ๓ ครั้งมาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม–ธันวาคมโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวในการเดินทางใช้เวลาในการท่องเที่ยว ๒ – ๓ วันและมากับครอบครัวเป็นส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ไม่ครบถ้วนโดยเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อการใช้ประโยชน์ในพื้นที่จากการท่องเที่ยวร่วมกันด้านความสัมพันธ์ภายในห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางด้านต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำพบว่าปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนในทุกปัจจัยผลการศึกษาถึงผลกระทบทางตรงของปัจจัยด้านต้นน้ำปัจจัยด้านกลางน้ำและปัจจัยด้านปลายน้ำที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวพบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการหรือปัจจัยด้านต้นน้ำที่มีผลกระทบทางตรงต่อปัจจัยด้านการให้บริการหรือปัจจัยด้านกลางน้ำในภาพรวมของ ๒ แหล่งท่องเที่ยวให้ผลเหมือนกันทั้ง ๓ ปัจจัยเรียงตามลำดับผลกระทบ คือ ปัจจัยด้านประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและปัจจัยด้านทรัพยากรและศักยภาพขององค์กรด้านปัจจัยด้านการให้บริการหรือปัจจัยด้านกลางน้ำที่มีผลกระทบทางตรงต่อปัจจัยด้านระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวหรือปัจจัยด้านปลายน้ำพบว่ามีทั้งเหมือนและแตกต่างกันใน ๒ แหล่งท่องเที่ยว คือ เหมือนกันในด้านอาหารและงานฝีมือท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมมากที่สุดที่แตกต่างกันคือลำดับรองลงมาเป็นด้านที่พักอาศัยสำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ขณะที่เป็นด้านสถานที่และกิจกรรมสำหรับอุทยานแห่งชาติภูเรือ ด้านปัจจัย ด้านการบริหารจัดการ หรือปัจจัยด้านต้นน้ำที่มีผลกระทบทางตรงต่อปัจจัยด้านระดับความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวหรือปัจจัยด้านปลายน้ำพบว่าแตกต่างกันใน ๒ แหล่งท่องเที่ยวโดยเป็นปัจจัยด้านประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่และปัจจัยด้านคุณลักษณะขององค์กรตามลำดับสำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ขณะที่เป็นตัวแปรด้านการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตัวแปรด้านการนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ตามลำดับสำหรับอุทยานแห่งชาติภูเรือ จากผลการศึกษาทำให้สรุปได้ว่า การพัฒนาในส่วนใดส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานจะเกิดผลกระทบต่อส่วนอื่นเสมอ โดยมีผลกระทบมากน้อยต่างกันทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าควรพัฒนาปัจจัยใดก่อนหลังมากขึ้นเพียงใดเพื่อเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว^{๕๔}

^{๕๓} วัชรภรณ์ จันทร์ขำ. “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาบ้านดอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน”, *รายงานการวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗).

^{๕๔} นาวาอากาศตรีเถกิงศักดิ์ ชัยชาญ, “การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, *รายงานการวิจัย*, (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๖).

อิทธิพล โกมล ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ผลการศึกษาพบว่า

๑. ข้อมูลทั่วไปและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนมากช่วงอายุ ๑๖-๒๕ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและนักท่องเที่ยวมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ เดินทางมาเพื่อการพักผ่อนและเดินทางมา โดยส่วนมากทางโดยรถยนต์ส่วนตัว มาพักผ่อนกับกลุ่มเพื่อนหรือผู้ร่วมงานเป็น ซึ่งส่วนมากจะทราบจากเพื่อนหรือคนรู้จัก และจำนวนครั้งของนักท่องเที่ยวที่เคยมาพักผ่อนที่บ้านวังน้ำมอกส่วนมากเคยมาแล้ว ๒ -๓ ครั้ง ระยะเวลาที่อยู่โฮมสเตย์ในบ้านวังน้ำมอก ๒-๓ วัน ด้านค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยต่อคนนั้น จะอยู่ในระดับมากกว่า ๑,๐๐๐ บาท และส่วนมากต้องการที่จะกลับมาพักผ่อนและท่องเที่ยวอีก นักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ อยากจะให้มีการบริการทางด้าน นวดแผนโบราณ นวดสปา ปั่นจักรยานและควรมีป้ายบอกทางให้ชัดเจน และป้ายความรู้ทางด้าน แหล่งที่มาของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งด้วย

๒. รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า เกิดการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ โดยอาศัยทุนทางสังคมที่เป็นจุดขาย อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพักอาศัยและเก็บค่าที่พักและค่าตอบแทนตามความเหมาะสม เพื่อให้กลุ่มตั้งอยู่ได้อย่างยั่งยืน ชุมชนมีส่วนร่วมต่อการกระบวนการตั้งแต่การรับรอง การลงทะเบียน การบายศรีสู่ขวัญต้อนรับ การร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้ ส่งผลให้ชุมชนมีรายได้ และตระหนักเห็นความสำคัญของ ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดความรู้สึกรักหวงแหนและต้องการอนุรักษ์ไว้ ชุมชนมีอาชีพ รายได้ และเกิดความเข้มแข็ง สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรดำเนินการใน ๓ ด้าน คือด้านที่พักอาศัย ควรมีการปรับปรุงห้องสุขา และจัดหาที่ทิ้งขยะ ให้ดีขึ้น ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและบริการ ควรจัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต่างๆ ให้ชัดเจน และควรมีการเพิ่มบริการด้านการนวดแผนโบราณ นวดสปา และด้านบุคลากร ควรมีการจัดอบรมหรือประชุมให้ความรู้เรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้กับ กลุ่มเด็กและเยาวชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนกับการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว เพราะเด็กจะได้ สืบทอดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นี้ต่อไป^{๕๕}

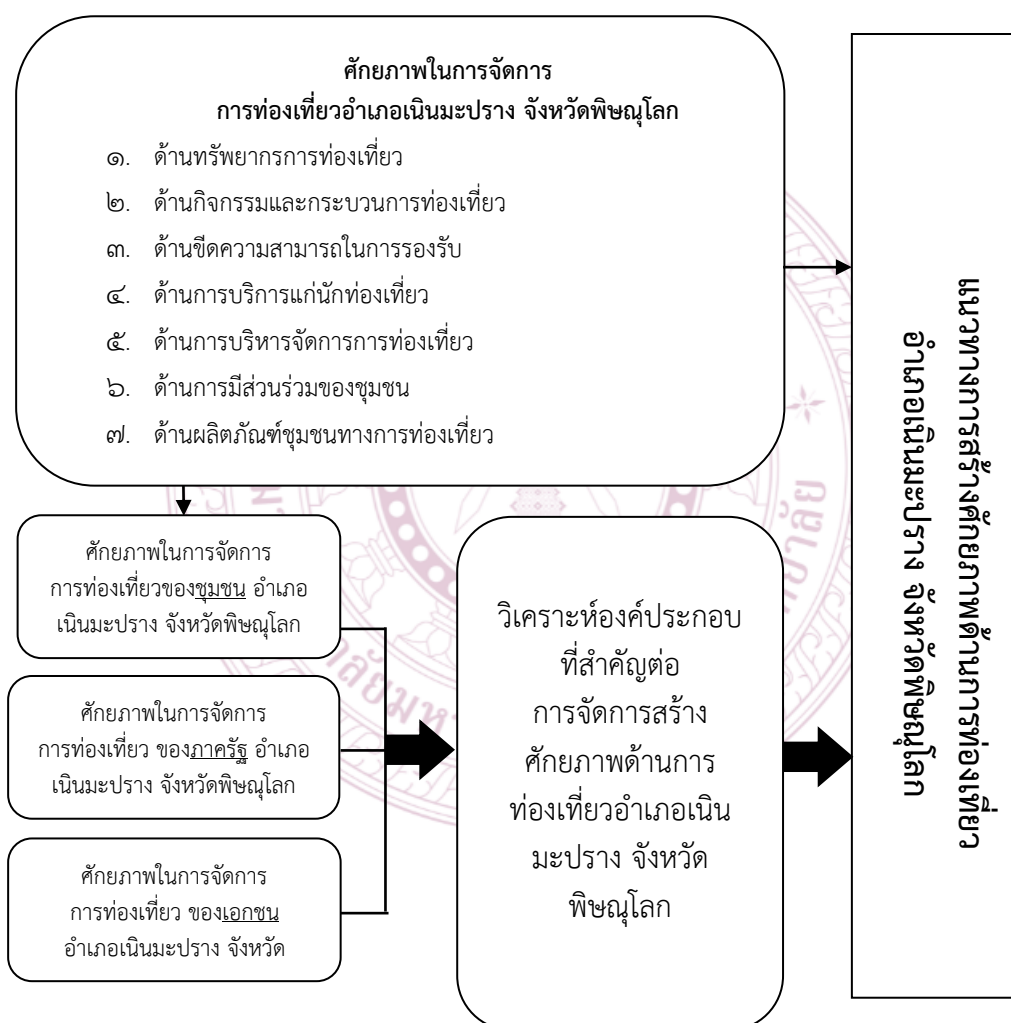
สุจิตราภรณ์ จุสปาโล ได้วิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่เกาะสาหร่าย จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า โปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป ที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตความพอเพียงของชาวบ้าน ร่วมกิจกรรมรักษ์โลกรักษ์ สิ่งแวดล้อม เช่น เดินชมปะการัง สัมผัสสัตว์หลากหลายชนิด การเลี้ยงสาหร่ายผมนาง ปลุกหญ้าทะเล อาหารพะยูน ปล่อยพันธุ์ปูม้าไข่ สร้างบ้านปลาการ์ตูน ปลุกปะการังเขากวาง เป็นต้น และบทบาท

^{๕๕} อิทธิพล โกมล, “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓).

หน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ เพื่อเฝ้าต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน และสร้างรายได้จากอาชีพเสริมเรื่องการท่องเที่ยว โดยนำร่องที่ชุมชนบ้านบากันใหญ่ หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะสาหร่าย จังหวัดสตูล^{๕๖}

๒.๗ กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีกรอบแนวคิดที่สำคัญในลักษณะของกระบวนการ และวิธีการศึกษาวิจัย รวมทั้งผลลัพธ์จากการศึกษา ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๕๖} สุจิตราภรณ์ จุสปาโล, “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่เกาะสาหร่าย จังหวัดสตูล”, รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการอุดมการศึกษา (สกอ.) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๔).

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย รูปแบบการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่ใช้เทคนิควิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นหลัก และสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เนื่องจากการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเหมาะสมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่า แต่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อลดแนวโน้มความลำเอียงของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น^๑ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ความเป็นไปได้ของรูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีความน่าเชื่อถือและใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ โดยการวิจัยในภาคสนาม ใช้วิธีวิทยาการแบบผสมผสาน ดังนี้

๓.๑ การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสาร

^๑ สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหาปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล, (กรุงเทพมหานคร : เพื่องฟ้า, ๒๕๔๗), หน้า ๒๙๐.

แสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

๓.๑.๑ ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้ง หนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดและองค์ประกอบการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หลักการและคุณค่าของแนวคิดการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตามแนวคิด พระพุทธศาสนาและแนวคิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการศึกษา

๓.๑.๒ ทำการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ การสร้างศักยภาพ ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ชีตความสามารถในการรองรับ การให้บริการการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน องค์กร/สถาบันการศึกษาในประเทศ

๓.๑.๓ ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนา การสร้างศักยภาพ ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ชีตความสามารถในการรองรับ การให้บริการการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน

๓.๑.๔ สรุปผลการศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ และการพัฒนา การจัดการการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

๓.๒ การศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ การสร้างศักยภาพ ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ชีตความสามารถในการรองรับ การให้บริการการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

๓.๒.๑ ทำการศึกษาและคัดเลือกหน่วยงานราชการ องค์กร ชุมชน จำนวน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว

๓.๒.๒ กำหนดองค์ประกอบ และความสอดคล้อง ของ "การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว" ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

๓.๒.๓ ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นำมาสร้างแบบสอบถามเชิงปริมาณ โดยกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ทดสอบความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC เพื่อหาความมีคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญ

๓.๒.๔ ศึกษาเชิงปริมาณ เพื่อยืนยันสนับสนุนให้ข้อค้นพบเชิงคุณภาพ ให้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ด้วยการแจกแบบสอบถาม เพื่อศึกษา “ระดับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน”

๓.๒.๕ สังเคราะห์และพัฒนา ร่างองค์ประกอบเบื้องต้น ของ "การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก"

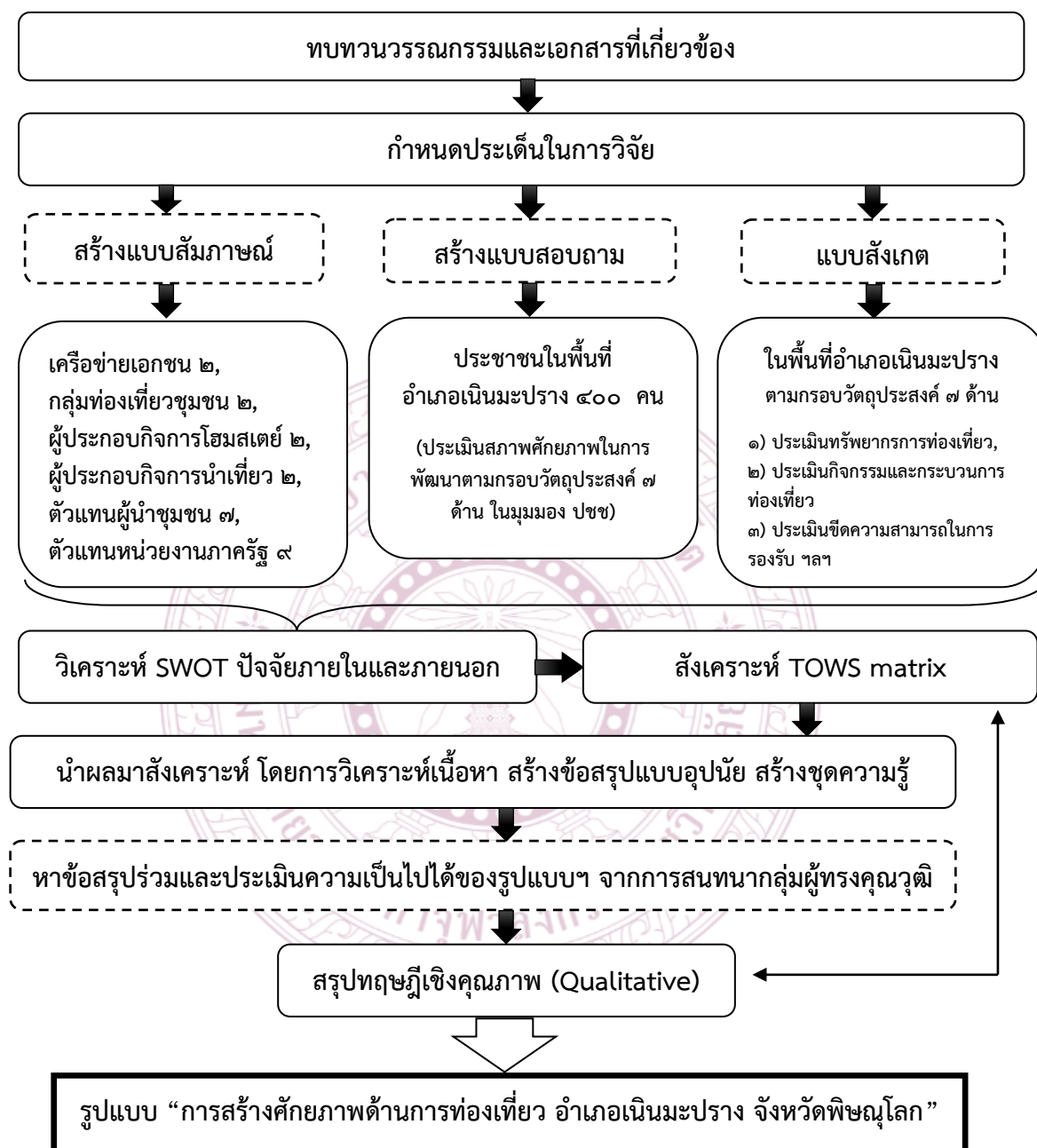
๓.๒.๖ ปรับแก้องค์ประกอบ ยืนยันแนวทางฯ วิเคราะห์ ข้อเสนอแนะ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ หาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปรวม (Common Conclusion) ของ “แบบจำลองการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” โดยทำ Focus Group Discussion กับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีส่วนได้เสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (stakeholder) ด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control)

๓.๒.๗ สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือ แนวคิด หลักการ ความเป็นมา การจัดการ การสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ปัญหา อุปสรรค และเสนอยุทธศาสตร์การสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในมิติต่างๆ ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวិจัยมาเผยแพร่ให้รัฐบาล คณะสงฆ์ ผู้บริหาร ประชาชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

๓.๒.๘ สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

แผนภูมิขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

แผนภาพที่ ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ เรียงตามประเภทของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เพื่อวิเคราะห์ระดับการสํารักภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบเครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มประชากรแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

๓.๒.๑.๑ ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาในพื้นที่อำเภอนนมะปราง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอนนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในพื้นที่ตำบลทั้ง ๗ ตำบล ในอำเภอนนมะปราง ที่มีพื้นฐานสํารักภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษานโยบาย การกระจายตัว และบริบท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอนนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ตำบลที่ทำการศึกษา จำนวน ๔ ตำบล จากทั้งหมด ๗ ตำบล ในอำเภอนนมะปราง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลบ้านมุง ๖,๐๑๓ คน, ตำบลนนมะปราง ๕,๒๐๙ คน, ตำบลไทรย้อย ๗,๘๒๕ คน และตำบลชมพู ๒๙,๒๑๓ รวม รวมประชากร จำนวน ๔๘,๓๔๑ คน^๒ โดยการวิจัยครั้งนี้ กำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน^๓ โดยการสุ่มประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในอำเภอนนมะปราง จำนวน ๔๐๐ คน

๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง การสํารักภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพด้วย เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และเทคนิคการสนทนา กลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังกล่าวแล้วข้างต้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๓.๒.๒.๑ สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ ได้ทำการศึกษารสํารักภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้สามารถให้ข้อมูล (Key Informants) แบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยระบุไว้ จากการกำหนดตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนนมะปราง โดยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้

^๒ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูล ณ วันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๘, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp> [๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔].

^๓ Krejcie,R.V.,& Morgan, D.E. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Journal Education and Psychological Measurement*, 30(3) , 608.

ค่าที่ยอมรับ ๐.๐๒ ในช่วงการกระจาย ๐.๔๘ – ๐.๔๖ ตามเทคนิคการใช้จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญของ Macmillan^๔ ได้จำนวน ๒๓ รูปหรือคน ดังนี้

ภาคประชาชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน ๔ กลุ่ม รวม ๘ คน คือ
กลุ่ม ๑ เครือข่ายเอกชนในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่

๑) นายพิษณุชัย ทรงพุมิ ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบล
เนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๒) นายธงชัย ปัญญาคำ ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่
ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่ม ๒ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่

๓) นางนิธิญา บุญสว่าง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง
(หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๔) นางสุภัทร จักขุศรี ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ
(นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่ม ๓ ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์ในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่

๕) นายเนิน ทังทอง ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ
(ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๖) นางศิริขวัญ ทองเชื้อ ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย
(วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่ม ๔ ผู้ประกอบกิจการนำเที่ยวในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่

๗) นางสาวศศิธร ชมภูมิ ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาผึ้ง หมู่ ๓
ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๘) นายสายทอง ทาสี ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕
ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแทนผู้นำชุมชน (พระสงฆ์ และผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชน) รวม
๗ คน คือ

๑) พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน) เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนิน
มะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๒) นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓) นายเรวัตร์ สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาผึ้ง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

^๔ Macmillan, Thomas T, “The Delphi Technique.”, Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development, (Monterey : University of California, 1971) : 3-5.

๔) นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบล ไทรย้อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๕) นางปนัดดา นาประจัต ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้าน เนินดิน ตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๖) นางพันธ์ทอง หมื่นพหล ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้าน ผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๗) นางอรุณี ดีเยี่ยม ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุม ชีเหล็ก อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๙ คน คือ

๑) นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก

๒) นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม นักพัฒนาฯ สำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดพิษณุโลก (ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก)

๓) นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงาน พัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๔) นายภูริน กลืนฤกษ์ นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำ อำเภอนีนมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

๕) นางปิ่นณกร รุ่งอินทร์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอนีนมะปราง

๖) นายทวีศักดิ์ ล่อกา ปลัดอำเภอนีนมะปราง

๗) ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๘) นายสุริยันต์ ชัยพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนีนมะปราง ตำบล เนินมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๙) นายสาทิติ วงษ์ตะวัน เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยสนทนากลุ่มเพื่อการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้เทคนิคการประชมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control) ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย หรือ stakeholders ซึ่งผู้วิจัยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จากแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูล ประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ รูปแบบ และตรวจสอบความพร้อมของชุมชนใน การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน โดยนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิรวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐ ท่าน ดังนี้

๓.๒.๒.๑ พระครูอดุลธรรมสาร (บุญญิต) เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๒ นางสาวปณณศิริ ถนอมมิตร หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๓ นางสาวสุทธิรักษ์ อาจงค์ พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๔ นางสาววิมล เกตุศรีบุรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๕ นายบุญชนะ คลองภูเขียว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๖ นางสาวธนากร น้อยพันธ์ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๗ นายพงศกร พิพัฒน์เดชา ปลัดเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๘ นายวรชัย เทียงไธสง กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๙ นายมานพ สังข์เทศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ บ้านเผ่าไทย ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๒.๒.๑๐ นายชัยวัฒน์ กะลินทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ บ้านร่มเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาเป็นการประกอบการสร้าง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” เพื่อที่จะนำมาใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ ต่อไป

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ๔ รูปแบบ ผู้วิจัยจึงขอจำแนกตามประเภทของกระบวนการวิจัย เป็น ๓ หัวข้อ ได้แก่ ขั้นตอนการสร้างลักษณะ และการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการ และจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ๔ รูปแบบ ประกอบด้วย ๑) การศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) ๒) การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) ๓) แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) และ ๔) การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ เชิงคุณภาพ

๑. การศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) ในการกำหนดกรอบที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยศึกษาวิเคราะห์ ทบทวนวรรณกรรม กฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง, นโยบาย, แผนปฏิบัติ ของ ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเบื้องต้น เพื่อสามารถต่อยอดแนวความคิด ในการกำหนดกรอบเพื่อทำการวิจัยในขั้นต่อไป โดยค้นหาองค์ประกอบ รูปแบบ และวิธีการการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ตามแนวพระพุทธศาสนาและศาสตร์แห่งการบริหาร มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

๒. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเชิงคุณภาพ (In-depth Interview Semi-Structure) โดยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยวิธีการจัดเตรียมโครงสร้างคำสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แสดงความคิดเห็น โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้มีบทบาทสำคัญๆ เพื่อการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์กับแบบสอบถามเชิงปริมาณ ในการวิเคราะห์ด้านองค์ประกอบ และความสอดคล้อง ของการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่เหมาะสมในปัจจุบัน ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ ๒ เชิงปริมาณ

แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ “ระดับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน” ตามความคิดเห็นของประชาชนในอำเภอเนินมะปราง เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ จากความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) มาสร้างกรอบและประเด็นคำถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๒. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามที่แนะนำ

๓. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่า IOC

๔. นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๕. ปรับปรุงแก้ไข

๖. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๔๔๔ คน โดยแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะเป็น มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ขั้นตอนที่ ๓ เชิงคุณภาพ

การสนทนากลุ่มเฉพาะเชิงคุณภาพ (Focus Group Discussion) โดยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control) ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย หรือ stakeholders เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุป จากผู้ที่เกี่ยวข้อง จากแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) รูปแบบ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

๑. นำผลการสังเคราะห์ “แบบจำลองรูปแบบ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” จากผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง และจากผลแบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaires) มาสร้างประเด็นคำถาม ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๒. เสนอร่างเครื่องมือ ประเด็นการสนทนากลุ่มเฉพาะ ต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

๓. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่า IOC

๔. นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ไปเก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๑๐ รูปหรือคน

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในส่วนนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ประกอบด้วย ๑) แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) ๒) แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) และ ๓) แบบการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ดังนี้

๓.๓.๒.๑ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเชิงคุณภาพ (In-depth Interview Semi-Structure) เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกปลายเปิด เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของแนวทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งข้อคำถามที่นำมาใช้ จะได้จากกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในพื้นที่ที่ทำการวิจัย จำนวน ๒๒ รูปหรือคน

โดยเป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกึ่งทางการ เพื่อให้ประเด็นในการสนทนากว้างขวาง และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีเนื้อหาที่สำคัญ เช่น แนวคิด รูปแบบ การจัดการ ปัญหา อุปสรรค และเสนอแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง แบบสัมภาษณ์มีประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ สภาพทั่วไปของ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

ประเด็นที่ ๒ โอกาสในการพัฒนา การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

ประเด็นที่ ๓ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีกระบวนการ การ ส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก อย่างไร

ประเด็นที่ ๔ ปัญหาในการการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้าง

ประเด็นที่ ๕ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้าง

๓.๓.๒.๒ แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็น แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากผลการวิจัยอนาคตภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยเทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) มาสร้างกรอบและประเด็นคำถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่อง “การสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ โดย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดจำแนกตามสถานภาพ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ “ระดับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน” มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating scale) ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ การให้น้ำหนักของคะแนนดังนี้^๕

๕ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	มากที่สุด
๔ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	มาก
๓ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	ปานกลาง
๒ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	น้อย
๑ หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ	น้อยที่สุด

๓.๓.๒.๓ แบบการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะเชิงคุณภาพ (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยมีมุ่งหมายให้ การทำสนทนากลุ่ม เป็นการ ๑) ขอรับฟังความคิด ความเห็น เกี่ยวกับ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน จากผู้มีส่วนได้เสีย ๒) เพื่อ

^๕ ชูติระ ระบอบ และคณะ, *ระเบียบวิธีวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

เติมเต็มข้อมูลจากการทำวิจัยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และการแจกแบบสอบถามประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ๓) ทำให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และปฏิบัติได้จริง จากผู้มีส่วนได้เสียที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม และ ๔) สามารถหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) สังเคราะห์ ร่างแบบจำลอง "แนวทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" เพื่อนำเสนอได้ต่อไป โดยการทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) นั้น ผู้วิจัยดำเนินการร่วมกับตัวแทนชุมชน/หน่วยงานภาครัฐ พระสงฆ์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง โดยมีประเด็นสนทนา ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ องค์ประกอบที่สำคัญต่อ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นที่ ๒ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีกระบวนการส่งเสริมและพัฒนา การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นที่ ๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นที่ ๔ ยุทธศาสตร์ในการการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษา "การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน แบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ ๑ การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยอ่านเนื้อหาของเอกสารอย่างละเอียด โดยศึกษาจาก

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการรวบรวมจากกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง, นโยบาย, แผนปฏิบัติ, ตัวชี้วัด ของภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัย ที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบ รูปแบบ และวิธีการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา

โดยจากการวิจัยเชิงเอกสารในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะบันทึกข้อความที่ปรากฏนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับ "การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" ตามกรอบการวิจัย จากนั้นอ่านสอบทานนัยสำคัญของเนื้อหานั้นๆ อีกครั้งหนึ่ง และสอบทานจากเนื้อหาของเอกสารที่มีเนื้อหาของรายละเอียดใกล้เคียงกัน เพื่อสอบทานนัยสำคัญที่ปรากฏในเอกสารเหล่านั้น

แล้วนำนัยสำคัญในข้อความเหล่านั้นไปวิเคราะห์และบูรณาการ เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบในการทำ การวิจัยในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ ๒ การใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเชิงคุณภาพ (In-depth Interview Semi-Structure) โดยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์ที่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ภายใต้รูปแบบการสนทนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้แบบกึ่งทางการ (Semi-formol interview) ดำเนินการสัมภาษณ์โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

๑. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแนะนำ เพื่อขออนุญาตทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๒. ก่อนการเดินทางลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะประสานกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ที่จะสัมภาษณ์ และนำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัยจะศึกษาประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จัดเตรียม และศึกษาการใช้อุปกรณ์เครื่องบันทึกเสียง พร้อมอุปกรณ์สำรองในกรณีฉุกเฉิน จัดเตรียมสมุดจด บันทึกและอุปกรณ์ต่างๆ ให้พร้อม และเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองทุกครั้ง

๓. ขณะสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์ ของการสัมภาษณ์ อธิบายเหตุผล และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ขอ อนุญาตบันทึกภาพเพื่อใช้ในการอ้างอิงในการสัมภาษณ์ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่าข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วง ใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียงในช่วงนั้นทันที

๔. หลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ทุกครั้ง ทำการถอดบทสัมภาษณ์ นำไปลงรหัสบทสัมภาษณ์ จัดทำดัชนีหัวเรื่องย่อในบทสัมภาษณ์ ทำการ วิเคราะห์หน่วยข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ โดยลงข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบตาราง ก่อนนำไปวิเคราะห์ ข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ ๓ การใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ “การ สร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในเชิง ปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑. นำข้อมูลที่ได้จากผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) มาสร้างกรอบและประเด็นคำถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

๒. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำ

๓. เมื่อได้รับอนุมัติร่างเครื่องมือการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแนะนำ เพื่อขอความ อนุเคราะห์นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่า IOC

๔. เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแก้ไข ตามที่คุณเชี่ยวชาญแนะนำอีกครั้ง

๕. เมื่อผู้เชี่ยวชาญอนุมัติร่างเครื่องมือวิจัยหลังการแก้ไขตามคำแนะนำแล้ว ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแน เพื่อขอความอนุเคราะห์นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ในพื้นที่ข้างเคียง ซึ่งไม่ได้อยู่ในพื้นที่ที่จะทำการวิจัย โดยผู้วิจัยลงพื้นที่แจกและรับแบบสอบถามในขั้นตอนนี้ด้วยตนเอง

๖. หลังจากการปรับปรุงแก้ไขจากการทดลองใช้ (Try Out) ผู้วิจัยเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำอีกครั้ง

๗. เมื่อผู้เชี่ยวชาญอนุมัติร่างเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแน เพื่อขอความอนุเคราะห์นำเครื่องมือแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นตอนที่ ๕ การรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะเชิงคุณภาพ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะ โดยผู้วิจัยจะเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่โดยตรง ผู้ซึ่งสามารถมีอิทธิพลที่สำคัญ หรือมีความสำคัญต่อความสำเร็จ ในแนวทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย ในเขตพื้นที่ทำการวิจัย เข้าร่วมสนทนา และแสดงความคิดเห็น ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control) เพื่อสามารถสังเคราะห์ หา ลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ร่างแบบจำลอง "การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" ได้ต่อไป โดยซึ่งผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

๑. เสนอร่างเครื่องมือ "ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม" จากผลการสังเคราะห์ "การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" จากผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ผลการศึกษาระดับแนวทางการพัฒนาฯ จากแบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) ประชาชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง ต่อผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

๒. เมื่อผู้เชี่ยวชาญอนุมัติประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแน เพื่อขอความอนุเคราะห์ ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ทั้งความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการหาค่า IOC ของประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเฉพาะ เพื่อนำประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้ว ไปทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ต่อไป

๓. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานผู้มีส่วนได้เสียที่จะเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ ทั้ง ๑๐ รูปหรือคน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการนัดหมายกำหนดสถานที่ และวันเวลา เบื้องต้น ในการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ พร้อมชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ ขั้นตอน กระบวนการ ในการจัดเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

๔. ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือแน เพื่อขอความอนุเคราะห์เชิญผู้มีส่วนได้เสีย เข้าร่วมการจัดเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามสถานที่ วันและเวลา ที่กำหนดไว้

๕. ก่อนการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะจัดส่งหัวข้อการสนทนาไปยังผู้มีส่วนได้เสียทุกคน ก่อนการจัดสนทนากลุ่ม และผู้วิจัยจะประสานงานเพื่อยืนยัน วัน เวลา และสถานที่ กับผู้ที่เชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกท่านเป็นระยะ และนำส่งหนังสือขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้มีส่วนได้เสียที่จะเชิญเข้าร่วมการจัดเวทีสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยจะจัดเตรียมประเด็นคำถาม โครงร่าง และเอกสาร ให้เพียงพอให้กับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และจัดเตรียมคณะผู้ช่วยวิจัย ผู้บันทึกข้อมูล จัดเตรียมสถานที่ดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ด้วยตนเอง

๖. ขณะสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยจะสนทนาสร้างความคุ้นเคยกับกลุ่มผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ แจ้งวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มเฉพาะ อธิบายเหตุผล และขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียงในขณะดำเนินการสนทนากลุ่มเฉพาะ ขออนุญาตบันทึกภาพเพื่อใช้ในการอ้างอิงในการสนทนากลุ่มเฉพาะ รวมทั้งแจ้งให้ทราบว่า ข้อมูลต่างๆ ที่บันทึกเสียงไว้ ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับ หากผู้สนทนาท่านใด ไม่ประสงค์ที่จะให้บันทึกเสียงในช่วงใด ผู้วิจัยจะไม่บันทึกเสียงในช่วงนั้นทันที

๗. หลังการสนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้วิจัยจะตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเฉพาะ ทำการถอดบทการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำไปลงรหัสบทการสนทนากลุ่มเฉพาะ จัดทำดัชนีหัวเรื่องย่อยในบทการสนทนากลุ่มเฉพาะ ทำการวิเคราะห์หน่วยข้อมูลจากบทการสนทนากลุ่มเฉพาะ โดยลงข้อมูลทั้งหมดในรูปแบบตาราง ก่อนนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละประเด็นคำถาม ตามประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ และรายงานผลการวิจัยในขั้นตอนนี้ต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ที่ใช้เทคนิควิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และเทคนิคการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เป็นหลัก และสนับสนุนด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เมื่อผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จากนั้นผู้วิจัยจะได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

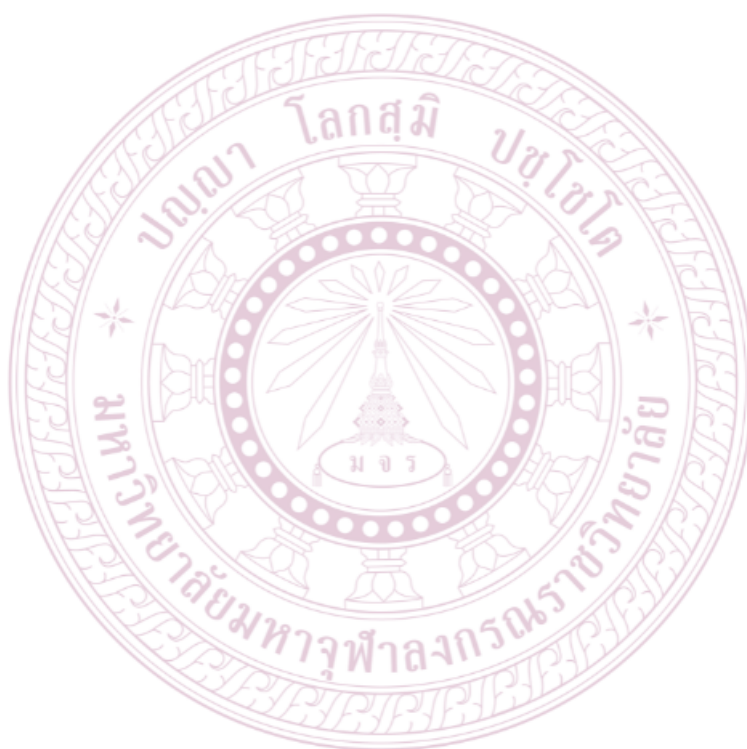
๓.๕.๑ วิเคราะห์แนวคิด ความหมาย แนวปฏิบัติ และสภาพทั่วไปของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๕.๓ ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค ที่มีต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๕.๓ ศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๕.๒ ศึกษาวิเคราะห์แนวทางส่งเสริม การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓.๕.๖ การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นสภาพทั่วไป แนวทางการพัฒนา และเสนอยุทธศาสตร์การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน และองค์กร

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัย “นวัตกรรมของชุมชนภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน และเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Survey Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เนื่องจากรูปแบบแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเหมาะสมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่า แต่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อลดแนวโน้มความลำเอียง (Bias) ของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ที่ศึกษาได้ และสามารถที่จะสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางโดย ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยวทั้งโดยพฤตินัยและนิตินัย ในลักษณะของผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชน และองค์กรภาครัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีการบูรณาการส่งเสริมการทำงานในลักษณะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ ๕ ตำบล การวิจัย จำนวน ๒๒ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๐ รูป/คน และแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ ชุด เพื่อหาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลทำการวิเคราะห์และประมวลผลการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์และสังเคราะห์ พร้อมทั้งนำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผู้วิจัย ได้แบ่งการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยดังนี้

- ๔.๑ ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
 ๔.๒ องค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
 อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
 ๔.๓ แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัด
 พิษณุโลก
 ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๔.๑.๑ ระดับศักยภาพ จำแนกตามประเภท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน

สภาพพื้นที่ทางด้านภูมิศาสตร์ของอำเภอเนินมะปราง อยู่ในจุดรอยต่อระหว่างจังหวัดพิษณุโลก กับจังหวัดใกล้เคียง ด้านใต้คือจังหวัดพิจิตร ในลุ่มวัฒนธรรมแม่น้ำน่านภาคกลางตอนบน และด้านทิศตะวันออกติดกับจังหวัดเพชรบูรณ์ ในลุ่มวัฒนธรรมแบบไทหล่ม บนพื้นที่ภูเขาสูงที่เดิมเป็นป่าดงดิบตามธรรมชาติที่เต็มไปด้วยต้นไม้และสัตว์ป่านานาชนิด ทำให้มีผู้ประกอบการอาชีพพรานเข้ามาล่าสัตว์และหาของป่า มาสร้างกกปangและอาศัยพักแรมชั่วคราว ต่อมาเริ่มมีคนจากนครไทย ด้านซ้าย และหล่มสัก อพยพย้ายถิ่นฐานเดิมเข้ามาตั้งรกรากบริเวณบ้านชมพู บ้านมุง วังโพรง ไทรย้อย จากนั้นก็ขยายขยายที่ทำกินไปที่วังยาง บ้านน้อยซุ้มจี่เหล็ก และเนินมะปราง โดยตัวอำเภอเนินมะปรางเดิมนั้นเป็นเพียงหมู่บ้านที่พึ่งตั้งมาประมาณ ๔๕ ปี^๑ อย่างไรก็ตามจากการย้ายถิ่นของผู้คนที่มีวัฒนธรรมแบบพลวัตรที่มีการเคลื่อนย้ายของผู้คนมาลงหลักปักฐานตั้งรกรากในยุคร่วมสมัย ทำให้ในแต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ของวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไป

รวมทั้งการที่อำเภอเนินมะปรางมีพื้นที่บางส่วนของที่ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามของภูเขาหินปูนอายุหลายร้อยล้านปีที่รูปร่างสวยงามแปลกตาที่มีไม่กี่แห่งในประเทศไทย ทำให้ศักยภาพในด้านการเป็นจุดสนใจทางธรรมชาติ ถูกนำมาส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์และการให้บริการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ ๕ ปี ที่ผ่านมา^๒ ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาส่งเสริมและมีการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ กัน โดยมีจุดเน้นหลักจากการที่บริเวณสภาพพื้นที่ทางด้านภูมิศาสตร์ของอำเภอเนินมะปรางมีความสดใหม่ น่าดึงดูดใจ^๓ โดยส่วนใหญ่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติทางทิศตะวันออกของพื้นที่อำเภอ เป็นฐานในการประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

^๑ สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๒ สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุด, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๓ สัมภาษณ์, นายอธิวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะกระจายอยู่บริเวณด้านตะวันออกของอำเภอ โดยมี การจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การนำเที่ยววิถีชีวิตชุมชน การนำเที่ยวชมธรรมชาติ ในปัจจุบันจึงมีความพยายามของหน่วยงานและองค์กรภาครัฐรวมถึงเอกชน ในการกระจายการรับรู้ ถึงทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในมิติอื่น เช่น มิติทางวัฒนธรรม มิติวิถีชุมชน และมิติทางศาสนาในพื้นที่ เช่น ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ^๔ และชุมชนท่องเที่ยว otop นวัตกรรมวิถี ในเขตอำเภอนีนมะปราง บ้านมุงเหนือ หมู่ ๑, บ้านชมพูเหนือ หมู่ ๓, บ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ ๖, บ้านน้ำปาด หมู่ ๒, บ้านผารังหมี หมู่ ๓, บ้านใหม่เจริญพร หมู่ ๙, บ้านซำร้าง หมู่ ๔^๕ เพื่อ ส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน และนำมิติทางสังคมมาใช้เป็นทุนในการเสริมสร้างความ เข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีการท่องเที่ยวเป็นแกนหลักผ่านการจัดสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวใน รูปแบบต่างๆ เช่น การทอผ้า หัตถกรรมจักสาน สิ่งของที่ระลึกที่ผลิตในชุมชน การให้บริการท่องเที่ยว แบบ One Day Trip หรือพักค้างคืน ๒ วัน หรือ ๓ วัน เป็นต้น^๖

อย่างไรก็ดี แม้ว่าทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จะมีจุดเน้นหลักจากความน่าสนใจจากทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นหลัก แต่ทรัพยากรทางการ ท่องเที่ยวในแต่ละชุมชนก็มีความแตกต่างกัน^๗ ตามลักษณะเฉพาะของทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ รวมไปถึง ถึงทรัพยากรด้านวิถีวัฒนธรรม ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์และวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่มีความ แตกต่างกันอย่างออกไป ทำให้ในปัจจุบัน ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอนีนมะปราง จังหวัด พิษณุโลก ในปัจจุบัน จึงสามารถจำแนกได้เป็น ๑) มิติทางธรรมชาติ ๒) มิติวัฒนธรรม ๓) มิติวิถีชุมชน ๔) มิติเชิงเกษตร และ ๕) มิติทางศาสนา โดยมีแหล่งท่องเที่ยวในมิติทางธรรมชาติเป็นแกนหลัก^๘ หรือ จุดขายในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการทางการท่องเที่ยว

๔.๑.๒ ระดับศักยภาพ จำแนกตามการกระจายตัว และบริบท ของแหล่งท่องเที่ยวใน พื้นที่ อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

จากการลงพื้นที่ภาคสนาม เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อำเภอนีนมะปราง โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) เพื่อ การศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอ นีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพทั่วไปด้านการกระจายตัว ของแหล่ง ท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวจำแนกตามประเภท ในพื้นที่ทั้ง ๗ ตำบล ในพื้นที่

^๔ สัมภาษณ์, นายภูริน กสิณฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอนีนมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๕ สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๖ สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านน่านมุง หมู่ ๕ ตำบลน่านมุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๗ สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^๘ สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอนีนมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

อำเภอเนินมะปราง คือ ตำบลบ้านมุง, ตำบลเนินมะปราง, ตำบลไทรย้อย, ตำบลชมพู, ตำบลบ้านน้อย ชุ่มชีเหล็ก, ตำบลวังโพรง และตำบลวังยาง เพื่อสามารถตอบโจทย์การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในเบื้องต้น จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ สามารถสรุปการกระจายตัว ของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดสนใจในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน จำแนกตามประเภทคือ ธรรมชาติ, วัฒนธรรม, วิถีชุมชน, เชิงเกษตร และมิติศาสนา โดยแยกรายตำบลทั้ง ๕ ตำบล ได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑

แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง

ลำดับที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง	ประเภท แหล่ง	พิกัด		หน่วยงาน รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองติจูด	
ตำบลบ้านมุง						
๑	เส้นทางพิชิตยอด เขาล่องเรือตาหมื่น	บ.มุง	ธรรมชาติ	๑๖.๕๖๖	๑๐๐.๗๐๒๐	ภาครัฐ
๒	เส้นทางเขากังหัน ลมโง่นถ้ำหนอง บ้านมุง	บ.มุง	ธรรมชาติ	๑๖.๕๖๖	๑๐๐.๖๘๓๑	ภาครัฐ
๓	รอยพระพุทธรูป วัดทุ่งพระถ้ำแก้ว	บ.ทุ่งพระ หมู่ ๘	ธรรมชาติ ,ศาสนา	๑๖.๕๓๙๓	๑๐๐.๗๒๓๕	ภาครัฐ
๔	เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ถ้ำผาท่าพล (ถ้ำ นเรศวร, ถ้ำผาแดง, ถ้ำลอด, ถ้ำเต่า, ถ้ำ เรือ)	บ.หัวเขา หมู่ ๖	ธรรมชาติ	๑๖.๕๔๒๕	๑๐๐.๖๗๘๖	ภาครัฐ
๕	ถ้ำเดือน-ถ้ำดาว	บ.มุง	ธรรมชาติ	๑๖.๕๔๒๕	๑๐๐.๖๗๘๖	ภาครัฐ
๖	น้ำตกขุนห้วยเทิน	บ.มุง	ธรรมชาติ	๑๖.๕๘๔๑	๑๐๐.๖๑๔๘	ภาครัฐ
๗	จุดชมค้างคาวล้าน ตัว	บ.มุงเหนือ หมู่ ๑	ธรรมชาติ	๑๖.๕๖๒๗	๑๐๐.๖๙๒๓	เอกชน
๘	เส้นทางกุ้ยหลิน เมืองไทย	บ.มุงเหนือ หมู่ ๑	ธรรมชาติ	๑๖.๕๖๒๗	๑๐๐.๖๙๒๓	ภาครัฐ
๙	สวนดอกไม้เขาน้อย	บ.มุง	เชิงเกษตร	๑๖.๕๘๑๘	๑๐๐.๖๘๔๘	เอกชน
๑๐	สวนดอกดาวเรืองไร่ เนินคำ	บ.มุง	เชิงเกษตร	๑๖.๖๐๓๗	๑๐๐.๖๗๓๐	เอกชน

จากผลการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง จำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามผลการวิจัย พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษ ๘ หมู่บ้าน ในตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๑๐ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวม ๘ แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ บ้านมุงเหนือ บ้านมุงใต้ ตามลำดับ รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใน เขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมิตศาสนา ซึ่งมีปริมาณรองลงมานั้น ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในพื้นที่แทบทุกหมู่บ้าน ทั้งในรูปแบบของวัดหรือที่พักสงฆ์บริเวณป่าเขา ซึ่งส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวในมิตศาสนาที่เป็นจุดหมายแหล่งท่องเที่ยวจะมีความน่าสนใจทางธรรมชาติเป็นจุดเน้น เช่น ถ้ำ หรือภูเขา^๙

จากบริบทความเป็นมาของวิถีชุมชน เดิมนั้นตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง ขึ้นกับอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ฝั่งซ้าย ที่เคยมีอยู่ ๒ ตำบล ต่อมาได้แยกตัวเป็นกิ่งอำเภอนีนมะปราง เมื่อ ปี ๒๕๓๖ และแยกเป็นตำบลออกไปอีก ๕ ตำบล คือตำบลไทรย้อย ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก ตำบลวังโพรง ตำบลวังยาง ตำบลนีนมะปราง เหตุที่ชื่อตำบลบ้านมุง เพราะสมัยโบราณมีคนพบช้างขนาดใหญ่และได้ตั้งชื่อใหญ่ตั้งโม่ง โม่ง โม่ง ต่อมาเปลี่ยนเป็นมุง เลยตั้งชื่อบ้านมุงมาจนถึงปัจจุบัน^{๑๐} โดยชื่อบ้านมุงมีมาแต่โบราณ อย่างน้อยก็ในสมัยธนบุรีดังปรากฏในพระราชพงศาวดารเมื่อครั้ง คีตกะแซห่วน กั พ.ศ.๒๓๑๘ เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ เมื่อครั้งถอนทัพถอนชาวเมืองออกจากเมืองพิษณุโลก ได้ไปพักชุมนุมไพร่พลจากพม่าอยู่ที่ “บ้านมุงดอนชมพู” ในวันศุกร์ เดือน ๔ แรม ๑๑ ค่ำ พุทธศักราช ๒๓๑๘ ซึ่งจากแผนที่บริเวณดังกล่าวเป็นภูเขาหินสลับซับซ้อนและสามารถหลบหนีไปทางเมืองเพชรบูรณ์ได้ แต่หลังศึกดังกล่าวผู้คนก็คงกลับไปอยู่อาศัยในเมืองพิษณุโลกตามเดิม^{๑๑} บริเวณบ้านมุงจึงกลับกลายเป็นชุมชนเล็กๆ ท่ามกลางป่าดงดิบที่เต็มไปด้วยต้นไม้และสัตว์ป่าห่างไกลจากผู้คน แต่จะมีเพียงผู้มีอาชีพพรานที่เข้ามาล่าสัตว์และหาของป่า มาสร้างกกปางและอาศัยพักแรมชั่วคราวเท่านั้น จนในช่วงหลังมีผู้คนอพยพมาจากนครไทย ด้านซ้าย และหล่มสัก^{๑๒} อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งรกรากจนเป็นชุมชน ซึ่งกลายเป็นคนในพื้นที่ของบ้านมุงในปัจจุบัน^{๑๓}

จากผลการศึกษาพบว่า ในส่วนบริบทเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลบ้านมุงนั้น เริ่มตั้งแต่ที่ว่าการอำเภอนีนมะปรางลงไป ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตเทศบาลนีนมะปราง จนถึงรอยต่อตำบลบ้านมุง อำเภอนีนมะปราง ซึ่งเป็นพื้นที่ด้านทิศตะวันออกของตัวตำบลติดกับเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เป็นพื้นที่ที่มีภูเขาหินปูนสลับซับซ้อนทอดยาวรอบหมู่บ้านด้านทิศตะวันออก

^๙ สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอนีนมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑} สัมภาษณ์, นายภูริน กสิณฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอนีนมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุด, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักนีนมะปราง ตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนา (หัวเขา) ตำบลนาหมอง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

และมีภูเขาหินปูนกระจายอยู่ทั่วไป ชาวบ้านเรียกว่า กุ้ยหลินแห่งเมืองไทย สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ผู่ค้ำคาวหน้ายักษ์เล็กนับล้านตัวที่จะบินออกจากถ้ำบ้านมุงบริเวณบ้านมุงเหนือ^{๑๔}

อย่างไรก็ดีข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปรางดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นเพียงบริบทพื้นที่ ปริมาณและจำนวนการกระจายของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทต่างกันไปในพื้นที่ตำบลบ้านมุง ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง แต่อย่างใด แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๒

แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง

ลำดับ ที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง	ประเภท แหล่ง	พิกัด		หน่วยงาน รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองจิจูด	
ตำบลเนินมะปราง						
๑	ถนนดอกสุพรรณิการ์ บ้านหนองขอน	บ.หนอง ขอน ม.๓	ธรรมชาติ	๑๖.๕๖๘๗	๑๐๐.๖๓๐๖	ภาครัฐ
๒	น้ำตกขุนห้วยผึ้ง	บ.เนิน มะปราง	ธรรมชาติ	๑๖.๕๘๕๑	๑๐๐.๖๑๔๘	ภาครัฐ
๓	ถ้ำพระไทรงาม	บ.ดงสูงใหม่ ม.๘	ธรรมชาติ ,ศาสนา	๑๖.๖๑๖๕	๑๐๐.๖๒๒๓	ภาครัฐ
๔	วัดถ้ำทองเจริญธรรม (ถ้ำรอด)	บ.วังขอน เหนือ ม.๓	ธรรมชาติ ,ศาสนา	๑๖.๕๑๘๐	๑๐๐.๖๖๗๗	ภาครัฐ
๕	วัดพระพุทธรูปบาทดง	บ.ดงสูงใหม่ ม.๘	ศาสนา	๑๖.๖๑๖๕	๑๐๐.๖๒๒๓	ภาครัฐ
๖	นีน้าถ้ำรอดโฮมสเตย์	บ.วังขอน เหนือ ม.๓	ธรรมชาติ	๑๖.๕๒๖๕	๑๐๐.๖๕๘๔	ภาครัฐ
๗	แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจ ชุมชนบ้านเนินดิน	บ.เนินดิน ม.๕	วิถีชุมชน	๑๖.๕๗๓๗	๑๐๐.๖๕๗๑	เอกชน
๘	แหล่งเรียนรู้วิสาหกิจ ชุมชนบ้านใหม่ชัย เจริญ	บ.ใหม่ชัย เจริญ ม.๔	วิถีชุมชน	๑๖.๕๗๐๖	๑๐๐.๖๔๓๙	เอกชน

^{๑๔} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

จากผลการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามผลการวิจัย พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษ ๙ หมู่บ้าน ในตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๘ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวม ๕ แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ บ้านวังขอนเหนือ ตามลำดับ รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใน เขตพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกัน ส่วนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชน ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในบริเวณด้านทิศตะวันออกใกล้กับแหล่งชุมชนเนินมะปรางในตะเข็บรอยต่อระหว่างตำบลเนินมะปรางและตำบลบ้านมุง^{๑๕} และในมิติศาสนา ซึ่งมีปริมาณรองลงมานั้น แม้จะมีวัดกระจายอยู่ในพื้นที่แทบทุกหมู่บ้าน แต่วัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น ในเชิงพฤติกรรมการท่องเที่ยว นั้นมักนิยมผูกโยงกับมิติความสวยงามทางธรรมชาติ เช่น วัดถ้ำพระไทรงาม, วัดถ้ำทองเจริญธรรม หรือวัดที่มีทิวทัศน์บนเส้นทางกัญหลินเมืองไทย เช่น วัดพระพุทธรบาททอง เป็นต้น^{๑๖} ในขณะที่มีแหล่งท่องเที่ยวในบริบทชุมชนบางแหล่ง เช่น ถนนดอกสุพรรณิการ์ บ้านหนองขอน ซึ่งจะมีดอกไม้ให้ชมเพียงไม่กี่เดือนในรอบปีเท่านั้น^{๑๗}

จากบริบทความเป็นมาของวิถีชุมชนตำบลเนินมะปราง เล่าสืบกันมาว่าเดิมนั้นพื้นที่แถบนี้เป็นพื้นที่ห่างไกลจากผู้คน เต็มไปด้วยป่าดงดิบที่เต็มไปด้วยต้นไม้และสัตว์ป่า บริเวณตัวตำบลซึ่งเป็นชื่อเดียวกับชื่ออำเภอในปัจจุบัน เดิมเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ตั้งมาประมาณ ๔๕ ปี ชื่อบ้านเนินมะปราง ขึ้นกับตำบลบ้านมุง อำเภอวังทอง แต่ในสมัยปราบปรามคอมมิวนิสต์ บริเวณแถบนี้เป็นป่าทึบและมีภูเขาสูงในทางทิศตะวันออกของตำบล จึงเป็นแหล่งซ่อนสมุญกำลังของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ มีการปลุกระดมมวลชน แทรกซึม บ่อนทำลายความมั่นคง และซุ่มโจมตีเจ้าหน้าที่รวมทั้งสถานที่ราชการอยู่เนือง ๆ ทางราชการจึงได้แยกพื้นที่บางส่วนของอำเภอวังทองตั้งเป็น กิ่งอำเภอเนินมะปราง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ และได้รับการยกฐานะเป็น อำเภอเนินมะปราง เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖^{๑๘} โดยแยกเป็นตำบลออกไปอีก ๕ ตำบล คือตำบลไทรย้อย ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก ตำบลวังโพรง ตำบลวังยาง ตำบลเนินมะปราง ซึ่งอำเภอเนินมะปรางเป็นอำเภอที่ได้รับการจัดตั้งเป็นลำดับที่ ๙ ของจังหวัดพิษณุโลก จากทั้งหมด ๙ อำเภอในปัจจุบัน^{๑๙}

จากผลการศึกษาพบว่า ในส่วนบริบทเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลเนินมะปรางนั้น เริ่มตั้งแต่ ที่ว่าการอำเภอเนินมะปรางลงไป ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตโดยรอบอำเภอเนินมะปราง และรอยต่อตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก และตำบลไทรย้อยด้านทิศใต้ของ อำเภอเนินมะปราง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่

^{๑๕} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖} สัมภาษณ์, นายเนิน หังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

มีภูเขาหินปูนสลักกับพื้นที่ราบ สิ่งที่น่าสนใจมีทั้งน้ำตกขุนห้วยผึ้ง วัดถ้ำพระไทรงาม ทางด้านทิศตะวันออกของตัวตำบล ใกล้กับตำบลบ้านมุงในเส้นทางรอยต่อวงแหวนกึ่งหลินเมืองไทยบ้านมุงทางทิศตะวันออก ซึ่งตลอดเส้นทางจะได้ชมธรรมชาติที่สวยงาม^{๒๐} นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้วิถีสาขากิจชุมชนหัตถกรรมจักสานพื้นบ้านในพื้นที่บ้านเนินดินและบ้านใหม่ชัยเจริญในบริเวณตอนกลางของตัวตำบล^{๒๑} และมีจุดชมภูเขาหินปูนที่สวยงามทางด้านรอยต่อของตำบลเนินมะปรางและตำบลไทรงาม^{๒๒} ในเส้นทางจากตัวอำเภอเนินมะปรางไปยังเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำพุลทางด้านใต้ของพื้นที่ตำบลอีกด้วย^{๒๓}

อย่างไรก็ดีข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปรางดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นเพียงบริบทพื้นที่ ปริมาณและจำนวนการกระจายของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทต่างกันไปในพื้นที่ ตำบลเนินมะปราง ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง แต่อย่างใด แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๓

แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง

ลำดับที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง	ประเภท แหล่ง	พิกัด		หน่วยงาน รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองจิจูด	
ตำบลไทรย้อย						
๑	วัดถ้ำผาลวงช้างรัง	บ.คลอง ชัยรัง ม. ๑๒	ธรรมชาติ ,ศาสนา	๑๖.๔๗๕๐	๑๐๐.๖๖๗๕	ภาครัฐ
๒	หลังหมึกาเฟ	บ.ผารังหมี่ ม.๓	วิถีชุมชน	๑๖.๔๗๗๖	๑๐๐.๖๔๗๕	ภาครัฐ

^{๒๐} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิเวกแม่บ้าน) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒} สัมภาษณ์, นายเนิน ทังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓} สัมภาษณ์, นายสาทิติ วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำพุล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

ตารางที่ ๔.๓ (ต่อ)

ลำดับที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง	ประเภท แหล่ง	พิกัด		หน่วยงาน รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองจิจูด	
	(ศูนย์เรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียง บ้านผารังหมี่)					
๓	ศาลเจ้าพ่อร่มขาว	บ.ผารังหมี่ ม.๓	วิถีชุมชน, วัฒนธรรม	๑๖.๔๗๖๖	๑๐๐.๖๔๘๒	เอกชน
๔	แหล่งเรียนรู้ วิสาหกิจชุมชนกลุ่ม ทอเสื่อกกราชินี	บ.ผารังหมี่ ม.๓	วิถีชุมชน	๑๖.๔๗๗๗	๑๐๐.๖๔๘๙	เอกชน
๕	แหล่งเรียนรู้ วิสาหกิจชุมชนทอ ผ้ามัดหมี่	บ.ผารังหมี่ ม.๓	วิถีชุมชน	๑๖.๔๗๗๗	๑๐๐.๖๔๘๙	เอกชน
๖	สวนรวงทอง	บ.วังน้ำบ่อ	เชิงเกษตร	๑๖.๔๑๒๖	๑๐๐.๖๑๑๕	เอกชน
๗	ภูภิรมย์ ฟาร์มสเตย์	หมู่ ๕	เชิงเกษตร	๑๖.๔๖๒๗	๑๐๐.๖๙๔๐	เอกชน

จากผลการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะมะปราง จำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามผลการวิจัย พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษา ๑๗ หมู่บ้าน ในตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๗ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๗๐ เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชน รวม ๔ แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ บ้านรังผาหมี่ หมู่ ๓^{๒๔} รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และมีศาสนา โดยแหล่งท่องเที่ยวในมิตินานนั้นส่วนใหญ่มีความผูกโยงกับสภาพพื้นที่สวยงามตามธรรมชาติ เช่น ภูเขาหินปูนหรือถ้ำ ในขณะที่ศาสนสถานอื่นๆ ที่ไม่ได้เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ อันดงามยังคงไม่ได้รับความสนใจมากนักจากนักท่องเที่ยวต่างถิ่นในการเข้าไปเยี่ยมชม^{๒๕}

จากบริบทความเป็นมาของวิถีชุมชนตำบลไทรย้อย มีความใกล้เคียงกับบริบทชุมชนตำบลนีนะมะปราง เนื่องจากเดิมอยู่ในเขตตำบลนามู ก่อนจะแยกออกมาเป็นตำบลไทรย้อย ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอนีนะมะปราง ห่างจากตัวอำเภอประมาณ ๑๘ กม. มีเนื้อที่ประมาณ ๙๗.๕ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ราบเชิงภูเขา และด้วยพื้นที่ตั้งตำบลส่วนใหญ่เป็นที่ราบและมีพื้นที่ติดกับจังหวัดพิจิตรทางทิศตะวันตก ส่วนใหญ่สามารถใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม ทำให้มีผู้นอพยพโยกย้ายมาลงหลักปักฐานจนมีครัวเรือนมากกว่า ๒,๕๐๐ ครัวเรือน และมีหมู่บ้านมากกว่า ๑๗ หมู่บ้านในปัจจุบัน

^{๒๔} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิจ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

จากผลการศึกษาพบว่า ในส่วนบริบทเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลไทรย้อยนั้น เริ่มตั้งแต่ ที่ทำการเทศบาลตำบลไทรย้อยไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวตำบล จะใกล้กับรอยต่อตำบลบ้านมุง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีภูเขาหินปูนสลับกับพื้นที่ราบ สิ่งที่น่าสนใจวัดถ้ำผาหลวง และโฮมสเตย์ในพื้นที่ ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีเส้นทางเที่ยวชมธรรมชาติทางรถยนต์ทั้งดงาม ใกล้กับรอยต่อเขตห้ามล่าสัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล จากนั้นเข้าสู่ชุมชนบ้านผาเรียงหมี่ ซึ่งเป็นชุมชนปิดที่มีความน่าสนใจทั้งมิติศาสนา วัฒนธรรม และความงดงามทางธรรมชาติในมิติศาสนา^{๒๖} มีวัดผาเรียงหมี่ที่มีพระประธานใหญ่อยู่บนภูเขา มีบันไดสวรรค์ ซึ่งอยู่ในเขตรอยต่อเชื่อมตัวตำบลไทรย้อยและตำบลบ้านมุง เที่ยวชมแหล่งเรียนรู้วิถีวิถีชุมชน^{๒๗} ก่อนสามารถเดินทางไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านทิศตะวันตกของตัวตำบลไทรย้อยได้อีกด้วย^{๒๘}

อย่างไรก็ดีข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปรางดังกล่าว นั้น แสดงให้เห็นเพียงบริบทพื้นที่ ปริมาณและจำนวนการกระจายของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทต่างกันไปในพื้นที่ตำบลไทรย้อย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ใกล้เคียงกับรอยต่อพื้นที่ตำบลบ้านมุงซึ่งมีความงดงามทางธรรมชาติ ทว่าการจำแนกดังกล่าวยังไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง แต่อย่างใด แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในลำดับต่อไป

^{๒๖} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗} สัมภาษณ์, นางพันธ์ทอง หมื่นพหล, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผาเรียงหมี่ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ตารางที่ ๔.๔

แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของ
แหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง

ลำดับที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง	ประเภท แหล่ง	พิกัด		หน่วยงาน รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองจิจูด	
ตำบลชมพู						
๑	ถ้ำพระวังแดง (ธารน้ำไหลใต้ถ้ำ ลอด)	บ.ชมพู เหนือ หมู่ ๓	ธรรมชาติ	๑๖.๖๘๑๐	๑๐๐.๖๙๑๓	ภาครัฐ
๒	น้ำตกขุนตะค้ำน	บ.ชมพูใต้ หมู่ ๑	ธรรมชาติ	๑๖.๖๖๘๕	๑๐๐.๖๕๔๐	ภาครัฐ
๓	วัดถ้ำพระธรรม มาสน์	บ.ชมพู เหนือ หมู่ ๓	ธรรมชาติ ,ศาสนา	๑๖.๖๘๐๘	๑๐๐.๖๙๒๔	ภาครัฐ
๔	ดอกศิวาวารี แก่งคั่นนา	บ.ชมพู เหนือ หมู่ ๓	ธรรมชาติ	๑๖.๖๘๖๗	๑๐๐.๗๑๘๘	ภาครัฐ
๕	ต้นไม้หัวใจ	บ.รักไทย หมู่ ๗	ธรรมชาติ	๑๖.๗๒๔๘	๑๐๐.๖๒๕๔	เอกชน
๖	บ้านสวนริมผา กนิษฐา	บ.รักไทย หมู่ ๗	ธรรมชาติ	๑๖.๗๒๘๕	๑๐๐.๖๑๘๙	เอกชน
๗	บ้านผาชมดาว	บ.เผ่าไทย หมู่ ๘	ธรรมชาติ	๑๖.๗๒๕๖	๑๐๐.๖๔๑๔	เอกชน
๘	วิวแคมป์ ขุนเขารัก ไทย	บ.รักไทย หมู่ ๗	ธรรมชาติ	๑๖.๗๓๖๙	๑๐๐.๕๖๘๗	เอกชน
๙	จุดชมวิ้วัดเผ่าไทย	บ.เผ่าไทย หมู่ ๘	ธรรมชาติ ,ศาสนา	๑๖.๗๓๘๗	๑๐๐.๖๕๓๐	ภาครัฐ
๑๐	อ่างเก็บน้ำบ้านรัก ไทย	บ.รักไทย หมู่ ๗	ธรรมชาติ	๑๖.๗๓๘๖	๑๐๐.๖๔๑๘	ภาครัฐ
๑๑	พระตำหนักรับเสด็จ	บ.รักไทย หมู่ ๗	วัฒนธรรม	๑๖.๗๓๘๖	๑๐๐.๖๔๑๘	ภาครัฐ
๑๒	น้ำตกถ้ำหมี	บ.ร่มเกล้า หมู่ ๑๑	ธรรมชาติ	๑๖.๗๖๙๑	๑๐๐.๗๐๕๗	ภาครัฐ

จากผลการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามผลการวิจัย พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ ๑๕ หมู่บ้าน ในตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในปัจจุบัน ทั้งหมด ๑๒ แห่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๙๕ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวม ๑๑ แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ บ้านรักไทย ซึ่งอยู่ในภูมิประเทศภูเขาสูงในเขตรอยต่ออุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่บ้านชมพู ซึ่งอยู่บริเวณเชิงเขาของรอยต่ออุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวในมิติวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ที่เป็นหมุดหมายสำคัญ คือพระตำหนักรับเสด็จบ้านรักไทย เฝ้าไทย และร่มเกล้า ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในสมัยปราบปรามคอมมิวนิสต์ในพื้นที่^{๒๙} ในเชิงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้พบว่านิยมผูกโยงกับมิติความสวยงามทางธรรมชาติ เช่น จุดชมวิวยอดบ้านเฝ้าไทย ต้นไม้รูปหัวใจ ทั้งในพื้นที่ของรัฐและเอกชน เป็นต้น^{๓๐} ในขณะที่มีแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง เช่น ดอกศิวาลัย แก่งคันนา บ้านชมพูเหนือ และน้ำตกถ้ำหมีในบ้านรักไทย ซึ่งจะมีดอกไม้และน้ำตกให้ชมเพียงไม่กี่เดือนในรอบปีเท่านั้น^{๓๑}

จากบริบทความเป็นมาของวิถีสัมภาษณ์ เดิมนั้นตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง ขึ้นกับอำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ต่อมาได้แยกตัวมาขึ้นกับกิ่งอำเภอเนินมะปรางเมื่อ ปี ๒๕๓๖ เหตุที่ชื่อตำบลชมพูนั้นมีหลายความคิดเห็น ในยุคร่วมสมัยคนทั่วไปที่เคยมีชีวิตผ่านยุคการก่อการกำเริบคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ซึ่งเป็นสงครามกองโจรที่กินเวลาดั้งแต่ปี ๒๕๐๘ ถึง ๒๕๒๖ โดยมีการสู้รบกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และรัฐบาลไทยเป็นหลัก พื้นที่ในบริเวณที่มีการชุมนุมของ พคท. ในพื้นที่หนาแน่น ทางราชการจะกำหนดเรียกว่าพื้นที่สี่ชมพู ทำให้ผู้คนในยุคร่วมสมัยให้ความหมายว่าชื่อตำบลชมพูมาจากคำว่าพื้นที่สี่ชมพูของทางราชการ^{๓๒} อย่างไรก็ตาม การก่อการกำเริบคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยเสื่อมลงในปี ๒๕๒๓ หลังรัฐบาลประกาศนิรโทษกรรม และในปี ๒๕๒๖ พคท. เลิกก่อการกำเริบเด็ดขาด จึงมีการลงหลักปักฐานทำมาหากินของผู้คนในพื้นที่ต่อมา โดยในพื้นที่ตำบลชมพู มีหมู่บ้านรักไทย ซึ่งเป็นนามพระราชทานจากในหลวงรัชกาลที่ ๙ ที่เป็นหมู่บ้านก่อตั้งใหม่ในพื้นที่สู้รบมาก่อน อย่างไรก็ตามคำว่าตำบลชมพูนั้น อาจมาจากคำว่าชมพูเขา หรือชมพู ที่ต่อมากร่อนเป็นชมพู ปรากฏชื่อชมพูมาแต่โบราณ อย่างน้อยก็ในสมัยธนบุรีดังปรากฏในพระราชพงศาวดารเมื่อครั้ง ศึกอะแซหวุ่นกี้ พ.ศ. ๒๓๑๘ เจ้าพระยาจักรีและเจ้าพระยาสุรสีห์ เมื่อครั้งถอนทัพถอนชาวเมืองออกจากเมืองพิษณุโลก ได้ไปพักชุมนุมไพร่พลจากพม่าอยู่ที่บ้านมุงดอนชมพู^{๓๓}เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้หนาแน่น อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหาร มีพื้นที่เป็นภูเขา

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายภูริน กลิ่นฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายอติวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

และที่ราบเชิงเขา หลังจากเหตุการณ์การก่อการกำเริบคอมมิวนิสต์ในประเทศไทยสิ้นสุดลงในปี ๒๕๒๖ ทำให้ผู้คนเริ่มขยายพื้นที่ลงหลักปักฐานและมีการกระจายตัวของที่ทำกิน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บริเวณด้านตะวันตกของตัวตำบล^{๓๔} เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ด้านตะวันออกอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ปัจจุบันตำบลชมพูมีหมู่บ้านตั้งอยู่บนที่ราบภูเขา ๔ หมู่บ้าน และที่ราบเชิงเขา ๑๑ หมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่และเป็นแหล่งเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนาข้าว ไร่ข้าว มันสำปะหลัง สวนมะม่วง สวนยางพารา สวนลำไย สวนเงาะ จนในช่วงหลังมีผู้คนอพยพมาจากพื้นที่อื่นๆ เช่น หล่มสัก อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาตั้งรกรากจนเป็นชุมชน ๑๕ หมู่บ้านในปัจจุบัน^{๓๕}

จากผลการศึกษาพบว่า ในส่วนบริบทเส้นทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลชมพูนั้นสามารถแบ่งได้เป็นสองเส้นทาง คือเส้นทางภูเขา และเส้นทางเชิงเขา ในส่วนเส้นทางภูเขานั้นเริ่มตั้งแต่ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู ขึ้นไปทางเหนือ ผ่านถนนเข้าสู่ตัวชุมชนหมู่บ้านรักไทย เพื่อเที่ยวชมสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่บนภูเขาสูงที่มีทิวทัศน์งดงาม ซึ่งส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวจะอยู่ไล่ไปบริเวณริมเชิงผาจนถึงวัดเผ่าไทย ก่อนจะเที่ยวชมน้ำตกถ้ำหมี และเข้ามาชมพระตำหนักรับเสด็จ และอ่างเก็บน้ำบ้านรักไทยซึ่งมีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับความพยายามของราชการไทยในการปราบปรามการกำเริบคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย และพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ ๙ ที่เคยเสด็จมาให้กำลังใจแก่พสกนิกรในพื้นที่จนเกิดเป็นหมู่บ้านรักไทยในปัจจุบัน^{๓๖} ในส่วนเส้นทางเชิงเขาเริ่มตั้งแต่ที่ตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู ไปตามทิศตะวันออก เยี่ยมชมน้ำตกขุนตะค่าน และเข้าสู่ถ้ำพระวังแดง ชมธารน้ำไหลใต้ถ้ำลอด ก่อนกลับในเส้นทางเดิม

อย่างไรก็ดีข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลชมพู อำเภอนีนมะปรางดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นเพียงบริบทพื้นที่ปริมาณและจำนวนการกระจายของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทต่างกันไปในพื้นที่ตำบลชมพู ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการ และศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในตำบลชมพู อำเภอนีนมะปราง แต่อย่างใด แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในลำดับต่อไป

^{๓๔} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

ตารางที่ ๔.๕

แสดงข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลวังโพร่ง และตำบลวังยาง อำเภอเนินมะปราง

ลำดับ ที่	รายชื่อ	ที่ตั้ง	ประเภทแหล่ง	พิกัด		หน่วยงาน รับผิดชอบ
				ละติจูด	ลองจิจูด	
ตำบลวังโพร่ง						
๑	วัดป่าเขาเขียว	บ.เขา เขียว	ศาสนา	๑๖.๔๐๑๓	๑๐๐.๗๐๐๐	ภาครัฐ
ตำบลวังยาง						
๑	อ่างเก็บน้ำทุ่งนาดี	บ้านทุ่งนา ดี ม.๕	เชิงเกษตร	๑๖.๔๕๖๖	๑๐๐.๗๐๖๘	ภาครัฐ

จากผลการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยว ในพื้นที่ ตำบลวังโพร่ง และตำบลวังยาง อำเภอเนินมะปราง จำแนกเป็นประเภทต่างๆ ตามผลการวิจัย พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษามีสถานที่ท่องเที่ยว ๙ หมู่บ้าน และตำบลวังยาง มี ๗ หมู่บ้าน โดยมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ส่วนใหญ่ในเขตตำบลจะเป็นที่ราบสามารถทำการเกษตร และมีภูเขายาวทางด้านตะวันออกของตัวตำบล โดยตำบลวังโพร่งอยู่ในเขตพื้นที่รอยต่อ ๓ จังหวัด คือ จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดเพชรบูรณ์ทางด้านตะวันออก และจังหวัดพิจิตรทางด้านทิศตะวันตก ส่วนตำบลวังยางอยู่ติดกับตำบลวังโพร่งขึ้นไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะภูมิประเทศคล้ายกันคือเป็นแหล่งทางการเกษตร และมีพื้นที่เชิงเขาบริเวณด้านทิศตะวันออก^{๓๗}

อย่างไรก็ดีจากการลงพื้นที่ พบแหล่งท่องเที่ยวเพียง ๒ แห่ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และเชิงเกษตร โดยเป็นเพียงสถานที่สำคัญในตัวตำบลเท่านั้น และยังไม่ปรากฏเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน^{๓๘} ผู้วิจัยเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมในระยะอันใกล้ภายใต้ข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งคงอาจเนื่องมาจากบริเวณตำบลทั้งสองมีลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์คล้ายคลึงกับพื้นที่ในเขตภาคเหนือตอนล่างทั่วไป จึงไม่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่จะเป็นจุดดึงดูดความสนใจได้เท่ากับตำบลอื่นของอำเภอเนินมะปรางที่มีที่ตั้งอยู่ในบริบทธรรมชาติภูเขาสูงและทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่เป็นจุดสนใจ อีกทั้งตัวตำบลวังโพร่งและตำบลวังยางนั้นอยู่ถัดลงมาทางทิศใต้ของอำเภอเนินมะปราง ห่างจากเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวอื่นในเขตอำเภอเดียวกัน^{๓๙} ดังนั้นเพื่อสามารถตอบโจทย์

^{๓๗} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุ่มชื้นเหล็ก อำเภอเนินจังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

การวิจัยภายใต้ข้อจำกัดของกรอบการศึกษา ที่มุ่งเน้นการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในบริบทแหล่งท่องเที่ยวหลักที่มีอยู่ ผู้วิจัยจึงไม่นำข้อมูลของ
แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลวังโพรง และตำบลวังยาง อำเภอเนินมะปราง ไปใช้ประกอบกับข้อมูล
ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัย
ครั้งนี้

ตารางที่ ๔.๖

แสดงตารางสรุปจำนวนและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง
จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว

พื้นที่ตำบล ในอำเภอเนิน มะปราง	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว				
	ธรรมชาติ	วัฒนธรรม	วิถีชุมชน	เชิงเกษตร	มิติศาสนา
นามูง	๘	-	-	๒	๑
เนินมะปราง	๕	-	๒	-	๓
ไทรย้อย	๑	๑	๔	๒	๑
ชมพู	๑๑	๑	-	-	๒
วังโพรง	-	-	-	-	๑
วังยาง	-	-	-	๑	-
รวม	๒๕	๒	๖	๕	๘

สรุป จากผลการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนและการ
กระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว
พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษ ๖ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๔๖ แหล่ง แหล่ง
ท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวม ๒๕ แหล่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขต
พื้นที่ ตำบลชมพู และตำบลนามูง ตามลำดับ รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวในมิติศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่
ตั้งอยู่ใน ตำบลเนินมะปราง และตำบลชมพู ซึ่งมีพื้นที่ติดกันในบริบทแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของ
นักท่องเที่ยวตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ความงดงามทางธรรมชาติที่เรียกว่ากุ้ยหลินเมืองไทยในอำเภอ
เนินมะปราง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางวิถีชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวทาง
วัฒนธรรม ซึ่งมีปริมาณรองลงมานั้น ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลไทรย้อย ตำบลนามูง ตำบล
เนินมะปราง และตำบลชมพูตามลำดับ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวอันงดงามทางธรรมชาติเป็นเบื้องหลังใน
ทุกมิติ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่กล่าวมาแสดงให้เห็นเพียงปริมาณและจำนวนการกระจายของแหล่งท่องเที่ยว
ในแต่ละประเภทต่างกันไปในพื้นที่ที่ทำการวิจัย ซึ่งไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพการจัดการ และ
ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว แต่อย่างใด แต่ข้อมูลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้ประกอบกับข้อมูล
ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัย
เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในลำดับต่อไป

จากผลการลงพื้นที่ศึกษาดังกล่าวพบว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติส่วนใหญ่ที่อยู่ในพื้นที่ตำบลชมพู และตำบลนามูง ส่วนใหญ่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อยู่ในบริบทพื้นที่ความงดงามทางด้านที่ตั้งทางภูมิประเทศที่มีความสวยงามจากภูเขา และธรรมชาติที่งดงามโดดเด่นในพื้นที่รอยต่อของเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่เป็นผลจากความพยายามในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติจากภาครัฐ รวมถึงในส่วนพื้นที่ภูเขาหินปูนสูงที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนต่างๆ โดยรอบ ก็ไม่ได้รับผลกระทบจากการบุกรุกจากคนในพื้นที่หรือนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินปูนที่มีความสูงชันสลับซับซ้อนและไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้ ทำให้เห็นได้ว่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะกิจกรรมเดินชมธรรมชาติ ชมภูเขาต่างๆ การท่องเที่ยวชมน้ำตก และถ้าในพื้นที่ กิจกรรมผจญภัย ซึ่งรวมถึงการแหวะพักในร้านคาเฟ่ในวัฒนธรรมสมัยนิยม หรือการเข้าพักค้างแรมในโฮมสเตย์ที่มีรูปแบบประยุกต์ของเอกชนอันหลากหลาย แต่ทั้งหมดล้วนมีจุดเน้นอยู่ที่การชมทิวทัศน์อันงดงามของภูเขาหินปูนในพื้นที่เป็นเบื้องหลัง สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นฐานในการสร้างโปรแกรมและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวอันหลากหลายที่น่าเสนอแก่นักท่องเที่ยว ที่ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางในปัจจุบัน

๔.๑.๓ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จากผลการวิจัยในเบื้องต้น พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนวทางการวิจัยเพื่อมุ่งพัฒนา สังเคราะห์และปรับปรุงประยุกต์การศึกษาด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยขั้นแรกผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ทั้งในมิติประเภท การกระจายตัว และบริบท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อทราบปริมาณและจำนวนการกระจายของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละประเภทต่างกันไปในพื้นที่ที่ทำการวิจัย แต่ข้อมูลที่ได้นั้นในเบื้องต้นยังไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงสภาพระดับของการจัดการ และระดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แต่อย่างใด ดังนั้นเพื่อเสริมความจำเป็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อลดแนวโน้มความความลำเอียงของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่จะได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่จะทำการศึกษาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ มีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ทำให้งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) จึงมีความจำเป็นยิ่ง ที่จะต้องมีการศึกษาเชิงปริมาณต่อไป เพื่อสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และนำไปใช้ประกอบกับข้อมูลศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในการพิจารณาการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวตามกรอบการวิจัย เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยในลำดับต่อไป

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพในเบื้องต้น มาสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) และนำไปรวบรวมข้อมูลจากประชากร จำนวน ๓๓,๓๓๓ คน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ ชุด และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ไปพร้อมกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น ระดับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน เพื่อนำผลที่ได้ไปจัดลำดับในการพิจารณานำองค์ประกอบที่สำคัญต่อการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอ

เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ไปสู่การปฏิบัติหรือตัดสินใจด้านนโยบายของหน่วยงานต่างๆ ได้ในขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยนำเสนอต่อไป

๔.๑.๓.๑ ผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป ต่อสภาพ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การศึกษาข้อมูลระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป ต่อสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ศึกษาข้อมูลในพื้นที่ตำบลทั้ง ๗ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง ที่มีพื้นฐานศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาในมิติประเภทการกระจายตัว และบริบท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้พื้นที่ตำบลที่ทำการศึกษ จำนวน ๔ ตำบล จากทั้งหมด ๗ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลบ้านมุง ๖,๐๑๓ คน, ตำบลเนินมะปราง ๕,๒๐๙ คน, ตำบลไทรย้อย ๗,๘๒๕ คน และตำบลชมพู ๒๙,๒๑๓ รวม รวมประชากร จำนวน ๔๘,๓๔๑ คน โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ชุด ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป ต่อสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๘

ตารางที่ ๔.๗

จำนวน และค่าร้อยละของระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป ต่อสภาพการจัดการ
สร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

(n=๔๐๐)

ระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่หลักในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว		
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ	๗๙	๑๘.๐
ภาคราชการอื่น ๆ	๑๙๓	๔๘.๑
องค์กรเอกชน	๖๔	๑๖.๖
ผู้นำชุมชน	๒๔	๕.๕
สมาชิกในชุมชน	๑๖	๓.๗
อื่นๆ	๒๔	๕.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามความคาดหวังที่มีต่อ ภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่หลักในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นภาคราชการอื่น ๆ จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑ รองลงมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ และเป็นองค์กรเอกชน จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖ และสมาชิกในชุมชน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗

ในส่วนแบบสอบถามปลายเปิด กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเลือกชื่อหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ นอกจากที่ระบุไว้ จำนวน ๒๔ คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เขียนตอบ และมีบางส่วนได้

เขียนตอบโดยหลากหลาย เช่น กำนัน นายกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในพื้นที่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ เป็นต้น แต่โดยสรุปอยู่ในกลุ่มภาคส่วนที่ระบุไว้ข้างต้น จึงไม่นำข้อคิดเห็นในส่วนนี้มาคำนวณนับเพิ่มตามผลการวิจัยเชิงปริมาณข้างต้น เพื่อเคารพการนำเสนอด้วยความเที่ยงตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัยในเชิงสถิติตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้เลือกตอบข้างต้น

๔.๑.๓.๒ ผลการวิเคราะห์ ระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน

การศึกษาข้อมูลระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ได้ศึกษาข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ตำบลทั้ง ๗ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง ที่มีพื้นฐานศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาในมิติประเภท การกระจายตัว และบริบท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้พื้นที่ตำบลที่ทำการศึกษ จำนวน ๔ ตำบล รวมประชากร จำนวน ๔๘,๓๔๑ คน โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ ชุด ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน แสดงด้วยค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมาย มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑๕-๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๘

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวม

(n=๔๐๐)

ข้อ	ระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	๓.๖๘	๐.๒๗๘	มาก
๒.	ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว	๓.๒๓	๐.๓๑๓	ปานกลาง
๓.	ด้านขีดความสามารถในการรองรับ	๒.๔๘	๐.๓๐๒	น้อย
๔.	ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว	๒.๙๙	๐.๒๖๕	ปานกลาง
๕.	ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	๓.๐๓	๐.๓๓๖	ปานกลาง
๖.	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	๒.๔๒	๐.๓๔๑	น้อย
๗.	ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว	๓.๑๐	๐.๓๒๔	ปานกลาง
ภาพรวม		๒.๙๘	๐.๑๒๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๒.๙๘, S.D. = ๐.๑๒๒) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพ

ด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.278) ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.198) และด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.324)

ตารางที่ ๔.๙

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ	๔.๗๓	๐.๔๔๑	มากที่สุด
๒.	ชุมชนมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา	๔.๓๗	๐.๖๖๖	มาก
๓.	คนในชุมชนมีความรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าทรัพยากรในชุมชน	๓.๒๑	๐.๘๓๑	ปานกลาง
๔.	ในชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย	๓.๖๘	๐.๗๒๗	มาก
๕.	คนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว	๒.๔๒	๐.๗๔๙	น้อย
ภาพรวม		๓.๖๘๕	๐.๒๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.685$, S.D. = 0.278) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.441) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.749) ในข้อที่ว่า คนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๐

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	ในชุมชนมีการประชาสัมพันธ์สถานที่หรือ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศิลปะ, หัตถกรรม	๒.๗๔	๐.๖๓๘	ปานกลาง
๒.	ในชุมชนมีเครือข่ายสถานที่หรือ กลุ่ม ชุมชน ที่มีการสาธิตให้ความรู้ท้องถิ่นด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว	๓.๕๙	๐.๙๙๐	มาก
๓.	ในชุมชนมีการจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตรหรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ ที่เป็นที่น่าสนใจของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว	๒.๔๑	๐.๙๘๗	น้อย
๔.	องค์กรต่างๆ มีการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัด, พระศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชน	๓.๗๙	๐.๘๙๒	มาก
๕.	ในชุมชนมีเครือข่ายสถานที่พักท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิต เช่น โฮมสเตย์	๔.๐๐	๐.๗๙๓	มาก
๖.	ในชุมชน มีการส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	๓.๒๑	๐.๘๓๒	ปานกลาง
๗.	ในชุมชน มีกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว	๒.๙๔	๐.๖๘๙	ปานกลาง
ภาพรวม		๓.๒๓๙	๐.๓๑๓	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๖๘๕, S.D. = ๐.๒๗๘) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า องค์กรต่างๆ มีการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัด, พระศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชน ($\bar{X}$ = ๓.๗๙, S.D. = ๐.๘๙๒) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๒.๔๑, S.D. = ๐.๙๘๗) ในข้อที่ว่า ในชุมชนมีการจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ ที่เป็นที่น่าสนใจของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๑

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านขีดความสามารถในการรองรับ	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อปริมาณขยะ หรือสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ)	๔.๓๑	๐.๗๓๔	มาก
๒.	จำนวนนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของทรัพย์สิน ในชุมชน (ด้านสังคมจิตวิทยา)	๑.๖๓	๐.๕๘๒	น้อย
๓.	จำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือข้อจำกัดการใช้ลานจอดรถชุมชน (ด้านการจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก)	๒.๑๖	๐.๖๗๑	น้อย
๔.	การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อความความเป็นส่วนตัว และการพบปะของคนในชุมชน (ด้านสังคมวัฒนธรรม)	๒.๐๐	๐.๗๒๕	น้อย
๕.	จำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน	๑.๖๙	๐.๕๖๗	น้อย
๖.	ความรู้สึกแออัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ในปริมาณที่ยอมรับได้	๑.๙๕	๐.๖๘๗	น้อย
๗.	การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสุขภาพของชุมชน	๓.๖๘	๑.๐๒๙	มาก
ภาพรวม		๒.๔๘	๐.๓๐๒	น้อย

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = 0.302) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อปริมาณขยะ หรือสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ) ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.734) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.63$, S.D. =

๐.๕๘๒) ในข้อที่ว่า จำนวนนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของทรัพย์สิน ในชุมชน (ด้านสังคมจิตวิทยา)

ทั้งนี้ จากข้อคำถามดังกล่าว เป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินปัญหาที่เกิดจากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ในประเด็นต่างๆ จากผลค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = 0.302) จึงเห็นได้ว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม คือประชาชนในอำเภอเนินมะปราง ได้มีความเห็นว่าการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อชุมชนน้อย จากข้อคำถามดังกล่าว พบว่ามีเพียงด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.334) และมีทิศทางด้านสุขภาพของชุมชน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.029) ที่ส่งผลกระทบในระดับมาก จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยจะนำไปจัดลำดับในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในขั้นตอนต่อไป

ตารางที่ ๔.๑๒

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ มีเส้นทางสัญจรเข้าถึงได้อย่างสะดวก	๒.๕๓	๑.๑๙๕	ปานกลาง
๒.	มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม	๑.๙๐	๐.๗๒๑	น้อย
๓.	แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ	๒.๔๗	๐.๗๕๒	น้อย
๔.	แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด ปลอดภัย ด้านสุขอนามัย	๓.๒๑	๑.๐๕๕	ปานกลาง
๕.	การบริการสุขภาพในชุมชน	๓.๘๙	๐.๘๕๖	มาก
๖.	ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๓.๗๙	๐.๖๙๔	มาก
๗.	มีสถานที่จอดรถที่สะดวก เพียงพอ และปลอดภัย	๒.๑๖	๐.๖๗๑	น้อย
๘.	มีความสะดวกเรื่องสถานที่พักอย่างเพียงพอ	๔.๐๑	๐.๗๙๖	มาก
ภาพรวม		๒.๙๙	๐.๒๖๕	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ ๖ มีความสะดวกเรื่องสถานที่พักอยู่เพียงพอ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.75) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.50$, S.D. = 0.71) ในข้อที่ ๖ มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม

ตารางที่ ๔.๑๓

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	มีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน	3.27	0.75	ปานกลาง
๒.	มีการสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว	1.65	0.65	น้อย
๓.	มีการรวมกลุ่มการท่องเที่ยว ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	2.11	0.85	น้อย
๔.	มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และภายนอก	4.11	0.75	มาก
๕.	มีแนวทางและรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าเป็นรูปธรรมและยั่งยืน	3.20	0.55	ปานกลาง
๖.	๕.๖ มีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน	3.85	0.85	มาก
ภาพรวม		3.03	0.35	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่

ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.336) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และภายนอก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.787) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.69$, S.D. = 0.656) ในข้อที่ว่า มีการสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๑๔

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีโอกาสร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	๑.๗๙	๐.๖๙๕	น้อย
๒.	ผู้ตอบแบบสอบถามเคยมีส่วนร่วมลงมติในการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	๑.๘๙	๐.๘๕๔	น้อย
๓.	ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้เคยเข้าร่วม หรือมีโอกาเป็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	๑.๔๒	๐.๔๙๕	น้อยที่สุด
๔.	ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	๓.๑๕	๐.๘๑๓	ปานกลาง
๕.	ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าโดยภาพรวม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	๓.๘๙	๐.๘๕๒	มาก
ภาพรวม		๒.๔๒	๐.๓๔๑	น้อย

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.278) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าโดยภาพรวม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.852) ส่วนค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด ($\bar{X} = ๑.๔๒$, S.D. = ๐.๔๙๕) ในข้อที่ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้เคยเข้าร่วม หรือมีโอกาสเป็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

ตารางที่ ๔.๑๕

ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนinemะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

(n=๔๐๐)

ข้อ	ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว	ระดับ		ความหมาย
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	ชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้าน งานจักสาน ของว่าง อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่น่าสนใจและสามารถนำไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้	๔.๖๔	๐.๔๘๒	มากที่สุด
๒.	ชุมชนมีการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มีคุณภาพ	๓.๙๐	๐.๗๑๘	มาก
๓.	มีการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อส่งไปจำหน่ายในพื้นที่นอกชุมชน	๔.๓๗	๐.๖๖๓	มาก
๔.	มีสินค้าสำหรับจำหน่ายเป็นที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ในนามของชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน	๒.๓๘	๐.๘๑๐	น้อย
๕.	ผลิตภัณฑ์ชุมชน มีตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้ ประจำชุมชน หรือตัวสินค้าชุมชน ที่เป็นที่ยอมรับ	๑.๓๗	๐.๔๘๓	น้อยที่สุด
๗.	ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้รับประโยชน์จากการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนท่องเที่ยวในชุมชน จากหน่วยงานต่างๆ	๑.๙๕	๐.๖๘๘	น้อย
ภาพรวม		๓.๘๓	๓.๑๐๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนinemะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๓$, S.D. = ๓.๑๐๐) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนinemะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า ชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้าน งานจักสาน ของว่าง อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่น่าสนใจและสามารถนำไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้ ($\bar{X} = ๔.๖๔$, S.D. = ๐.๔๘๒) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๑.๓๗$, S.D. = ๐.๔๘๓) ในข้อที่ว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชน มีตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้ ประจำชุมชน หรือตัวสินค้าชุมชน ที่เป็นที่ยอมรับ

๔.๑.๓.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปของประชาชนในเขตอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้พื้นที่ตำบลที่ทำการศึกษ จำนวน ๔ ตำบล จากทั้งหมด ๗ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลบ้านมุง ๖,๐๑๓ คน, ตำบลเนินมะปราง ๕,๒๐๙ คน, ตำบลไทรย้อย ๗,๘๒๕ คน และตำบลชมพู ๒๙,๒๑๓ รวม รวมประชากร จำนวน ๔๘,๓๔๑ คน โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ ชุด จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน อาชีพหลักของครอบครัว ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และภูมิลำเนาเดิม ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในเขตอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑๖

จำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามในเขตอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

(n=๔๐๐)

ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๑๐	๕๒.๕
หญิง	๑๙๐	๔๗.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
อายุ		
อายุ ๒๑-๓๐ ปี	๖๓	๑๕.๕
อายุ ๓๑-๔๐ ปี	๕๓	๑๓.๒๕
อายุ ๔๑-๕๐ ปี	๑๒๕	๓๑.๒๕
อายุ ๕๑-๖๐ ปี	๑๐๖	๒๖.๕
อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป	๖๓	๑๕.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	๑๘๘	๔๖.๕
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	๑๒๗	๓๑.๗๕
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	๕๒	๑๓.๐
ปริญญาตรี	๒๒	๕.๕
ปริญญาโทหรือสูงกว่า	๑๑	๒.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

ตารางที่ ๔.๑๖ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในอำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงาน		
ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๒๑๖	๒๘.๘
๑๑ – ๒๐ ปี	๑๔๗	๓๓.๖
๒๑ – ๓๐ ปี	๘๔	๑๙.๒
๓๑ ปี ขึ้นไป	๔๓	๙.๘๑
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
อาชีพหลักของครอบครัว		
ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๒๕๒	๕๗.๕
ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๔๓	๙.๘๑
รับจ้าง	๔๑	๙.๓๖
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๒๐	๕.๐๕
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๒๑	๕.๒๕
เลี้ยงสัตว์	๒๒	๕.๕๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
๑ ปี หรือต่ำกว่า	๒๑	๕.๒๕
๒-๓ ปี	๒๒	๕.๕๐
๔-๕ ปี	๖๒	๑๕.๕
๖ ปี ขึ้นไป	๒๙๕	๗๓.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
ภูมิลำเนาเดิม		
เป็นคนจังหวัดพิษณุโลกโดยกำเนิด	๓๑๗	๗๙.๒๕
ย้ายมาจากจังหวัดอื่น	๘๓	๒๐.๗๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๕

อายุของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ และอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ จำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๑

วุฒิการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๙ รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๙

ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ รองลงมาอยู่ในระหว่างต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘ และระหว่าง ๓๑ ปี ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๑

อาชีพหลักของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่, ทำนา, ทำสวน จำนวน ๒๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕ รองลงมา มีอาชีพค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๑ และมีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๕

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง ๖ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔ รองลงมาอยู่ในระหว่าง ๔-๕ ปี จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ และระหว่าง ๑ ปี หรือต่ำกว่า มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๙

ภูมิลำเนาเดิมของผู้ตอบแบบสอบถามในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ส่วนใหญ่เป็นคนจังหวัดพิษณุโลกโดยกำเนิด จำนวน ๓๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔ รองลงมาย้ายมาจากจังหวัดอื่น จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙ โดยในส่วนแบบสอบถามปลายเปิด กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเลือกย้ายมาจากจังหวัดอื่น จำนวน ๘๓ คน ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนไม่เขียนตอบ และมีบางส่วนได้เขียนตอบโดยหลากหลาย เช่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๗ คน จังหวัดเลย จำนวน ๑๑ คน จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๕ คน จังหวัดพิจิตร ๘ คน จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖ คน อำเภออื่นๆ ในจังหวัดพิษณุโลก เช่น อำเภอนครไทย ๙ คน เป็นต้น

๔.๑.๓.๔ ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยความคิดเห็นส่วนบุคคล อันได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน, อาชีพ และความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ แสดงด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (f-test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗

การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามระยะเวลาจากประสบการณ์
การทำงาน ตามความคิดเห็นของประชาชน

(n=๔๐๐)					
อายุ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig
ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๑๒๖	๓.๐๒	๐.๐๙๙	๑๑.๐	๐.๐๐
๑๑ - ๒๐ ปี	๑๔๗	๒.๙๙	๐.๑๓๗		
๒๑ - ๓๐ ปี	๘๔	๒.๙๒	๐.๑๓๕		
๓๑ ปี ขึ้นไป	๔๓	๒.๙๙	๐.๐๒๒		

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน ๔ ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่า ๑๐ ปี ($\bar{X} = ๓.๐๒$), ๑๑ - ๒๐ ปี ($\bar{X} = ๒.๙๙$), ๒๑ - ๓๐ ปี ($\bar{X} = ๒.๙๒$) และ ๓๑ ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = ๒.๙๙$) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า พบว่า คู่ที่มีความแตกต่างกันได้แก่ ต่ำกว่า ๑๐ ปี กับ ๑๑ - ๒๐ ปี, ต่ำกว่า ๑๐ ปี กับ ๒๑ - ๓๐ ปี, ๑๑ - ๒๐ ปี กับ ต่ำกว่า ๑๐ ปี, ๑๑ - ๒๐ ปี กับ ๒๑ - ๓๐ ปี, ๒๑ - ๓๐ ปี กับ ต่ำกว่า ๑๐ ปี, ๒๑ - ๓๐ ปี กับ ๑๑ - ๒๐ ปี, ๒๑ - ๓๐ ปี กับ ๓๑ ปี ขึ้นไป และ ๓๑ ปี ขึ้นไป กับ ๒๑ - ๓๐ ปี รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๘

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) จำแนกตาม
ระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(I) ระยะเวลาทำงาน	(J) ระยะเวลาทำงาน	Mean	Std. Error	Sig.
		Difference (I - J)		
ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๑๑ - ๒๐ ปี	๐.๐๓*	๐.๐๑๔	๐.๐๓๔
	๒๑ - ๓๐ ปี	๐.๙๔*	๐.๐๑๖	๐.๐๐๐
	๓๑ ปี ขึ้นไป	๐.๐๒	๐.๐๒๐	๐.๓๐๙
๑๑ - ๒๐ ปี	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๐.๐๓*	๐.๑๔๓	๐.๐๓๔
	๒๑ - ๓๐ ปี	๐.๐๖*	๐.๑๖๑	๐.๐๐๐
	๓๑ ปี ขึ้นไป	๐.๐๐	๐.๒๐๔	๐.๖๕๓
๒๑ - ๓๐ ปี	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๐.๐๙*	๐.๐๑๖	๐.๐๐๐
	๑๑ - ๒๐ ปี	๐.๐๖*	๐.๐๑๖	๐.๐๐๐
	๓๑ ปี ขึ้นไป	๐.๐๗*	๐.๐๒๒	๐.๐๐๑
๓๑ ปี ขึ้นไป	ต่ำกว่า ๑๐ ปี	๐.๐๒	๐.๐๒๐	๐.๓๐๙
	๑๑ - ๒๐ ปี	๐.๐๐	๐.๐๒๐	๐.๖๕๓
	๒๑ - ๓๐ ปี	๐.๐๗*	๐.๐๒๒	๐.๐๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๙

การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามอาชีพตามความคิดเห็นของประชาชน

(n=๔๐๐)

อาชีพ	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๒๕๒	๒.๙๘	๐.๑๒๗	๓๓.๕๐	๐.๐๐
ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๔๓	๒.๙๖	๐.๐๑๑		
รับจ้าง	๔๑	๓.๐๕	๐.๐๕๗		
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๒๑	๓.๐๒	๐.๐๐๐		
แม่บ้าน/ พ่อบ้าน	๒๑	๒.๗๕	๐.๐๐๐		
เลี้ยงสัตว์	๒๒	๓.๑๑	๐.๐๐๐		

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีอาชีพ ต่างกัน ๖ ระดับ ได้แก่ ทำไร่, ทำนา, ทำสวน ($\bar{X} = ๒.๙๘$), ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = ๒.๙๖$), รับจ้าง ($\bar{X} = ๓.๐๕$), รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = ๓.๐๒$), แม่บ้าน/พ่อบ้าน ($\bar{X} = ๒.๗๕$) และ เลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = ๓.๑๑$) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพ ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันได้แก่ ทำไร่, ทำนา, ทำสวน กับ รับจ้าง, ทำไร่, ทำนา, ทำสวน กับ แม่บ้าน/พ่อบ้าน, ทำไร่, ทำนา, ทำสวน กับ ต่ำเลี้ยงสัตว์, ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว กับ รับจ้าง, ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว กับ เลี้ยงสัตว์, รับจ้าง กับ ทำไร่, ทำนา, ทำสวน, รับจ้าง กับ ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว, รับจ้าง กับ แม่บ้าน/พ่อบ้าน, รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ กับ แม่บ้าน/พ่อบ้าน, รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ กับ เลี้ยงสัตว์, แม่บ้าน/พ่อบ้าน กับ ทำไร่, ทำนา, ทำสวน, แม่บ้าน/พ่อบ้าน กับ ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว, แม่บ้าน/พ่อบ้าน กับ รับจ้าง, แม่บ้าน/พ่อบ้าน กับ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ, แม่บ้าน/พ่อบ้าน กับ เลี้ยงสัตว์, เลี้ยงสัตว์ กับ ทำไร่, ทำนา, ทำสวน, เลี้ยงสัตว์ กับ รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ และ เลี้ยงสัตว์ กับ แม่บ้าน/พ่อบ้าน รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๒๐

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามอาชีพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean Difference (I - J)	Std. Error	Sig.
ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๐.๐๑	๐.๐๑๗	๐.๒๔๗
	รับจ้าง	๐.๐๗*	๐.๐๑๗	๐.๐๐๐
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๐.๐๓	๐.๐๒๓	๐.๑๑๒
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๐.๒๓*	๐.๐๒๓	๐.๐๐๐
	เลี้ยงสัตว์	๐.๒*	๐.๐๒๒	๐.๐๐๐
ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๐.๐๑	๐.๐๑๗	๐.๒๔๗
	รับจ้าง	๐.๐๙*	๐.๐๒๒	๐.๐๐๐
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๐.๐๕	๐.๐๒๗	๐.๐๓๙
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๐.๒๑	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐
	เลี้ยงสัตว์	๐.๑๔*	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐
รับจ้าง	ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๐.๐๗*	๐.๐๑๗	๐.๐๐๐
	ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๐.๐๙*	๐.๐๒๒	๐.๐๐๐
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๐.๐๓	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐

ตารางที่ ๔.๒๐ (ต่อ)

(I) อาชีพ	(J) อาชีพ	Mean	Std. Error	Sig.
		Difference (I - J)		
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๐.๓๐*	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐
	เลี้ยงสัตว์	๐.๐๕	๐.๐๒๗	๐.๐๔๓
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๐.๐๓	๐.๐๒๓	๐.๑๑๒
	ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๐.๐๕	๐.๐๒๗	๐.๐๓๙
	รับจ้าง	๐.๐๓	๐.๐๒๗	๐.๒๐๑
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๐.๒๗*	๐.๐๓๑	๐.๐๐๐
	เลี้ยงสัตว์	๐.๐๙*	๐.๐๓๑	๐.๐๐๔
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๐.๒๓*	๐.๐๒๓	๐.๐๐๐
	ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๐.๒๑*	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐
	รับจ้าง	๐.๓๐*	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๐.๒๗*	๐.๐๓๑	๐.๐๐๐
	เลี้ยงสัตว์	๐.๓๖*	๐.๐๓๑	๐.๐๐๐
เลี้ยงสัตว์	ทำไร่, ทำนา, ทำสวน	๐.๑๒*	๐.๐๒๒	๐.๐๐๐
	ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว	๐.๑๔	๐.๐๒๗	๐.๐๐๐
	รับจ้าง	๐.๐๕	๐.๐๒๗	๐.๐๔๓
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	๐.๐๙*	๐.๐๓๑	๐.๐๐๔
	แม่บ้าน/พ่อบ้าน	๐.๓๖*	๐.๐๓๑	๐.๐๐

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีการประเมินสภาพการจัดการ
สร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๑

การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
ตามความคิดเห็นของประชาชน

(n=๔๐๐)

ระยะเวลา	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
๑ ปี หรือต่ำกว่า	๒๑	๒.๙๗	๐.๐๐๐	๔๗.๔	๐.๐๐
๒-๓ ปี	๒๒	๒.๙๕	๐.๐๐๐		
๔-๕ ปี	๖๒	๒.๘๔	๐.๑๒๑		
๖ ปี ขึ้นไป	๒๙๕	๓.๐๒	๐.๑๐๙		

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน ๔ ระดับ ได้แก่ ต่ำ ๑ ปี หรือต่ำกว่า ($\bar{X} = ๒.๙๗$), ๒-๓ ปี ($\bar{X} = ๒.๙๕$), ๔-๕ ปี ($\bar{X} = ๒.๘๔$) และ ๖ ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = ๓.๐๒$) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันได้แก่ ๑ ปี หรือต่ำกว่า กับ ๔-๕ ปี, ๒-๓ ปี กับ ๔-๕ ปี, ๒-๓ ปี กับ ๖ ปี ขึ้นไป, ๔-๕ ปี กับ ๑ ปี หรือต่ำกว่า, ๔-๕ ปี กับ ๒-๓ ปี, ๔-๕ ปี กับ ๖ ปี ขึ้นไป, ๖ ปี ขึ้นไป กับ ๒-๓ ปี และ ๖ ปี ขึ้นไป กับ ๔-๕ ปี รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๒๒

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(I) ระยะเวลา	(J) ระยะเวลา	Mean Difference (I - J)	Std. Error	Sig.
๑ ปี หรือต่ำกว่า	๒-๓ ปี	๐.๒๒	๐.๐๓๒	๐.๔๘๐
	๔-๕ ปี	๐.๑๓*	๐.๐๒๖	๐.๐๐๐
	๖ ปี ขึ้นไป	๐.๐๔	๐.๐๒๓	๐.๐๗๒
๒-๓ ปี	๑ ปี หรือต่ำกว่า	๐.๐๒	๐.๐๓๒	๐.๔๘๐
	๔-๕ ปี	๐.๑๐*	๐.๐๒๖	๐.๐๐๐
	๖ ปี ขึ้นไป	๐.๐๖*	๐.๐๒๓	๐.๐๐๕
๔-๕ ปี	๑ ปี หรือต่ำกว่า	๐.๑๓*	๐.๐๒๖	๐.๐๐๐
	๒-๓ ปี	๐.๑๐*	๐.๐๒๖	๐.๐๐๐
	๖ ปี ขึ้นไป	๐.๑๗*	๐.๐๑๔	๐.๐๐๐
๖ ปี ขึ้นไป	๑ ปี หรือต่ำกว่า	๐.๐๔	๐.๐๒๓	๐.๐๗๒
	๒-๓ ปี	๐.๐๖*	๐.๐๒๓	๐.๐๐๕
	๔-๕ ปี	๐.๑๗*	๐.๐๑๔	๐.๐๐๐

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ต่างกัน มีการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก ต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๓

การเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่
ตามความคิดเห็นของประชาชน

(n=๔๐๐)

ภาคส่วน	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
อปท.	๗๙	๒.๙๙	๐.๑๑๒	๒.๕๒๘	๐.๐๒๙
ภาคราชการอื่นๆ	๑๙๓	๒.๙๗	๐.๑๒๘		
เอกชน	๖๔	๓.๐๐	๐.๑๑๕		
ผู้นำชุมชน	๒๔	๓.๐๑	๐.๐๙๖		
สมาชิกในชุมชน	๑๖	๓.๐๕	๐.๐๘๑		
อื่นๆ	๒๔	๒.๙๕	๐.๑๔๙		

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ต่างกัน ๔ ระดับ ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = ๒.๙๙$), ภาคราชการอื่นๆ ($\bar{X} = ๒.๙๗$), เอกชน ($\bar{X} = ๓.๐๐$), ผู้นำชุมชน ($\bar{X} = ๓.๐๑$) และ ภาคส่วนอื่นๆ ($\bar{X} = ๒.๙๕$) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) พบว่า พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกันได้แก่ ภาคราชการอื่นๆ กับ สมาชิกในชุมชน และ สมาชิกในชุมชน กับ ภาคราชการอื่นๆ, รายละเอียดตามตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๒๔

การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)
 จำแนกตามความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ ของผู้ตอบแบบสอบถาม

(I) ภาคส่วน	(J) ภาคส่วน	Mean	Std. Error	Sig.
		Difference (I - J)		
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ภาคราชการอื่นๆ	๐.๐๒	๐.๐๑๖	๐.๑๖๖
	ผู้ประกอบการภาคเอกชน	๐.๐๑	๐.๐๒๐	๐.๕๕๙
	ผู้นำชุมชน	๐.๐๒	๐.๒๘๒	๐.๔๕๒
	สมาชิกในชุมชน	๐.๐๖	๐.๐๓๓	๐.๐๖๙
	ภาคส่วนอื่น	๐.๐๓	๐.๐๒๘	๐.๑๙๘
ภาคราชการอื่นๆ	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๐.๐๒	๐.๐๑๖	๐.๑๖๖
	ผู้ประกอบการภาคเอกชน	๐.๐๓	๐.๐๑๗	๐.๐๕๐
	ผู้นำชุมชน	๐.๐๔	๐.๐๒๖	๐.๐๙๖
	สมาชิกในชุมชน	๐.๐๘*	๐.๐๓๑	๐.๐๙๙
	ภาคส่วนอื่น	๐.๐๑	๐.๐๒๖	๐.๕๙๕
ผู้ประกอบการภาคเอกชน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๐.๐๑	๐.๐๒๐	๐.๕๕๙
	ภาคราชการอื่นๆ	๐.๐๓	๐.๐๑๗	๐.๐๕๐
	ผู้นำชุมชน	๐.๐๐	๐.๐๒๙	๐.๙๔๘
	สมาชิกในชุมชน	๐.๐๔	๐.๐๓๓	๐.๑๕๒
	ภาคส่วนอื่น	๐.๐๔	๐.๐๒๙	๐.๐๙๖
ผู้นำชุมชน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๐.๐๒	๐.๐๒๘	๐.๔๕๒
	ภาคราชการอื่นๆ	๐.๐๔	๐.๐๒๖	๐.๐๙๖
	ผู้ประกอบการภาคเอกชน	๐.๐๐	๐.๐๒๙	๐.๙๔๘
	สมาชิกในชุมชน	๐.๐๓	๐.๐๓๙	๐.๓๑๖
	ภาคส่วนอื่น	๐.๐๕	๐.๐๓๕	๐.๑๐๐
สมาชิกในชุมชน	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๐.๐๖	๐.๐๓๓	๐.๐๖๙
	ภาคราชการอื่นๆ	๐.๐๘*	๐.๐๓๑	๐.๐๐๙
	ผู้ประกอบการภาคเอกชน	๐.๐๔	๐.๐๓๓	๐.๑๕๒
	ผู้นำชุมชน	๐.๐๓	๐.๐๓๙	๐.๓๑๖
	ภาคส่วนอื่น	๐.๐๙	๐.๐๓๙	๐.๐๑๔
ภาคส่วนอื่น	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๐.๐๓	๐.๐๒๘	๐.๑๙๘
	ภาคราชการอื่นๆ	๐.๐๑	๐.๐๒๖	๐.๕๙๕
	ผู้ประกอบการภาคเอกชน	๐.๐๔	๐.๐๒๙	๐.๐๙๖
	ผู้นำชุมชน	๐.๐๕	๐.๐๓๕	๐.๑๐๐
	สมาชิกในชุมชน	๐.๐๙	๐.๐๓๙	๐.๐๑๔

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ตารางที่ ๔.๒๕
ตารางสรุปผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ

สมมติฐาน ที่	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	การทดสอบ		Sig.	ผลการ ทดสอบ
			ค่า t	ค่า f		
๑	ระยะเวลา จาก ประสบการณ์ การทำงาน	สภาพการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยว อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก	-	๑๑.๐	๐.๐๐	ยอมรับ
๒	อาชีพ	สภาพการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยว อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก	-	๓๓.๕๐	๐.๐๐	ยอมรับ
๓	ระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ใน ชุมชน	สภาพการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยว อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก	-	๔๗.๔	๐.๐๐	ยอมรับ
๔	ความคิดเห็น ต่อภาคส่วนที่ ควรมีหน้าที่	สภาพการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยว อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก	-	๒.๕๒๘	๐.๐๒๙	ยอมรับ

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานจำนวน ๔ สมมติฐาน พบว่า สมมติฐานที่ ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๕ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ ระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน, อาชีพ, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ซึ่งยอมรับสมมติฐาน

๔.๒ องค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๔.๒.๑ ข้อค้นพบ องค์ประกอบด้านศักยภาพฯ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณในพื้นที่

จากการศึกษาประชากรที่กำหนดในการศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในพื้นที่ตำบลทั้ง ๗ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง ที่มีพื้นฐานศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาในมิติประเภท การกระจายตัว และบริบท ของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ตำบลที่ทำการศึกษา จำนวน ๔ ตำบล จากทั้งหมด ๗ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลบ้านมุง ๖,๐๑๓ คน, ตำบลเนินมะปราง ๕,๒๐๙ คน, ตำบลไทรย้อย ๗,๘๒๕ คน และตำบลชมพู ๒๙,๒๑๓ รวม รวมประชากร จำนวน ๔๘,๓๔๑ คน โดยการวิจัยครั้งนี้ กำหนดจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน โดยการสุ่มประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างของประชาชนในอำเภอเนินมะปราง จำนวน ๔๐๐ คน เพื่อสามารถตอบโจทย์การวิจัยในการนำผลการวิจัยเชิงปริมาณมาจัดเรียงลำดับองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีระดับและสภาพตามลักษณะที่ปรากฏในปัจจุบัน ซึ่งสามารถทำนายและกำหนดความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติ เพื่อสามารถนำเสนอ ยุทธศาสตร์การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้อย่างครอบคลุมและสามารถเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติภายใต้ข้อจำกัด โดยมีผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๔.๒.๒.๑ องค์ประกอบจำแนกตาม ลำดับสภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

จากผลการศึกษาข้อมูลระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ที่ได้ศึกษาข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ ในอำเภอเนินมะปราง ที่มีพื้นฐานศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยว ประชากร จำนวน ๔๘,๓๔๑ คน โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๔๐๐ ชุด ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน แสดงด้วยค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมาย สามารถจัดลำดับสภาพ เพื่อกำหนดให้เป็นสภาพที่มีความสำคัญ จำเป็นตามผลการศึกษาเชิงปริมาณ มีรายละเอียดดังในตารางที่ ๔.๘

ตารางที่ ๔.๒๖

แสดงการจัดลำดับสภาพ จากระดับค่าเฉลี่ยระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวม

(n=๔๐๐)

ข้อ	ระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน	ระดับ		ลำดับ สภาพ
		$\bar{X}$	S.D	
๑.	ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	๓.๖๘	๐.๒๗๘	๗
๒.	ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว	๓.๒๓	๐.๓๑๓	๖
๓.	ด้านขีดความสามารถในการรองรับ	๒.๔๘	๐.๓๐๒	๒
๔.	ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว	๒.๙๙	๐.๒๖๕	๓
๕.	ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	๓.๐๓	๐.๓๓๖	๔
๖.	ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	๒.๔๒	๐.๓๔๑	๑
๗.	ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว	๓.๑๐	๐.๓๒๔	๕
ภาพรวม		๒.๙๘	๐.๑๒๒	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า ผลการจัดลำดับสภาพ จากระดับค่าเฉลี่ยระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวมพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน จำแนกเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๒.๔๒$, S.D. = ๐.๓๔๑) ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับน้อย จัดเป็นลำดับสภาพ ความสำคัญจำเป็นตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๑ รองลงมาคือด้านขีดความสามารถในการรองรับ ($\bar{X} = ๒.๔๘$, S.D. = ๐.๓๐๒) และด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = ๒.๙๙$, S.D. = ๐.๒๖๕) ส่วนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๒๗๘) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด จัดเป็นลำดับสภาพ ความสำคัญจำเป็นตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับสุดท้าย

ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้ข้อมูลการจัดลำดับตามผลการศึกษาเชิงปริมาณดังกล่าว เพื่อกำหนดความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติ เพื่อสามารถนำเสนอ ยุทธศาสตร์การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในขั้นตอนต่อไป

๔.๒.๒ ข้อค้นพบ องค์ประกอบด้านศักยภาพฯ จากผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องทำการประเมินและศึกษาปัจจัยในด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีข้อจำกัด และปัจจัยทางด้านนโยบาย กฎหมาย และปัจจัยทางสังคม เพื่อสามารถตอบโจทย์การวิจัยในการสังเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อสามารถนำเสนอ ยุทธศาสตร์การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้อย่างครอบคลุมและสามารถเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติภายใต้ข้อจำกัด โดยมีผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเชิงคุณภาพ (In-depth Interview Semi-Structure) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (nonparticipation observation) ผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และบุคลากรภาครัฐ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเด็นหลัก ดังนี้

๔.๒.๒.๑ องค์ประกอบภายใต้ นโยบายของภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ ถึงการรับรู้ของนโยบายในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้มีความพยายามของภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมให้เกิดผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้มีการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ในระยะ ๑๐ ปี ที่ผ่านมา โดยปรากฏในแผนพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๘๒) โดยเริ่มจากการส่งเสริมการจัดการด้านการเกษตรท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดสินค้าที่ได้รับการพัฒนาและประชาชนทั่วปัฐจัก คือทุเรียนหลงรักไทย ที่นำแม่พันธุ์มาจากต้นทุเรียนหลงลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ให้มีพื้นที่ปลูกในบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการดำเนินการส่งเสริมพัฒนาการผลิตและเพิ่มมูลค่าเกษตรเชิงเศรษฐกิจ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรให้มีความโดดเด่นตามนโยบายของจังหวัดพิษณุโลก^{๔๐} นอกจากนี้ จังหวัดพิษณุโลกได้มีความพยายามดำเนินการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำคัญๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ได้ตลอดทั้งปี เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้มีสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว การจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผ่านสื่อต่างๆ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและบริการ การพัฒนาเส้นทางคมนาคมเข้าแหล่งท่องเที่ยว ดังปรากฏผลเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมู่บ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง^{๔๑} ในส่วนของแผนงานการส่งเสริมการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ได้มีการจัดโครงการส่งเสริมการ

^{๔๐} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๑} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

จัดงานเทศกาลรับลมหนาวเผาปลาผาผึ้ง โดยการจัดงานเทศกาลแข่งขันเผาปลาและประกอบอาหารพื้นถิ่น ณ หมู่บ้านผาผึ้ง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีที่ทำการปกครองอำเภอนีนะปรางและชุมชนท่องเที่ยวบ้านผาผึ้งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก^{๔๒} รวมถึงการจัดโครงการสานใจสู่รักนีนะปรางดินแดนคางคาว โดยกำหนดจัดกิจกรรมนำนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบผจญภัยและชอบปีนเขาขึ้นไปชมทิวทัศน์ด้านบนยอดเขาหินปูน พิชิตยอดเขาหินปูนที่บ้านมุง ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนแนวแอดเวนเจอร์ โดยมีที่ทำการปกครองอำเภอนีนะปรางเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก^{๔๓}

นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาขึ้นในพื้นที่อำเภอนีนะปราง ได้แก่ งานวิ่งมาราธอนวิ่งไปให้เขากอดงานนีนะปรางมาราธอน และงานวิ่งสร้างฝาย โดยมีที่ทำการปกครองอำเภอนีนะปรางเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก^{๔๔} ในส่วนของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพิษณุโลก ได้มีการดำเนินนโยบายตามโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมแก่นำหมู่บ้าน ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี รุ่นที่ ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีกลุ่มเป้าหมายจากอำเภอนีนะปราง ๑๑ หมู่บ้าน และสามารถประเมินรวมถึงจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยวในอำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง ๑๑ หมู่บ้าน ให้เป็นหมู่บ้านประเภท C ที่มีความโดดเด่นเฉพาะทาง โดยมุ่งเน้นการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม^{๔๕} เนื่องจากเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นจากความสวยงามของภูผาหินและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ โดยได้คัดเลือกบ้านผาผึ้ง หมู่ที่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะปราง เป็นหมู่บ้านต้นแบบ ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยเน้นเรื่องผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการปฏิทินโปรแกรมการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยว จากเสน่ห์ของหมู่บ้าน และที่พัก Home stay ในชุมชนผาผึ้ง^{๔๖}

ในส่วนของภาคส่วนกิจกรรมจากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอนีนะปราง ในระยะหลัง ได้มีโครงการปั่นจักรยานเพื่อสุขภาพของจังหวัดพิษณุโลก กิจกรรมปิดเมืองปั่น เปิดเมืองกิน เยือนถิ่นสองแคว ในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นต้นมา โดยความริเริ่มของผู้ว่าราชการจังหวัดพิษณุโลก^{๔๗} ที่ออกปั่นจักรยานออกกำลังกายทุกวันอาทิตย์ พร้อมกับหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการและประชาชนทั่วไปที่สนใจ ตามรอยพระราชจริยาวัตรอันงดงามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เพื่อ

^{๔๒} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาผึ้ง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๓} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนีนะปราง อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๔} สัมภาษณ์, นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอนีนะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๕} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๖} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาผึ้ง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๗} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการออกกำลังกายด้วยการปั่นจักรยาน และเป็น การกระตุ้นให้ภาคส่วนต่างๆ ในอำเภอเนินมะปรางได้เห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่^{๔๘} อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวได้ดำเนินการมาต่อเนื่อง และในระยะที่ลงพื้นที่วิจัยนั้น เป็นระยะที่ สมาคมการปั่นผาแห่งประเทศไทย ได้จัดกิจกรรมปั่น ปั่น ปลุกปั่นนันทนาการภูผาหินบ้านมุง โดยเป็น กิจกรรมเชิญคู่รักให้มาร่วมปั่นผาจดทะเบียนสมรสในวันแห่งความรัก ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ โดย ส่งเสริมให้กีฬาปั่นผาสามารถเสริมเศรษฐกิจท่องเที่ยวชุมชน ส่งเสริมสุขภาพ และเป็นการผจญภัยของ การท่องเที่ยวที่ปลอดภัย เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากธุรกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และเป็นจุดเริ่มต้น เป็นโรงเรียนฝึกสอนนักกีฬาปั่นผาสำหรับในอนาคต ซึ่งควรมีการต่อยอดให้หน่วยงานในท้องถิ่นทำ การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวปั่นเขานันทนาการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มี คุณภาพ^{๔๙} ซึ่งสอดคล้องกับที่อธิบดีกรมป่าไม้ได้มีประกาศกรมป่าไม้ เรื่อง กำหนดให้บริเวณพื้นที่ป่า สงวนแห่งชาติ ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ในท้องที่ตำบลเนินมะปราง และตำบลบ้านมุง อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นป่านันทนาการ เมื่อ วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงในราชกิจจา นุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๒๘๒ ง วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ กำหนดให้พื้นที่ในบริเวณเขาผา หมาตาย เขาคอกควาย เขาน้ำบึง และบริเวณเขาป่ามะม่วง ในพื้นที่ตำบลบ้านมุง อำเภอเนิน มะปราง ให้เป็นป่านันทนาการ ในชื่อ “ป่านันทนาการภูผาหินบ้านมุง” ^{๕๐} ซึ่งเป็นการดำเนินการ ภายใต้อุทธศาสตร์ชาติด้านการท่องเที่ยว ที่กรมป่าไม้ได้พยายามส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดย การประกาศจัดตั้งพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ในท้องที่ตำบลเนินมะปรางเป็นป่า นันทนาการ เพื่อพัฒนาพื้นที่ป่าที่มีทัศนียภาพสวยงามเป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่ป่าทั่วประเทศ โดย ดำเนินการภายใต้แนวคิดใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุล และยั่งยืน เพื่อให้เกิดพลเมืองสร้างป่า ให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทขับเคลื่อนการทำงาน โดยเฉพาะภาค ประชาชนที่อยู่รอบๆ ป่านันทนาการภูผาหินบ้านมุง อันจะเป็นรากฐานสู่การร่วมกันดูแล ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางที่มีคุณภาพและยั่งยืน^{๕๑}

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับส่วนราชการในระดับจังหวัดและใน ส่วนกลาง ต่างเห็นความสำคัญของการส่งเสริมให้บริเวณพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวทั้งในมิติธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชุมชน และเชิงเกษตร ผ่านการสร้างนโยบายและ จัดกิจกรรมสร้างสรรค์และหลากหลาย รวมถึงการออกกฎหมายเพื่อพยายามผ่อนคลายข้อจำกัดใน พื้นที่อำเภอเนินมะปรางซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ให้การท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ สามารถทำได้อย่างถูกต้องภายใต้การกำกับควบคุมอย่างเป็นระบบ และเพื่อเอื้อให้กับหน่วยงาน

^{๔๘} สัมภาษณ์, นายอติวัฒน์ ฉัตรภมรธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๐} สัมภาษณ์, นายสาทิติ วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๑} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

ราชการในพื้นที่เช่น เทศบาลตำบล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล สามารถเข้ามามีบทบาทออกนโยบายและสร้างแผนการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อสนับสนุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้อย่างหลากหลายและครอบคลุมตรงต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจเข้ามาเยี่ยมชมหรือแวะพักทำกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเห็นได้ว่าทุกนโยบายของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องล้วนมุ่งเน้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยไม่ทำลายป่าไม้และสิ่งที่มีอยู่เดิม ทั้งในบริบทสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมวิถีชีวิต เพื่อเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่คู่กับชุมชนอำเภอเนินมะปรางได้อย่างยั่งยืนนั่นเอง

๔.๒.๒.๒ องค์ประกอบภายใต้ ข้อจำกัดและผลกระทบด้านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งต้องศึกษาข้อจำกัดและผลกระทบด้านกฎหมาย ในด้านต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีข้อจำกัดทางกฎหมายในหลายประเด็น ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ โดยมุ่งที่จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงศักยภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในมุมมองของภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ที่มีความเข้าใจต่อกฎหมายในบริบทที่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพัฒนาการก่อนเกิดข้อจำกัดทางกฎหมายในเบื้องต้น พบว่าในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เดิมนั้นเป็นเพียงตำบลเล็กๆ ขึ้นกับอำเภอวังทอง เนื่องจากส่วนใหญ่บริเวณนี้เป็นพื้นที่ป่าเขาเต็มไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ มีเพียงปางพักของนายพรานและคนเดินทาง มีชุมชนเล็กๆ คือบ้านเนินมะปราง และบ้านชมพู เป็นชุมชนไม่กี่ร้อยครัวเรือน^{๕๒} ทางรัฐบาลสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร จึงได้ประกาศให้ พื้นที่แถบนี้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ประเภทป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีจุดเริ่มต้นมาจากกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๖๗ (พ.ศ. ๒๕๐๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่กำหนดให้ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ในท้องที่ตำบลชยันต ตำบลวังนกแอ่น ตำบลวังทอง ตำบลชมพู ตำบลท่าหมื่นราม และตำบลบ้านม่วง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เป็นป่าสงวนแห่งชาติ^{๕๓}

^{๕๒} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๓} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล้อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

แผนภาพที่ ๔.๑ แสดงแผนที่แนบท้ายกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑๖๗ (พ.ศ. ๒๕๐๙) ออกตาม
ความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗

ต่อมาเกิดการก่อการกำเริบของพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ที่เป็นสงครามกองโจรที่
กินเวลาตั้งแต่ปี ๒๕๐๘ ถึง ๒๕๒๖ สู้รบกันระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) และ
รัฐบาลไทยเป็นหลัก มีการชุมนุมของผู้คนบนภูเขาสูงในบริเวณพื้นที่แถบนี้ และมีความพยายามของ
กองทัพและรัฐบาลในการปราบปราม มีการแผ้วทางป่าไม้ ก่อสร้างสาธารณูปโภคถนนหนทาง ด้วย
ความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ในการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์^{๕๔} จึงทำให้ทางราชการได้แยกพื้นที่
บางส่วนของอำเภอวังทองตั้งเป็น กิ่งอำเภอเนินมะปราง เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จากนั้นความพยายามยุติ
การก่อการกำเริบนำมาสู่การนิรโทษกรรม ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๒๓ โดย
นายกรัฐมนตรี เปรม ติณสูลานนท์ ลงนามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๖๖/๒๕๒๓ คำสั่งนี้มีผลสำคัญ
ต่อความเสื่อมของการก่อการกำเริบ ทำให้ในปี ๒๕๒๖ การก่อการกำเริบได้ยุติลง ผู้คนได้เริ่มมาตั้งถิ่น
ฐานในพื้นที่ และได้รับการยกฐานะเป็น อำเภอเนินมะปราง เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖^{๕๕} และ
ชุมชนได้เกิดการขยายตัวมากขึ้นในทุกบริบท^{๕๖} และมีการขยายพื้นที่ตั้งตำบลใหม่ทับซ้อนในพื้นที่ป่า
สงวนแห่งชาติที่เคยมีการประกาศไว้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๗

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัด
พิษณุโลก ทำให้ต้องพิจารณาในเบื้องต้นถึงข้อจำกัดทางการท่องเที่ยวและการจัดการของภาครัฐและ

^{๕๔} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบล
ชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๕} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๖} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ผู้ประกอบการภาคเอกชน ซึ่งในพื้นที่อนุรักษ์ประเภทป่าสงวนแห่งชาติที่ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเนินมะปรางมาแต่เดิมนั้น จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ และผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ^{๕๗} ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ป่าสงวนแห่งชาติ มีข้อจำกัดในหลายประเด็น ดังปรากฏ ในมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๖, ๑๖ ทวิ ใจความโดยสรุปว่า ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เฝ้าป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่ ในกรณีที่ดินป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดหรือบางส่วนมีสภาพเป็นป่าไร่ ไร่ร้างเก่า หรือทุ่งหญ้า หรือเป็นป่าที่ไม่มีไม้มีค่าขึ้นอยู่เลย หรือมีไม้มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็นส่วนน้อย และป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนดีตามธรรมชาติ ทั้งนี้ โดยมีสภาพตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี ให้ถือว่าป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเสื่อมโทรม ในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ถ้าบุคคลใดได้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตดังกล่าวอยู่แล้วจนถึงวันที่ประกาศกำหนด เมื่อบุคคลดังกล่าวร้องขอ และอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายเห็นว่าบุคคลนั้นยังมีความจำเป็นเพื่อการครองชีพ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลดังกล่าวทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้วนั้นได้ แต่ต้องไม่เกินยี่สิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาคราวละไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินสามสิบปี ทั้งนี้ โดยได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับคราวแรก คราวต่อ ๆ ไปต้องเสียค่าธรรมเนียม โดยการได้รับอนุญาตดังกล่าว มิให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน สำหรับไม้ที่ได้ปลูกขึ้นภายในที่ดินที่ได้รับอนุญาต บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขระเบียบที่อธิบดีกำหนด และจะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมิได้ และในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตละทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยในที่ดินที่ได้รับอนุญาตติดต่อกันเกินระยะเวลาสองปี หรือยินยอมให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตนั้น^{๕๘}

ด้วยเหตุที่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทางธรรมชาติที่เป็นที่นิยมในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง ในตำบลชมพู ตำบลนาฆ และตำบลอื่นๆ ใกล้เคียงบางส่วน ตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ประเภทป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลและบริหารจัดการโดยสำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยาน สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม^{๕๙} จึงมีข้อจำกัดในหลายด้านในการส่งเสริมศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านขีดความสามารถ

^{๕๗} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชื่นทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๘} สัมภาษณ์, นายสาทิติ วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๙} สัมภาษณ์, นายสุริยนต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ในการรองรับ ในเชิงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า ประปา ซึ่งในส่วนนี้แม้แต่ชุมชนในพื้นที่ก็ยังประสบปัญหาซ้ำนาน ตัวอย่างที่เกิดขึ้นคือ

กรณีในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ชาวบ้านหมู่ที่ ๓ บ้านชมพูเหนือ ตำบลชมพู อำเภอนีนะปรัง จำนวน ๑๘๔ ครัวเรือน ที่ไม่มีไฟฟ้าใช้มากกว่า ๓๐ ปี ได้จัดกิจกรรมเดินขบวนเรียกร้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือติดตั้งไฟฟ้า เนื่องจากติดขัดเงื่อนไขต้องจ่ายค่าปลูกป่าทดแทนให้กรมป่าไม้ จำนวน ๒๕ ไร่ ในอัตราไร่ละ ๑๐,๙๐๖ บาท รวมเป็นเงิน ๒๗๔,๐๐๐ บาท ต่อมาทางหน่วยงานภาครัฐได้เข้ามาแก้ปัญหาโดยใช้ประเด็นทางกฎหมาย โดยสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ ๔ สาขาพิษณุโลก ได้พิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติเพื่อขยายเขตไฟฟ้าช่วยชาวบ้าน และเห็นชอบให้ กฟผ.สาขาวังทอง เข้าใช้เขตป่าสงวนแห่งชาติลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย เพื่อขยายเขตรบบไฟฟ้า โดยวิธีปักเสาพาดสายให้กับบ้านชมพูเหนือ ต.ชมพู อ.นีนะปรัง พื้นที่ ๒๕ ไร่ มีกำหนดระยะเวลา ๓๐ ปี โดยผู้ใช้พื้นที่ต้องจัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกป่าทดแทน เพื่อการอนุรักษ์หรือรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ^{๖๐}

กรณีในปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ชาวบ้านหมู่ที่ ๓ บ้านน้ำดั้น ต.ชมพู อ.นีนะปรัง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง มีประชากรเกือบ ๒๐๐ ครัวเรือน ประชากรกว่า ๑,๐๐๐ คน ชาวบ้านประสบปัญหาน้ำอุปโภค-บริโภค เพราะติดปัญหาเขตอุทยานฯ ปัจจุบันใช้วิธีดึงน้ำลำห้วยมาขึ้นแท่งกักแจกจ่าย และได้รับรถบรรทุกน้ำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาให้บริการบรรเทาความเดือดร้อนเจาะบ่อน้ำบาดาล ในระยะยาว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องขออนุญาตจากสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอรับการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ หากผ่าน องค์การบริหารส่วนตำบลชมพู ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จึงสามารถดำเนินการตั้งงบประมาณจัดสร้างสูบน้ำบาดาลมาใช้ต่อไปได้^{๖๑}

นอกจากนี้ยังพบว่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่อำเภอนีนะปรัง อยู่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ๒ ประเภท คือ องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลตำบล

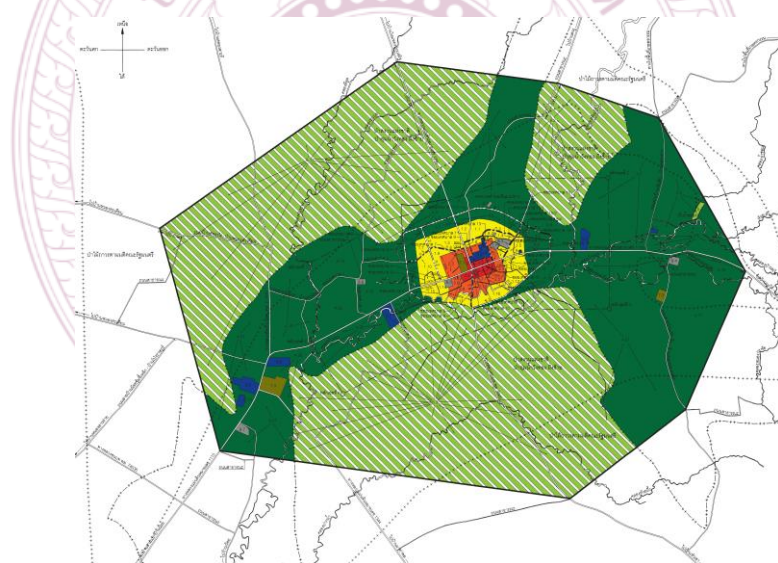
โดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ถึง ๒๕๔๖ (รวม ๕ ฉบับ) เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมการดำเนินงานต่างๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล รวมไปถึงจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คຸ້ມຄອງ ດູແລ ແລະ ບຳນຸກຮັກສາ ທຣຸຢາກຣຸຣມຊາຕີ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ບຳນຸກຮັກສາ ສິລປະ ຈາຣິຕປະເພືີ ກຸມິປຸຣຸຢາທຳອິດ ແລະ ວັດທະນະຣຸມອັນຕີຂອງທຳອິດ ຈັດໃຫ້ມີນ້ຳເພື່ອກອບຸປະ ບຣິຸກ ແລະ ກາເຂຣ ບຳນຸກຮັກສາ ຟ້າຟ້າ ຫຼື ແສງສວ່ງ ໃຫ້ມີ ແລະ ບຳນຸກຮັກສາ ທາງຣະບາຍນ້ຳ ໃຫ້ມີ ແລະ ບຳນຸກຮັກສາ ທີ່ປະຊຸມ ກາກິຣາ ກາຟັກຟ່ອນ

^{๖๐} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอนีนะปรัง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๑} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

หย่อนใจและสวนสาธารณะ ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจกรรมสันทนาการ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร คุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว^{๖๒}

ในขณะที่บางพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบล จึงมีบางส่วนอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ.๒๕๖๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมการดำเนินงานต่างๆ ให้เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของ ในการจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ ที่จอดรถ การสาธารณสุขปโภค และการก่อสร้างอื่น ๆ การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร การดูแลรักษาที่สาธารณะ^{๖๓}

แผนภาพที่ ๔.๒ แสดงแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. ๒๕๕๘

อย่างไรก็ดี จากแผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่จำแนกประเภทท้ายกฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. ๒๕๕๘ เห็นได้ชัดเจน

^{๖๒} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๓} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

ว่าปัจจุบันแม้สภาพของพื้นที่จะเป็นชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรมจนไม่คงเหลือสภาพป่าไม้ดั้งเดิมแล้ว^{๖๔} แต่พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอเนินมะปรางก็ยังคงอยู่ในพื้นที่ของป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ป่าสงวนแห่งชาติป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ทั้งนี้ หากพิจารณาจากแผนที่ท้ายกฎกระทรวงฉบับที่ ๑๖๗ (พ.ศ. ๒๕๐๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ที่กำหนดให้ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ในท้องที่ตำบลชัยนาม ตำบลวังนกแอ่น ตำบลวังทอง ตำบลชมพู ตำบลท่าหมื่นราม และตำบลบ้านมุง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก เป็นป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอเนินมะปรางจึงกลายเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ผู้เข้าไปอาศัยทั้งไม่หรือโดยได้รับอนุญาต จากพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย จังหวัดพิษณุโลก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดพิษณุโลก ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ ที่ ๔ แม้จะอยู่อาศัยยาวนานเพียงใดก็ไม่ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗^{๖๕}

ทำให้ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ ๙๐ ของอำเภอเนินมะปราง จึงไม่มีเอกสารสิทธิ์ใดๆ และเมื่อพิจารณาจากแผนที่ท้ายกฎกระทรวง จะพบว่ามีพื้นที่ๆ มีเอกสารสิทธิ์เพียงร้อยละ ๓ เฉพาะบริเวณรอบๆ ที่ว่าการอำเภอเนินมะปราง และตำบลชมพู เท่านั้น^{๖๖} จากการที่โดยรอบส่วนใหญ่เป็นที่ดินในการดูแลของกรมป่าไม้ หน่วยงานราชการทั้งส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น จึงไม่สามารถของบประมาณเพื่อสนับสนุนการสร้างอาคารจากทางภาครัฐในที่ครอบครองของเอกชนที่ได้รับอนุญาตให้อยู่อาศัยจากกรมป่าไม้ได้อย่างเต็มที่ แต่การของบประมาณในการสร้างอาคารในที่อื่นที่ไม่ใช่ที่ครอบครองของเอกชน ก็สามารถทำได้ในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะ แต่ปัญหาเรื่องการจัดการในอนาคตก็จะตามมา เนื่องจากต้องขอรับการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติทุกครั้งไป สิ่งเหล่านี้ยังคงเป็นข้อจำกัดทางกฎหมายในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ยังคงอยู่ในปัจจุบันและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อ การพิจารณาประเด็นในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อตอบโจทย์การวิจัยได้ต่อไป

^{๖๔} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจจ มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๕} สัมภาษณ์, นายสาทิติ วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๖} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔.๒.๒.๓ องค์ประกอบภายใต้ ปัจจัยทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการ ท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ก่อนที่ผู้วิจัยจะดำเนินการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในตำบลบ้านมุง ตำบลชมพู และตำบลไพร่ย่อย โดยผลการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น จากสถานประกอบการและแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสภาพบริบทของชุมชนโดยรอบ มีมาตรการในการรับมือกับสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา หรือ โควิด ๑๙ ในลักษณะปกติ ตามมาตรการของสาธารณสุข และสถานประกอบการต่างๆ เปิดทำการตามปกติ และมีข้อสังเกตถึงความแตกต่างจากพื้นที่อื่นที่ประสบกับปัญหาจากสถานการณ์การระบาดทั่วของสถานการณ์โรคไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ในประเทศไทย ที่เริ่มดำเนินมาตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ส่งผลให้กระทบกับผู้ประกอบการ และภาคการท่องเที่ยว จากการจำกัดการเดินทางของผู้คน และสถานการณ์เศรษฐกิจที่ตกต่ำจากผลกระทบจากมาตรการการจำกัดและข้อห้ามต่างๆ เพื่อควบคุมโรคระบาดดังกล่าวในพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งผลดังกล่าวย่อมต้องมีการกระทบกับปัจจัยทางสังคมในพื้นที่ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไป

อย่างไรก็ดีจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย ทำให้พบว่าพื้นที่วิจัยในอำเภอนีนมะปราง มีจุดแข็งจากปัจจัยด้านสังคม และวัฒนธรรม ที่เป็นชุมชนชนบทและมีความสัมพันธ์ในชุมชนแบบญาติพี่น้องกันทั้งหมู่บ้าน^{๖๗} รักใคร่ปรองดองสามัคคี^{๖๘} และองค์ความรู้ภูมิปัญญาในวิถีชีวิตที่เข้มแข็ง โดยนายสายทอง ทาสี ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านน่านามุง หมู่ ๕ ตำบลน่านามุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ต้องหยุดการประกอบการชั่วคราวในขณะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์จากการเป็นผู้สัมผัสเสี่ยงสูงโรคไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ จากคนในชุมชน และกำลังอยู่ในมาตรการกักตัว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่พูดคุยตามมาตรการเว้นระยะห่าง ซึ่งนายสายทองได้กล่าวถึงจุดแข็งของชุมชนนีนมะปรางไว้ว่า^{๖๙}

“เด็กรุ่นใหม่ก็ทำงานทอเสื้อทอผ้าได้ พ่อแม่ปู่ย่าตายายสอนไว้หมด ต่อให้ไม่มีงานทำ โควิดระบาด ก็อยู่ได้ นี่ก็กักตัวไปसानกระบุงไป ส่งขายได้เงินดีกว่าตอนไม่ได้กักตัวอีก เพราะอยู่อยู่กับนั่งสานทั้งวัน มีแต่ได้กับได้” สายทอง ทาสี (สัมภาษณ์, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕)

^{๖๗} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไพร่ย่อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๘} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๖๙} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านน่านามุง หมู่ ๕ ตำบลน่านามุง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

การที่การระบาดของโรคไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ กำเนิดและดำเนินไปในประเทศไทย ทำให้ส่งผลเสียทั้งทางเศรษฐกิจ และต่อเนื่องไปส่งผลกระทบต่อปัจจัยด้านสังคมในวงกว้าง แต่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางที่มีภูมิองค์ความรู้ ก็สามารถดำรงชีวิตและปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อหารายได้ในการเลี้ยงชีพได้อย่างสร้างสรรค์บนฐานของวัฒนธรรมภูมิปัญญา ซึ่งหากพิจารณาจากความเป็นมาของชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางจะเห็นได้ว่ามีผู้คนอพยพมาจากหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนชาวไทหล่ม หรือชาวอีสาน จะมีภูมิปัญญาด้านการทอผ้า จักสาน ตัดตัวมาด้วย และเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ทำให้สามารถต่อยอดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในชุมชนได้ ดังที่ปรากฏในชุมชนผารังหมี่ โดยนายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้กล่าวถึงจุดแข็งของชุมชนผารังหมี่ไว้ว่า

“ที่นี่เป็นหมู่บ้านปิด มีทางเข้าทางเดียว และรู้จักกันทั้งหมู่บ้าน เป็นเครือข่าย บ้านนันทอผ้ามัดหมี่ บ้านนี้ทำจักสาน บ้านโน้นทำอาหารพื้นบ้าน ก็เอามาจอย เอามาร่วมกัน” เรวัตร สุขอักษร (สัมภาษณ์, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕)

จากการสังเกตของผู้วิจัย หมู่บ้านผารังหมี่ เป็นชุมชนที่พึ่งได้รับการส่งเสริมให้เป็นตัวแทนชุมชนนวัตกรรมต้นแบบของอำเภอเนินมะปรางของกรมการพัฒนาชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ และมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่ชุมชนกำลังพยายามส่งเสริม คือวัดผารังหมี่ และการจัดเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในชุมชนผารังหมี่ คือผู้นำชุมชนที่แม้จะเป็นคนจากต่างพื้นที่ แต่มีองค์ความรู้สำเร็จการศึกษาด้านการออกแบบสถาปนิก และได้มาแต่งงานกับบุตรสาวผู้นำชุมชนที่มีบทบาทพัฒนาชุมชนมาช้านาน ทำให้ผู้ใหญ่เรวัตร เป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ เป็นตัวแทนคนรุ่นใหม่ ที่พึ่งได้ก้าวมาดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านได้เมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ที่ผ่านมา และพร้อมขับเคลื่อนชุมชนผารังหมี่ให้มีความยั่งยืนบนฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชุมชน

ภาพที่ ๔.๑ ศูนย์ผลิตภัณฑ์ชุมชนผารังหมี่ ชุมชนต้นแบบนวัตกรรมวิถีของอำเภอเนินมะปราง

ในส่วนของผลกระทบของโรคระบาดที่มีต่อการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนนั้น แม้เป็นสิ่งที่ดูจะไม่สัมพันธ์กัน แต่จากการลงพื้นที่วิจัยเห็นได้ว่า แม้จะมีการใช้มาตรการเว้นระยะห่าง SOCIAL DISTANCING ทำให้ผู้ประกอบการในเมืองหลักทั้งที่เป็นบริษัท ห้างร้าน หรือแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่นๆ จำเป็นต้องใช้วิธีการ Work From Home (WFH) หรือการทำงานจากบ้าน รวมไปถึงผลของการลดภาระทางเศรษฐกิจจากภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ทำให้ส่งผลต่อการโยกย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาของประชากรวัยทำงานที่มีภูมิลำเนากำเนิดในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางบางส่วนในระยะ ๑ ถึง ๒ ปี ที่ผ่านมาจำนวนหนึ่ง โดยนายเนิน ทังทอง ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้าลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้กล่าวถึงผลกระทบของโรคระบาดและจุดแข็งด้านปัจจัยชีวสังคมของชุมชนในอำเภอเนินมะปรางไว้อย่างน่าสนใจว่า^{๗๐}

“คือก่อนหน้านี้เราทำงานกันต่างถิ่น ไปเที่ยวที่ต่างๆ มา ก็ได้เห็นตัวอย่างจากที่อื่น พอโควิดทำอะไรไม่ได้ กลับมาบ้านป็นึง ตอนแรกก็ไม่ว่าจะทำอะไร แต่พ่อแม่มีที่สวนในไร่อยู่ข้างภูเขา อยู่มาหลายสิบปีไม่มีใครทำอะไร เห็นว่าแถวนี้วิวสวยดี จึงมาเริ่มทำกัน ทำสวนจนพ่อแม่ย้ายมาอยู่ในไร่ เปิดร้านกาแฟ ร้านอาหาร แล้วก็มีคนสนใจมาเที่ยวกันเรื่อยๆ” เนิน ทังทอง (สัมภาษณ์, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕)

จากมุมมองดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่า บริบทชุมชนของคนเนินมะปรางนั้น แม้จะมีข้อจำกัดด้านกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ก็มีการทำกินที่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ที่ไม่สามารถขายหรือส่งต่อให้บุคคลอื่นได้นอกจากลูกหลาน ทำให้เมื่อเศรษฐกิจในภาพรวมชะงักงัน และมีการโยกย้ายกลับถิ่นเดิมตามภูมิลำเนาของคนเนินมะปราง จึงสามารถพลิกฟื้นสถานการณ์จากไร่นาสวนไร่ร้างให้กลายเป็นสถานที่ชมธรรมชาติที่สวยงามและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ในชุมชน การส่งผลให้มีการไหลกลับของทุนทรัพยากรมนุษย์ ที่มีปัจจัยด้านชีวสังคม และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พร้อมในการลงทุนกับการสร้างสถานประกอบการแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ขึ้นในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นจุดน่าสนใจในอำเภอเนินมะปราง ได้เกิดขึ้นกระจุกกระจายทั่วไปในพื้นที่ ในระยะรอบปีที่ผ่านมา ในเรื่องนี้ นางนิธิญา บุญสว่าง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้บอกกับผู้วิจัยไว้อย่างน่าสนใจว่า^{๗๑}

“ที่อื่นวิกฤตปิดหมด แต่ที่นามุงตรงกันข้าม ก็ไม่รู้ทำไมเหมือนกัน หลังเขาเริ่มคลายล็อกดาวน ก็เพิ่งเปิดร้าน คนก็พากันมาเรื่อยๆ นี่ฝรั่งก็มาถ่ายหนังกันสองสามร้อยคนไม่กี่ปีก่อน” นิธิญา บุญสว่าง (สัมภาษณ์, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕)

^{๗๐} สัมภาษณ์, นายเนิน ทังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้าลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๑} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

จากความน่าสนใจบนความงดงามของทรัพยากรธรรมชาติภูผาหินของบ้านนาหมึ่ง ในระยะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่ ได้พบว่ามีคณะกองถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ เรื่อง True Love โดยมี Gareth Edwards เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ การถ่ายทำเริ่มตั้งแต่วันที่ ๗ - ๑๑ มีนาคม และ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๕ และขยายเวลาการถ่ายทำในพื้นที่ออกไปอีก ๓ วัน คือวันที่ ๑๕-๑๗ มีนาคม ๒๕๖๕ โดยมีคณะถ่ายทำจากต่างประเทศ จำนวน ๔๘ คน และคณะถ่ายทำในประเทศไทย จำนวน ๒๓๕ คน รวมทั้งหมด ๒๘๓ คน การถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในครั้งนี้ คาดว่าจะสร้างรายได้ให้ จังหวัดพิษณุโลกมูลค่าไม่ต่ำกว่า ๑๕ ล้านบาท^{๗๒} ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าจุดเน้นจากทรัพยากรธรรมชาติภูผาหิน เป็นแรงดึงดูดใจสำคัญที่ทำให้ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน และทำให้อำเภอเนินมะปราง เป็นจุดหมายปลายทางของชาวเนินมะปรางเอง^{๗๓} ที่หลายคนเลือกเดินทางกลับมามองหลักปักฐานที่บ้านเกิดหลังไปศึกษาหรืองานในต่างถิ่น และพยายามในการส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว บนฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น^{๗๔}

นอกจากการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาปัจจัยทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบันแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า พื้นที่ในเขตอำเภอเนินมะปรางในจุดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้มีความพยายามของชุมชนในการช่วยกันจัดการสร้างที่พักและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากผลของการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐ และการตื่นตัวของภาคเอกชนในการเข้ามาประกอบการนำเสนองานการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลาย อย่างไรก็ตามข้อจำกัดปัจจัยพื้นฐานทางกฎหมายในประเด็นพื้นที่ดินของชุมชนส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เป็นที่ป่าสงวนแห่งชาติไม่สามารถครอบครองทำประโยชน์ หรือสร้างสิ่งปลูกสร้างได้โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ อาจเป็นเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายในอนาคตได้ อย่างไรก็ตามในขณะที่การครอบครองทำประโยชน์ในที่ป่าสงวนแห่งชาติไม่สามารถซื้อขายกันได้ และส่งต่อได้เพียงไปย้งบุตรหลานคนในครอบครัวตามสมควร ทำให้สิ่งเหล่านี้หากคนในชุมชนมีความเข้มแข็งในการจัดการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความยั่งยืน ก็สามารถเข้ามาเป็นเจ้าของกิจการในสถานประกอบการ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวป่านันทนาการ หรือโปรแกรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่สอดคล้องกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่สามารถก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังชุมชนเนินมะปรางมากยิ่งขึ้นได้

^{๗๒} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๓} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๔} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔.๒.๓ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้าน การท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๔.๒.๓.๑ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาค ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดอ่อนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในของชุมชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ ส่วนใหญ่แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมในอำเภอเนิน มะปราง จะเป็นในเชิงการมาเยี่ยมชมธรรมชาติที่สวยงาม ในลักษณะพื้นที่นันทนาการเป็นหลัก นักท่องเที่ยวนิยมมาพักในพื้นที่ๆ มีผู้ให้บริการที่แปลกใหม่จนบางครั้งไม่ได้สนใจวิถีชาวบ้าน^{๗๕} ในส่วน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม และมีวิถีชุมชน การสืบทอดองค์ความรู้ไปยังคนรุ่นใหม่ไม่ ค่อยได้รับความสนใจจากสถานศึกษา เป็นในลักษณะส่งต่อองค์ความรู้ในครอบครัว^{๗๖} และแหล่ง เรียนรู้ด้านหัตถกรรมชุมชน ก็ยังขาดความเชื่อมโยงกับชุมชนอื่นๆ ขาดศูนย์กลางในการเผยแพร่ ผลิตภัณฑ์ของชุมชนอย่างเป็นระบบ และจับต้องได้^{๗๗}

ส่วนทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางศาสนา แม้จะมีความพยายามของ ชุมชนในการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ เช่น การสร้างวัดที่มีความสวยงาม พระพุทธรูปใหญ่^{๗๘} แต่ หลักๆ แล้ว จุดเน้นทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในเขตอำเภอเนินมะปรางก็ยังคงเป็นในเชิง ธรรมชาติ ในขณะที่การก่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวจากฝีมือมนุษย์ในพื้นที่ทางศาสนาบางแห่ง ก็พบ ข้อจำกัดทั้งในแง่การงบประมาณหรือการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับความสวยงามตาม ธรรมชาติ^{๗๙}

๑.๒) จุดอ่อนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

^{๗๕} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาผึ้ง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๖} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาผึ้ง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๗} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนิน มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๘} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรวชิรวิบูลย์ (สุทิน), เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๗๙} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนิน จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองจุดอ่อนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายใน ในมุมมองของบุคลากรภาครัฐ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในพื้นที่ เช่น ภูผาหิน น้ำตก จะอยู่ในการดูแลในพื้นที่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งในสถานะ อุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ซึ่งมีข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย ค่าเยี่ยมชม และด้วยผล จากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ทำให้ทางราชการมีมาตรการในการเข้าพื้นที่ มากมาย เช่น ต้องเป็นผู้ได้รับวัคซีนสองเข็ม และต้องแสดงผลตรวจไวรัสเป็นลบในระยะไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง ต้องจองคิวเข้าชมล่วงหน้า รวมถึงในระยะที่ผ่านมาในรอบสองปีที่มีการระบาดของไวรัสดังกล่าว พื้นที่ ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในการดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีนโยบายปิดการ เยี่ยมชมเพื่อจำกัดการแพร่ระบาดของไวรัส และแม้จะมีการเปิดให้เข้าชมได้เป็นบางโอกาสตาม มาตรการของราชการ ก็มีข้อห้ามที่เคร่งครัดในการเข้ามาใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมนันทนาการ ทำให้ นักท่องเที่ยวบางส่วนเลือกที่จะไม่เข้ามาพักผ่อนค้างคืนในเขตพื้นที่ดูแลของอุทยาน^{๔๐} ในส่วน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม พบว่ายังคงไม่ได้รับการตอบสนองต่อความพยายามของ หน่วยงานราชการในการเข้าไปส่งเสริมงานด้านวัฒนธรรมในพื้นที่เท่าที่ควร เช่น งานส่งเสริมชุมชน วัฒนธรรม กิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งอาจมีสาเหตุจากการขาดบุคลากรในการประสานงานใน พื้นที่^{๔๑} ด้าน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวิถีชุมชน พบว่าแม้จะมีชุมชนหลายแห่งมีความสนใจเข้า ร่วมงานส่งเสริมศักยภาพชุมชนวิถี แต่จากผลการประเมินพบเพียงไม่กี่ชุมชนที่เข้าขอบข่ายของ โครงการ ทั้งนี้อาจมาจากความพร้อมของชุมชนในหลายด้าน เช่น ด้านผู้นำ ด้านการมีส่วนร่วม^{๔๒}

๑.๓) จุดอ่อนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาค

ผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดอ่อนด้าน ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายใน ในมุมมองของผู้ประกอบการภาคเอกชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ บางส่วนอยู่ในการดูแลของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กรมป่าไม้ ที่ มีข้อจำกัดมาก ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้อย่างเต็มที่^{๔๓} และแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางส่วนใหญ่ไม่ได้ตั้งอยู่บนภูเขาสูงที่มีอากาศหนาวเย็นมาก บางฤดู เช่น ฤดูร้อน ก็มีอากาศร้อนมาก จึงไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยวที่นิยมอากาศเย็นสบายมารับ

^{๔๐} สัมภาษณ์, นายสาทิตร วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้าผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๑} สัมภาษณ์, นายภูริน กสิณฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๒} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๓} สัมภาษณ์, นายเนิน ทังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนิน มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

อากาศได้ตลอดทั้งปี^{๔๔} ในส่วน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม และมิติวิถีชุมชน พบว่า บางแห่งขาดเครือข่าย หรือจุดศูนย์รวมสาธิตผลิตภัณฑ์หัตถกรรมวิถีชีวิตชุมชน ทำให้ไม่สามารถแนะนำนักท่องเที่ยวให้เข้าเยี่ยมชมได้อย่างเต็มที่^{๔๕} และ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติศาสนา พบว่า วัดหรือศาสนสถานบางแห่งก่อสร้างโดยไม่ได้มีอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นมากนัก ทำให้ขาดแรงจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวในการเข้าไปเยี่ยมชมสักการะ^{๔๖}

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาค

ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในของชุมชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีจุดแข็งในประเด็นที่ คนในชุมชนรับรู้และมีความภาคภูมิใจถึงการมีอยู่ของทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่นและเป็นจุดสนใจของคนต่างพื้นที่^{๔๗} เนื่องจากชาวบ้านเป็นเจ้าของพื้นที่ รู้แหล่งท่องเที่ยว รู้จุดเด่น มีความรัก ห่วงแหน มีเรื่องราวเรื่องเล่าถึงการเข้าป่า หาของป่า การหลงในป่า มีความเข้าใจผูกพันถึงตัวแหล่งท่องเที่ยวลึกซึ้งมาตั้งแต่เกิด^{๔๘} อย่างไรก็ตาม จุดแข็งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในประเด็น ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม คนในชุมชนเป็นเครือข่ายและมีความผูกพันกันทั้งโดยสายเลือดและความสัมพันธ์ในวิถีชีวิต^{๔๙} ทำให้ชุมชนมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยววิถีชุมชนได้^{๕๐} อย่างไรก็ตาม จุดแข็งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในประเด็นด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติเชิงเกษตร พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่ในบางพื้นที่เป็นกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชไร่ โดยเฉพาะผลิตผลจากมะม่วง ซึ่งอำเภอเนินมะปรางมีพื้นที่ปลูกสวนมะม่วงมากที่สุดแห่งหนึ่ง

^{๔๔} สัมภาษณ์, นางสาวศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๕} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนามุง หมู่ ๕ ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๖} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๗} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๘} สัมภาษณ์, นายเนิน ทั้งทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๔๙} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๕๐} สัมภาษณ์, นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ของประเทศ เป็นผลิตภัณฑ์ส่งออกไปยังพื้นที่อื่นๆ มาช้านานแล้ว ทำให้เป็นจุดเด่นที่สามารถต่อยอดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ด้านการปลูกพืชมะม่วงในเชิงเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี^{๙๑}

๒.๒) จุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายใน ในมุมมองของบุคลากรภาครัฐพบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีจุดแข็งในประเด็นที่ พื้นที่ส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมทางธรรมชาติในอำเภอเนินมะปราง ล้วนแต่เป็นพื้นที่ที่ได้รับการประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้ภาครัฐสามารถนำนโยบายในการปกป้องอนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าไม้ หรือทรัพยากรธรรมชาติ มาบังคับใช้ หรืออนุโลมใช้กับคนในพื้นที่ได้หากต้องการ ในพื้นที่ต่างๆ ทำให้สามารถสงวนรักษาหรือฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติได้ตามเหตุผลและความจำเป็นทางการอนุรักษ์ เช่น การปิดห้ามเข้าพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้าหากทำพล เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมบริเวณถ้ำในหน้าฝน สามารถทำให้ต้นไม้โดยรอบได้รับการฟื้นฟูเป็นที่ยู่ออาศัยของสัตว์ป่าตามวัตถุประสงค์ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า^{๙๒} ในส่วน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม มีจุดแข็งในประเด็นที่ ชุมชนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ละแวกใกล้กัน ทำให้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในลักษณะชุมชนชนบท ที่มีความเอื้อเฟื้อเอื้ออาทรแบ่งปันกัน ในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง^{๙๓} และด้วยการที่เป็นชุมชนที่มีภูมิปัญญาองค์ความรู้ในทางหัตถกรรมพื้นบ้านที่หลากหลาย ทำให้ทางภาครัฐสามารถเข้าไปส่งเสริม โดยใช้ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานให้ชุมชนเกิดความรักและภูมิใจที่จะนำเสนอภูมิปัญญาที่มีอยู่แล้ว ต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์นำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้^{๙๔} ซึ่งส่งผลให้เป็นจุดสำคัญในการส่งเสริมด้าน ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวิถีชุมชน ให้คนจากต่างถิ่นเข้ามาเยี่ยมชมเรียนรู้วิถีชีวิต ทั้งในด้านเกษตร หรือเชิงศาสนาในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางที่มีความงดงามตามธรรมชาติและมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย^{๙๕}

^{๙๑} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๒} สัมภาษณ์, นายสาทิตร วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๓} สัมภาษณ์, นายภูริน กสิณฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๔} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๙๕} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภาพที่ ๔.๒ ตัวอย่างของศูนย์ผลิตภัณฑชุมชนที่ริเริ่มก่อตั้งโดยชุมชน ที่ควรมีการต่อยอดด้านอัตลักษณ์ผลิตภัณฑของฝากนักท่องเที่ยว

๒.๓) จุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายใน ในมุมมองของผู้ประกอบการภาคเอกชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีจุดแข็งในประเด็นที่แหล่งท่องเที่ยวในลักษณะภูเขาผาหินมีความงดงามเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมาก มีความสวยงามของสภาพภูมิทัศน์ และลักษณะทางกายภาพในระดับสูง เมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในต่างภูมิภาคที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น จังหวัดในภาคใต้ หรือจังหวัดในแถบกาญจนบุรี ราชบุรี ที่มีภูเขาในเชิงภูเขาหินคล้ายกัน แต่จุดเด่นของภูเขาหินในเนินมะปรางคืออยู่ในจังหวัดพิษณุโลก ที่เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค ทั้งภาคอีสาน ภาคกลาง หรือภาคเหนือ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอำเภอเนินมะปรางกลายเป็นทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวแวะพักในรูปแบบการพักค้างในพื้นที่^{๑๖} และจากการที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังเปิดตัว ทำให้มีนักท่องเที่ยวมากเหมือนพื้นที่อื่น ทำให้การใช้มาตรการควบคุมการติดต่อของโรคระบาดไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ในการดูแลของผู้ประกอบการภาคเอกชน สามารถเพียงพอที่จะรับมือได้^{๑๗} อย่างไรก็ตาม จุดแข็งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในประเด็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม พบว่า การมีอยู่ของวัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรมคือสินค้าหัตถกรรมจากชุมชน หรืองานประเพณีต่างๆ ในรอบปี ก็เป็นทางเลือกใหม่ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาถามผู้ประกอบการว่ามีอะไรให้ชมไหมนอกจากภูเขาหิน^{๑๘} ซึ่งต่อยอดไปยัง

^{๑๖} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗} สัมภาษณ์, นายเนิน ทังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาแดงหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวิถีชุมชน และเชิงเกษตร เป็นเส้นทางท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม และเลือกซื้อของฝากของที่ระลึกจากชุมชน เช่น มาเนนมะปรางแล้วต้องได้กินมะปราง เป็นต้น^{๙๙}

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ ยังคงประสบปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ปัญหาลักษณะภูมิอากาศที่ไม่มีความแน่นอน ภาวะโลกร้อนและความแห้งแล้ง ทำให้การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทำได้ในบางฤดูกาล รวมถึงน้ำตกในบางแห่งก็มีน้ำเฉพาะในฤดูฝน ฤดูอื่นๆ ก็ไม่มีน้ำ^{๑๐๐} ในอดีตธรรมชาติเคยสมบูรณ์มากกว่านี้ แต่เมื่อหลังจากสงครามปราบปรามคอมมิวนิสต์ที่เข้ามาชุมนอนในพื้นที่แถบนี้ ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าไปมาก จนปัจจุบันก็ยังไม่สามารถฟื้นฟูได้เต็มที่นักจากปัญหานายทุนนอกพื้นที่ ที่เข้ามาบุกรุกทำสวนไร^{๑๐๑} ในส่วนทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม พบปัญหาสำคัญจากการที่การพัฒนาไม่ทั่วถึง เกิดความเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม คนในชุมชนเนินมะปรางโดยเฉพาะเด็กจบใหม่ นิยมไปหางานต่างถิ่น เป็นการไหลออกของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ ขาดการส่งต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาในบางพื้นที่^{๑๐๒} และคนรุ่นใหม่ๆ เริ่มไม่สนใจการเรียนรู้ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น และหันไปเรียนรู้ตามกระแสโลกนิยมสมัยใหม่ ทำให้ส่งผลถึงมิติวิถีชุมชน และการขาดทรัพยากรบุคคลในภาคการเกษตรในพื้นที่^{๑๐๓}

๓.๒) อุปสรรคด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ ยังคงประสบปัญหาจากนโยบายในระยะ

^{๙๙} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์, นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๒} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ที่ยังไม่เปิดร้อยเปอร์เซ็นต์ ทำให้มีข้อจำกัดในการเดินทางเข้าเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในการกักตุนและของภาครัฐ^{๑๐๔} รวมถึงการบุกรุกแผ้วถางตัดไม้ทำลายป่า หรือการล่องล่ำเข้ามาในเขตกำกับควบคุมเขตป่าสงวนแห่งชาติและอุทยานแห่งชาติ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่^{๑๐๕} ด้าน *ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติวัฒนธรรม* พบว่า จากสภาพชุมชนในอำเภอเนินมะปรางที่ปัจจุบันกำลังเปลี่ยนจากชุมชนชนบทเป็นชุมชนเมือง ทำให้ผู้คนรุ่นใหม่เริ่มละเลยการสืบทอดวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน^{๑๐๖} และอาจส่งผลต่อ *ทรัพยากรการท่องเที่ยวในมิติวิถีชุมชน* ที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือสูญหายไปในอนาคต^{๑๐๗}

๓.๓) อุปสรรคด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีข้อจำกัดจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ที่ทำให้ภาคเอกชนไม่สามารถเข้าไปออกแบบสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่^{๑๐๘} นอกจากนี้ปรากฏตัวอย่างของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่ปัจจัยเชิงสภาพแวดล้อมด้านดินนัยคล้ายคลึงกัน เช่น ตัวอย่างการไล่อริสอร์ทในพื้นที่จังหวัดข้างเคียง ทำให้เกิดความล้มเหลวจากความไม่แน่นอนในการลงทุนพัฒนาพื้นที่ระยะยาวของผู้ประกอบการ^{๑๐๙} ส่วนมิติเชิงวัฒนธรรมพบความไม่ต่อเนื่องของการสานต่อนโยบายของภาคส่วนนอกชุมชน เช่น สถาบันการศึกษา หรือองค์กรต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมในมิติวัฒนธรรมและวิถีชุมชนในพื้นที่ หลายแห่งได้ปิดตัวไปในระยะช่วงการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนทางวัฒนธรรมลดน้อยลงในระยะหลัง^{๑๑๐}

^{๑๐๔} สัมภาษณ์, นางปณณกร รุ่งอินทร์, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์, นายสาทิตร วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์, นายภูริน กลสินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุด, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาค

ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองการมองเห็นโอกาสในการพัฒนาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีโอกาสจากการสร้างความรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ และสื่อโซเชียลมีเดียในรูปแบบต่างๆ^{๑๑๑} เนื่องจากภาพผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมีศักยภาพในด้านความน่าดึงดูดใจที่ครอบคลุมปัจจัยด้านคุณค่าจากความสวยงามตามธรรมชาติ ในภาพรวมส่วนใหญ่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติที่เน้นการมาเยี่ยมชมวิถีชีวิตอันงดงามจากภูผาหินที่แปลกตา^{๑๑๒} ซึ่งในยุคปัจจุบันการสื่อสารออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง จากเดิมที่ก่อนหน้านี้ชาวบ้านในชุมชนไม่ได้สนใจถึงความสวยงามของพื้นที่มากนัก แต่เมื่อมีการสร้างการรับรู้ให้เกิดการเห็นคุณค่าของสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการศึกษา พยายามออกนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่พื้นที่อำเภอเนินมะปราง^{๑๑๓} ซึ่งความพยายามสร้างความสำเร็จ และกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักรู้ และการที่มีผู้คนจากต่างพื้นที่แวะเวียนเข้ามาเยี่ยมชมอย่างต่อเนื่องมากกว่าเดิมในระยะที่ผ่านมา ทำให้ชาวบ้านเกิดการตระหนักรู้และมีความรักความหวงแหนสิ่งดีๆ ในชุมชนที่มีอยู่^{๑๑๔} สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมถึงการรักษาวิถีชีวิตในชุมชนในทุกมิติ ให้กลายเป็นทุนทางด้านการสร้างผลิตภัณฑ์ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวให้แก่ นักท่องเที่ยวได้^{๑๑๕}

๔.๒) โอกาสด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองการมองเห็นโอกาสในการพัฒนาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีโอกาสในการพัฒนาจากการที่แหล่งท่องเที่ยวในเชิงธรรมชาติมีความเป็นเอกลักษณ์ โดยในช่วงที่มีมาตรการเว้นระยะห่างและ

^{๑๑๑} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๓} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

จำกัดการเดินทางในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา หรือ โควิด ๑๙ ผู้คนถูกจำกัดการเดินทาง และแสวงหาสถานที่เที่ยวแห่งใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักมาก มีความงดงาม แปลกใหม่ และไม่มีผู้คนแออัดมากนัก^{๑๑๖} ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางตอบโจทย์ตรงนี้เป็นอย่างมาก ทำให้ในช่วงที่ผ่านมาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวบ้านมุง ยังคงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ^{๑๑๗} และแม้ว่าแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่งต้องปิดตัวเพื่อพักฟื้นฟูในบางฤดู เช่น จากความแห้งแล้งตามฤดูกาล หรือนโยบายการปิดป่าเพื่อฟื้นฟูอื่นๆ ก็สามารถส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ได้ในทุกฤดูกาล^{๑๑๘} โดยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวบางแห่งในบางฤดูกาล และสลับหมุนเวียนกันนำจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวในมิติอื่นๆ ขึ้นมาเพื่อดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเข้ามาเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เช่น ในฤดูร้อนแล้งปีนเขาไม่ไหวก็ไปเที่ยวถ้ำ ฤดูฝนถ้าปิดมาชมขุนเขาสายหมอกฝน ฤดูหนาวเที่ยวได้หมดทั้งถ้ำทั้งหมอกทั้งปีนเขา^{๑๑๙} รวมไปถึงหากไม่สามารถขึ้นปีนเขาได้ ก็สามารถมาชมวิถีชีวิตวัฒนธรรม หรือเชิงเกษตรกรรมของชุมชนได้ในพื้นที่ราบ ที่มีฉากหลังเป็นภูผาหินที่งดงาม^{๑๒๐}

ภาพที่ ๔.๓ พื้นที่อำเภอเนินมะปรางมีจุดเด่นจากความงดงามของถ้ำและภูผาหิน ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติสามารถนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่จัดการโดยชุมชนได้

^{๑๑๖} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๗} สัมภาษณ์, นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์, นายภูริน กลสินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔.๓) โอกาสด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาค

ผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมอง การมองเห็นโอกาสในการพัฒนาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ใน มุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีโอกาสในการพัฒนา มาก เนื่องจากมีความงดงามที่เป็นเอกลักษณ์ หาดที่ไหนไม่ได้ในระดับภูมิภาคใกล้เคียง^{๑๒๑} สะดวกใน การเดินทางเนื่องจากอยู่ในเส้นทางจุดรอยต่อระหว่างจังหวัดและภาคอีสานไปภาคเหนือ สามารถแวะ เวียนมาเที่ยวได้สะดวก มาแวะชม กินกาแฟ หรือแวะพักค้างคืน โดยใช้เวลาเพิ่มขึ้นไม่มากนักแต่ได้รับ ความประทับใจกลับไปอย่างแน่นอน^{๑๒๒} นอกจากนี้ในมิติวัฒนธรรมก็มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา เป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจและสามารถเชื่อมโยงกับ พื้นที่อื่นๆ ได้^{๑๒๓} เช่น ในแง่ของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จากหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีโอเดอร์เข้ามาใน ชุมชนเพื่อผลิตขายให้นำไปใช้ในครัวเรือนอยู่แล้วอย่างสม่ำเสมอ แต่ถ้ามีการสร้างแบรนด์หรือโลโก้ ให้กับตัวสินค้า ก็สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่จับต้องได้^{๑๒๔}

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ในประเด็นสอดคล้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.278) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการ สร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณดังกล่าว ได้ดังนี้ การรับรู้ถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในชุมชนของคนในชุมชน หรือคนในชุมชนทราบถึงจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา รวมทั้ง คนในชุมชนรับรู้ได้ถึงความรัก ห่วงแหน และ เห็นคุณค่าทรัพยากรในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น คนในชุมชนรับรู้ได้ถึงการมีแหล่งการ เรียนรู้ที่หลากหลาย และคนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ใน ภาพรวม ซึ่งเป็นการยืนยันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้างความศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณาการสร้างแนว

^{๑๒๑} สัมภาษณ์, นายเนิน ทั้งทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนิน มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๒} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบล ชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบล เนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ทางการพัฒนาการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
ได้ในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๒๗

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว	
จุดแข็ง Strengths ๑. แหล่งท่องเที่ยวในลักษณะภูเขาผาหินมีความงดงามเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ๒. เจ้าของพื้นที่ รู้แหล่งท่องเที่ยว รู้จุดเด่น มีความรัก ห่วงแหน ๓. คนในชุมชนเป็นเครือญาติ มีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา สามารถต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวมีวิถีชุมชนได้ ๔. ท่าเลที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวเนินมะปราง อยู่ในจุดเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค จึงทำให้กลายเป็นทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจได้ง่าย	จุดอ่อน Weaknesses ๑. โควิด ๑๙ ทำให้ทางราชการมีมาตรการในการเข้าพื้นที่มากมาย มีข้อห้ามที่เคร่งครัดในการเข้ามาใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมนันทนาการ ๒. ขาดศูนย์กลางในการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนอย่างเป็นระบบ และจับต้องได้ ๓. สิ่งก่อสร้างประเภทโฮมสเตย์บางแห่งบดบังวิวทิวทัศน์ธรรมชาติ หรือการออกแบบที่ไม่สอดคล้องกับความสวยงามตามธรรมชาติ ๔. การสืบทอดองค์ความรู้ในมิติวัฒนธรรมไปยังคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสถานศึกษา ๕. ภาครัฐขาดบุคลากรในการประสานงานในพื้นที่
โอกาส Opportunities ๑. โควิด ๑๙ ผู้คนถูกจำกัดการเดินทาง จึงเกิดกระแสการแสวงหาสถานที่เที่ยวแห่งใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก มีความงดงามแปลกใหม่ และไม่มีผู้คนแออัด ๒. การสร้างความรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดียในรูปแบบต่างๆ ทำได้ง่ายขึ้น ๓. การสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อกับผู้ประกอบการในพื้นที่ได้โดยตรง ๔. หน่วยงานต่างๆ พยายามออกนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายมิติให้แก่พื้นที่อำเภอเนินมะปรางอย่างต่อเนื่อง	อุปสรรค Threats ๑. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวบางแห่งทำได้ในบางฤดูกาล ๒. การไหลออกของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ ขาดการส่งต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาในบางพื้นที่ ๓. ข้อจำกัดจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ที่ทำให้ภาคเอกชนไม่สามารถเข้าไปออกแบบสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ ๔. ความไม่ต่อเนื่องของการสานต่อนโยบายแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนของภาคส่วนนอกชุมชน

๔.๒.๓.๒ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ ยังคงมีประเด็นที่เป็นปัญหาด้านสภาพพื้นที่โดยภาพรวมอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง สูงจากระดับน้ำทะเลไม่มากนัก ทำให้สภาพภูมิอากาศไม่หนาวเย็นมาก ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างถิ่นที่สนใจสัมผัสบรรยากาศที่เย็นสบายเหมือนบรรยากาศบนภูเขาสูง^{๑๒๕} นอกจากนี้ในส่วนของสถานที่พักประเภทโฮมสเตย์หรือโรงแรมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันยังไม่มีมารวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายในภาพรวม เป็นไปในลักษณะทำตามความพร้อมของแต่ละพื้นที่ ทำให้ยังไม่สามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในพื้นที่ได้มากนัก^{๑๒๖} ทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเฉพาะจุด และไม่ต่อยอดไปจุดอื่นๆ ได้เท่าที่ควร^{๑๒๗} ในประเด็นจุดอ่อนกิจกรรมด้านมิติวัฒนธรรมยังคงเป็นไปในรูปแบบของการจัดงานประเพณีต่างๆ ในรอบปี ซึ่งไม่ได้มีต่อเนื่องมากนัก^{๑๒๘} รวมถึงกิจกรรมท่องเที่ยวในมิติวิถีชุมชนหรือการเกษตร ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา เนื่องจากวิถีชีวิตส่วนใหญ่ของชาวบ้านผูกกับเกษตรกรรม ทำให้การมาท่องเที่ยวแบบ walk in เพื่อชมวิถีชีวิตชุมชนยังคงต้องมีการนัดหมาย ซึ่งนักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่ทราบข้อมูลทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง^{๑๒๙}

๑.๒) จุดอ่อนด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ

^{๑๒๕} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๖} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุมชีเหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๘} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

มุมมองจุดอ่อนด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ เป็นไปในลักษณะกระจุกตัว กิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวหลักไว้ในบางแห่ง เช่น ภูผาบ่านมุง หรือบ้านรักไทย ไม่กระจายการรับรู้ เครือข่ายเส้นทางท่องเที่ยวไปจุดอื่นในอำเภอ^{๑๓๐} ซึ่งอาจมีที่มาจากระบบขนส่งสาธารณะที่ยังไม่ครอบคลุม ทำให้เป็นจุดอ่อนสำคัญประการหนึ่งในการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางของนักท่องเที่ยว^{๑๓๑} นอกจากนี้แม้ภาครัฐจะมีความพยายามส่งเสริมกิจกรรมประเพณีให้คน นิยมมาท่องเที่ยวในตัวอำเภอ ก็ยังทำได้ในบางฤดูกาล เนื่องจากอาจทับซ้อนกับพื้นที่จัดกิจกรรมอื่นๆ นอกพื้นที่^{๑๓๒}

๑.๓) จุดอ่อนด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดอ่อนด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ ยังคงมีข้อจำกัดจากการสร้างการรับรู้เส้นทางท่องเที่ยวในจุดอื่นๆ และการสร้างเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ๆ ในพื้นที่ ซึ่งส่วนใหญ่ในปัจจุบันจะเน้นการชมทิวทัศน์อันงดงามของพื้นที่^{๑๓๓} การสัมผัสบรรยากาศ ชนบท วิถีชีวิต เช่น การใส่บาตรยามเช้าบ้านมุง ชมฝูงค้างคาวและพระอาทิตย์ตก^{๑๓๔} ที่เป็นกิจกรรมจุดขายหลักเดิมของพื้นที่ ในขณะที่นักท่องเที่ยวบางส่วนมีความต้องการด้านการนำเที่ยว การโดยสารยานพาหนะไปยังพื้นที่อื่นๆ ที่แปลกใหม่ โดยที่ระบบการให้บริการกิจกรรมดังกล่าวยังคงขาดแคลน^{๑๓๕} แต่ก็ยังปรากฏมีการใช้โอกาสนี้ในการขึ้นราคาการให้บริการมากกว่าปกติ ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีกับนักท่องเที่ยว^{๑๓๖}

^{๑๓๐} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์, นายภูริน กสิณฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๖} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕ ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมอง

ของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีจุดแข็งในประเด็นที่ชาวบ้านในชุมชนชนบทมีองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สิ่งดีๆ ที่มีอยู่ในชุมชน พร้อมทั้งจะถ่ายทอด ต้อนรับ และนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นเสมอๆ^{๑๓๗} บุคลากรที่มีศักยภาพภายในชุมชนช่วยกันนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในลักษณะการบอกต่อ ประชาสัมพันธ์ ไปยังคนรู้จัก การใช้สื่อสมัยใหม่ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว^{๑๓๘} การแนะนำในมุมมองของแหล่งท่องเที่ยวเชิงชนบท โดยใช้ฐานอัตลักษณ์ภายในชุมชนในการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเสนอกิจกรรมการนั่งรถอีแต๊กชมบรรยากาศ การใส่บาตรยามเช้า การเที่ยวถ้ำ ชมค้างคาว และการสร้างประวัติที่มีจุดร่วมในชุมชนสำหรับการเรียกขานสิ่งแวดล้อมทางทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นภูผาหิน ถ้ำต่างๆ ให้น่าสนใจสำหรับการสร้างกิจกรรมในการท่องเที่ยวแปลกใหม่^{๑๓๙} มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่สามารถจัดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศิลปะ, ทัศนกรรม, ศาสนา ภายใต้พื้นที่หลังความงดงามทางธรรมชาติของภูผาหินในอำเภอเนินมะปราง^{๑๔๐}

ภาพที่ ๔.๔ ตัวอย่างของการนำอัตลักษณ์วัฒนธรรมจากภูมินามชื่อหมู่บ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาประยุกต์สร้างเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อนำเสนอให้นักท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง

^{๑๓๗} สัมภาษณ์, นางพันธ์ทอง หมื่นพหล, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

๒.๒) จุดแข็งด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมอง ของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองจุดแข็งด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของ ภาครัฐ พบว่า กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว มีเครือข่ายสถานที่หรือ กลุ่ม ชุมชน ที่มีการสาคิด ให้ความรู้ท้องถิ่นด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว ที่เกิดจากการต่อยอดผลของการส่งเสริมโดยหน่วยงาน ต่างๆ^{๑๔๑} และสามารถทำให้ชาวบ้านเกิดรายได้ และเป็นจุดขายเพิ่มเติมในการนำเสนอเป็นผลิตภัณฑ์ ทางการท่องเที่ยววิถีชีวิต^{๑๔๒} ในขณะที่การท่องเที่ยวในมิติทางธรรมชาติ มีจุดแข็งจากความสดใหม่ของ พื้นที่ ที่เป็นพื้นที่ชนบท ไม่แออัด ทำให้นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวลักษณะ slow life ที่มีฉาก หลังเป็นชนบทที่มีทิวทัศน์งดงาม เลือกจะมาท่องเที่ยวและพักผ่อนบรรยากาศ ทั้งที่เป็นการพักผ่อน สบายๆ หรือการแวะชิมเครื่องดื่ม^{๑๔๓} และมีการต่อยอดไปสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ต้องนัดหมาย เช่น การปีนเขา หน้าผา หรือกิจกรรมผจญภัยได้อีกมากมาย^{๑๔๔}

๒.๓) จุดแข็งด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมอง ของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมอง จุดแข็งด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของเอกชน เจ้าของกิจการ พบว่า กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางส่วนใหญ่ในปัจจุบัน เกิดขึ้นมาจำนวนมาก ทั้งที่เป็นโฮมสเตย์ มีความสวยงามคละไปกับบรรยากาศภูผาหิน หรือใกล้ชิด ชีวิตชนบท ที่มีฉากหลังเป็นธรรมชาติอันสวยงาม การตกแต่งที่พักมีหลากหลายรูปแบบ แปลกใหม่ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีรสนิยมหลากหลาย มีการประยุกต์ใช้วัสดุรีไซเคิล เช่น การใช้รถเก่ามาทำ เป็นที่พักโฮมสเตย์ จุดถ่ายรูปต้นไม้ หรือการใช้ชื่อสถานประกอบการที่น่าสนใจ^{๑๔๕} รวมถึงมีการ ออกแบบกิจกรรมแปลกใหม่ที่รองรับนักท่องเที่ยวได้ทุกเพศทุกวัย ทั้งการเที่ยวชมวัด ชมถ้ำในที่ราบ หรือกิจกรรมผจญภัยปีนเขาให้เป็นที่น่าสนใจหลากหลาย^{๑๔๖} มีการจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์

^{๑๔๑} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์, นายอริพัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๔} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์, นายเนิน ทั้งทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนิน มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อเป็นเอกลักษณ์ ที่เป็นที่สนใจของคนนอกพื้นที่และนักท่องเที่ยว สามารถซื้อเป็นของฝากได้^{๑๔๗}

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคปัญหาด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ยังคงมีปัญหาจากประเด็นที่สถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ที่ทำให้รายได้จากนักท่องเที่ยวลดลง จากสถานการณ์เศรษฐกิจที่ชะลอตัว ส่งผลต่อนักท่องเที่ยวที่เคยมาเป็นกลุ่มใหญ่จากการจัดท่องเที่ยวผ่านผู้ให้บริการทัวร์ชุมชนลดน้อยลง^{๑๔๘} นอกจากนี้การจัดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในประเภทการให้บริการจัดประชุม สัมมนา ที่มีการรวมตัวคนจำนวนมากในพื้นที่ก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่ทำให้ต้องมีมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมถึงการให้มีเครื่องดื่มน้ำดื่มต่างๆ ก็ไม่สามารถทำได้ครบทุกประเภท ทำให้เป็นข้อจำกัดที่นักท่องเที่ยวต้องจัดหาหรือซื้อเครื่องดื่มมาเองจากนอกพื้นที่ และทำให้รายได้ในส่วนนี้ของชาวบ้านลดลง^{๑๔๙} ซึ่งในระยะเวลาที่ผู้วิจัยลงพื้นที่อยู่ในระยะการผ่อนคลายสถานการณ์แต่จากการสังเกตโดยภาพรวมยังคงมีข้อจำกัดในหลายประเด็นตามที่พบจากการสัมภาษณ์ดังกล่าว

๓.๒) อุปสรรคด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคปัญหาด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ยังคงมีข้อจำกัดจากสถานการณ์โรคโควิด ๑๙ ในระยะ ๑-๒ ปี ที่ผ่านมา จากระยะการแพร่ระบาดหนักเบตามสถานการณ์ ทำให้ภาครัฐต้องกวดขันควบคุมโรค ให้สถานประกอบการปิดเปิด หรือมีข้อจำกัดที่เป็นต้นทุนของผู้ประกอบการ ที่อาจทำให้บางรายเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการ หยุดให้บริการ และการที่โรคระบาดดำเนินอยู่ทำให้การส่งเสริมทำได้ไม่ต่อเนื่อง^{๑๕๐} กิจกรรมในภาคการท่องเที่ยวจึงทำได้ไม่มากนัก

^{๑๔๗} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุ่มชื้นเหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภายใต้มาตรการตามความจำเป็น^{๑๕๑} ในประเด็นกิจกรรมด้านการเที่ยวชมในมิติวิถีชุมชน ยังคงมีข้อจำกัดจากการสร้างกิจกรรมเพื่อตอบสนองความสนใจของนักท่องเที่ยว ที่ยังไม่ตอบสนองการท่องเที่ยวได้ครบทุกกลุ่มวัย โดยกิจกรรมที่มีอยู่เน้นไปในระดับวัยทำงานที่มีศักยภาพในการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคลเข้ามาในพื้นที่^{๑๕๒}

๓.๓) อุปสรรคด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคปัญหาด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบกิจการ พบว่า นอกจากประเด็นหลักจากปัญหาโควิด ๑๙ แล้ว การออกแบบกิจกรรมต่างๆ ยังคงมีข้อจำกัดจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้ผู้ประกอบการออกแบบกิจกรรมในพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ไม่มาก ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะที่พัก หรือให้บริการแวะเพื่อถ่ายบรรยากาศอันงดงามเป็นหลัก^{๑๕๓} บางครั้งในเขตอุทยานหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่มีความสวยงามบางจุดนักท่องเที่ยวไม่สามารถนำอากาศยานไร้คนขับ หรือโดรน บินเข้าไปบันทึกภาพในพื้นที่ภูผาหินได้อย่างเต็มที่ จากระเบียบและข้อกำหนดต่างๆ ที่ต้องขออนุญาตอย่างเป็นทางการซึ่งส่วนใหญ่ยังคงมุ่งเน้นการรักษาความปลอดภัยของภาครัฐหรือเอกชนด้วยตนเอง^{๑๕๔}

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยว ในมิติทางธรรมชาติ มีโอกาสในการส่งเสริมพัฒนาเนื่องจากกระแสของโลกในช่วงหลังมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ การลดภาวะเรือนกระจก ลดโลกร้อน และอื่นๆ ที่เป็นที่ยอมรับ^{๑๕๕} โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสื่อโซเชียลมีเดีย ที่ทุกคน

^{๑๕๑} สัมภาษณ์, นางปัทมกร รุ่งอินทร์, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์, นายสาทิตร วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๓} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนามุง หมู่ ๕ ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุมชี่เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

จะมีสื่อเป็นของตัวเอง และนิยมทำตามกระแส และแสวงหาสิ่งแปลกใหม่เพื่อตอบสนองความปรารถนาได้รับการยอมรับจากสังคมนั้นๆ^{๑๕๖} อีกทั้งหน่วยงานต่างๆ ยังนิยมมาจัดกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่^{๑๕๗} ด้วยเหตุที่สื่อโซเชียลมีเดียมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาทำกิจกรรมท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง จึงควรส่งเสริมให้มีรายการต่างๆ มาทำสารคดีวิถีชุมชน เพื่อนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ หรือการที่ภาคส่วนชุมชนผลิตเองตามความสมัครใจ^{๑๕๘}

๔.๒) โอกาสด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง มีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ที่พยายามเข้ามาทำการสนับสนุนกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้านวิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ในมิติศาสนา เช่น วัด พระศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชน^{๑๕๙} รวมถึงการมีกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วิถีรักสุขภาพ และทรัพยากรท่องเที่ยว ให้แก่คนในชุมชน^{๑๖๐} ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ เช่น สินค้าชุมชนจากฝีมือหัตถกรรมพื้นบ้าน ผ้ามัดหมี่ งานจักสาน น้ำมะม่วง ไอศกรีมมะม่วงเนินมะปราง โฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่เน้นการสร้างเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง^{๑๖๑}

^{๑๕๖} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๗} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงหมื่น หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๘} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์, นายภูริน กลสินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๐} สัมภาษณ์, นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภาพที่ ๔.๕ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีการบูรณาการสร้างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวในทุกมิติในชุมชน ทั้งมิติศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และเชิงเกษตร

๔.๓) โอกาสด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาคผู้ประกอบการ พบว่า ในพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือชมบรรยากาศความสวยงามของธรรมชาติในอำเภอเนินมะปรางส่วนใหญ่ แม้จะอยู่ใกล้พื้นที่อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือแม้พื้นที่ตั้งชุมชนมากกว่าร้อยละ ๙๐ จะอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ^{๑๖๒} ในทางปฏิบัติ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมทำกิจกรรมแปลกใหม่ได้หลากหลาย^{๑๖๓} โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจุบันนักท่องเที่ยวบางส่วนนิยมใช้อากาศยานไร้คนขับขึ้นบันทึกภาพความสวยงาม ก็สามารถขึ้นทำการบินได้ในพื้นที่เกษตรกรรม เนื่องจากการกำกับควบคุมไม่เข้มงวดมากนัก ซึ่งแตกต่างจากในพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่มีข้อจำกัด^{๑๖๔} รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนในมิติทางศาสนานั้น แม้จะไม่มีเอกสารสิทธิ์เพราะตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ แต่นโยบายของภาครัฐในช่วงหลังมีการผ่อนปรนให้วัดต่างๆ สามารถขออนุญาตตั้งวัดได้ โดยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์ปลูกป่าคืนแผ่นดิน และเน้นการเป็นวัดในรูปแบบธรรมชาติ^{๑๖๕} ทำให้เป็นโอกาสที่นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันได้ในทุกรูปแบบทั้งวัด ชุมชน และป่าไม้^{๑๖๖}

^{๑๖๒} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๕} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผารังมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์, นายเนิน ทังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณาในประเด็นสอดคล้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.313) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ได้ดังนี้ มีการประชาสัมพันธ์สถานที่หรือ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศิลปะ, หัตถกรรม หรือประเด็น การมีเครือข่ายสถานที่หรือ กลุ่ม ชุมชน ที่มีการสาธิตให้ความรู้ท้องถิ่นด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็น มีการจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ ที่เป็นที่น่าสนใจของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็น องค์กรต่างๆ ที่ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัด, พระศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชนมาก และในประเด็นการมีเครือข่ายสถานที่พักท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิต เช่น โฮมสเตย์ การส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการยืนยันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณาการสร้างแนวทางการพัฒนาการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๒๘

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว	
จุดแข็ง Strengths ๑. คนในชุมชนมีองค์ความรู้ ภูมิปัญญา สิ่งดี ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน พร้อมทั้งจะถ่ายทอด ต้อนรับ ๒. คนในชุมชนรู้จักใช้สื่อสมัยใหม่ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ๓. มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่สามารถจัดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้หลากหลายมิติ ๔. เป็นพื้นที่ชนบท ไม่แออัด ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวลักษณะ slow life สอดคล้องกับวิถีชุมชน ๕. มีสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อเป็นเอกลักษณ์ ที่สามารถต่อยอดเป็นของฝากนักท่องเที่ยวได้	จุดอ่อน Weaknesses ๑. สูงจากระดับน้ำทะเลไม่มากนัก ทำให้สภาพภูมิอากาศไม่หนาวเย็นมาก ๒. มิติวัฒนธรรมยังคงเป็นไปในรูปแบบของการจัดงานประเพณีต่างๆ ในรอบปี ซึ่งไม่ได้มีต่อเนื่องมากนัก ๓. การมาท่องเที่ยวแบบ walk in เพื่อชมวิถีชีวิตชุมชน ยังคงต้องมีการนัดหมาย ซึ่งนักท่องเที่ยวบางกลุ่มไม่ทราบข้อมูลทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ๔. ระบบขนส่งสาธารณะที่ยังไม่ครอบคลุม ๕. ชาวบ้านใช้โอกาสในการขึ้นราคาการให้บริการมากกว่าปกติ ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีกับนักท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๒๘ (ต่อ)

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว	
โอกาส Opportunities	อุปสรรค Threats
๑. ในช่วงหลังมีค่านิยมมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ๒. ทุกคนมีสื่อเป็นของตัวเอง นิยมทำตามกระแส และแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ ๓. หน่วยงานต่างๆ นิยมจัดกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่ ๔. การคลายข้อจำกัดด้านป่าไม้ เป็นโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกันได้ในทุกรูปแบบทั้งวัด ชุมชน และป่าไม้	๑. โควิด ๑๙ นักท่องเที่ยวที่เคยมาเป็นกลุ่มใหญ่ผ่านผู้ให้บริการทัวร์ชมชุมชนลดน้อยลง ๒. มาตรการสาธารณสุขทำให้มีข้อจำกัดที่เป็นต้นทุนของผู้ประกอบการ ๓. กิจกรรมที่มีอยู่ไม่ครบทุกกลุ่มวัย มีเพียงระดับวัยทำงานที่มีศักยภาพในการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคลเข้ามาในพื้นที่ ๔. ข้อจำกัดด้านระเบียบกฎหมายไม่สามารถนำอากาศยานไร้คนขับ หรือโดรน บินเข้าไปบันทึกภาพในพื้นที่ภูผาหินได้อย่างเต็มที่

๔.๒.๓.๓ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า พื้นที่ในอำเภอเนินมะปรางส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชนบท แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ไกลจากตัวอำเภอ ไม่มีรถโดยสารสาธารณะครอบคลุมตลอดทั้งพื้นที่^{๑๖๗} ทำให้นักท่องเที่ยวต้องเช่าเหมารถจากในตัวเมืองเพื่อเข้าไปยังพื้นที่ท่องเที่ยว แม้จะเป็นการส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้ให้ผู้บริการรถในท้องถิ่น แต่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ให้บริการจากต่างอำเภอที่เหมามาจากตัวเมืองศูนย์กลางการเดินทาง^{๑๖๘} นอกจากนี้ระบบการรองรับด้านการตั้งขยะยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ทำให้ท้องถิ่นที่รับผิดชอบต้องนำขยะไปทิ้งนอกพื้นที่นอกตัวตำบล^{๑๖๙} รวมถึงการปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว

^{๑๖๗} สัมภาษณ์, นางพันธ์ทอง หมื่นพหล, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผาเรียงหมี่ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุ่มชื้นเหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ขยะกลับบ้านบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือ เมื่อออกจากที่พักอาจมีการนำขยะทิ้งไว้ตามระหว่างทาง ส่งผลสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน^{๑๗๐}

๑.๒) จุดอ่อนด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคส่วนราชการในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่าเส้นทางถนนในพื้นที่บางแห่ง ยังเป็นเส้นทางดินลูกรังเป็นหลุมบ่อยากแก่การเดินทาง ทำให้มีนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ขับรถส่วนตัวเข้ามาในพื้นที่ที่ตัดสินใจเลือกเส้นทางอื่นและทำให้ชุมชนบนเส้นทางที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเข้าถึงการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ไม่ทั่วถึง^{๑๗๑} ตัวอย่างเช่นในพื้นที่บ้านมุง มีเส้นทางภูเขายาวตลอดแนวนานจากใต้ไปเหนือถึงตำบลชมพู หากมีการซ่อมแซมทำเส้นทางที่สะดวกแก่การเดินทางอย่างมีมาตรฐานและรถสามารถเดินทางได้ทุกประเภทในทุกฤดูกาลจะดีกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^{๑๗๒} เนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา หรือ โควิด ๑๙ ทำให้การรองรับด้านสาธารณสุขในพื้นที่ในช่วงไม่สามารถรองรับได้เต็มที่เนื่องจากการะงันที่มากขึ้นจากสถานการณ์โรคระบาด^{๑๗๓} นอกจากนี้ในมุมมองของบุคลากรไม่เพียงพอต่อการดูแลพื้นที่ซึ่งมีส่วนของป่าไม้ เช่น ในพื้นที่ถ้ำลอดที่มีจุดแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่กว้างขวางและสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกโดยไม่ต้องผ่านจุดตรวจตราของทางราชการ^{๑๗๔} ห้องน้ำไม่เพียงพอรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากในบางฤดูกาล^{๑๗๕} และในการรองรับเรื่องการจัดการขยะยังคงมีจุดอ่อนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัจจัยด้านศักยภาพไม่เพียงพอที่จะรองรับการจัดการกำจัดขยะด้วยตนเอง ทำให้ต้องนำขยะไปทิ้งยังแหล่งฝังกลบนอกพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่ใหญ่กว่า^{๑๗๖}

^{๑๗๐} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์, นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๓} สัมภาษณ์, นางปณณกร รุ่งอินทร์, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์, นายสาทิติ วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๖} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑.๓) จุดอ่อนด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาคเอกชน พบว่า การประกอบการโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในบางพื้นที่ยังคงมีปัญหาในเรื่องสาธารณูปโภค เช่น น้ำแล้งในบางช่วงของปี โดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูหนาวถึงฤดูร้อน ทำให้ต้องอาศัยรถน้ำบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบรรเทาปัญหา เป็นต้นทุนที่มากขึ้นของผู้ประกอบการและเป็นข้อจำกัดสำคัญ รวมไปถึงในบางพื้นที่ไม่มีการเดินไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่ ทำให้ต้องใช้พลังงานทดแทนจากพลังงานแสงอาทิตย์ หรือการใช้มอเตอร์ปั่นไฟ เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวได้ต่อเนื่อง^{๑๗๗} นอกจากนี้สภาพของถนนในบางจุดมีความชำรุด เดินทางเข้าถึงพื้นที่ได้ลำบาก^{๑๗๘}

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า การรองรับนักท่องเที่ยวในบางกิจกรรม แม้จะมีสาธารณูปโภคในการรองรับไม่ครบถ้วนในบางช่วงเวลา แต่ชาวบ้านในชุมชนก็ยินดีที่จะเสียสละให้พื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว เช่น การแบ่งพื้นที่จอตกรในกระแสน้ำในจุดชมค้างคาวบ้านนาหมึ่ง ที่จะมีระยะในการชมฝูงค้างคาวออกจากถ้ำในเวลาสั้นๆ ในรอบวัดประมาณ ๓๐ ถึง ๑ ชั่วโมง ซึ่งบริเวณดังกล่าวมีจุดถ่ายรูปที่เป็นเอกลักษณ์ หลักกิโลเมตร หรือรูปปั้นค้างคาว แม้จะไม่มีห้องน้ำสาธารณะแต่บริเวณดังกล่าวมีโฮมสเตย์และบ้านของชาวบ้านที่พร้อมจะเอื้อเพื่อให้การรองรับแก่นักท่องเที่ยว^{๑๗๙} หรือในมิติศาสนาตามวัดต่างๆ ที่เป็นจุดแหล่งท่องเที่ยวก็มีพื้นที่และห้องน้ำในการรองรับอย่างเต็มที่ ซึ่งทั้งหมดสร้างด้วยศรัทธาและความร่วมมือของคนในชุมชนที่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์รองรับนักท่องเที่ยวได้^{๑๘๐}

^{๑๗๗} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมึ่ง หมู่ ๕ ตำบลนาหมอง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๐} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๒.๒) จุดแข็งด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบ ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า พื้นที่ในการดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีกฎหมายสำหรับกำกับดูแลพื้นที่ ทำให้สามารถจำกัดการเข้าถึงพื้นที่เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติได้ ซึ่งการจำกัดและมีเงื่อนไขในด้านต่างๆ ในกิจกรรมป็นผา ในด้านความปลอดภัย การทำประกันภัยล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงพื้นที่ ทำให้สามารถจำกัดประเภทนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในลักษณะเฉพาะ และสามารถรักษาสภาพทางธรรมชาติไว้ได้ดี^{๑๘๑} ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอเนินมะปราง แม้จะอยู่ในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ การก่อสร้างอาคารในพื้นที่แม้จะทำไม่ได้ง่ายนัก แต่ก็สามารถจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนครุภัณฑ์ในอาคารสาธารณะ แทนการก่อสร้าง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้เช่นกัน^{๑๘๒} ทำให้ชุมชนต้องเข้ามาดูแลและร่วมกันรักษาหวงแหนสิ่งที่ได้รับสนับสนุนจากภาครัฐที่ไม่ได้มาโดยง่ายเหมือนชุมชนอื่นๆ^{๑๘๓}

๒.๓) จุดแข็งด้านขีดความสามารถในการรองรับในมุมมองของ

ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชน ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า การรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันภาคเอกชนสามารถจัดกิจกรรมได้ในพื้นที่ให้บริการตามความสามารถ และมีอิสระตามสมควร สามารถออกแบบพื้นที่เพื่อดึงดูดใจ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์แปลกใหม่ไม่เหมือนใคร เช่น การตั้งชื่อ การประยุกต์ใช้วัสดุเหลือใช้ การทำโฮมสเตย์หลากหลายแนวคิดเพื่อความโดดเด่น โดยใช้วิถีทัศนความสวยงามตามธรรมชาติเป็นฉากหลัง^{๑๘๔} รวมถึงการนำมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมาประยุกต์ใช้ในการรองรับนักท่องเที่ยว ใช้จุดแข็งเป็นจุดขาย เช่น การมีกิจกรรมศึกษาวิถีชีวิตให้นักท่องเที่ยวได้ทำเพิ่มเติม ใส่บาตรยามเช้า นั่งรถอีแต๊กที่

^{๑๘๑} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๓} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

เป็นรถขนพืชผลทางการเกษตรของชาวบ้าน ให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมบรรยากาศความสวยงามของพื้นที่ เป็นต้น^{๑๘๕}

ภาพที่ ๔.๖ ตัวอย่างของการออกแบบการรองรับนักท่องเที่ยวด้วยการเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตที่น่าสนใจ ที่คนในชุมชนในอำเภอเนินมะปรางนำมาประยุกต์สร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อนำเสนอนักท่องเที่ยวที่ประสบผลสำเร็จ

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า การจัดการในประเด็นการสร้างสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง นอกเหนือจากการดูแลของเอกชนนั้นยังคงมีปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่^{๑๘๖} จากการที่พื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ต้องได้รับการอนุญาต และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรับการอนุญาตตามกฎหมาย ทำให้เป็นส่วนที่ชุมชนดำเนินการได้ลำบาก เช่น การขออนุญาตขุดบ่อสร้างห้องน้ำในการรองรับ น้ำประปา หรือสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แม้ในพื้นที่ส่วนกลางของชุมชน^{๑๘๗}

๓.๒) อุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบ ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของ

^{๑๘๕} สัมภาษณ์, นายเนิน ทั้งทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภาครัฐ พบว่า จากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนาหรือโควิด ๑๙ ทำให้ภาพรวมสถานการณ์ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการรองรับในด้านสุขอนามัยในพื้นที่ให้บริการ ตามความพร้อมของผู้ประกอบการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง^{๑๘๘} ซึ่งบางครั้งสถานการณ์อาจทำให้ผู้ให้บริการเกิดการระคายเคือง และต้องปิดให้บริการในบางช่วงเวลาในระยะที่ผ่านมา^{๑๘๙} ซึ่งนอกจากด้านการรองรับนักท่องเที่ยวแล้ว การที่มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางในระยะการแพร่ระบาดในช่วงแรกๆ ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่เกิดความกังวลบ้าง เช่น ทะเบียนรถจากจังหวัดกลุ่มเสี่ยงพื้นที่สีแดง ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องร่วมมือกันและทำความเข้าใจในภาพรวมของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคในพื้นที่ต่างๆ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการและรับรองให้ความรู้สึกว่าไม่มีความรังเกียจเกิดขึ้นระหว่างผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว^{๑๙๐}

๓.๓) อุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชน ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ยังคงเป็นประเด็นด้านของโรคระบาดโควิด ๑๙ ที่ก่อให้เกิดปัญหาที่ทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มรูปแบบในบางช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดมาก^{๑๙๑} ต้องจำกัดการนั่งใกล้ การรับประทานอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงการเข้าพักในสถานให้บริการด้านที่พักของเอกชน ที่ต้องมีการสอบถามเรื่องข้อมูลการฉีดวัคซีนซึ่งเป็นข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยวอย่างมากหากยึดถือระเบียบด้านการควบคุมโรค^{๑๙๒}

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของ

^{๑๘๘} สัมภาษณ์, นางปัทมกร รุ่งอินทร์, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๘๙} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๐} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๑} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๒} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

ผู้นำชุมชน พบว่า ในประเด็นเรื่องการรองรับขยะที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ชุมชนได้แนวคิดจากหน่วยงานต่างๆ ที่พยายามใช้วิธีการจัดการขยะโดยปลูกจิตสำนึก ใช้การรณรงค์ การจัดให้มีธนาคารขยะในชุมชนโดยประสานกับองค์กรภาคธุรกิจผู้ให้บริการรับซื้อขยะจากภายนอก ที่มีกิจกรรมการส่งเสริม โดยส่งเสริมจิตสำนึกด้านการคัดแยกขยะ และจัดเก็บขยะ สร้างมูลค่าขยะในชุมชนอยู่อย่างต่อเนื่อง^{๑๙๓} ในประเด็นการรองรับนักท่องเที่ยวเข้าพักในพื้นที่ มีโอกาสมากขึ้นจากการใช้สื่อสมัยใหม่ในการนัดหมายและติดต่อประสานงานโดยตรงกับนักท่องเที่ยวและเจ้าของโฮมสเตย์ ทำให้ไม่เกิดความแออัด จำกัดจำนวนคนที่จะเข้ามาท่องเที่ยวได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการรองรับด้านที่พัก^{๑๙๔}

๔.๒) โอกาสด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันมีนโยบายและการส่งเสริม ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่จากภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ เช่น การท่องเที่ยวเมืองรอง หรือ Less visited area ซึ่งภาครัฐได้พยายามกระตุ้นการท่องเที่ยวหลังเหตุการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ โดยการแจกเงินผ่านแอปพลิเคชัน ให้ไปเที่ยวเมืองรอง ๕๕ จังหวัด เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ โดยพื้นที่เนินมะปรางอยู่ในกลุ่มเป้าหมายเมืองรอง ที่ทางกรมส่งเสริมการท่องเที่ยว^{๑๙๕} นอกจากนี้ แม้จะมีข้อจำกัดทางกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ แต่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้พยายามสนับสนุนการรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ในประเด็นต่างๆ โดยใช้การประสานงาน การจัดการกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชนอำเภอเนินมะปรางมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๑๙๖}

^{๑๙๓} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๔} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๕} สัมภาษณ์, นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๙๖} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

ภาพที่ ๔.๗ ตัวอย่างของความพยายามของภาครัฐและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทส่งเสริมกระตุ้นให้มีการท่องเที่ยวในพื้นที่ในระยะหลังการแพร่ระบาดโควิด (กิจกรรมปีนผาจดทะเบียนสมรส "วันวาเลนไทน์" ปีน ปั่น ปลุก ป่านันทนาการ ภูผาหินบ้านมุง เมื่อ มกราคม ๒๕๖๕)

๔.๓) โอกาสด้านขีดความสามารถในการรองรับในมุมมองของภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชน ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ เริ่มมีการส่งเสริมนโยบายให้คนออกเที่ยวภายในประเทศเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ทำให้มีโครงการต่างๆ ในพื้นที่มากขึ้น เช่น ปั่นเพื่อเนินมะปราง ปีน ปั่น ปลุกป่าบ้านมุง ทำให้คนเริ่มรู้จักและมาเที่ยวในพื้นที่^{๑๔๗} นอกจากนี้ความก้าวหน้าจากระบบสื่อสารและแอปพลิเคชันสมัยใหม่ เช่น agoda หรือจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือต่างๆ ยังสามารถนำมาใช้สร้างหมุดเพื่อการนัดหมาย จองที่พัก และประชาสัมพันธ์ได้^{๑๔๘} รวมถึงในอนาคตควรมีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการนันทนาการ และมีเครื่องเล่นสำหรับเด็กเพื่อตอบโจทย์ให้แก่ผู้ปกครองที่นำเด็กมาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อีกด้วย^{๑๔๙}

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณาในประเด็นสอดคล้องที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๔๘$, S.D. = ๐.๓๐๒) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ได้ดังนี้ ประเด็นความรู้ถึง ปริมาณขยะ หรือสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน จากการที่มี

^{๑๔๗} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๑๔๙} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ) หรือประเด็น จากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของทรัพย์สิน ในชุมชน (ด้านสังคมจิตวิทยา) รวมทั้งประเด็น จากผลกระทบต่อปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือข้อจำกัดการใช้ลานจอดรถชุมชน (ด้านการจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็น ผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว และการพบปะของคนในชุมชน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) และประเด็นจากการที่จำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน หรือประเด็น ความแออัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ในปริมาณที่ยอมรับได้ และ การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสุขภาพของชุมชน ในระดับที่ชุมชนยอมรับได้แค่ไหนเพียงใด ซึ่งเป็นการยืนยันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณาการสร้างแนวทางการพัฒนาการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๒๙

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านขีดความสามารถในการรองรับ	
จุดแข็ง Strengths ๑. ชาวบ้านในชุมชนยินดีที่จะเสียสละพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ส่วนบุคคล ๒. ห้องน้ำ ที่จอดรถในวัด สร้างดูแลด้วยศรัทธาและความร่วมมือของคนในชุมชน ๓. การทำประกันภัยล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงพื้นที่ป็นภูผาหิน ทำให้สามารถจำกัดประเภทนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในลักษณะเฉพาะ ๔. มิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมสามารถประยุกต์ใช้ในการรองรับนักท่องเที่ยว ใช้จุดแข็งเป็นจุดขาย	จุดอ่อน Weaknesses ๑. ระบบการรองรับด้านการทิ้งขยะยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ๒. เส้นทางถนนในพื้นที่บางแห่ง ยังเป็นเส้นทางดินลูกรังเป็นหลุมบ่อยากแก่การเดินทาง ๓. น้ำแล้งในบางช่วงของปี โดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูหนาวถึงฤดูร้อน ทำให้ต้องอาศัยรถน้ำบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบรรเทาปัญหา ๔. บุคลากรไม่เพียงพอต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ที่มีพื้นที่กว้างขวาง
โอกาส Opportunities ๑. หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมให้มีธนาคารขยะในชุมชนโดยประสานกับองค์กรภาคธุรกิจผู้ให้บริการรับซื้อขยะจากภายนอก ๒. การใช้สื่อสมัยใหม่ในการนัดหมายและติดต่อตรงระหว่างนักท่องเที่ยวและโฮมสเตย์	อุปสรรค Threats ๑. การสร้างอาคารรองรับยังคงมีปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ๒. โควิด ๑๙ ทำให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการมีข้อจำกัดด้านการรองรับสุขอนามัยในพื้นที่ให้บริการ

ตารางที่ ๔.๒๙ (ต่อ)

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านขีดความสามารถในการรองรับ	
ทำให้เกิดความแออัด จำกัดจำนวนคนที่ เข้ามาท่องเที่ยวได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อ ปริมาณการรองรับด้านที่พัก	๓. ไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรม รองรับการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มรูปแบบในบาง ช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาด
๓. การส่งเสริมกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรอง หรือ Less visited area ของภาคราชการ	๔. โควิด ๑๙ อาจทำให้ผู้ให้บริการเกิดภาระ ค่าใช้จ่าย และต้องปิดให้บริการในบางช่วงเวลา

๔.๒.๓.๔ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง
ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ
ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย
สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ
มุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของ
ผู้นำชุมชน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนีนมะปรางส่วนใหญ่เป็นแหล่งตามธรรมชาติ เช่น ภูผาหิน
การชมบรรยากาศวิทิวทัศน์ ที่กระจายกันไปตามลักษณะภูมิประเทศที่ครอบคลุมหลายตำบลในเขต
อำเภอ ทำให้บางพื้นที่เป็นพื้นที่ชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ในอำเภอนีนมะปรางส่วนใหญ่อยู่ใน
เขตของป่าสงวนแห่งชาติ การพัฒนาด้านความพร้อมแหล่งท่องเที่ยวด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า
น้ำประปา ห้องน้ำ บางพื้นที่ อาจยังขาดความพร้อม เช่น การเดินทางในเขตรอยต่อตำบลบ้านมุงและ
ตำบลชมพู ยังคงมีเส้นทางถนนลูกรังที่ยังไม่ได้ทำการลาดยางซ่อมแซมให้สะดวกแก่การสัญจรได้ตลอด
ทุกฤดู^{๒๐๐} หรือพื้นที่ในเขตตำบลชมพูบางส่วนยังไม่มีไฟฟ้าใช้^{๒๐๑} ทำให้การให้บริการนักท่องเที่ยวได้
ไม่ครอบคลุมต่อความต้องการ เช่น ระบบการสื่อสารอินเทอร์เน็ตระบบสาย ความเร็วสูง เพื่อ
ตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างเต็มที่^{๒๐๒}

^{๒๐๐} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๑} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลนีน
มะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๒} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอนีน
มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑.๒) จุดอ่อนด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐผู้รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ส่วนใหญ่การให้บริการนักท่องเที่ยวในความรับผิดชอบของภาครัฐ เช่น ในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรืออุทยานแห่งชาติ จะมีการจัดการในรูปแบบอย่างเป็นระบบ มีการจัดสร้างห้องน้ำรอรับ มีการจัดพื้นที่ทางเดินเท้า อาคารรับรอง และเส้นทางเดินเท้าในพื้นที่รับผิดชอบ^{๒๐๓} แต่ในหลายส่วนยังขาดงบประมาณในการพัฒนาระบบการให้บริการให้เพิ่มขึ้น เช่น ขาดระบบไวไฟ อินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีแก่นักท่องเที่ยว^{๒๐๔} หรือจำนวนของป้ายเพื่อนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม ยังขาดจุดติดตั้งที่ต้องทำการเพิ่มเติมในหลายส่วน^{๒๐๕} เพื่อให้บริการและสร้างการรับรู้แหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังรวมไปถึงถนนหนทาง และการสร้างกิจกรรมการให้บริการ เช่น มัคคุเทศก์น้อย จากจิตอาสาเยาวชนที่ต้องเพิ่มเติมให้ครอบคลุมการให้บริการ^{๒๐๖}

๑.๓) จุดอ่อนด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ

ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของเอกชน พบว่า ส่วนใหญ่ยังคงมีปัญหาด้านการให้บริการนักท่องเที่ยวที่สอดคล้องกันกับข้อเสนอของภาคส่วนต่างๆ ข้างต้น คือในประเด็นจุดอ่อนจากการที่แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ยังคงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางสัญจรในพื้นที่ ให้สามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก เช่น ทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวบนภูเขาทางขึ้นบ้านรักไทย ที่ยังมีบางส่วนชำรุด และขาดป้ายบอกระยะเพื่อความปลอดภัย^{๒๐๗} และยังไม่มีความพร้อมของนักท่องเที่ยวของภาครัฐในพื้นที่ๆ จะให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ในภาพรวมแก่นักท่องเที่ยว^{๒๐๘}

^{๒๐๓} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๔} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๕} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๖} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๗} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๐๘} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ

ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางส่วนใหญ่ เป็นพื้นที่ในเขตชนบท ที่มีบรรยากาศของวิวทิวทัศน์อันงดงามจากภูผาหิน และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นจุดหมายหลักของนักท่องเที่ยว ในการเข้ามาในพื้นที่ ด้วยความเป็นพื้นที่ชนบท และหลายพื้นที่เป็นชุมชนปิดจึงทำให้บรรยากาศส่วนใหญ่ของผู้คนที่อาศัยในพื้นที่มีความไว้เนื้อเชื่อใจ ช่วยกันดูแลทรัพยากรสิน เป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน มีความปลอดภัย^{๒๐๙} นอกจากนี้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ทำให้คนในชุมชนมีการตระหนักรู้และตื่นตัวเรื่องของการระมัดระวังด้านสุขภาพพื้นฐาน ความสะอาด^{๒๑๐} ทำให้การให้บริการจึงเน้นการรองรับในพื้นที่ๆ มีความสะอาด สะดวก ไม่แออัด มีการถ่ายเท และสามารถสัมผัสบรรยากาศอันงดงามของพื้นที่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องและทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจและเลือกที่จะเข้ามาในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง^{๒๑๑}

๒.๒) จุดแข็งด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคส่วนราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ทำให้ในระยะเวลาหนึ่งก่อนหน้านี้มีการปิดชุมชน และทำให้เกิดผลกระทบต่อคนในชุมชน ทำให้เมื่อสถานการณ์คลี่คลาย คนส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการต้องปิดกิจการไปเพราะสถานการณ์โรคระบาด มีความตื่นตัว และพร้อมเรียนรู้ที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวตามหลักและมาตรการทางด้านสุขภาพ^{๒๑๒} นอกจากนี้ในชุมชนยังมีการบริการด้านสุขภาพที่ครอบคลุม มี อสม. มีการช่วยกันดูแล^{๒๑๓} และรู้เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านสุขภาพ รวมถึงคนในพื้นที่ส่วนใหญ่เริ่มมีความเข้าใจถึงความสำคัญ

^{๒๐๙} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๐} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๑} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๒} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๓} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

และความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนตัวเองที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเข้ามาในพื้นที่ ทำให้ส่วนใหญ่พร้อมที่จะเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว^{๒๑๔}

๒.๓) จุดแข็งด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของเอกชน พบว่า ส่วนใหญ่ในปัจจุบันภาคเอกชนมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว และคิดค้นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการอย่างหลากหลาย โดยเน้นเรื่องความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่^{๒๑๕} มีความปลอดภัย ตามมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีจุดเด่นเรื่องการรองรับนักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจเข้ามาพักค้างในพื้นที่ ซึ่งมีการบริการทั้งในรูปแบบเรือนรับรอง โฮมสเตย์ บ้านพักเชิงประยุกต์ ธรรมชาติ บ้านพักริโซเคิล^{๒๑๖} หรือการจัดพื้นที่สำหรับกางเต็นท์กลางแจ้งให้บริการได้ แม้จะมีนักท่องเที่ยวมากกว่านี้สถานประกอบการภาคเอกชนในอำเภอเนินมะปรางในปัจจุบันก็สามารถรองรับได้อย่างเพียงพอ^{๒๑๗}

ภาพที่ ๔.๘ จุดแข็งของการนำเสนอที่พักในรูปแบบต่างๆ ของภาคผู้ประกอบการเอกชน ให้แก่นักท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ที่มีความหลากหลาย ตอบโจทย์ได้หลากหลายวัย

^{๒๑๔} สัมภาษณ์, นายอธิวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๕} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๖} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕ ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๗} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ

ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำในภาคส่วนชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชนพบว่า ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอำเภอเนินมะปราง อยู่ในเขตของป่าไม้ ทั้งที่เป็นอุทยาน หรือป่าสงวน^{๒๑๘} ทำให้บางครั้งการจะพัฒนาก่อสร้างเพื่อให้บริการรองรับนักท่องเที่ยว ทำได้ลำบาก เช่น การก่อสร้างอาคารศาลาพัก การจัดสร้างห้องน้ำ หรือแม้กระทั่งการปรับพื้นที่จอดรถ^{๒๑๙} การขออนุญาตถนนหรือสิ่งก่อสร้างอื่นๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวยังไม่สามารถขออนุญาตได้ง่ายนัก เนื่องจากติดข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย และประเด็นการต้องเสียค่าธรรมเนียมให้แก่ป่าไม้แม้ในระยะหลักสิบปีขึ้นไป^{๒๒๐} สอดคล้องกับที่ได้ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้

๓.๒) อุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคส่วนราชการในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐพบว่า ปัจจุบัน แม้หน่วยงานต่างๆ ของทางภาครัฐจะลงพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว แต่ในประเด็นการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก หรือสาธารณูปโภคต่างๆ ก็ยังไม่สามารถทำได้ง่ายนักเนื่องจากข้อจำกัดในทางกฎหมายว่าด้วยป่าไม้^{๒๒๑} นอกจากนี้การตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครอบคลุมในหลายรูปแบบ เช่น การผจญภัย การบินอาอาศยานไร้คนขับ หรือโดรน ที่ไม่สามารถทำได้หากไม่มีการขออนุญาตล่วงหน้า^{๒๒๒} ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ภาครัฐต้องดำเนินการแก้ไขเพื่อส่งเสริมให้การให้บริการนักท่องเที่ยวสามารถตอบสนองต่อความต้องการได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^{๒๒๓}

^{๒๑๘} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๑๙} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๐} สัมภาษณ์, นางพันธ์ทอง หมื่นพหล, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผาเรียงหมี่ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๑} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๒} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๓} สัมภาษณ์, นายอริพัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓.๓) อุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองอุปสรรคด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของเอกชน พบว่า ปัจจุบันประเด็นปัญหาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโรนา หรือโควิด ๑๙ ยังเป็นข้อกังวลและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ส่งผลต่อความมั่นใจในการตัดสินใจที่จะเดินทางเข้ามา ในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางของนักท่องเที่ยว^{๒๒๔} รวมถึงประเด็นจากปัญหาของการที่ยังไม่มีระบบ เครือข่ายที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างครอบคลุมรวมถึงตอบสนองต่อความต้องการได้อย่าง หลากหลาย^{๒๒๕} ปัญหาจากนายทุนนอกพื้นที่ที่เข้ามาลงทุนและสร้างผลิตภัณฑ์ทางด้านที่พักรับรอง ที่ มีการแข่งขันกันในหลากหลายรูปแบบกับคนในท้องถิ่น^{๒๒๖} ทำให้เป็นปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นและอาจ ส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นในอนาคตได้ หากปล่อยให้ปัญหานี้เป็นปัญหาจะทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใน พื้นที่ไม่ได้สัมผัสกับความเป็นชนบทและวิถีธรรมชาติจากคนในท้องถิ่นเนินมะปรางได้อย่างเต็มที่ตาม จุดมุ่งหมายของการท่องเที่ยวในชุมชนวิถีธรรมชาติเนินมะปรางแห่งนี้^{๒๒๗}

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้นำในภาคส่วนชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมอง โอกาสด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจุบันการส่งเสริมการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง สามารถทำได้ หลากหลาย เช่น ปัจจุบันมีสื่อสมัยใหม่ โซเชียลมีเดีย แอปพลิเคชันต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถ ค้นหา และศึกษาข้อมูลจุดหมายปลายทางแหล่งท่องเที่ยวในเนินมะปรางได้อย่างครอบคลุม และ สามารถติดต่อผู้ให้บริการต่างๆ เพื่อใช้บริการได้โดยตรง เช่น ติดต่อกับโฮมสเตย์ เพื่อเลือกสถานที่เข้า พัก ที่ไม่แออัดตามสถานการณ์และมาตรการโควิด^{๒๒๘} ติดต่อกับผู้ประกอบการมะม่วงกวน เพื่อออ

^{๒๒๔} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบล ชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๕} สัมภาษณ์, นายเนิน ทั้งทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนิน มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๖} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕ ตำบลนาหมุง อำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๗} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๒๘} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

เดอร์ผลิตภัณธ์ของที่ระลึก^{๒๒๙} นอกจากนี้ส่วนใหญ่การให้บริการของร้านค้ากาแฟหรือโฮมสเตย์ของชาวบ้าน มีสถานที่จอดรถที่สะดวก เพียงพอ และปลอดภัย จากการนัดหมายที่ไม่สร้างความแออัดของผู้รับบริการทางการท่องเที่ยวได้^{๒๓๐}

๔.๒) โอกาสด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ จากภายนอกมีหน่วยงานการส่งเสริมให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว^{๒๓๑} มีการจัดอบรมรวมถึงส่งเสริมการผลิตผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น การต่อยอดองค์ความรู้ การประยุกต์ใช้^{๒๓๒} รวมไปถึงการให้ความรู้ ชุมชนคุณธรรม ปลุกจิตสำนึกให้แก่คนในชุมชน^{๒๓๓} ให้เน้นการเป็นชุมชนที่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องจากโครงการต่างๆ ของภาครัฐเหล่านี้ ทำให้ในชุมชนเนินมะปรางมีโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ^{๒๓๔}

๔.๓) โอกาสด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของเอกชน พบว่า ปัจจุบันสถานการณ์โควิด ๑๙ ได้เริ่มทยอยเบาบางลง จากการที่หน่วยงานทางด้านสาธารณสุขให้การสร้างภูมิคุ้มกันโดยใช้การฉีดวัคซีนแก่คนในชุมชน ผู้ให้บริการ อย่างครอบคลุม^{๒๓๕}

^{๒๒๙} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๐} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๑} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๒} สัมภาษณ์, นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๓} สัมภาษณ์, นายภูริน กลสินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๔} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๕} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ทำให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักในพื้นที่ส่วนใหญ่จะสอบถามถึงการได้รับวัคซีนของผู้ให้บริการ^{๒๓๖} ซึ่งเป็นการสร้างความมั่นใจให้นักท่องเที่ยวได้อย่างดี นอกจากนี้การมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโรโรนา หรือ โควิด ๑๙ ทำให้ผู้ประกอบการต่างๆ ต้องทำการจัดระเบียบการให้บริการใหม่ โดยเน้นเรื่องความสะอาด ปลอดภัยทางด้านสาธารณสุข^{๒๓๗} ทำให้เป็นโอกาสในการให้บริการในรูปแบบใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง^{๒๓๘}

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณาสอดคล้องในประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๙$, S.D. = ๐.๖๖๕) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้านศึกษาพหุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้างความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ได้ดังนี้ ประเด็นความรับรู้ถึง แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ มีเส้นทางสัญจรเข้าถึงได้อย่างสะดวก หรือประเด็น มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม รวมทั้งประเด็น แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็น แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด ปลอดภัย ด้านสุขอนามัย และประเด็นจากการบริการสุขภาพในชุมชน หรือประเด็น ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสถานที่จอดรถที่สะดวก เพียงพอ และปลอดภัย และ มีความสะดวกเรื่องสถานที่พักอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นการยืนยันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้างความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณาการสร้างแนวทางการพัฒนาการสร้างความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในลำดับต่อไป

^{๒๓๖} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๗} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๓๘} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุด, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ตารางที่ ๔.๓๐

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว	
จุดแข็ง Strengths ๑. ชุมชนปิด คนที่อาศัยมีความไว้วางใจ เชื่อใจ ช่วยกันดูแลทรัพย์สิน เป็นหูเป็นตาซึ่งกันและกัน มีความปลอดภัย ๒. โควิด ๑๙ คนมีความตื่นตัว และพร้อมเรียนรู้ที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวตามหลักและมาตรการทางด้านสุขภาพ ๓. คนในพื้นที่ภูมิใจในเอกลักษณ์ของชุมชนตัวเอง พร้อมที่จะเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ๔. ชุมชนคิดค้นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อให้บริการอย่างหลากหลาย โดยเน้นเรื่องความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ๕. มีผู้ให้บริการที่พักค้างแรมอย่างหลากหลายครอบคลุม รองรับจำนวนมากได้	จุดอ่อน Weaknesses ๑. ยังคงมีเส้นทางถนนลูกรังที่ยังไม่ได้ทำการลาดยางซ่อมแซมให้สะดวกแก่การสัญจรได้ตลอดทุกฤดู ๒. พื้นที่ในเขตตำบลรอบนอกบางส่วนยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ๓. ขาดระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีแก่นักท่องเที่ยวที่ครอบคลุม ๔. ป้ายเพื่อนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม ยังขาดจุดติดตั้งที่ต้องทำการเพิ่มเติมในหลายส่วน ๕. ยังไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของภาครัฐในพื้นที่ๆ จะให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ในภาพรวมแก่นักท่องเที่ยว
โอกาส Opportunities ๑. สื่อสมัยใหม่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาติดต่อผู้ให้บริการต่างๆ เพื่อใช้บริการได้โดยตรง ๒. ระบบแอปพลิเคชันทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบความแออัดของการให้บริการของร้านค้าแพหรือโฮมสเตย์ในพื้นที่ได้ ๓. หน่วยงานต่างๆ มีโครงการส่งเสริมให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ๔. การฉีดวัคซีนโควิด ๑๙ แก่คนในชุมชน และผู้ให้บริการ อย่างครอบคลุม ส่งผลต่อความมั่นใจของนักท่องเที่ยว	อุปสรรค Threats ๑. ข้อจำกัดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาก่อสร้างเพื่อให้บริการรองรับนักท่องเที่ยว ทำได้ลำบาก ๒. การตอบสนองต่อความต้องการหลากหลายของนักท่องเที่ยวไม่สามารถทำได้บางพื้นที่ (ปีนเขา, โดรน) ๓. คนนอกพื้นที่เข้ามาลงทุนและสร้างผลิตภัณฑ์ทางด้านที่พักแข่งขันกันหลากหลายรูปแบบกับคนในท้องถิ่น ๔. โควิด ๑๙ ยังเป็นข้อกังวลและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ส่งผลต่อความมั่นใจในการตัดสินใจที่จะเดินทางเข้ามาในพื้นที่

๔.๒.๓.๕ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมอง ของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมอง ของผู้นำชุมชน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาจากการ จัดการปริมาณขยะที่ถูกนำเข้ามาจากนอกพื้นที่โดยนักท่องเที่ยว ที่อาจนำเข้ามาแล้วนำมาทิ้งในพื้นที่ หรือเกิดจากความไม่เข้าใจ ความมั่งง่ายของนักท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังขาดจิตสำนึก^{๒๓๙} ควรสร้าง จิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงประเด็นการรวมกลุ่มกันในการ จัดการการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีการรวมตัวในรูปแบบวิสาหกิจที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ^{๒๔๐}

๑.๒) จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมอง ของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคส่วนราชการในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหา อุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของ หน่วยงานภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันแม้ทางหน่วยงานภาครัฐจะมีโครงการเข้าไปส่งเสริมการจัดการ การท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีปัญหาจากการมองเห็นความสำคัญใน การทำงานร่วมกับภาครัฐของประชาชน ที่ควรจะทำให้ภาครัฐเข้าใจในธุรกิจของชุมชน เพื่อให้ ชุมชนโดยรวมได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ^{๒๔๑} ให้มีความสำคัญกับชุมชน ซึ่งชุมชนควรจะมีการ ประชุมร่วมกันในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว เพื่อได้รับความคิดเห็นจากกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยว นั้นๆ ก่อนที่จะส่งผู้แทนไปเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรง จุด^{๒๔๒}

^{๒๓๙} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๐} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๑} สัมภาษณ์, นายอริพัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๒} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑.๓) จุดอ่อนด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมอง ของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาคผู้ประกอบการ พบว่า ปัจจุบันกลุ่มท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ยังไม่มีการรวมกลุ่มการท่องเที่ยว ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างถูกต้อง รวมถึงแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างตรงจุดทันต่อปัญหา เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ^{๒๔๓} ในแต่ละพื้นที่ ไม่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นเครือข่าย ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นในลักษณะเฉพาะจุด ไม่มีการมองในภาพรวมตลอดทั้งพื้นที่อำเภอเนินมะปราง^{๒๔๔}

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ในพื้นที่เนินมะปรางปัจจุบันหลังจากได้รับการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงจุดหมายทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทำให้มีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน เช่น มีการมาพักโฮมสเตย์ เพื่อชมวิวทิวทัศน์อันงดงาม^{๒๔๕} จากนั้นมีการจัดการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจุดต่างๆ โดยใช้ยานพาหนะทางการเกษตรพื้นบ้าน เพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตชนบท ซึ่งชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ร่วมกันภายใต้การจัดการการท่องเที่ยวที่ดี และไม่กระจุกอยู่ที่รายใดรายหนึ่ง^{๒๔๖}

๒.๒) จุดแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ

^{๒๔๓} สัมภาษณ์, นายเนน ทั้งทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๔} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๕} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๖} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐได้มีความพยายามเข้าไปส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์และสินค้าทางการท่องเที่ยว^{๒๔๗} รวมถึงการให้บริการในรูปแบบต่างๆ โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดและต่อยอดองค์ความรู้^{๒๔๘} โดยในพื้นที่เนินมะปรางมีจุดแข็งในประเด็นการมุ่งให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการด้วยกัน และร่วมมือกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้การจัดการที่ดี^{๒๔๙}

๒.๓) จุดแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ในเขตพื้นที่ที่ได้รับความนิยมทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากภายนอก พื้นที่ในอำเภอเนินมะปรางในปัจจุบัน ได้มีความพยายามอย่างไม่เป็นทางการของชุมชนในการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ เช่น เครือข่ายยานพาหนะรถขนส่งนักท่องเที่ยว ที่ร่วมกับผู้ประกอบการต่างๆ ด้านที่พัก ในการให้บริการนำท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวที่มาในพื้นที่^{๒๕๐} ซึ่งหากมีการต่อยอด เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว ให้มากขึ้น ก็สามารถสร้างความเข้มแข็ง และช่วยกันกำหนดทิศทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้ดีกว่าที่เป็นอยู่^{๒๕๑}

ภาพที่ ๔.๙ ตัวอย่างของการรวมกลุ่มขนส่งสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวทางเลือก ของภาคผู้ประกอบการเอกชนในอำเภอเนินมะปราง

^{๒๔๗} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๘} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๔๙} สัมภาษณ์, นายอริพัฒน์ ฉัตรภมรธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๐} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๑} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ยังคงมีปัญหาจากการจัดการที่ภาครัฐหรือหน่วยงานต่างๆ ยังไม่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการทำตามกระแส หรือตามที่ชาวบ้านในชุมชนคิดและทำกัน^{๒๕๒} ทำให้รูปแบบที่เป็นอยู่เป็นไปในลักษณะระยะสั้นตามกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ และมีการส่งเสริมกระตุ้นเป็นบางครั้ง^{๒๕๓} จึงควรคิดในการแสวงหาแนวทางและรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืนกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน^{๒๕๔}

๓.๒) อุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันการส่งเสริมในพื้นที่ยังคงมีอุปสรรค จากการที่พ่อค้าคนกลางใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี ทำให้ผู้ประกอบการบางส่วนที่ยังขาดความเข้าใจในเรื่องการใช้เทคโนโลยี เพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านอุปสงค์จากภายนอกพื้นที่^{๒๕๕} ในกรณีผลิตภัณฑ์สินค้าจากภูมิปัญญา ทำให้คนในพื้นที่เป็นเพียงลูกจ้างหรือผู้ผลิต แต่มีบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นพ่อค้าคนกลาง แม้จะทำให้คนในชุมชนมีรายได้^{๒๕๖} แต่ส่วนต่างจากพ่อค้าคนกลางยังคงเป็นสิ่งที่ภาครัฐต้องการให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการสามารถใช้เทคโนโลยีในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์โดยตรงไปยังผู้ซื้อ ดังนั้นจึงควรส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อเปลี่ยนแนวทางค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง มีการบริหารและการจัดการแบบมืออาชีพ สร้างเครือข่ายและมีการร่วมทุนในพื้นที่ชุมชนเนินมะปรางอันจะเป็นการสร้างการแข่งขันให้กับชุมชนได้^{๒๕๗}

^{๒๕๒} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๓} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๔} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๕} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๖} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๗} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓.๓) อุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมอง ของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย
สัมภาษณ์ผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมอง
ปัญหาอุปสรรคด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของ
ผู้ประกอบการเอง พบว่า ปัจจุบันแม้จะมีความพยายามเข้ามาส่งเสริมในการจัดการด้านองค์ความรู้
ให้แก่ผู้ประกอบการจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ แต่ในทางปฏิบัติผู้ประกอบการในพื้นที่
ก็ขาดการได้รับสนับสนุนในสิ่งที่ต้องการจากภาครัฐในหลายประเด็น เช่น การมีศูนย์ในการส่งเสริม
แหล่งท่องเที่ยว การสร้างแหล่งเรียนรู้ที่มีลักษณะที่ดึงดูดและจับต้องได้^{๒๕๘} ซึ่งการที่ไม่สามารถทำได้
เต็มที่มีมองว่าอาจมาจากเรื่องของกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในพื้นที่^{๒๕๙} ทำให้หน่วยงานต่างๆ เข้ามา
ส่งเสริมเพียงในลักษณะของนามธรรม ความรับผิดชอบ ต่อสังคม หรือการลงทุนด้านส่งเสริม
ทรัพยากรมนุษย์การจัดการทางการท่องเที่ยว^{๒๖๐}

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมอง ของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย
สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีสวนในในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ
มุมมองโอกาสด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของ
ผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจุบันในระยะหลายปีที่ผ่านมาในเขตอำเภอเนินมะปรางได้รับโอกาสที่ดีจากการที่
มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและหน่วยงานองค์กรพัฒนาเอกชนให้ความสำคัญและเข้ามาจัดกิจกรรม
รวมถึงการทำโครงการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเนินมะปรางอย่าง
หลากหลาย^{๒๖๑} ทำให้คนในชุมชนได้รับโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้ วิถีคิด รวมถึงพัฒนาต่อยอด
ทักษะการจัดทำผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนารูปแบบการจักสาน การ
ออกแบบลายผ้ามัดหมี่^{๒๖๒} เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจุดขายของ

^{๒๕๘} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบล
เนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๕๙} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาเรียงหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๐} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๑} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๒} สัมภาษณ์, นายประสิทธิ์ หมื่นพหล, กรรมการหมู่บ้านผาเรียงหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนิน
มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

เนินมะปราง ซึ่งควรจะมีการเพิ่มเติมในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรมในการพัฒนาพื้นที่เนินมะปรางโดยภาพรวม^{๒๖๓}

๔.๒) โอกาสด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคราชการในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางและรอยต่อ มีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามาทำโครงการส่งเสริมถ่ายทอดองค์ความรู้ หรือพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อเสริมศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวอยู่เป็นระยะ^{๒๖๔} เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และภายนอก ทำให้ต่อจากนี้ไปจึงควรสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชนและ NGO เพื่อการผสมผสาน ไปสู่การดำเนินงานที่ยั่งยืนได้ในอนาคต^{๒๖๕}

ภาพที่ ๔.๑๐ ตัวอย่างหน่วยงานภายนอกที่เข้ามาจัดโครงการเสริมศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ (บ้านวังผาหมี่ อำเภอเนินมะปราง)

๔.๓) โอกาสด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของเอกชน พบว่า นอกจากจะมีหน่วยงานต่างๆ รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาส่งเสริมการดำเนินการ รวมถึงการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางอยู่อย่างต่อเนื่อง ก็ยังควรให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยการนำประสบการณ์จากทั้งภายใน

^{๒๖๓} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๔} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๕} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

และภายนอกพื้นที่มาเป็นองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ^{๒๖๖} รวมถึงควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน^{๒๖๗} รวมไปถึงมีโอกาจากการที่มีช่องทางในการเข้าซื้อเพื่อแก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับบางประการที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางในระยะต่อไป^{๒๖๘}

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณาสอดคล้องในประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.336) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ได้ดังนี้ ประเด็นความรู้ถึง การมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน หรือประเด็น การสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งประเด็น ควรมีการรวมกลุ่มการท่องเที่ยว ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็น การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และภายนอก และประเด็นจากการที่ควรแสวงหาแนวทางและรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมและยั่งยืน และ การกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน ซึ่งเป็นการยืนยันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณาการสร้างแนวทางการพัฒนาการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในลำดับต่อไป

^{๒๖๖} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๗} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๖๘} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

ตารางที่ ๔.๓๑

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการการท่องเที่ยว	
จุดแข็ง Strengths ๑. ชาวบ้านมีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน ไม่กระจุกอยู่ที่รายใดรายหนึ่ง ๒. มีหน่วยงานส่งเสริมการสร้างผลิตภัณฑ์โดยมุ่งเน้นการถ่ายทอดและต่อยอดองค์ความรู้ ๓. ชุมชนเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการด้วยกัน ๔. มีความพยายามอย่างไม่เป็นทางการของชุมชนในการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ	จุดอ่อน Weaknesses ๑. ปัญหาจากปริมาณนักท่องเที่ยว มากง่าย การขาดจิตสำนึกของนักท่องเที่ยว และการจัดสรรทรัพยากรให้สามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ๒. การรวมกลุ่มกันในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีการรวมตัวในรูปแบบวิสาหกิจที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ๓. ปัญหาจากการมองไม่เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน ๔. ไม่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นเครือข่าย ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นในลักษณะเฉพาะจุด ไม่มีการมองในภาพรวมตลอดทั้งพื้นที่
โอกาส Opportunities ๑. หน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเนินมะปรางอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ๒. มีการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจุดขายของเนินมะปราง ๓. การเน้นถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการอย่างผสมผสานทุกภาคส่วน ๔. การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ๕. การเห็นช่องทางในการเข้าสู่เพื่อเสนอแก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับบางประการที่อาจเป็นอุปสรรค	อุปสรรค Threats ๑. หน่วยงานต่างๆ ยังไม่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการทำตามกระแส ๒. ผู้ผลิตสินค้าของฝากชุมชนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาด การสร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ ๓. หน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมเพียงในลักษณะขององค์ความรู้ ไม่เน้นสาธารณูปโภคในพื้นที่ ๔. กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในหลายมิติ

๔.๒.๓.๖ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีสวนชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของ ผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจุบันคนในพื้นที่แม้จะมีการจัดประชุมชุมชนหรือกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำชุมชน เช่น การประชุมหมู่บ้าน ประชาคมชุมชน^{๒๖๙} ก็ยังมีบางส่วนที่ไม่เข้าร่วม หรือเข้าร่วมกิจกรรมไม่ครบ ทุกครั้งเรือนในชุมชน อาจเนื่องมาจากความจำเป็นในด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ส่งตัวแทนหรือ ผู้แทนครัวเรือนเข้าร่วมประชุมรับทราบกิจกรรมต่างๆ^{๒๗๐} แต่ก็ไม่เหมือนการที่ผู้นำครัวเรือน หรือผู้นำ ในแต่ละพื้นที่เข้ามาร่วมประชุมด้วยตัวเอง ทำให้บางครั้งบางพื้นที่เสียโอกาสในการเข้าร่วมเป็น คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ไม่มีโอกาสเสนอปัญหาและแสวงหา แนวทางแก้ไข เว้นแต่จะเกิดปัญหาใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับส่วนบุคคลเป็นต้น^{๒๗๑}

๑.๒) จุดอ่อนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การส่วนราชการผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ใน มุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัญหาสำคัญของการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวใน อำเภอเนินมะปราง คือการที่ชุมชนยังขาดในประเด็นการมีส่วนร่วมในกระบวนการผลิต เสนอ หรือ ออกแบบนโยบาย ในการแก้ไขปัญหาการจัดการ ส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่มาจากภาครัฐ^{๒๗๒} ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ในลักษณะมัดมือชก หรือไม่ตอบโต้ต่อการแก้ไขปัญหา ทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้มากเท่าที่ควรนัก ซึ่งยังเป็นจุดอ่อนสำคัญในการเข้าไปแก้ไขและ ส่งเสริมการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางในปัจจุบัน^{๒๗๓}

^{๒๖๙} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๐} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุมชีเหล็ก อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๑} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๒} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๓} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

๑.๓) จุดอ่อนด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค

ผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า การส่งเสริมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควรที่จะเน้นการตัดสินใจจากการเสนอแนวทางโดยภาคชุมชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการและชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบรวมถึงผลประโยชน์สูงสุดจากการลงนโยบาย^{๒๗๔} ซึ่งปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางยังขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและผู้ประกอบการ ควรให้ภาคเอกชนโดยรวมมีส่วนร่วม ไม่ใช่ทำนโยบายเสร็จแล้วจึงแจ้งเอกชนให้รับทราบ หรือเรียกประชุมโดยด่วนไม่ใช้เวลาภาคเอกชนได้คิดเสนอ นโยบายเพื่อการวิเคราะห์หากลั่นกรองอย่างทั่วถึง^{๒๗๕}

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค

ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปรางมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบในชุมชน เช่น ในการบริหารจัดการวัดทางพระพุทธศาสนา ที่มีชุมชนชาวบ้านร่วมกันเสนอแนะ กำหนดกระบวนการ ในการบริหารจัดการ ซึ่งทำให้เป็นประสบการณ์และได้แนววิถีปฏิบัติสำหรับการนำมาจัดการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งในด้านกำหนดแนวทาง กระบวนการทางการท่องเที่ยว^{๒๗๖} ทำให้ได้เส้นทาง และเครือข่ายในชุมชนจากการเข้าใจของชาวบ้านเอง ซึ่งคณะกรรมการอย่างไม่เป็นทางการจะมีการร่วมมือกันประชุมกันทุกเดือนโดยใช้พื้นที่ของการประชุมชาวบ้าน รวมถึงมีการประชุมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชน^{๒๗๗} ปัจจุบันบางส่วนมีการบันทึกครัวเรือน เพื่อให้เห็นปัญหาในหลายมิติและต่อยอดการมีส่วนร่วมจากระดับครัวเรือนไปสู่ระดับชุมชน

^{๒๗๔} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕ ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๕} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๖} สัมภาษณ์, นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผาเรียง หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๗} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

ร่วมกัน ปรากฏตัวอย่างในชุมชนบ้านผาผึ้งหมี่ ที่เป็นศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ต้นแบบ^{๒๗๘}

๒.๒) จุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย
สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การส่วนราชการผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมอง
ของภาครัฐ พบว่า ชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง แม้จะมีพื้นฐานจากการอพยพมาตั้งหลักปักฐาน
ของผู้คนในระยะไม่กี่ชั่วคนที่ผ่านมา แต่ด้วยความที่ส่วนใหญ่มีอัตลักษณ์ร่วมกันบนพื้นฐานของ
ทรัพยากรธรรมชาติที่งดงาม^{๒๗๙} มีส่วนร่วมจากความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมดั้งเดิมของ
ตนเองในแต่ละชุมชน^{๒๘๐} และมีความภูมิใจที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ไปสู่รุ่นลูกหลาน เพื่อทั้งการ
ประกอบอาชีพ หรือการดำรงชีวิตในวิถีใหม่ เพื่อให้ชุมชนโดยรวมอยู่รอดได้^{๒๘๑} นอกจากนี้ยังมีจุดแข็ง
ในเรื่องการมีจิตสำนึกร่วมกันในฐานะที่ชุมชนของตนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมและ
พร้อมรับการพัฒนา^{๒๘๒}

๒.๓) จุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค ผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย
สัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อ
รับทราบมุมมองจุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของ
ผู้ประกอบการ พบว่า ปัจจุบันชุมชนในพื้นที่เนินมะปรางส่วนใหญ่ล้วนประสบกับความเดือดร้อนจาก
ประเด็นข้อจำกัดทางด้านกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกัน^{๒๘๓} และพร้อมที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาในวิถีทางที่คนในชุมชนร่วมกันนำเสนอ เช่น การ
ทอดผ้าป่าสมทบจ่ายค่าภาคหลวงตั้งเสาไฟฟ้าเข้าชุมชน^{๒๘๔} ซึ่งเกิดจากการที่ทุกคนร่วมกันคิดและ

^{๒๗๘} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาผึ้งหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๗๙} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๐} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๑} สัมภาษณ์, นางปณณกร รุ่งอินทร์, นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอเนิน
มะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๒} สัมภาษณ์, นายภูริน กลินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๓} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาผึ้งหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๔} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบล
ชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

แก้ไข เสนอประเด็นการแก้ปัญหา ตามองค์ความรู้และความพร้อมของชุมชน ซึ่งจุดแข็งด้านการร่วมไม่ร่วมมือกันอาจเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวได้หากในอนาคตมีการส่งเสริมอย่างเต็มที่และเป็นระบบ^{๒๘๕}

ภาพที่ ๔.๑๑ ตัวอย่างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการช่วยกันแก้ไขปัญหาในชุมชน (การทอดผ้าป่าสมทบจ่ายค่าภาคหลวงตั้งเสาไฟฟ้าชุมชนในพื้นที่ตำบลชมพู อำเภอนีนะปรัง)

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค

ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจุบันการส่งเสริมหรือการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอนีนะปรังของหน่วยงานต่างๆ ยังคงเน้นการจัดการแบบรวมศูนย์ตามรูปแบบราชการ^{๒๘๖} ที่ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรมโครงการตามความต้องการได้เต็มที่มากนัก^{๒๘๗} ส่วนใหญ่ชาวบ้านมีบทบาทมีส่วนร่วมในแง่ของการรับนโยบายมาปฏิบัติ และรับผล ซึ่งควรบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ ที่อาจจะช่วยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอนีนะปรังให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต^{๒๘๘}

^{๒๘๕} สัมภาษณ์, นายเนิน ทังทอง, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด) ตำบลนีนะปรัง อำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๖} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลนีนะปรัง อำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๗} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร, ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๘๘} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์, ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลนีนะปรัง อำเภอนีนะปรัง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

๓.๒) อุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การส่วนราชการผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว คือด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องการกรรมสิทธิ์ที่ดินในพื้นที่ที่ยังคงอยู่ในเขตของป่าสงวนแห่งชาติ ทำให้การส่งเสริมพัฒนาตามความต้องการจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้านยังคงเป็นอุปสรรคและไม่สามารถส่งเสริมนางบประมาณลงไปได้ง่ายนัก^{๒๘๙} ซึ่งต้องผ่านขั้นตอนการอนุญาตและอนุมัติจากหลายหน่วยงาน ซึ่งขั้นตอนต่างๆ ของทางภาครัฐในประเด็นว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือป่าไม้ในพื้นที่ ต้องยอมรับว่าด้วยโครงสร้างของกฎหมายที่ให้สิทธิ์อยู่ที่ภาครัฐ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองธรรมชาติ ทำให้บางครั้งขาดกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะในประเด็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ^{๒๙๐}

๓.๓) อุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค

ผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ปัญหาสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของภาคเอกชนคือการมีส่วนร่วมในการลงมติตัดสินใจในการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรม เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่เกิดจากนโยบายของภาครัฐ^{๒๙๑} เพราะรูปแบบของนโยบายเป็นไปในลักษณะจากบนลงล่าง ผู้ประกอบการเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามและได้รับหรือเสียผลประโยชน์จากนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ถึงแม้จะมีโอกาสเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนก็เป็นไปในลักษณะเข้าไปร่วมรับฟัง^{๒๙๒} และทางผู้ประกอบการบางส่วนไม่แน่ใจนักว่าข้อเสนอแนะของภาคผู้ประกอบการจะได้รับการนำไปปรับแก้และปฏิบัติหรือไม่ในบางประเด็น^{๒๙๓} ซึ่งควรมีการสรุปและชี้แจงการรับฟังนโยบาย และการนำไปปรับใช้ โดยไม่ละทิ้งประเด็นใดประเด็น

^{๒๘๙} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๐} สัมภาษณ์, นายสาทิตร วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๑} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๒} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๓} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

หนึ่งที่เกิดจากการประชุมเสนอความคิดเห็นนั้นๆ เพื่อประโยชน์สูงสุดในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เนินมะปรางได้อย่างถูกต้องตรงจุด

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาค

ส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ภายนอกพื้นที่ ทั้งภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน เข้ามาส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งในด้านการเป็นที่ปรึกษาโครงการ หรือมีการจัดการประชุมเพื่อรับฟังและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ^{๒๙๔} เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตลอดจนยังมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้คนในชุมชนพื้นที่เนินมะปรางได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในด้านต่างๆ^{๒๙๕} และการที่กฎหมายท้องถิ่นที่กำหนดให้มีการตั้งกรรมการชุมชนและมีการประชุมหมู่บ้านทุกเดือน เพื่อรับทราบนโยบายกิจกรรมจากภาครัฐหรือภายนอก ทำให้อย่างน้อยคนในชุมชนได้รับทราบแนวทางปฏิบัติหรือนโยบายการส่งเสริมท่องเที่ยวในพื้นที่เนินมะปรางอย่างสม่ำเสมอ^{๒๙๖}

๔.๒) โอกาสด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ

ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคส่วนราชการผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันภาครัฐซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานสำคัญในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ได้มีความพยายามปรับเปลี่ยนการทำงานอยู่เสมอ จากการตั้งรับนโยบายจากส่วนกลางมาเป็นการสร้างนโยบายจากข้อเสนอแนะหรือประเด็นที่ควรพัฒนาจากชุมชน เรียกว่าเป็นฝ่ายรุก^{๒๙๗} และมีการพยายามสร้างเครือข่ายในพื้นที่^{๒๙๘} รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ได้พยายามเข้ามาศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาและต่อยอดแหล่งท่องเที่ยวทั้งมิติวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติโดยให้ชุมชน

^{๒๙๔} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๕} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๖} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๗} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๒๙๘} สัมภาษณ์, นายภูริน กลสินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

มีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการบริการด้านการท่องเที่ยว^{๒๙๙} และมีการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลางในการสร้างความเข้าใจกันทุกฝ่ายทั้งผู้ประกอบการและชาวบ้านในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอ^{๓๐๐}

๔.๓) โอกาสด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ในภาคผู้ประกอบการนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ในฐานะที่ได้รับผลประโยชน์จากกรณีหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐหรือองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ได้เข้ามาดำเนินงานกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยว^{๓๐๑} ซึ่งในบางครั้งหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญและมีการระดมสมองเพื่อการแก้ไขและพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยการประชุมเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอ^{๓๐๒} โดยเฉพาะในกรณีพบเจอปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานต่างๆ ของหน่วยงานที่ลงมาในพื้นที่^{๓๐๓}

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณาสอดคล้องในประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๔๒$, S.D. = ๐.๓๔๑) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ได้ดังนี้ ประเด็นความรู้ถึง การเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ประเด็นการมีส่วนร่วมลงมติดในการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงประเด็นการที่คนในชุมชนได้เข้าร่วม หรือมีโอกาสเป็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ซึ่งนอกจากนี้ประเด็นการได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และการที่คนในชุมชนรู้สึกได้ถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ซึ่งเป็นการยืนยันและ

^{๒๙๙} สัมภาษณ์, นายอธิวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๐} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๑} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๒} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๓} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาบุง หมู่ ๕ ตำบลนาบุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณาการสร้างแนวทางการพัฒนาการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๓๒

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	
จุดแข็ง Strengths ๑. ชุมชนมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมจัดการจากสถานที่ทางศาสนาของชุมชน ๒. มีการใช้การประชุมประจำเดือนหมู่บ้านในการกำหนดแก้ไขปรับปรุงแนวทางในชุมชน ๓. ชุมชนมีสำนึกร่วมในฐานะเป็นเจ้าของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่มีคนให้ความสำคัญ ๔. ความเดือนร้อนจากปัญหาทางกฎหมายทำให้คนในชุมชนตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดตามบทบาที่ทำได้	จุดอ่อน Weaknesses ๑. ชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านประจำเดือน ๒. คนในชุมชนไม่มีบทบาทในกระบวนการผลิตเสนอ หรือออกแบบนโยบาย ในการแก้ไขปัญหาการจัดการของตัวเอง ๓. กระบวนการตัดสินใจนโยบาย มักเป็นไปในลักษณะมัดมือชก ๔. ภาครัฐขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง
โอกาส Opportunities ๑. หน่วยงานภายนอกให้คนในชุมชนเป็นที่ปรึกษาโครงการกิจกรรมในพื้นที่เสมอๆ ๒. ภาครัฐมีกิจกรรมที่ให้คนในพื้นที่เป็นอาสาสมัคร ๓. กฎหมายว่าด้วยท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการประชุมประชาคมตัดสินใจ ๔. มีการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลาง	อุปสรรค Threats ๑. ภาครัฐยังคงเน้นระบบการจัดการแบบรวมศูนย์ ไม่เปิดโอกาสชุมชนเต็มที่ ๒. กฎหมายด้านป่าไม้ ทำให้หน่วยงานลงงบประมาณบางส่วนในพื้นที่ได้ยาก ๓. กฎหมายป่าไม้เน้นอนุรักษ์ไม่สนใจชุมชน ไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมท่องเที่ยวในพื้นที่ ๔. ผู้ประกอบการบางส่วนเป็นเพียงผู้รับผลหรือเสียประโยชน์ ข้อเสนอแนะไม่ค่อยถูกนำพิจารณา

๔.๒.๓.๗ วิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

๑) จุดอ่อน (ภายใน)

๑.๑) จุดอ่อนด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบ มุมมองปัญหาอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ใน มุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ปัจจุบันยังคงประสบปัญหาจากการที่ชาวบ้านผู้ผลิตสินค้าในชุมชน เช่น เครื่องมือจักสาน งานหัตถกรรม ผลผลิตทางการเกษตรจากมะม่วงและพีชไรที่มีลักษณะเฉพาะถิ่น^{๓๐๔} ยังไม่สามารถนำไปจำหน่ายสู่ผู้บริโภคได้โดยตรง จากการที่ชาวบ้านผู้ผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น บางส่วนไม่มีองค์ความรู้ทางการตลาด การจัดและกระจายสินค้า^{๓๐๕} รวมถึงช่องทางในการสื่อสาร สินค้าไปยังผู้บริโภค เมื่อไม่รู้แหล่งระบายสินค้า จึงตกอยู่ภายใต้การกดราคาจากผู้ค้าคนกลางที่เข้ามา รับสินค้าจากชาวบ้านในพื้นที่ทำให้ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าจากแหล่งผลิตที่มีลักษณะเฉพาะได้ รวมถึงการไม่มีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จัก^{๓๐๖}

๑.๒) จุดอ่อนด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคส่วนราชการผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายใน ชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง แม้จะมีกลุ่มวิสาหกิจในบางพื้นที่ ชุมชน แต่ส่วนใหญ่ยังไม่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มอย่างเป็นระบบ รวมถึงการผลิตสินค้าในชุมชนทั้งจาก ผลผลิตทางการเกษตร พีชไร หรืองานหัตถกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตตามความต้องการระยะสั้น ของตลาด บางครั้งอาจผลิตเกินต่อความต้องการในบางฤดู^{๓๐๗} เช่น มะม่วงที่ออกผลผลิตในระยะ เดียวกัน ทำให้พีชผลราคาต่ำ หรือการผลิตสินค้าจากหัตถกรรม งานทอผ้า งานฝีมือ บางส่วนทำตาม

^{๓๐๔} สัมภาษณ์, นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผาเรียงหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๕} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๖} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยชุมช้างเหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๗} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ออเดอร์เป็นครั้งคราว ไม่มีการรวมตัวเพื่อสร้างแบรนด์หรือเครื่องหมายทางการค้าสินค้าจากผลิตภัณฑ์ทองคำความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบเป็นไปในทางเดียวกัน^{๓๐๘}

๑.๓) จุดอ่อนด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ส่วนใหญ่ผลิตภัณฑ์จากคนในชุมชนทั้งที่เป็นผลิตผลทางการเกษตร หรืองานหัตถกรรม จะเป็นไปในลักษณะทำตามกระแส หรือตามอุปสงค์ระยะสั้นของตลาด เมื่อชาวบ้านหันมาปลูกพืชบางชนิดเหมือนกันเกินไป เมื่อถึงฤดูกาลที่พืชนั้นให้ผลผลิตในระยะเดียวกัน^{๓๐๙} ทำให้ราคาตกต่ำ ตัวอย่างที่พบเช่นราคามะม่วงในพื้นที่ที่ออกผลผลิตในระยะใกล้เคียงกัน ทำให้ราคาตกต่ำ ชาวบ้านต้องหาวิธีในการแก้ไขเช่นนำมาแปรรูป ในขณะที่พ่อค้าคนกลางรับผลผลิตไปจำหน่ายต่อ และมุ่งหวังส่วนต่างจากกำไรมากกว่าชาวบ้านผู้ลงทุนกับการผลิต ในส่วนเอกชนในพื้นที่ผู้ประกอบการต่างๆ ทั้งที่เป็นโฮมสเตย์ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายเครื่องดื่ม ร้านกาแฟ ฯลฯ ต่างก็พยายามช่วยด้วยการนำสินค้าชุมชนมาวางจำหน่าย^{๓๑๐} แต่ก็เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำต่างช่วย ไม่ได้มีรูปแบบหรือการมุ่งเน้นอะไรมากนัก^{๓๑๑}

๒) จุดแข็ง (ภายใน)

๒.๑) จุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า ด้วยเหตุที่ในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดทั้งภาคอีสาน ภาคกลาง รวมถึงภาคเหนือตอนล่าง ทำให้มีผู้คนจากหลากหลายอพยพเข้ามาตั้งหลักปักฐานทำมาหากินในพื้นที่ และได้นำองค์ความรู้ติดตัวมาด้วย^{๓๑๒} ปัจจุบันในพื้นที่เนินมะปรางจึงมีปราชญ์ชุมชนที่เป็น

^{๓๐๘} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจจ มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๐๙} สัมภาษณ์, นางสุภัทร จักขุศรี, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด) ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๐} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕ ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๑} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๒} สัมภาษณ์, พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน), ผู้เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

ผู้ทรงภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลากหลายประเภท ทั้งที่เป็นงานฝีมือ หัตถกรรม งานทอผ้า งานจักสาน^{๓๑๓} รวมไปถึงการประยุกต์ทำอาหารแปรรูปในรูปแบบที่หลากหลาย^{๓๑๔} ซึ่งหลายประเภทสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้

๒.๒) จุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การส่วนราชการผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ในส่วนของภาครัฐได้เล็งเห็นจุดแข็งในพื้นที่ที่เกิดจากองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวคนของคนในอำเภอเนินมะปราง จึงได้พยายามเข้ามาสร้างกิจกรรมและส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่างๆ^{๓๑๕} โดยส่วนใหญ่จะเป็นการต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผลิตกันมาแต่เดิม ด้วยการเสริมให้มีการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การตลาดให้กับชุมชน เป็นต้น^{๓๑๖}

๒.๓) จุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองจุดแข็งด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายในชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ในพื้นที่เนินมะปรางมีสินค้าที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะสินค้าชุมชนจำนวนมาก ทั้งที่เป็นเครื่องจักสาน อาหารท้องถิ่น ของฝากจากอาหารแปรรูป^{๓๑๗} ซึ่งภาคส่วนเอกชนก็ได้เข้ามาช่วยกันส่งเสริมด้วยการนำสินค้ามาวางจำหน่ายในร้านอาหาร หรือมุมของฝากจากเนินมะปราง^{๓๑๘} และเป็นที่สนใจสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากคุณภาพของสินค้าที่

^{๓๑๓} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาเรียงมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๔} สัมภาษณ์, นางอรุณี ดีเยี่ยม, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๕} สัมภาษณ์, นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๖} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๗} สัมภาษณ์, นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ, ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๑๘} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา) ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

มีลักษณะเฉพาะและมีความโดดเด่นในบางประเภท เช่น มะม่วงกวนเนื้มะปราง จากการที่เป็นอำเภอที่มีสวนมะม่วงที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ เป็นต้น^{๓๑๙}

๓) อุปสรรค (ภายนอก)

๓.๑) อุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า แม้ว่าสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชนในเนินมะปรางจะเป็นที่สนใจและบางส่วนมีลักษณะเฉพาะ ที่เป็นที่น่าสนใจของผู้บริโภค เช่น มะม่วงแปรรูป เครื่องมือจักสานจากฝีมือทางด้านหัตถกรรมของคนในพื้นที่ แต่ปัจจุบันผู้ผลิตในชุมชนบางส่วนถูกพ่อค้าคนกลางเข้ามาติดต่อโดยตรงกับผู้ผลิต เพื่อส่งออเดอร์สินค้าจำนวนมาก^{๓๒๐} เพื่อนำไปจำหน่ายโดยไม่ระบุแหล่งต้นตอของสถานที่ผลิต หรือบางส่วนนำสินค้าจากเนินมะปรางไประบุหีบห่อในชื่ออื่น ทำให้ผู้บริโภครู้จักแต่สินค้าแต่ไม่รู้ถึงแหล่งผลิต^{๓๒๑} ทำให้ไม่เกิดแบรนด์รอยัลตี้ หรือความรู้สึกจงรักภักดีกับสินค้าของเนินมะปรางถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่บางส่วนนิยมมาเที่ยวชมธรรมชาติ เพื่อชมวิวทิวทัศน์อันงดงาม แต่เมื่อไม่มีแบรนด์หรือสินค้าที่มีโลโก้รวมของเนินมะปรางที่เป็นเอกลักษณ์เป็นที่จดจำ ทำให้บางส่วนไม่นิยมซื้อของฝากติดมือกลับไป^{๓๒๒}

๓.๒) อุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การส่วนราชการผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า ปัจจุบันในพื้นที่เนินมะปรางได้มีการพยายามส่งเสริมจากภาครัฐในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาที่ยังเกิดขึ้นคือการสร้างภาพลักษณ์ด้านสินค้าของฝากให้เป็นที่จดจำของคนภายนอก เนื่องจากชื่ออำเภอเป็นชื่อของผลไม้^{๓๒๓} ที่ปัจจุบันสภาพของบริบทการทำเกษตรของคนในพื้นที่ได้มีการเปลี่ยนไปปลูกต้นมะม่วงจำนวนมาก และเป็นสินค้าส่งออก

^{๓๑๙} สัมภาษณ์, นางสาวศศิธร ชมภูมิ, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๐} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๑} สัมภาษณ์, นางปนัดดา นาประจักษ์, ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๒} สัมภาษณ์, นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๓} สัมภาษณ์, นายภูริน กลสินฤกษ์, นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๕.

สำคัญแทนที่ชื่ออำเภอเนินมะปราง แต่คนยังจดจำชื่ออำเภอติดกับภาพลักษณ์ของผลไม้อีกประเภท^{๓๒๔} รวมถึงคำขวัญประจำจังหวัดก็ไม่ได้ระบุอัตลักษณ์ทางสินค้าทางการท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์โดยตรงของอำเภอเนินมะปราง เห็นได้จากคำขวัญจังหวัดพิษณุโลกที่ระบุว่า “พระพุทธชินราชงามเลิศ ถิ่นกำเนิดพระนเรศวร สองฝั่งน่านล้วนเรือนแพ หวานฉ่ำแท้กล้วยตาก ถ้ำและน้ำตกหลากตระการตา” มีเพื่อสิ่งเดียวที่เป็นผลิตภัณฑ์สินค้าบริโภคคือกล้วยตากซึ่งมีแหล่งผลิตใหญ่อยู่ในอำเภอบางกระทุ่ม^{๓๒๕} ในขณะที่อำเภอเนินมะปรางมีชื่อในอีกลักษณะที่ทำให้คนอาจเกิดความไม่เข้าใจและสับสน รวมถึงนักภาพฉายทัศนว่ามาเนินมะปรางต้องได้กินมะปราง ซึ่งไม่ใช่ตัวแทนของผลิตภัณฑ์ทั้งหมดในพื้นที่เนินมะปรางเอง^{๓๒๖}

๓.๓) อุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองปัญหาอุปสรรคด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า แม้สินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชนของเนินมะปรางจะมีหลากหลายและหลายสิ่งมีคุณภาพและเป็นที่ต้องการของคนในพื้นที่ เช่น งานหัตถกรรมจักสาน ที่มีคนมารับซื้อไปจำหน่ายในภาคอีสาน หรือสินค้าอื่นๆ^{๓๒๗} แต่ยังไม่มีการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ไม่มีแบรนด์ หรือโลโก้ที่สามารถใช้เป็นตัวแทนการรับรู้ของสินค้าในท้องถิ่นเนินมะปรางได้ร่วมกัน ซึ่งถ้าในอนาคตมีการสร้างแบรนด์คุณภาพในระดับอำเภอ และแบรนด์ในระดับชุมชน เพื่อสร้างความจดจำรับรู้อย่างทั่วถึงก็อาจแก้ปัญหาในจุดนี้ได้^{๓๒๘}

๔) โอกาส (ภายนอก)

๔.๑) โอกาสด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาคส่วนชุมชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์ผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้นำชุมชน พบว่า แม้จะมีปัญหาอุปสรรคจากการกว้านซื้อผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนไปประทับตราจำหน่ายในแหล่งผลิตอื่น แต่ปัจจุบันจากความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีสื่อออนไลน์

^{๓๒๔} สัมภาษณ์, นายสุริยันต์ ชัยพันธ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๕} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๖} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๗} สัมภาษณ์, นายสายทอง ทาสี, ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง หมู่ ๕ ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๒๘} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

และโซเชียลมีเดีย ที่มีการติดต่อสื่อสารอย่างไร้ข้อจำกัดและไร้พรมแดน ทำให้เป็นโอกาสที่ดีที่ทำให้ผู้ผลิตหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเนินมะปรางสามารถลงประกาศจำหน่ายสินค้าในช่องทางออนไลน์ได้โดยตรง^{๓๒๙} ซึ่งปัจจุบันมีหลายผู้ประกอบการ และหลายชุมชนเริ่มพยายามใช้ช่องทางนี้ในการลงกระจายในการจำหน่ายสินค้าไปถึงผู้บริโภคโดยตรง^{๓๓๐}

๔.๒) โอกาสด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมองของ ภาครัฐ

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาคส่วนราชการผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของภาครัฐ พบว่า จากการที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนในเนินมะปราง ทำให้คนในเนินมะปรางหลายภาคส่วนได้รับประโยชน์จากการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนท่องเที่ยวในชุมชน จากหน่วยงานต่างๆ อย่างต่อเนื่อง^{๓๓๑} รวมถึงความพยายามของภาครัฐในการส่งเสริมสินค้าท้องถิ่นในอำเภอ มีการประดิษฐ์คำขวัญประจำอำเภอ เช่น ถิ่นมะปรางหวาน ฐานธรรมะ ถ้ำพระนเรศวร ล้วนพิชพรรณ ตระการภูผา^{๓๓๒} รวมถึงในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลตำบลต่างๆ ในพื้นที่ ก็มีการสร้างคำขวัญที่น่าอัตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชนมาประกอบเป็นคำขวัญเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง^{๓๓๓}

ภาพที่ ๔.๑๒ ตัวอย่างของผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ผู้ผลิตเริ่มใช้ช่องทางออนไลน์ในการกระจายการจำหน่ายสินค้าไปถึงผู้บริโภคโดยตรง (มะม่วงกวนบ้านวังผาหมี่ในอำเภอเนินมะปราง)

^{๓๒๙} สัมภาษณ์, นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓๐} สัมภาษณ์, นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผาวังหมี่ หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓๑} สัมภาษณ์, นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓๒} สัมภาษณ์, นายทวีศักดิ์ ล่อกา, ปลัดอำเภอเนินมะปราง, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓๓} สัมภาษณ์, ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ, รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๕ มีนาคม ๒๕๖๕.

๔.๓) โอกาสด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวในมุมมอง ของ ภาคผู้ประกอบการเอกชน

จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนชุมชน โดย สัมภาษณ์ภาคส่วนผู้ประกอบการภาคเอกชนในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อรับทราบมุมมองโอกาสด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่จากปัจจัยภายนอกชุมชน ในมุมมองของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ประกอบการภาคเอกชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันกับภาคส่วนอื่นๆ ในประเด็นที่ปัจจุบันมีสื่อออนไลน์เข้ามาในวิถีชีวิต ทำให้การใช้สื่อสมัยใหม่ในการสร้างการรับรู้ถึงการมีอยู่ และความเฉพาะตัวของสินค้าในเนินมะปราง^{๓๓๔} ให้เป็นที่รู้จักอย่างหลากหลาย รวมไปถึงมีระบบแอปพลิเคชันมากมายในปัจจุบันทั้งในคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ในรูปแบบสมาร์ทโฟน ที่สามารถนำสินค้าลงจำหน่ายและติดต่อระหว่างผู้ซื้อและผู้ผลิตสินค้าได้โดยตรง^{๓๓๕} ทำให้สามารถตรวจสอบยอด การสร้างออเดอร์และการผลิตสินค้าได้ตรงต่อความต้องการของผู้ซื้อ และการสร้างแบรนด์ของสินค้าเนินมะปรางก็อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนนอกพื้นที่รู้จักแหล่งกำเนิดของสินค้า และมีความสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ในอนาคต^{๓๓๖}

ดังนั้น จากผลการสัมภาษณ์ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ในพื้นที่ดังกล่าว มีข้อพิจารณาสอดคล้องในประเด็นที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากผลการศึกษาเชิงปริมาณ จากกลุ่มประชากรในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง เพื่อทราบระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๑๐$, S.D. = ๐.๓๒๔) โดยสามารถสรุป ประเด็นองค์ประกอบด้าน ศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ที่ได้จากผลการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณ ได้ดังนี้ ประเด็นความรู้ถึง องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้าน งานจักสาน ของว่าง อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่น่าสนใจและสามารถนำไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงประเด็นการที่มีการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มีคุณภาพ ซึ่งนอกจากนี้ประเด็นการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อส่งไปจำหน่ายในพื้นที่นอกชุมชน และการมีสินค้าสำหรับจำหน่ายเป็นที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ในนามของชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการสร้างตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้ ประจำชุมชน หรือตัวสินค้าชุมชน ที่เป็นที่รู้จัก ตลอดจนการที่คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาดในธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งเป็นการยืนยันและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่สามารถนำไปบูรณา

^{๓๓๔} สัมภาษณ์, นายธงชัย ปัญญาคำ, ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓๕} สัมภาษณ์, นางนิธิญา บุญสว่าง, ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา) ตำบลนาหมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๑๙ มีนาคม ๒๕๖๕.

^{๓๓๖} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

การสร้างแนวทางการพัฒนาการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในลำดับต่อไป

ตารางที่ ๔.๓๓

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

วิเคราะห์ (SWOT) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว	
จุดแข็ง Strengths ๑. ภูมิศาสตร์เนินมะปรางเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดระดับภาค ๒. คนในชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่หลากหลายสามารถต่อยอดสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ ๓. ภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนมีความพยายามช่วยกันระบายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชน ๔. ผลิตภัณฑ์ชุมชนด้านหัตถกรรม มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของคนนอกพื้นที่มานาน ๕. ผลิตภัณฑ์ชุมชนเกษตร เช่น มะม่วงแปรรูป มีคุณภาพโดดเด่นและเป็นที่ต้องการของตลาด	จุดอ่อน Weaknesses ๑. ชาวบ้านผู้ผลิตสินค้าในชุมชน บางส่วนไม่มีองค์ความรู้ทางการตลาด การจัดและกระจายสินค้า ๒. ผู้ผลิตในครัวเรือนไม่ทราบช่องทางในการสื่อสารสินค้าไปยังผู้บริโภค เมื่อไม่รู้แหล่งระบายสินค้า จึงตกอยู่ภายใต้การกดราคาจากผู้ค้าคนกลาง ๓. ไม่มีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักอย่างเป็นระบบเป็นไปในทางเดียวกัน ๔. ผลิตภัณฑ์ชุมชนบางส่วนเป็นการผลิตตามอุปสงค์ระยะสั้นของตลาด บางครั้งอาจผลิตเกินต่อความต้องการในบางฤดู
โอกาส Opportunities ๑. สื่อสมัยใหม่ในรูปแบบออนไลน์ ทำให้ผู้ผลิตหรือกลุ่มบางแห่งสามารถจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นของตนเองได้โดยตรง ๒. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนอยู่เป็นระยะ ๓. มีการประดิษฐ์คำขวัญอำเภอ ตำบล เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ๔. บางชุมชนมีการสร้างแบรนด์หรือภาพจำให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอก	อุปสรรค Threats ๑. พ่อค้าคนกลางเข้ามาออเดอร์จากคนในชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายโดยไม่ระบุแหล่งผลิต ๒. คนภายนอกไม่รู้จักเอกลักษณ์สินค้าที่เป็นที่จดจำของคนในชุมชน ๓. นามอำเภอกับผลิตผลทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อไม่สอดคล้อง ๔. ไม่มีหน่วยงานส่งเสริมเพื่อระบุอัตลักษณ์ชัดเจนของผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ในวงกว้างทำให้ไม่มีการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์

๔.๒.๔ องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัย เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อค้นหาองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพในอำเภอเนินมะปราง หลังจากดำเนินการวิเคราะห์ SWOT แล้ว เพื่อกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวต่อไปให้ชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้ จำเป็นที่จะต้องทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญหรือกลยุทธ์ (Strategy formulation) ซึ่งเป็นการค้นหาการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อใช้เป็นทางเลือก โดยใช้ TOWS Matrix (Generating Alternative Strategy Using Threats-Opportunities-Weakness-Strengths Matrix) หรือกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่คาดว่าจะดีที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป็นขั้นตอน ต่อจากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หรือ SWOT ที่ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เบื้องต้นในหัวข้อ ๔.๒.๓ โดยต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อม ภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) และผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) เพื่อออกแบบองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่เหมาะสมและใช้ได้จริงในทางปฏิบัติได้ต่อไป

โดยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ ต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ขั้นตอนที่ ๒ องค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก และ SWOT Matrix และขั้นตอนที่ ๓ ผลการตรวจสอบความเหมาะสม องค์ประกอบที่สำคัญ ต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๔.๒.๔.๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ ต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียด ดังนี้

๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๔

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. แหล่งท่องเที่ยวในลักษณะภูเขาผาหินมีความงดงามเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ๒. เจ้าของพื้นที่ รู้แหล่งท่องเที่ยว รู้จุดเด่น มีความรัก ห่วงแหน ๓. ท่าเลที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวเนินมะปราง อยู่ใน จุดเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค จึงทำให้กลายเป็นทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจได้ง่าย	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. โควิด ๑๙ ทำให้ทางราชการมีมาตรการในการเข้าพื้นที่มากมาย มีข้อห้ามที่เคร่งครัดในการเข้ามาใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมนันทนาการ ๒. ขาดศูนย์กลางในการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนอย่างเป็นระบบ และจับต้องได้ ๓. ภาครัฐขาดบุคลากรในการประสานงานในพื้นที่
โอกาส (Opportunities =O) ๑. โควิด ๑๙ ผู้คนถูกจำกัดการเดินทาง จึงเกิดกระแสการแสวงหาสถานที่เที่ยวแห่งใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก มีความงดงาม แปลกใหม่ และไม่มีผู้คนแออัด ๒. การสื่อสารออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อกับผู้ประกอบการในพื้นที่ได้โดยตรง ๓. หน่วยงานต่างๆ พยายามออกนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายมิติให้แก่พื้นที่อำเภอเนินมะปรางอย่างต่อเนื่อง	SO Strategies ๑. ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ เช่น ผจญภัย พิชิตผา มีการออกเกียรติบัตรให้นักท่องเที่ยวเป็นที่ระลึก เพื่อเสริมแรงใจ ๒. สร้างกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการใช้สื่อกลางในการติดต่อกับผู้ประกอบการในรูปแบบออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันด้านที่พักในโทรศัพท์มือถือ แก่ผู้ประกอบการ ๓. สร้างรูป “ผาหินต้องพิชิต” เส้นทางท่องเที่ยว ที่เชื่อมกับแหล่งหลักในพื้นที่ เช่น เส้นทางเขาค้อ หุบเสด็จหลวง รักไทย บ้านมุง ผาธงหมี่	WO Strategies ๑. จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นบูรณาการกับภาคสาธารณสุข เช่น โฮมสเตย์ปลอดภัย ร้านกาแฟโกลด์ ฯลฯ ๒. ภาครัฐ จัดแผนงบประมาณ และส่งเสริมให้ใช้สถานที่ราชการที่มีอยู่แล้ว แบ่งพื้นที่เป็นศูนย์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบ ๓. หน่วยงานต่างๆ ตั้งทีมงานผู้ประสานงาน โดยใช้บุคลากรในพื้นที่ ทั้งรูปแบบออนไลน์ และอาสาสมัคร
อุปสรรค (Threats =T) ๑. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวบางแห่งทำได้ในบางฤดูกาล ๒. การไหลออกของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ ขาดการส่งต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาในบางพื้นที่ ๓. ข้อจำกัดจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ที่ทำให้ภาคเอกชนไม่สามารถเข้าไปออกแบบสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเต็มที่	ST Strategies ๑. ศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อสร้างและประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครบทุกฤดูกาล ๒. ส่งเสริมกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในรูปแบบออนไลน์และเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ๓. จัดของงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาป้ายสื่อความหมาย สร้างการรับรู้เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่	WT Strategies ๑. ให้ความสำคัญกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว ๒. เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคนเนินมะปรางทั้งในและนอกพื้นที่ ผ่านการสร้างศูนย์หรือเครือข่ายอนุรักษ์เนินมะปราง ๓. เพิ่มบทบาทให้องค์กรความรู้ในชุมชน เช่น สถานศึกษา ท้องถิ่น ร่วมกันเป็นเครือข่ายสร้างผลิตภัณฑ์, สร้างการรับรู้ และสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๑.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ เช่น ผจญภัย พิชิตผา มีการออกเกียรติบัตรให้นักท่องเที่ยวเป็นที่ระลึก เพื่อเสริมแรงจูงใจ

๒) สร้างกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการใช้สื่อกลางในการติดต่อกับผู้ประกอบการในรูปแบบออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันด้านที่พักในโทรศัพท์มือถือ แก่ผู้ประกอบการ

๓) สร้างรูป “ผาหินต้องพิชิต” เส้นทางท่องเที่ยว ที่เชื่อมกับแหล่งหลักในพื้นที่ เช่น เส้นทางเขาค้อ พุ่งแสงหลวง รักไทย บ้านมุง ผาวังหมี่

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๕

แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. แหล่งท่องเที่ยวในลักษณะภูเขาผาหินมีความงดงามเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น	๑. การสื่อสารออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อกับผู้ประกอบการในพื้นที่ได้โดยตรง
๒. เจ้าของพื้นที่ รู้แหล่งท่องเที่ยว รู้จุดเด่น มีความรัก ห่วงแหน	๒. หน่วยงานต่างๆ พยายามออกนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายมิติให้แก่พื้นที่ อำเภอเนินมะปรางอย่างต่อเนื่อง
๓. ท่าเลที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวเนินมะปราง อยู่ในจุดเชื่อมต่อระหว่างภูมิภาค จึงทำให้กลายเป็นทางเลือกใหม่ในการตัดสินใจได้ง่าย	

๑.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการใช้จุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นบูรณาการกับภาคสาธารณสุข เช่น โฮมสเตย์ ปลอดภัย ร้านกาแฟไกลโรค ฯลฯ

๒) ภาครัฐ จัดแผนงบประมาณ และส่งเสริมให้ใช้สถานที่ราชการที่มีอยู่แล้ว แบ่งพื้นที่เป็น ศูนย์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบ

๓) หน่วยงานต่างๆ ตั้งทีมงานผู้ประสานงาน โดยใช้บุคลากรในพื้นที่ ทั้งรูปแบบออนไลน์ และอาสาสมัคร

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๖

แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. โควิด ๑๙ ทำให้ทางราชการมีมาตรการในการเข้าพื้นที่มากมาย มีข้อห้ามที่เคร่งครัดในการเข้ามาใช้พื้นที่ในการทำกิจกรรมนันทนาการ	๑. โควิด ๑๙ ผู้คนถูกจำกัดการเดินทาง จึงเกิดกระแสการแสวงหาสถานที่เที่ยวแห่งใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก มีความงดงาม แปลกใหม่ และไม่มีผู้คนแออัด
๒. ขาดศูนย์กลางในการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชนอย่างเป็นระบบ และจัดทำได้	๒. การสื่อสารออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อกับผู้ประกอบการในพื้นที่ได้โดยตรง
๕. ภาครัฐขาดบุคลากรในการประสานงานในพื้นที่	๓. หน่วยงานต่างๆ พยายามออกนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายมิติให้แก่พื้นที่อำเภอนิคมบ่งช้างอย่างต่อเนื่อง

๑.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อสร้างและประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครบทุกฤดูกาล

๒) ส่งเสริมกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในรูปแบบออนไลน์และเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

๓) จัดของงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาป้ายสื่อความหมาย สร้างการรับรู้เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๗

แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวบางแห่งทำได้ในบางฤดูกาล ๒. การไหลออกของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ขาดการส่งต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาในบางพื้นที่	๑. โควิด ๑๙ ผู้คนถูกจำกัดการเดินทาง จึงเกิดกระแสการแสวงหาสถานที่เที่ยวแห่งใหม่ๆ ที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก มีความงดงาม แปลกใหม่ และไม่มีผู้คนแออัด ๒. การสื่อสารออนไลน์มีอิทธิพลต่อการสร้างการรับรู้ในวงกว้าง นักท่องเที่ยวสามารถติดต่อกับผู้ประกอบการในพื้นที่ได้โดยตรง ๓. หน่วยงานต่างๆ พยายามออกนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในหลายมิติให้แก่พื้นที่อำเภอเนินมะปรางอย่างต่อเนื่อง

๑.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้
องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ให้ความสำคัญกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว

๒) เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคนเนินมะปรางทั้งในและนอกพื้นที่ ผ่านการสร้างศูนย์หรือเครือข่ายคนรักถิ่นเนินมะปราง

๓) เพิ่มบทบาทให้องค์กรความรู้ในชุมชน เช่น สถานศึกษา ท้องถิ่น ร่วมกันเป็นเครือข่ายสร้างผลิตภัณฑ์, สร้างการรับรู้ และสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๘

แสดงด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. ขาดศูนย์กลางในการเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ พื้นบ้านของชุมชนอย่างเป็นระบบ และจับต้อง ได้	๑. การไหลออกของทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ ขาดการส่งต่อองค์ความรู้และภูมิปัญญาในบาง พื้นที่
๒. ภาครัฐขาดบุคลากรในการประสานงานใน พื้นที่	๒. ข้อจำกัดจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ ที่ทำให้ ภาคเอกชนไม่สามารถเข้าไปออกแบบสร้าง ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่าง เต็มที่

๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการ

ท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้าน
กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญ
ต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียด
ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓๙

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. คนในชุมชนรู้จักใช้สื่อสมัยใหม่ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ๒. มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่สามารถจัดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้หลากหลายมิติ ๓. เป็นพื้นที่ชนบท ไม่แออัด ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวลักษณะ slow life สอดคล้องกับวิถีชุมชน	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. สูงจากระดับน้ำทะเลไม่มากนัก ทำให้สภาพภูมิอากาศไม่หนาวเย็นมาก ๒. มิติวัฒนธรรมยังคงเป็นไปในรูปแบบของการจัดงานประเพณีต่างๆ ในรอบปี ซึ่งไม่ได้มีต่อเนื่องมากนัก ๓. ระบบขนส่งสาธารณะที่ยังไม่ครอบคลุม
โอกาส (Opportunities =O) ๑. ในช่วงหลังมีค่านิยมมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ ๒. ทุกคนมีสื่อเป็นของตัวเอง นิยมทำตามกระแสและแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ ๓. หน่วยงานต่างๆ นิยมจัดกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่	SO Strategies ๑. ส่งเสริมจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชันเพื่อการรองรับด้านที่พัก และการนำท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ ๒. จัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง	WO Strategies ๑. ขอความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ๒. ประชาสัมพันธ์การรับรู้ปฏิทินประเพณีเนินมะปราง ผ่านสื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชันต่างๆ ๓. ใช้สื่อออนไลน์สร้างเครือข่ายจิตอาสาการนัดหมาย เพื่อให้มีรถรับส่งนักท่องเที่ยวจากตัวจังหวัดมาในพื้นที่เนินมะปราง เช่น โครงการ ๑ คันหลายคน
อุปสรรค (Threats =T) ๑. โควิด ๑๙ นักท่องเที่ยวที่เคยมาเป็นกลุ่มใหญ่ผ่านผู้ให้บริการทัวร์ชมชุมชนลดน้อยลง ๒. มาตรการสาธารณสุขทำให้มีข้อจำกัดที่เป็นต้นทุนของผู้ประกอบการ ๓. กิจกรรมที่มีอยู่ไม่ครบทุกกลุ่มวัย มีเพียงระดับวัยทำงานที่มีศักยภาพในการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคลเข้ามาในพื้นที่	ST Strategies ๑. ชุมชนจัดแคมเปญหรือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเป็นระยะ โดยการนัดหมายผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อออนไลน์ ๒. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต้องห้ามพลาด ต่อยอดในทุกมิติในแหล่งท่องเที่ยว ๓. ปรับใช้การใช้คำสื่อความหมายกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้าใจง่าย เช่น “๔ มา เมื่อมาบ้านมุง” มาเข้าถ้ำ มาปั่นผา มาดูวิถีชุมชน มาชมของฝากเป็นต้น	WT Strategies ๑. ส่งเสริมการรับรู้และภาพลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ที่หาชมได้ยากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อต่างๆ ของหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งรัฐและเอกชน ๒. ศึกษา รวบรวม จัดสร้างปฏิทินชุมชน ให้เป็นประเพณีเนินมะปรางครบทุกเดือนในรอบปี ๓. ส่งเสริมภาคผู้ประกอบการเอกชนเดินรถ ให้มีการจัดเส้นทางเที่ยวอำเภอเนินมะปรางเป็นระยะหุรอบฤดูท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ส่งเสริมจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชัน เพื่อการรองรับด้านที่พัก และการนำท่องเที่ยวให้แก่คนในพื้นที่

๒) จัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๐

แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. คนในชุมชนรู้จักใช้สื่อสมัยใหม่ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว	๑. ในช่วงหลังมีค่านิยมมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ
๒. เป็นพื้นที่ชนบท ไม่แออัด ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวลักษณะ slow life สอดคล้องกับวิถีชุมชน	๒. ทุกคนมีสื่อเป็นของตัวเอง นิยมทำตามกระแสและแสวงหาสิ่งแปลกใหม่
	๓. หน่วยงานต่างๆ นิยมจัดกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่

๒.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

โดยการใช้จุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ขอความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติโดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม

๒) ประชาสัมพันธ์การรับรู้ปฏิทินประเพณีเนินมะปราง ผ่านสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ

๓) ใช้สื่อออนไลน์สร้างเครือข่ายจิตอาสาการนัดหมาย เพื่อให้มีรถรับส่งนักท่องเที่ยวจากตัวจังหวัดมาในพื้นที่เนินมะปราง เช่น โครงการ ๑ คัน หลายคน

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๑

แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวจากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. สูงจากระดับน้ำทะเลไม่มากนัก ทำให้สภาพภูมิอากาศไม่หนาวเย็นมาก	๑. ในช่วงหลังมีค่านิยมมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ
๒. มีวัฒนธรรมยังคงเป็นไปในรูปแบบของการจัดงานประเพณีต่างๆ ในรอบปี ซึ่งไม่ได้มีต่อเนื่องมากนัก	๒. ทุกคนมีสื่อเป็นของตัวเอง นิยมทำตามกระแสและแสวงหาสิ่งแปลกใหม่
	๓. หน่วยงานต่างๆ นิยมจัดกิจกรรมส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่

๒.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว โดยการหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ชุมชนจัดแคมเปญหรือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเป็นระยะ โดยการนัดหมายผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อออนไลน์

๒) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต้องห้ามพลาด ต่อยอดในทุกมิติในแหล่งท่องเที่ยว

๓) ปรับใช้การใช้คำสื่อความหมายกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้าใจง่าย เช่น “๔ มาเมื่อมาบ้านมุง” มาเช้าถ้า มาปิ่นผา มาดูวิถีชุมชน มาชนของฝากเป็นต้น

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๒

แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. โควิด ๑๙ นักท่องเที่ยวที่เคยมาเป็นกลุ่มใหญ่ ผ่านผู้ให้บริการทัวร์ชมชุมชนลดน้อยลง	๑. คนในชุมชนรู้จักใช้สื่อสมัยใหม่ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว
๒. มาตรการสาธารณสุขทำให้มีข้อจำกัดที่เป็นต้นทุนของผู้ประกอบการ	๒. มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่สามารถจัดผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวได้หลากหลายมิติ
๓. กิจกรรมที่มีอยู่ไม่ครบทุกกลุ่มวัย มีเพียงระดับวัยทำงานที่มีศักยภาพในการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคลเข้ามาในพื้นที่	๓. เป็นพื้นที่ชนบท ไม่แออัด ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวลักษณะ slow life สอดคล้องกับวิถีชุมชน

๒.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ส่งเสริมการรับรู้และภาพลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ที่หาชมได้ยากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อต่างๆ ของหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งรัฐและเอกชน

๒) ศึกษา รวบรวม จัดสร้างปฏิทินชุมชน ให้เป็นประเพณีเนินมะปรางครบทุกเดือนในรอบปี

๓) ส่งเสริมภาคผู้ประกอบการเอกชนเดินทางให้มีการจัดเส้นทางเที่ยวอำเภอเนินมะปรางเป็นระยะทุกรอบฤดูท่องเที่ยว

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

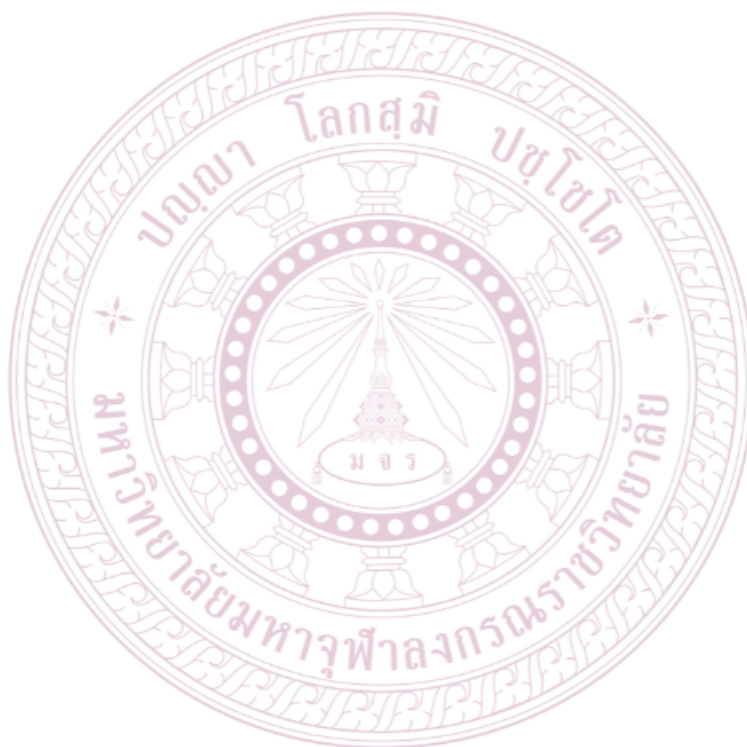
ตารางที่ ๔.๔๓

แสดงด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. สูงจากระดับน้ำทะเลไม่มากนัก ทำให้สภาพภูมิอากาศไม่หนาวเย็นมาก	๑. มาตรการสาธารณสุขทำให้มีข้อจำกัดที่เป็นต้นทุนของผู้ประกอบการ
๒. มิติวัฒนธรรมยังคงเป็นไปในรูปแบบของการจัดงานประเพณีต่างๆ ในรอบปี ซึ่งไม่ได้มีต่อเนื่องมากนัก	๒. กิจกรรมที่มีอยู่ไม่ครบทุกกลุ่มวัย มีเพียงระดับวัยทำงานที่มีศักยภาพในการเดินทางด้วยรถส่วนบุคคลเข้ามาในพื้นที่
๓. ระบบขนส่งสาธารณะที่ยังไม่ครอบคลุม	

๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถในการรองรับ เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๔

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. ชาวบ้านในชุมชนยินดีที่จะเสียสละพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ส่วนบุคคล ๒. ห้องน้ำ ที่จอดรถในวัด สร้างดูแลด้วยศรัทธาและความร่วมมือของคนในชุมชน ๓. การทำประกันภัยล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงพื้นที่ป็นภูผาหิน ทำให้สามารถจำกัดประเภทนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในลักษณะเฉพาะ	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. ระบบการรองรับด้านการทิ้งขยะยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ๒. เส้นทางถนนในพื้นที่บางแห่ง ยังเป็นเส้นทางดินลูกรังเป็นหลุมบ่อยากแก่การเดินทาง ๓. น้ำแล้งในบางช่วงของปี โดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูหนาวถึงฤดูร้อน ทำให้ต้องอาศัยรถน้ำบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบรรเทาปัญหา
โอกาส (Opportunities =O) ๑. หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมให้มีธนาคารขยะในชุมชนโดยประสานกับองค์กรภาคธุรกิจผู้ให้บริการรับซื้อขยะจากภายนอก ๒. การใช้สื่อสมัยใหม่ในการนัดหมายและติดต่อตรงระหว่างนักท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ ทำให้ไม่เกิดความแออัด ๓. การส่งเสริมกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรอง หรือ Less visited area ของภาคราชการ	SO Strategies ๑. จัดกิจกรรมรณรงค์จิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในพื้นที่ ๒. ฝึกอบรมการสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้สร้างหมุดเพื่อการนัดหมายจองที่พัก และประชาสัมพันธ์แก่ผู้ประกอบการ ๓. เน้นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวปลอดภัย เพื่อตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่นิยมการผจญภัยป็นผา	WO Strategies ๑. ออกแบบจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวนำขยะกลับบ้าน เน้นพลาสติกและแยกประเภทขยะเพื่อนำกลับมารีไซเคิล ๒. ภาครัฐในพื้นที่ร่วมมือกับป่าไม้ เพื่อวางแผนจัดงบประมาณซ่อมแซมทางถนน พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ท่องเที่ยวให้พร้อมใช้อยู่เสมอ
อุปสรรค (Threats =T) ๑. การสร้างอาคารรองรับยังคงมีปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ๒. โควิด ๑๙ ทำให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการมีข้อจำกัดด้านการรองรับสุขอนามัยในพื้นที่ให้บริการ ๓. ไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มรูปแบบในบางช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาด	ST Strategies ๑. จัดตั้งทีมประสานงานเพื่อพิจารณาโครงการพัฒนาสาธารณูปโภคระหว่างป่าไม้ องค์กรส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม ๒. พัฒนานาแนวปฏิบัติที่ดีด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วม ๓. ส่งเสริมการรับรู้ด้านความปลอดภัยในการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบ คู่มือ แผ่นพับ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต	WT Strategies ๑. ขยายขอบเขตการขอเพิ่มงบประมาณด้านการรองรับทางสาธารณูปโภคของภาครัฐในระดับจังหวัด ๒. การสร้างความตระหนักของชุมชนในการรับรู้การจัดการทางสาธารณสุข การท่องเที่ยวปลอดภัยแก่ผู้ประกอบการ

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๓.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถในการรองรับ โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดกิจกรรมรณรงค์จิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในพื้นที่

๒) ฝึกอบรมการสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้สร้างหมุดเพื่อการนัดหมาย จองที่พัก และประชาสัมพันธ์แก่ผู้ประกอบการ

๓) เน้นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวปลอดภัย เพื่อตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่นิยมการผจญภัยปีนผา

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๕

แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. ชาวบ้านในชุมชนยินดีที่จะเสียสละพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ส่วนบุคคล	๑. หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมให้มีธนาคารขยะในชุมชนโดยประสานกับองค์กรภาคธุรกิจผู้ให้บริการรับซื้อขยะจากภายนอก
๒. การทำประกันภัยล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงพื้นที่ปีนภูผาหิน ทำให้สามารถจำกัดประเภทนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในลักษณะเฉพาะ	๒. การใช้สื่อสมัยใหม่ในการนัดหมายและติดต่อตรงระหว่างนักท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ ทำให้ไม่เกิดความแออัด
	๓. การส่งเสริมกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรอง หรือ Less visited area ของภาคราชการ

๓.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถในการรองรับ โดยการใช้จุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) ออกแบบจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวนำขยะกลับบ้าน เน้นพลาสติกและแยกประเภทขยะเพื่อนำกลับมารีไซเคิล
 - ๒) ภาครัฐในพื้นที่ร่วมมือกับป่าไม้ เพื่อวางแผนจัดงบประมาณซ่อมแซมทางถนน พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ท่องเที่ยวให้พร้อมใช้อยู่เสมอ
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๖

แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. ระบบการรองรับด้านการทิ้งขยะยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ๒. เส้นทางถนนในพื้นที่บางแห่ง ยังเป็นเส้นทางดินลูกรังเป็นหลุมบ่อยากแก่การเดินทาง ๓. น้ำแล้งในบางช่วงของปี โดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูหนาวถึงฤดูร้อน ทำให้ต้องอาศัยรถน้ำบริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบรรเทาปัญหา	๑. หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมให้มีธนาคารขยะในชุมชนโดยประสานกับองค์กรภาคธุรกิจผู้ให้บริการรับซื้อขยะจากภายนอก ๒. การส่งเสริมกระตุ้นการท่องเที่ยวเมืองรอง หรือ Less visited area ของภาคราชการ

๓.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถในการรองรับ โดยการหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้
องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) จัดตั้งทีมประสานงานเพื่อพิจารณาโครงการพัฒนาสาธารณูปโภค ระหว่างป่าไม้ องค์กรส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วม
 - ๒) พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วม
 - ๓) ส่งเสริมการรับรู้ด้านความปลอดภัยในการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบ คู่มือ แผ่นพับ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๗

แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. การสร้างอาคารรองรับยังคงมีปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ๒. โควิด ๑๙ ทำให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการมีข้อจำกัดด้านการรองรับสุขอนามัยในพื้นที่ให้บริการ ๓. ไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มรูปแบบในบางช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาด	๑. ชาวบ้านในชุมชนยินดีที่จะเสียสละพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ส่วนบุคคล ๒. การทำประกันภัยล่วงหน้าก่อนการเข้าถึงพื้นที่ป็นภูผาหิน ทำให้สามารถจำกัดประเภทนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในลักษณะเฉพาะ

๓.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านขีดความสามารถใน

การรองรับ โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้
 องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ขยายขอบเขตการขอเพิ่มงบประมาณด้านการรองรับทางสาธารณสุขปโภคของภาครัฐในระดับจังหวัด

๒) การสร้างความตระหนักของชุมชนในการรับรู้การจัดการทางสาธารณสุข การท่องเที่ยวปลอดภัยแก่ผู้ประกอบการ

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๘

แสดงด้านขีดความสามารถในการรองรับ จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. ระบบการรองรับด้านการทิ้งขยะยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ๒. เส้นทางถนนในพื้นที่บางแห่ง ยังเป็นเส้นทางดินลูกรังเป็นหลุมบ่อยากแก่การเดินทาง ๓. น้ำแล้งในบางช่วงของปี โดยเฉพาะในช่วงปลายฤดูหนาวถึงฤดูร้อน	๑. การสร้างอาคารรองรับยังคงมีปัญหาด้านกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ๒. โควิด ๑๙ ทำให้ชุมชนหรือผู้ประกอบการมีข้อจำกัดด้านการรองรับสุขอนามัยในพื้นที่ให้บริการ ๓. ไม่สามารถเปิดรับนักท่องเที่ยว และมีกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างเต็มรูปแบบในบางช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาด

๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๔๙

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. ชุมชนปิด คนที่อาศัยมีความไวเนื้อเชื้อใจ มีความปลอดภัย ๒. โควิด ๑๙ คนมีความตื่นตัว ทางด้านสุขภาพ ๓. คนในพื้นที่ภูมิใจในเอกลักษณ์ พร้อมทั้งจะเป็นเจ้าบ้านที่ดี ๔. มีผู้ให้บริการที่พักค้างแรมอย่างหลากหลายครอบคลุม รองรับจำนวนมากได้	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. ยังคงมีเส้นทางถนนลูกรังไม่สะดวกแก่การสัญจรได้ตลอดทุกฤดู ๒. ขาดระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีแก่นักท่องเที่ยวที่ครอบคลุม ๓. ขาดจุดติดตั้งป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง ๔. ยังไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของภาครัฐในพื้นที่ๆ จะให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ในภาพรวมให้แก่นักท่องเที่ยว
โอกาส (Opportunities =O) ๑. สื่อสมัยใหม่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหา ติดต่อ ผู้ให้บริการต่างๆ เพื่อใช้บริการได้โดยตรง ๒. ระบบแอปพลิเคชันทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบความแออัดของการให้บริการของร้านค้าแพ หรือโฮมสเตย์ในพื้นที่ได้ ๓. หน่วยงานต่างๆ มีโครงการส่งเสริมให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	SO Strategies ๑. จัดฝึกอบรมผู้ประกอบการเพื่อเสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชัน เพื่อการสำรองที่พักในระบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยม เช่น Airbnb, Agoda ๒. ออกแบบคู่มือมาตรฐานด้านที่พักค้างคืนและนำเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้ประกอบการ ๓. จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีการประเมินและมอบรางวัล ให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำเที่ยว	WO Strategies ๑. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดงบประมาณเพิ่มเติมในการซ่อมแซมเส้นทาง การท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยมที่ต้องได้รับการสนับสนุน โดยแบ่งตามลำดับความสำคัญ ๒. ท้องถิ่นตั้งงบประมาณติดตั้งระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีให้บริการ ในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม พร้อมระบบลงทะเบียนที่ต้องเข้าชมสื่อ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว
อุปสรรค (Threats =T) ๑. ข้อจำกัดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาก่อสร้างเพื่อให้บริการรองรับนักท่องเที่ยว ทำได้ลำบาก ๒. การตอบสนองต่อความต้องการหลากหลายของ นักท่องเที่ยวไม่สามารถทำได้บางพื้นที่ (ปิ่นเขา, โดรน) ๓. โควิด ๑๙ ยังเป็นข้อกังวลและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ ส่งผลต่อความมั่นใจในการตัดสินใจที่จะเดินทางเข้ามาในพื้นที่	ST Strategies ๑. จัดทำคู่มือและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวออนไลน์ เน้นมะปรางหำพลาด โดยแบ่งประเภทหลากหลาย ทั้งการผจญภัย วิถีชีวิตนักร้านอาหาร ของฝาก ๒. ประสานขอความร่วมมือกับชุมชน ในการสร้างเส้นทางบินอากาศยานไร้คนขับ ในพื้นที่นอกเขตของป่าไม้ ๓. จัดกิจกรรมหรือแคมเปญรณรงค์ส่งเสริมการรับรู้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวหลังภาวะวิกฤติโควิด ๑๙ ๔. จัดทำป้ายสถิติการได้รับวัคซีนครบถ้วนของผู้ให้บริการติดไว้หน้าสถานประกอบการเอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว	WT Strategies ๑. เน้นการสนับสนุนโดยการอุดหนุนการสร้างป้ายสื่อความหมาย ป้าย เชื้อคือน ชั่วคราวตามแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้ชุมชนดูแล (กรณีไม่สามารถสร้างป้ายถาวรในที่ป่าไม่ได้) ๒. ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ๓. สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ในเส้นทางก่อนเข้าสู่ตัวแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจประสานขอใช้สถานที่ราชการที่มีความเหมาะสมด้านสาธารณูปโภค พื้นฐาน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนะมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดฝึกอบรมผู้ประกอบการเพื่อเสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อการสำรองที่พักในระบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยม เช่น Airbnb, Agoda

๒) ออกแบบคู่มือมาตรฐานด้านที่พักค้างคืนและนำเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้ประกอบการ

๓) จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีการประเมินและมอบรางวัลให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำเที่ยว

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๐

แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. ชุมชนปิด คนที่อาศัยมีความไวเนื้อเชื่อใจ มีความปลอดภัย	๑. สื่อสมัยใหม่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถค้นหาติดต่อผู้ให้บริการต่างๆ เพื่อใช้บริการได้โดยตรง
๒. คนในพื้นที่ภูมิใจในเอกลักษณ์ พร้อมทั้งจะเป็นเจ้าบ้านที่ดี	๒. ระบบแอปพลิเคชันทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบความแออัดของการให้บริการของร้านกาแฟหรือโฮมสเตย์ในพื้นที่ได้
๓. มีผู้ให้บริการที่พักค้างแรมอย่างหลากหลาย ครอบคลุม รองรับจำนวนมากได้	๓. หน่วยงานต่างๆ มีโครงการส่งเสริมให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

๔.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดงบประมาณเพิ่มเติมในการซ่อมแซมเส้นทางทางท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยมที่ต้องได้รับการสนับสนุน โดยแบ่งตามลำดับความสำคัญ
 - ๒) ท้องถิ่นตั้งงบประมาณติดตั้งระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม พร้อมระบบลงทะเบียนที่ต้องเข้าชมสื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๑

แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. ยังคงมีเส้นทางถนนลูกรังไม่สะดวกแก่การสัญจรได้ตลอดทุกฤดู	๑. ระบบแอปพลิเคชันทำให้นักท่องเที่ยวสามารถตรวจสอบความแออัดของการให้บริการของร้านค้าแพหรือโฮมสเตย์ในพื้นที่ได้
๒. ขาดระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีแก่นักท่องเที่ยวที่ครอบคลุม	๒. หน่วยงานต่างๆ มีโครงการส่งเสริมให้เป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว
๓. ขาดจุดติดตั้งป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง	

๔.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยการหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) จัดทำคู่มือและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวออนไลน์ เน้นมะปรางหำมพลาด โดยแบ่งประเภทหลากหลาย ทั้งการผจญภัย วิถีชีวิต ทัศน รับประทานอาหาร ของฝาก
 - ๒) ประสานขอความร่วมมือกับชุมชน ในการสร้างเส้นทางบินอากาศยานไร้คนขับ ในพื้นที่นอกเขตของป่าไม้
 - ๓) จัดกิจกรรมหรือแคมเปญรณรงค์ส่งเสริมการรับรู้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวหลังภาวะวิกฤติโควิด ๑๙
 - ๔) จัดทำป้ายสถิติการได้รับวัคซีนครบถ้วนของผู้ให้บริการติดไว้หน้าสถานประกอบการ เอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๒

แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. ข้อจำกัดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาโครงสร้างเพื่อให้บริการรองรับนักท่องเที่ยว ทำได้ลำบาก ๒. การตอบสนองต่อความต้องการหลากหลายของนักท่องเที่ยวไม่สามารถทำได้บางพื้นที่ (ปิ่นเขา, โดรน) ๓. โควิด ๑๙ ยังเป็นข้อกั่วงวลและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ส่งผลต่อความมั่นใจในการตัดสินใจที่จะเดินทางเข้ามาในพื้นที่	๑. ชุมชนปิด คนที่อาศัยมีความไว้วางใจ เชื่อใจ มีความปลอดภัย ๒. โควิด ๑๙ คนมีความตื่นตัว ทางด้านสุขภาพ ๓. คนในพื้นที่ภูมิใจในเอกลักษณ์ พร้อมที่จะเป็นเจ้าบ้านที่ดี ๔. มีผู้ให้บริการที่พักค้างแรมอย่างหลากหลาย ครอบคลุม รองรับจำนวนมากได้

๔.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) เน้นการสนับสนุนโดยการอุดหนุนการสร้างป้ายสื่อความหมาย ป้ายเช็กอิน ชั่วคราวตามแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้ชุมชนดูแล (กรณีไม่สามารถสร้างป้ายถาวรในที่ป่าไม้ได้)

๒) ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

๓) สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ในเส้นทางก่อนเข้าสู่ตัวแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจประสานขอใช้สถานที่ราชการที่มีความเหมาะสมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๓

แสดงด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. ขาดระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีแก่นักท่องเที่ยวที่ครอบคลุม ๒. ขาดจุดติดตั้งป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง ๓. ยังไม่มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวของภาครัฐในพื้นที่ๆ จะให้บริการด้านข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่ในภาพรวมให้นักท่องเที่ยว	๑. ข้อจำกัดกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้ในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาก่อสร้างเพื่อให้บริการรองรับนักท่องเที่ยว ทำได้ลำบาก ๒. การตอบสนองต่อความต้องการหลากหลายของนักท่องเที่ยวไม่สามารถทำได้บางพื้นที่ (ปีนเขา, โดรน) ๓. โควิด ๑๙ ยังเป็นข้อกังวลและอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจในการตัดสินใจที่จะเดินทางเข้ามาในพื้นที่

๕) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๔

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. ชาวบ้านมีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน ๒. ชุมชนเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการด้วยกัน ๓. มีความพยายามอย่างไม่เป็นทางการของชุมชนในการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. การรวมกลุ่มกันในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีการรวมตัวในรูปแบบวิสาหกิจที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ๒. ปัญหาจากการมองไม่เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน ๓. ไม่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นเครือข่าย ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นในลักษณะเฉพาะจุด ไม่มีการมองในภาพรวมตลอดทั้งพื้นที่
โอกาส (Opportunities =O) ๑. หน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเนินมะปรางอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ๒. มีการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเนินมะปราง ๓. หน่วยงานภายนอกเน้นการต่อยอดและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาในพื้นที่	SO Strategies ๑. จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ๒. จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ๓. ภาครัฐ ส่งเสริมและรับรองการมี เครือข่ายผู้ประกอบการที่פקเครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว	WO Strategies ๑. ผู้ประกอบการใช้รูปแบบประชุมร่วมกันในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว เพื่อได้รับความคิดเห็นจากกลุ่มการจัดการท่องเที่ยวนั้นๆ ก่อนที่จะส่งผู้แทนไปเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ๒. ภาครัฐจัดทำคู่มือชาวบ้าน เพื่อการเสนอนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรม ๓. สร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชนและ NGO
อุปสรรค (Threats =T) ๑. หน่วยงานต่างๆ ยังไม่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการทำตามกระแส ๒. ผู้ผลิตสินค้าของฝากชุมชนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาด การสร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ ๓. หน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมเพียงในลักษณะขององค์ความรู้ ไม่เน้นสาธิตปฏิบัติในพื้นที่	ST Strategies ๑. จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องโดยชุมชนและผู้ประกอบการเป็นผู้มีส่วนร่วมประเมิน ๒. จัดโครงการส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อเปลี่ยนแนวทางค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง ๓. สร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนและตัวกลาง	WT Strategies ๑. ภาครัฐให้ข้อมูลการส่งเสริมท่องเที่ยวในมุมของภาครัฐแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแจ้งนโยบายการส่งเสริม ในที่ประชุมหมู่บ้าน ชุมชน ประจำเดือน ๒. เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านข้อจำกัดและแนวนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ ๓. กำหนดแนวทางการปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๕.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม

๒) จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่

๓) ภาครัฐ ส่งเสริมและรับรองการมี เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๕

แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. ชาวบ้านมีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน	๑. หน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเนินมะปรางอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย
๒. ชุมชนเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการด้วยกัน	๒. มีการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองต่อความต้องการและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจุดขายของเนินมะปราง
๓. มีความพยายามอย่างไม่เป็นทางการของชุมชนในการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ	๓. หน่วยงานภายนอกเน้นการต่อยอดและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาในพื้นที่

๕.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้
องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ผู้ประกอบการใช้รูปแบบประชุมร่วมกันในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว เพื่อได้รับความ
คิดเห็นจากกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอื่นๆ ก่อนที่จะส่งผู้แทนไปเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อให้
ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

๒) ภาครัฐจัดทำคู่มือชาวบ้าน เพื่อการเสนอนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้
ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรม

๓) สร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชน
และ NGO

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๖

แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. การรวมกลุ่มกันในการจัดการการท่องเที่ยวที่ยังไม่มีการรวมตัวในรูปแบบวิสาหกิจที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ	๑. หน่วยงานภายนอกเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเนินมะปรางอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย
๒. ปัญหาจากการมองไม่เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน	๒. หน่วยงานภายนอกเน้นการต่อยอดและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาในพื้นที่
๓. ไม่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นเครือข่าย ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเป็นในลักษณะเฉพาะจุด ไม่มีการมองในภาพรวมตลอดทั้งพื้นที่	

**๕.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการ
การท่องเที่ยว** โดยการหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้
องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องโดย
ชุมชนและผู้ประกอบการเป็นผู้มีส่วนร่วมประเมิน

๒) จัดโครงการส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อ
เปลี่ยนแนวทางค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง

๓) สร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ภาครัฐ
เป็นผู้สนับสนุนและตัวกลาง

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๗

แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. หน่วยงานต่างๆ ยังไม่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการทำตามกระแส	๑. ชาวบ้านมีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน
๒. ผู้ผลิตสินค้าของฝากชุมชนบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาด การสร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่	๒. ชุมชนเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้ประกอบการด้วยกัน
	๓. มีความพยายามอย่างไม่เป็นทางการของชุมชนในการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ

๕.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ภาครัฐให้ข้อมูลการส่งเสริมท่องเที่ยวในมุมของภาครัฐแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแจ้งนโยบายการส่งเสริม ในที่ประชุมหมู่บ้าน ชุมชนประจำเดือน

๒) เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านข้อจำกัดและแนวนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

๓) กำหนดแนวทางการปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๘

แสดงด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. ปัญหาจากการมองไม่เห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน	๑. หน่วยงานต่างๆ ยังไม่ได้มุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เป็นการทำตามกระแส ๒. หน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมเพียงในลักษณะขององค์ความรู้

๖) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๕๙

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. ชุมชนมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมจัดการจากสถานที่ทางศาสนาของชุมชน ๒. มีการใช้การประชุมประจำเดือนหมู่บ้านในการกำหนดแก้ไขปรับปรุงแนวทางในชุมชน ๓. ความเดือนร้อนจากปัญหาทางกฎหมาย ทำให้คนในชุมชนตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดำเนินการตามบทบาทที่ทำได้	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. ชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านประจำเดือน ๒. กระบวนการตัดสินใจนโยบาย มักเป็นไปในลักษณะมัดมือชก ๓. ภาครัฐขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง
โอกาส (Opportunities =O) ๑. หน่วยงานภายนอก ให้คนในชุมชนเป็นที่ปรึกษาโครงการกิจกรรมในพื้นที่เสมอๆ ๒. ภาครัฐมีกิจกรรมที่ให้คนในพื้นที่เป็นอาสาสมัคร ๓. กฎหมายว่าด้วยท้องที่ท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการประชุมประชาคมตัดสินใจ	SO Strategies ๑. ส่งเสริมให้ใช้สถานที่ทางศาสนาในชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ ๒. ภาครัฐจัดทำคู่มือชุมชนในการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลาง ๓. ภาครัฐใช้เครือข่ายจิตอาสาที่มีอยู่ในการประชาสัมพันธ์การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่	WO Strategies ๑. ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาครัฐ ในลักษณะเครือข่าย ๒. ภาครัฐเปิดโอกาสให้มีจิตอาสาด้านการประสานงานระหว่างภาคส่วนผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน ๓. ภาครัฐเน้นการตัดสินใจด้านนโยบายพัฒนาพื้นที่อย่างยุติธรรม และมีกระบวนการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกันกับชุมชน
อุปสรรค (Threats =T) ๑. ภาครัฐยังคงเน้นระบบการจัดการแบบรวมศูนย์ ไม่เปิดโอกาสชุมชนเต็มที่ ๒. กฎหมายด้านป่าไม้ ทำให้หน่วยงานลงงบประมาณบางส่วนในพื้นที่ได้ยาก ๓. กฎหมายป่าไม้เน้นอนุรักษ์ไม่สนใจชุมชน ไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมท่องเที่ยวในพื้นที่	ST Strategies ๑. จัดการประชุมร่วมกันของภาครัฐและชุมชนด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน โดยใช้เวทีประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน ๒. ภาครัฐจัดทำคู่มือการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในพื้นที่มีข้อจำกัดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เพื่อความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย ๓. จัดให้มีอาสาสมัครชุมชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อเฝ้าระวังและสื่อสารด้านกฎหมายว่าด้วยป่าไม้	WT Strategies ๑. จัดกิจกรรมสร้างความรับรู้และความเข้าใจ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ๒. ภาครัฐเน้นตัดสินใจแผนจากผลการประชาคม ลดข้อจำกัด และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ในจำนวนที่มากพอ ๓. ภาครัฐประชาสัมพันธ์กระบวนการคัดเลือกและตัดสินใจนโยบายการพัฒนาในพื้นที่ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อ Social Media

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๖.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) ส่งเสริมให้ใช้สถานที่ทางศาสนาในชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ
 - ๒) ภาครัฐจัดทำคู่มือชุมชนในการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลาง
 - ๓) ภาครัฐใช้เครือข่ายจิตอาสาที่มีอยู่ในการประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๐

แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. ชุมชนมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมจัดการจากสถานที่ทางศาสนาของชุมชน	๑. หน่วยงานภายนอก ให้คนในชุมชนเป็นที่ปรึกษาโครงการกิจกรรมในพื้นที่เสมอๆ
๒. มีการใช้การประชุมประจำเดือนหมู่บ้านในการกำหนดแก้ไขปรับปรุงแนวทางในชุมชน	๒. ภาครัฐมีกิจกรรมที่ให้คนในพื้นที่เป็นอาสาสมัคร
๓. ความเดือดร้อนจากปัญหาทางกฎหมาย ทำให้คนในชุมชนตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาตามบทบาทที่ทำได้	๓. กฎหมายว่าด้วยท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการประชุมประชาคมตัดสินใจ

๖.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาครัฐ ในลักษณะเครือข่าย

๒) ภาครัฐเปิดโอกาสให้มีจิตอาสาด้านการประสานงานระหว่างภาคส่วนผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน

๓) ภาครัฐเน้นการตัดสินใจด้านนโยบายพัฒนาพื้นที่อย่างยุติธรรม และมีกระบวนการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกันกับชุมชน

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๑

แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. ชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านประจำเดือน	๑. หน่วยงานภายนอก ให้คนในชุมชนเป็นที่ปรึกษาโครงการกิจกรรมในพื้นที่เสมอๆ
๒. กระบวนการตัดสินใจนโยบาย มักเป็นไปในลักษณะมัดมือชก	๒. ภาครัฐมีกิจกรรมที่ให้คนในพื้นที่เป็นอาสาสมัคร
๓. ภาครัฐขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง	๓. กฎหมายว่าด้วยท้องถิ่น ที่ท้องถิ่น ทำให้ต้องมีการประชุมประชาคมตัดสินใจ

๖.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลอบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดการประชุมร่วมกันของภาครัฐและชุมชนด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน โดยใช้เวทีประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน

๒) ภาครัฐจัดทำคู่มือการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เพื่อความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย

๓) จัดให้มีอาสาสมัครชุมชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อเฝ้าระวังและสื่อสารด้านกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๒

แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. ภาครัฐยังคงเน้นระบบการจัดการแบบรวมศูนย์ ไม่เปิดโอกาสชุมชนเต็มที่ ๒. กฎหมายด้านป่าไม้ ทำให้หน่วยงานลงงบประมาณบางส่วนในพื้นที่ได้ยาก ๓. กฎหมายป่าไม้เน้นอนุรักษ์ไม่สนใจชุมชน ไม่สอดคล้องกับการส่งเสริมท่องเที่ยวในพื้นที่	๑. ชุมชนมีประสบการณ์ในการมีส่วนร่วมจัดการจากสถานที่ทางศาสนาของชุมชน ๒. มีการใช้การประชุมประจำเดือนหมู่บ้านในการกำหนดแก้ไขปรับปรุงแนวทางในชุมชน ๓. ความเดือนร้อนจากปัญหาทางกฎหมาย ทำให้คนในชุมชนตื่นตัวที่จะมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาตามบทบาทที่ทำได้

๖.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) จัดกิจกรรมสร้างความรับรู้และความเข้าใจ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

๒) ภาครัฐเน้นตัดสินใจแผนจากผลการประชุม ลดข้อจำกัด และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ในจำนวนที่มากพอ

๓) ภาครัฐประชาสัมพันธ์กระบวนการคัดเลือกและตัดสินใจนโยบายการพัฒนาในพื้นที่ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อ Social Media

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๓

แสดงด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. ชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านประจำเดือน ๒. กระบวนการตัดสินใจนโยบาย มักเป็นไปในลักษณะมัดมือชก ๓. ภาครัฐขาดการวางแผนและกำหนดนโยบายสำคัญที่เน้นการมีส่วนร่วมจากประชาชนและผู้ประกอบการอย่างทั่วถึง	๑. ภาครัฐยังคงเน้นระบบการจัดการแบบรวมศูนย์ ไม่เปิดโอกาสชุมชนเต็มที่

๗) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการ

ท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๔

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths = S) ๑. ภูมิศาสตร์เนินมะปรางเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดระดับภาค ๒. คนในชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่หลากหลาย ๓. ภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนมีความพยายามช่วยกันระบายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชน ๔. ผลิตภัณฑ์ชุมชนเกษตร และหัตถกรรมบางส่วน มีคุณภาพโดดเด่น และเป็นที่ต้องการของตลาด	จุดอ่อน (Weaknesses =W) ๑. ชาวบ้านผู้ผลิตสินค้าในชุมชน บางส่วนไม่มีองค์ความรู้ทางการตลาด การจัดและกระจายสินค้า ๒. ผู้ผลิตในครัวเรือนไม่ทราบช่องทางในการสื่อสารสินค้าไปยังผู้บริโภค ๓. ไม่มีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักอย่างเป็นระบบ เป็นไปในทางเดียวกัน ๔. ผลิตภัณฑ์ชุมชนบางส่วนเป็นการผลิตตามอุปสงค์ระยะสั้นของตลาด บางครั้งอาจผลิตเกินต่อความต้องการในบางฤดู
โอกาส (Opportunities =O) ๑. สื่อสมัยใหม่ในรูปแบบออนไลน์ ทำให้ผู้ผลิตหรือกลุ่มบางแห่งสามารถจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นของตนเองได้โดยตรง ๒. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนอยู่เป็นระยะ ๓. มีการประดิษฐ์คำขวัญอำเภอ ตำบล เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ๔. บางชุมชนมีการสร้างแบรนด์หรือภาพจำให้เป็นที่รับรู้ของบุคคลภายนอก	SO Strategies ๑. สร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ชม ชิม ช้อป รอบเนินมะปราง ในเส้นทางจาก อ.วังทอง อ.เมืองพิษณุโลก, จ.พิจิตร, จ.เพชรบูรณ์ ที่เข้าถึงได้ง่ายในรูปแบบออนไลน์ ๒. ภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ๓. สร้างเครือข่ายตลาดสินค้าชุมชนออนไลน์เนินมะปราง ๔. ภาครัฐจัดประกวดสินค้า และมอบแบรนด์ในระดับอำเภอเพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพ มีการประเมินทุกปี	WO Strategies ๑. จัดอบรมองค์ความรู้ด้านการตลาด กระจายไปในทุกพื้นที่ที่มีผู้ผลิตสินค้าชุมชน ๒. สร้างเครือข่ายให้คำแนะนำและแหล่งกระจายสินค้าออนไลน์ ๓. จัดประกวดเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล และนำมาใช้จริงในการประทับตราสินค้าที่มีคุณภาพ ๔. ภาครัฐตั้งเครือข่ายเพื่อประสานให้ความรู้และข้อมูลแนวโน้มกลไกความต้องการผลผลิตตลาดล่วงหน้าแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อประกอบตัดสินใจ
อุปสรรค (Threats =T) ๑. พ่อค้าคนกลางเข้ามาออเดอร์จากคนในชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายโดยไม่ระบุแหล่งผลิต ๒. คนภายนอกไม่รู้จักเอกลักษณ์สินค้าที่เป็นที่จดจำของคนในชุมชน ๓. นามอำเภอกับผลิตผลทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อไม่สอดคล้อง	ST Strategies ๑. ชุมชน หรือภาครัฐ ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าส่ง ให้มีการระบุอัตลักษณ์แหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ในตัวสินค้า ๒. ภาครัฐจัดงบอุดหนุน จัดทำสติ๊กเกอร์ บาร์ หรือวัตถุแสดงสัญลักษณ์, แปรณสินค้า ในระดับอำเภอเพื่อรับรองติดในผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพ	WT Strategies ๑. ภาครัฐในท้องถิ่น จัดทำทำเนียบนามผู้ผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเครือข่ายและสร้างสื่อกลางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน ๒. ส่งเสริมการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเน้นประหยัดและใช้วัสดุรีไซเคิล หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่น ๓. ส่งเสริมการทำสินค้าแปรรูปจากผลิตผลทางการเกษตรที่สามารถจัดเก็บและส่งจำหน่ายต่างพื้นที่ได้

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก TOWS Matrix ในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากตารางข้างต้น มาจัดทำเป็นองค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถทำการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) และการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

๗.๑) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว โดยการใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การใช้จุดแข็งแสวงหาโอกาส (SO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) สร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ชม ชิม ช้อป รอบเนินมะปราง ในเส้นทางจาก อ.วังทอง อ.เมืองพิษณุโลก, จ.พิจิตร, จ.เพชรบูรณ์ ที่เข้าถึงได้ง่ายในรูปแบบออนไลน์
 - ๒) ภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - ๓) สร้างเครือข่ายตลาดสินค้าชุมชนออนไลน์เนินมะปราง
 - ๔) ภาครัฐจัดประกวดสินค้า และมอบแบรนด์ในระดับอำเภอเพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพ มีการประเมินทุกปี
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๕

แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดแข็งและโอกาส

จุดแข็ง (S)	โอกาส (O)
๑. ภูมิศาสตร์เนินมะปรางเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างจังหวัดระดับภาค	๑. สื่อสมัยใหม่ในรูปแบบออนไลน์ ทำให้ผู้ผลิตหรือกลุ่มบางแห่งสามารถจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นของตนเองได้โดยตรง
๒. คนในชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่หลากหลาย	๒. มีหน่วยงานภายนอกเข้ามาพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนอยู่เป็นระยะ
๓. ภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนมีความพยายามช่วยกันระบายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชน	๓. มีการประดิษฐ์คำขวัญอำเภอ ตำบล เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว
๔. ผลิตภัณฑ์ชุมชนเกษตร และหัตถกรรมบางส่วน มีคุณภาพโดดเด่นและเป็นที่ต้องการของตลาด	๔. บางชุมชนมีการสร้างแบรนด์หรือภาพจำให้เป็นที่รับรู้ของบุคคลภายนอก

๗.๒) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและแสวงหาโอกาส (WO Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) จัดอบรมองค์ความรู้ด้านการตลาด กระจายไปในทุกพื้นที่ที่มีผู้ผลิตสินค้าชุมชน
 - ๒) สร้างเครือข่ายให้คำแนะนำและแหล่งกระจายสินค้าออนไลน์
 - ๓) จัดประกวดเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล และนำมาใช้จริงในการประทับตราสินค้าที่มีคุณภาพ
 - ๔) ภาครัฐตั้งเครือข่ายเพื่อประสานให้ความรู้และข้อมูลแนวโน้มกลไกความต้องการผลผลิตตลาดล่วงหน้าแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อประกอบตัดสินใจ
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๖

แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและโอกาส

จุดอ่อน (W)	โอกาส (O)
๑. ชาวบ้านผู้ผลิตสินค้าในชุมชน บางส่วนไม่มีองค์ความรู้ทางการตลาด การจัดและกระจายสินค้า	๑. สื่อสมัยใหม่ในรูปแบบออนไลน์ ทำให้ผู้ผลิตหรือกลุ่มบางแห่งสามารถจำหน่ายสินค้าท้องถิ่นของตนเองได้โดยตรง
๒. ผู้ผลิตในครัวเรือนไม่ทราบช่องทางในการสื่อสารสินค้าไปยังผู้บริโภค	๒. มีการประดิษฐ์คำขวัญอำเภอ ตำบล เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว
๓. ไม่มีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักอย่างเป็นระบบเป็นไปในทางเดียวกัน	๓. บางชุมชนมีการสร้างแบรนด์หรือภาพจำให้เป็นที่รับรู้ของบุคคลภายนอก
๔. ผลิตภัณฑ์ชุมชนบางส่วนเป็นการผลิตตามอุปสงค์ระยะสั้นของตลาด บางครั้งอาจผลิตเกินต่อความต้องการในบางฤดู	

๗.๓) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว โดยการหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การหลบอุปสรรคและใช้จุดแข็ง (ST Strategies) ได้องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

- ๑) ชุมชน หรือภาครัฐ ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าส่ง ให้มีการระบุอัตลักษณ์แหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ในตัวสินค้า
 - ๒) ภาครัฐจัดงบประมาณ จัดทำสติกเกอร์ บาร์ หรือวัตถุแสดงสัญลักษณ์, แบนด์สินค้า ในระดับอำเภอเพื่อรับรองติดในผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพ
- ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๗

แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นอุปสรรคและจุดแข็ง

อุปสรรค (T)	จุดแข็ง (S)
๑. พ่อค้าคนกลางเข้ามาออเดอร์จากคนในชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายโดยไม่ระบุแหล่งผลิต ๒. คนภายนอกไม่รู้จักเอกลักษณ์สินค้าที่เป็นที่จดจำของคนในชุมชน ๓. นามอำเภอกับผลิตผลทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อไม่สอดคล้อง	๑. ภาคส่วนต่างๆ ในชุมชนมีความพยายามช่วยกันระบายสินค้าจากผลิตภัณฑ์ชุมชน ๒. ผลิตภัณฑ์ชุมชนเกษตร และหัตถกรรมบางส่วน มีคุณภาพโดดเด่นและเป็นที่ต้องการของตลาด

๗.๔) ผลการวิเคราะห์ TOWS matrix ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชน

ทางการท่องเที่ยว โดยการลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies)

การกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ การลดจุดอ่อนและหลบอุปสรรค (WT Strategies) ได้ องค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

องค์ประกอบสำคัญ (กลยุทธ์)

๑) ภาครัฐในท้องถิ่น จัดทำทำเนียบนามผู้ผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเครือข่ายและสร้างสื่อกลางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน

๒) ส่งเสริมการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเน้นประหยัดและใช้วัสดุรีไซเคิล หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่น

๓) ส่งเสริมการทำสินค้าแปรรูปจากผลิตผลทางการเกษตรที่สามารถจัดเก็บและส่งจำหน่ายต่างพื้นที่ได้

ซึ่งองค์ประกอบสำคัญดังกล่าวได้จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็ง ดังนี้

ตารางที่ ๔.๖๘

แสดงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว จากสภาพที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค

จุดอ่อน (W)	อุปสรรค (T)
๑. ผู้ผลิตในครัวเรือนไม่ทราบช่องทางในการสื่อสารสินค้าไปยังผู้บริโภค ๒. ไม่มีเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นที่รู้จักอย่างเป็นระบบเป็นไปในทางเดียวกัน ๓. ผลิตภัณฑ์ชุมชนบางส่วนเป็นการผลิตตามอุปสงค์ระยะสั้นของตลาด บางครั้งอาจผลิตเกินต่อความต้องการในบางฤดู	๑. พ่อค้าคนกลางเข้ามาออเดอร์จากคนในชุมชนเพื่อนำไปจำหน่ายโดยไม่ระบุแหล่งผลิต ๒. คนภายนอกไม่รู้จักเอกลักษณ์สินค้าที่เป็นที่จดจำของคนในชุมชน ๓. นามอำเภอกับผลิตผลทางการเกษตรที่ขึ้นชื่อไม่สอดคล้อง

๔.๒.๔.๒ ด้านองค์ประกอบด้านศักยภาพฯ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ ที่ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่

จากผลการศึกษาองค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จากผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย มีประเด็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณในบางส่วน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ เป็นหลัก ซึ่งสนับสนุนหรือโต้แย้งข้อค้นพบจากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เนื่องจากการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเหมาะสมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่า แต่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อลดแนวโน้มความลำเอียงของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สำหรับการหา ลักษณะร่วม และข้อสรุปร่วม ความเป็นไปได้ของรูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่มีความน่าเชื่อถือและใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ

จากการจัดลำดับสภาพที่มีควรมีการปรับปรุงพัฒนา จากผลการศึกษาระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ได้ใช้ การศึกษาจากการหาค่าร้อยละ ของประเด็นการประเมินด้านศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ให้ถือว่ามีความสำคัญที่ควรได้รับการเพิ่มเติมด้วยการปรับปรุงพัฒนามากกว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมาก ปรากฏผลการจัดลำดับสภาพ จากระดับค่าเฉลี่ยระดับ สภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยน้อยไปหามาก ได้ดังนี้

- ๑) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
- ๒) ด้านขีดความสามารถในการรองรับ
- ๓) ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว
- ๔) ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- ๕) ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว
- ๖) ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว
- ๗) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาจากจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๒.๔๒$, S.D. = ๐.๓๔๑) ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับน้อย จัดเป็นลำดับสภาพ ความสำคัญจำเป็นตามผล การศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๑ รองลงมาคือด้านขีดความสามารถในการรองรับ ($\bar{X} = ๒.๔๘$, S.D. = ๐.๓๐๒) มีความสำคัญในลำดับ ๒ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = ๒.๙๙$, S.D. = ๐.๒๖๕) มีความสำคัญในลำดับ ๓ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = ๓.๐๓$, S.D. = ๐.๓๓๖) มี

ความสำคัญในลำดับ ๔ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.324) มีความสำคัญในลำดับ ๕ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.23$, S.D. = 0.303) มีความสำคัญในลำดับ ๖ ส่วนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.278) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด จัดเป็นลำดับสภาพ ความสำคัญจำเริญตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๗ อันเป็นลำดับสุดท้าย

เมื่อพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์ในเบื้องต้น ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ในประเด็นองค์ประกอบภายใต้ นโยบายของภาครัฐ ข้อจำกัดและผลกระทบด้านกฎหมาย และปัจจัยทางสังคม พบว่า มีความสอดคล้องในทางปฏิบัติ เช่น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 2.42$, S.D. = 0.341) ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับน้อย จัดเป็นลำดับสภาพ ความสำคัญจำเริญตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๑ มีข้อพิจารณาจากประเด็นในแบบสอบถามที่พบว่าสอดคล้องกับ ข้อจำกัดทางการท่องเที่ยวและการจัดการของภาครัฐและผู้ประกอบการภาคเอกชน ซึ่งในพื้นที่อนุรักษ์ประเภทป่าสงวนแห่งชาติที่ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอนิคมบ่งพรมาแต่เดิมนั้น จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ และผ่านการพิจารณาเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ป่าสงวนแห่งชาติ มีข้อจำกัดในหลายประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ภาคประชาชนและเอกชนไม่มีสิทธิ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ได้เต็มศักยภาพจากกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ดังกล่าว ซึ่งอาจเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดจากทั้งหมด ๗ ด้านศักยภาพที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

ในขณะที่ เมื่อพิจารณาจากผลการสัมภาษณ์ในเบื้องต้น ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก ในประเด็นองค์ประกอบภายใต้ นโยบายของภาครัฐ ข้อจำกัดและผลกระทบด้านกฎหมาย และปัจจัยทางสังคม พบว่า มีความสอดคล้องในทางปฏิบัติ เช่น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.278) ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก จัดเป็นลำดับสภาพ ความสำคัญจำเริญตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๗ หรือมีความจำเริญที่ต้องได้รับการพัฒนาในลำดับสุดท้าย มีข้อพิจารณาจากประเด็นในแบบสอบถามที่พบว่าสอดคล้องกับ จุดเน้นจากทรัพยากรธรรมชาติภูผาหิน เป็นแรงดึงดูดใจสำคัญที่ทำให้ก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน และทำให้อำเภอนิคมบ่งพร เป็นจุดหมายปลายทาง^{๓๓๗} ของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับที่อธิบดีกรมป่าไม้ได้มีประกาศกรมป่าไม้ เรื่อง กำหนดให้บริเวณพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าลุ่มน้ำวังทองฝั่งซ้าย ในท้องที่ตำบลนิคมบ่งพร และตำบลบ้านมุง อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก เป็นป่านันทนาการ เมื่อ วันที่ ๒๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔ ลงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๒๘๒ ง วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ กำหนดให้พื้นที่ในบริเวณเขาผาหมาตาย เขาคอก

^{๓๓๗} สัมภาษณ์, นางศิริขวัญ ทองเชื้อ, ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา) ตำบลชมพู อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

ควาย เขabanbung และบริเวณเขาปามะม่วง ในพื้นที่ตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง ให้เป็นป่านันทนาการ ในชื่อ “ป่านันทนาการภูผาหินบ้านมุง”^{๓๓๘}

ดังนั้น จากผลการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้ลำดับข้อมูลการจัดลำดับตามผลการศึกษาเชิงปริมาณดังกล่าว ที่มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากเทคนิคการสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติ จากผลวิเคราะห์องค์ประกอบด้านศักยภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก และ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญ ต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อสามารถนำเสนอ ยุทธศาสตร์การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ได้ในขั้นตอนต่อไป

๔.๓ แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๔.๓.๑ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

การศึกษาวิจัยเรื่อง จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เมื่อผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อทำการวิเคราะห์ และเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ แล้วจึงนำมาทำแบบสอบถามเชิงปริมาณ แบบสัมภาษณ์ สุดท้ายจึงนำผลในทุกประเด็นทั้ง ๗ ด้านการพัฒนา จากผลศึกษานั้นมาตั้งเป็นหัวข้อสมมติเชิงปฏิบัติการ โดยใช้เทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ (Appreciation Influence Control) ระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย หรือ stakeholders ซึ่งผู้วิจัยจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และหาข้อสรุปจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง จากแนวทางการพัฒนาที่สังเคราะห์ขึ้นจากผลการวิจัย เพื่อศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ หาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ รูปแบบ และตรวจสอบความพร้อมของชุมชนในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ควรจะเป็นในปัจจุบัน ซึ่งได้ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการในรูปแบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

๔.๓.๑.๑ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ๑๒ กลยุทธ์/

^{๓๓๘} สัมภาษณ์, นายสาทิต วงษ์ตะวัน, เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๕.

องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์ว่า เนื่องจากชุมชนเป็นภาคส่วนสำคัญในการพัฒนาในทุกมิติ ดังนั้นภาครัฐจึงไม่ควรมองข้าม และให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ทรัพยากรที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา เห็นควรในองค์ประกอบ การที่ภาคส่วนต่างๆ ควรส่งเสริมให้ใช้สถานที่ทางศาสนาในชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ ในด้านความพร้อมของชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ว่าชุมชนสามารถร่วมกันบริหารจัดการสถานที่ในมิติศาสนา และสามารถให้บริการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ตลอดทั้งปี^{๓๓๙} องค์ประกอบ ภาครัฐจัดทำคู่มือชุมชนในการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลาง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ภาคส่วนต่างๆ สามารถใช้องค์ความรู้ของหน่วยงานภาครัฐในการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดทำคู่มือชุมชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงวิชาการและกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานภาครัฐมีและจัดทำอยู่ เช่น กิจกรรมจิตอาสา^{๓๔๐} สอดคล้องกับ องค์ประกอบ ภาครัฐใช้เครือข่ายจิตอาสาที่มีอยู่ในการประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาครัฐ ในลักษณะเครือข่าย ภาครัฐเปิดโอกาสให้มีจิตอาสา ด้านการประสานงานระหว่างภาคส่วนผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน โดยการจัดให้มีอาสาสมัครชุมชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อเฝ้าระวังและสื่อสารด้านกฎหมายว่าด้วยป่าไม้^{๓๔๑} ในด้านความพร้อมของชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ว่าชุมชนสามารถร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายต่างๆ ของทางภาครัฐได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากคนในชุมชนมีความรักและสามัคคีและต้องการให้ชุมชนเกิดการพัฒนา^{๓๔๒} โดยสอดคล้องกับ ในองค์ประกอบด้าน จัดการประชุมร่วมกันของภาครัฐและชุมชนด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน โดยใช้เวทีประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน เพื่อที่หน่วยงานต่างๆ จะสามารถจัดกิจกรรมสร้างความรับรู้และความเข้าใจ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า การทำความเข้าใจในมิติการพัฒนาจำเป็นต้องให้ทุกภาคส่วนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในการเสนอ ร่วมสนอง ปฏิบัติ และพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ในทุกมิติ^{๓๔๓} สอดคล้องกับองค์ประกอบ ภาครัฐเน้นการตัดสินใจด้านนโยบายพัฒนาพื้นที่อย่างยุติธรรม และมีกระบวนการจัดการผลประโยชน์

^{๓๓๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวมลิ เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวบุณณศิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวมลิ เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

ที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกันกับชุมชน ภาครัฐเน้นตัดสินใจแผนจากผลการประชาคม ลดข้อจำกัด และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ในจำนวนที่มากพอ และภาครัฐประชาสัมพันธ์ กระบวนการคัดเลือกและตัดสินใจนโยบายการพัฒนาในพื้นที่ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อ Social Media จะสามารถ ทำให้คนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของการพัฒนา และมีส่วนร่วมรับผิดชอบเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้^{๓๔๔} เป็นไปตามองค์ประกอบที่ ภาครัฐจัดทำคู่มือการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ในพื้นที่มีข้อจำกัดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เพื่อความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย จะสามารถสร้างความเข้าใจให้แก่คนในชุมชน ลดอคติและการไม่เข้าใจข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของภาครัฐลงได้^{๓๔๕} ในด้านความพร้อมของชุมชน เห็นสอดคล้องในทุกข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเนื่องจากมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในนโยบายภาครัฐเป็นสิ่งที่ชุมชนต้องการมาโดยตลอด^{๓๔๖}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วม ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรใช้หลักอปริหานิยธรรม ๗ ในการสร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ เพื่อสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม อปริหานิยธรรม ๗ เน้นความเข้าใจในเชิงมีส่วนร่วม เช่น ในองค์ประกอบธรรมะด้านหมั่นประชุมกันเนื่องนิยต์ สอดคล้องกับองค์ประกอบด้านการเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือของคนในชุมชนในทุกภาคส่วน ในองค์ประกอบธรรมะด้านพร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย หมายถึงให้ทุกคนควรช่วยเหลือกันในทุกประเด็นการพัฒนา โดยไม่เกี่ยงว่าเป็นหน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง ในองค์ประกอบธรรมะด้าน ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ คือเคารพในหลักกฎหมายที่มีการบังคับใช้อยู่ในพื้นที่เนินมะปราง เช่น กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ทำความเข้าใจและอยู่ร่วมกันกับกฎหมายได้โดยไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดจากการทำความเข้าใจระหว่างภาครัฐและประชาชนเอกชน ในองค์ประกอบธรรมะด้าน ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ ควรเคารพนับถือท่านเหล่านั้น มุ่งหมายถึงการที่ทุกภาคส่วนเคารพในการพัฒนาในมิติวิชาการ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่บางครั้งอาจจะทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้เต็มรูปแบบ แต่ก็สามารถร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนให้อยู่ได้อย่างยั่งยืน^{๓๔๗} ในองค์ประกอบธรรมะด้าน เคารพสักการะบูชาเจดีย์ คือหมายถึงเจดีย์ในเนินมะปรางในมิติแหล่งท่องเที่ยว ก็คือความงดงามของธรรมชาติภูผาหิน และทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นแรงจูงใจสำคัญของนักท่องเที่ยว คนในชุมชนควรมีความรัก ห่วงแหน และบูชาด้วยการร่วมกันอนุรักษ์ธำรงรักษาให้คงอยู่ได้ตลอดไป^{๓๔๘} และใน

^{๓๔๔} สทนากลุ่มเฉพาะ นายมานพ สังข์เทศ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ บ้านเผ่าไทย ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๕} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณศิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๗} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บัญญัติ), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๔๘} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณศิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

องค์ประกอบธรรมะด้าน ไม่ให้ผู้ใดถูกข่มเหง รวมถึงจัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม หมายถึงคนในชุมชนมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าบ้านที่ดี ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยไม่เอา รัดเอาเปรียบ ซึ่งจะสามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวในการกลับมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อ ได้^{๓๔๙}

๔.๓.๑.๒ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้านขีดความสามารถในการรองรับ

ด้านขีดความสามารถในการรองรับ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนิคมบรูญ จังหวัดพิษณุโลก ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ประกอบด้วย ๑๐ กลยุทธ์/องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนิคมบรูญ จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์ว่า เนื่องจากความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมและทำกิจกรรมในพื้นที่เป็นประเด็นสำคัญประการหนึ่ง ที่จะสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ทั้งจากในหรือต่างถิ่น เพราะโครงสร้างพื้นฐานในการรองรับนักท่องเที่ยว เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพในหลายมิติของทุกบริบท ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม ที่ส่งผลต่อความประทับใจและการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่นิคมบรูญ^{๓๕๐} จึงเห็นควรในองค์ประกอบ ขยายขอบเขตการขอเพิ่มงบประมาณด้านการรองรับทางสาธารณูปโภคของภาครัฐในระดับจังหวัด ซึ่ง ภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการด้านสาธารณูปโภค ซึ่งจะทำให้คนในพื้นที่นิคมบรูญได้รับประโยชน์และนักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในการเดินทางเข้ามาในพื้นที่^{๓๕๑} โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์ประกอบ ภาครัฐในพื้นที่ร่วมมือกับป่าไม้ เพื่อวางแผนจัดงบประมาณซ่อมแซมทางถนน พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ท่องเที่ยวให้พร้อมใช้อยู่เสมอ และการจัดตั้งทีมประสานงานเพื่อพิจารณาโครงการพัฒนาสาธารณูปโภค ระหว่างป่าไม้ องค์การส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม ที่จะสามารถทำให้คนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุด อย่างไรก็ดีในบางประเด็นเช่นด้านการจัดการส่วนเกินในพื้นที่ เช่น ขยะ มีการจัดการบางส่วนของชุมชนที่ยังมีข้อจำกัด ภาครัฐควรเข้าไปส่งเสริม^{๓๕๒} จึงเห็นควรกับองค์ประกอบ การออกแบบจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวนำขยะกลับบ้าน เน้นพลาสติกและแยกประเภทขยะเพื่อนำกลับมารีไซเคิล ในด้านความพร้อมของชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ว่า ภาครัฐเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมการจัดการในด้านสาธารณูปโภคให้พร้อมใช้สำหรับการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้า

^{๓๔๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บุญญิต), เจ้าคณะอำเภอนิคมบรูญ อำเภอนิคมบรูญ จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บุญญิต), เจ้าคณะอำเภอนิคมบรูญ อำเภอนิคมบรูญ จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุวิมล เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอนิคมบรูญ จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

มาในพื้นที่^{๓๕๓} และในภาคส่วนชุมชนมีความพร้อม และสามารถช่วยกันส่งเสริมในการพัฒนาได้ตาม ประเด็นจากผลการวิจัย^{๓๕๔} เช่น ในองค์ประกอบ ผังกรอบการสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชัน โทรศัพท์มือถือต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้สร้างหมุดเพื่อการนัดหมาย จองที่พัก และประชาสัมพันธ์แก่ ผู้ประกอบการ และ เน้นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวปลอดภัย เพื่อตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่นิยม การผจญภัยป็นผา ซึ่งภาครัฐสามารถเข้ามาจัดกิจกรรมส่งเสริมโดยชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนในการ สร้างคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างแน่นอน รวมไปถึงในองค์ประกอบด้านเชิงสุขภาพและ อนามัยในพื้นที่นั้น องค์ประกอบ พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการรองรับ นักท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมรณรงค์จิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดย ลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในพื้นที่ ชุมชนเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐหรือองค์กร พัฒนาเอกชนสามารถเข้ามาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีได้ทันที เนื่องจากคนในชุมชนมีความ พร้อมที่จะพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง^{๓๕๕} อย่างไรก็ดี ในองค์ประกอบด้าน ส่งเสริมการรับรู้ด้านความปลอดภัยในการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบ คู่มือ แผ่นพับ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต และ การสร้างความตระหนักของชุมชนในการรับรู้การจัดการทาง สาธารณสุข การท่องเที่ยวปลอดภัยแก่ผู้ประกอบการ ก็เป็นสิ่งที่ยังขาดการปฏิบัติจริงจากภาครัฐอย่าง จริงจัง^{๓๕๖} และหากมีการจัดกิจกรรมหรือสานต่อในประเด็นต่างๆ เหล่านี้ ชุมชนก็พร้อมให้ความ ร่วมมือเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกคนในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่จะสามารถเข้ามาในพื้นที่ได้อย่าง ปลอดภัยมีความสุข^{๓๕๗}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ผู้เชี่ยวชาญ เสนอว่า ควรใช้หลักกฏจริยธรรม ๔ ในการสร้างขีดความสามารถในการรองรับในพื้นที่ เพื่อสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม กฏจริยธรรม ๔ นั้น เน้นสร้างขีดความสามารถในการรองรับ เป็นหลักธรรมสำหรับดำรงความมั่งคั่งที่มีอยู่ให้ยั่งยืน หรือ ทำให้ความมั่งคั่งความเจริญดำรงอยู่ได้นาน ประกอบด้วย นัฏฐคเวสนา, ชินณปฏิสังขรณา, ปริมิต ปานโกชนา และอปิจจสัถวันตสถาปนา โดย ในองค์ประกอบธรรมะด้านนัฏฐคเวสนา คือ สิ่งใดไม่มี หรือหมดไป ต้องรู้จักหามาไว้ ใช้ในกรณีที่สาธารณูปโภคของชุมชนขั้นพื้นฐาน เช่น ถนนทางเข้าแหล่ง ท่องเที่ยว ระบบน้ำประปา ป้าย ที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว ในที่ท่องเที่ยวแหล่งใดที่ยังไม่มีก็ร่วมมือ ร่วมใจกันประสานงานกับทุกภาคส่วนให้เกิดมีขึ้น ในองค์ประกอบธรรมะด้านชินณปฏิสังขรณา คือ

^{๓๕๓} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณศิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๔} สทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๕} สทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นายมานพ สังข์เทศ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ บ้านเผ่าไทย ตำบลชมพู อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๗} สทนากลุ่มเฉพาะ นายชัยวัฒน์ กะถิ่นทอง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ บ้านร่มเกล้า ตำบลชมพู อำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

ของใดชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม ทุกภาคส่วนในชุมชนต้องร่วมมือร่วมใจกันถนอมรักษา สาธารณูปโภคในชุมชนที่มีอยู่ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการตรวจสอบดูแล และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาทำการซ่อมแซม รวมถึงร่วมกันเสนอแนะความต้องการในการแก้ไข ปรับปรุงด้านการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่เสมอ การรู้จักใช้แอปพลิเคชัน การอัปเดตความเคลื่อนไหวในสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อให้มีความเป็นปัจจุบันที่จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในเนินมะปรางของนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่น^{๓๕๘} นอกจากนี้ในองค์ประกอบธรรมะด้านปริमित ปานโกษา คือ รู้จักประมาณในการกินการใช้ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต้องมีองค์ความรู้และมีแนวปฏิบัติ ที่ดีในการจัดการการรองรับนักท่องเที่ยว ในด้านสาธารณสุข การจัดการขยะให้มีความเหมาะสม และในองค์ประกอบธรรมะด้านอธิปจสีลวันตสถาปนา คือ ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน คือ คนในชุมชนต้องมีการสร้างความตระหนักของชุมชนในการรับรู้ด้านสาธารณสุข มีจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้เกิดพลวัตในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางได้อย่างยั่งยืน^{๓๕๙}

๔.๓.๑.๓ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยวพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑๒ กลยุทธ์/องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์ว่า เนื่องจากปัจจุบันการให้บริการต้องเน้นการให้บริการอย่างมีคุณภาพ ชัดเจน เข้าถึงง่าย และสะดวก สำหรับนักท่องเที่ยว ที่เป็นคนรุ่นใหม่ ซึ่งมีความสนใจที่หลากหลาย การให้บริการจึงต้องเน้นการอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและครอบคลุม ทั้งในด้านที่พัก ความปลอดภัย สุขอนามัย และการใช้สื่อสมัยใหม่ในการสื่อสารไปยังนักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นควรในองค์ประกอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดงบประมาณเพิ่มเติมในการซ่อมแซมเส้นทางท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยม ที่ต้องได้รับการสนับสนุน โดยแบ่งตามลำดับความสำคัญ และองค์ประกอบ ท้องถิ่นตั้งงบประมาณ ติดตั้งระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม พร้อมระบบลงทะเบียนที่ต้องเข้าชมสื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็น จากความต้องการที่เปลี่ยนไปตามรูปแบบความนิยมของคนรุ่นใหม่ ที่มีการปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์การท่องเที่ยวจากการใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดเช็คอิน และเน้นความสะดวกจากการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งในมุมมองของชุมชนมีความเห็นสอดคล้อง รวมไปถึงความต้องการในองค์ประกอบ จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีการประเมินและมอบรางวัลให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำเที่ยว ที่จะสามารถสร้าง

^{๓๕๘} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บุญญิต), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๕๙} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บุญญิต), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

แรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการท้องถิ่นในพื้นที่เนินมะปราง เกิดความแข่งขันเพื่อการพัฒนา^{๓๖๐} ซึ่งสอดคล้องในองค์ประกอบจัดฝึกอบรมผู้ประกอบการเพื่อเสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อการสำรองที่พักในระบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยม เช่น Airbnb, Agoda ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า จะทำให้เกิดการเข้าถึงที่พักของนักท่องเที่ยวได้ง่ายและสะดวกกว่าเดิม รวมไปถึงองค์ประกอบ การจัดทำคู่มือและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวออนไลน์ เนินมะปรางห้ามพลาด โดยแบ่งประเภทหลากหลาย ทั้งการผจญภัย วิถีชีวิต ทัศน รับประทานอาหาร ของฝาก ซึ่งชุมชนมีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนจัดการให้ประสบความสำเร็จ^{๓๖๑} ในบางประเด็นเช่น องค์ประกอบ ประสานขอความร่วมมือกับชุมชน ในการสร้างเส้นทางบินอากาศยานไร้คนขับ ในพื้นที่นอกเขตของป่าไม้ ก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่หลากหลายให้เกิดขึ้นในพื้นที่เนินมะปราง^{๓๖๒} ในส่วนองค์ประกอบ จัดกิจกรรม หรือแคมเปญรณรงค์ส่งเสริมการรับรู้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวหลังภาวะวิกฤติโควิด ๑๙ และ องค์ประกอบ จัดทำป้ายสถิติการได้รับวัคซีนครบถ้วนของผู้ให้บริการติดต่อหน้าสถานประกอบการ เอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ ควรจะมีขึ้นเพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยว และสามารถสร้างความเชื่อมั่นในการเดินทางเข้ามาพักในพื้นที่ได้^{๓๖๓} อย่างไรก็ดี องค์ประกอบ การออกแบบคู่มือมาตรฐานด้านที่พักค้างคืน และนำเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้ประกอบการ ก็เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้น พร้อมๆ ไปกับองค์ประกอบ เน้น การสนับสนุนโดยการอุดหนุนการสร้างป้ายสื่อความหมาย ป้ายเช็คอิน ชั่วคราวตามแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้ชุมชนดูแล กรณีไม่สามารถสร้างป้ายถาวรในที่ป่าไม่ได้ นอกจากนี้ในพื้นที่เนินมะปรางแม้ จะอยู่ในชนบท แต่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าถึง จึงเห็นควรที่จะใช้องค์ประกอบ ส่งเสริมให้คนในชุมชน ใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างความรับรู้ในการเข้าถึงและประเมินแหล่งท่องเที่ยวไปสู่การตัดสินใจ ของนักท่องเที่ยวได้จากทั่วโลก รวมไปถึง การสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ในเส้นทางก่อนเข้าสู่ตัว แหล่งท่องเที่ยว โดยอาจประสานขอใช้สถานที่ราชการที่มีความเหมาะสมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ก็ มีความสำคัญและสามารถเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ ซึ่งประโยชน์ทั้งหมดก็จะตกแก่คนในชุมชนเนิน มะปรางเอง^{๓๖๔}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญ เสนอว่า ควรใช้หลักเบญจกัลยาณธรรม ๕ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างศักยภาพ

^{๓๖๐} สทนากลุ่มเฉพาะ นายชัยวัฒน์ กะลินทอง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ บ้านร่มเกล้า ตำบลชมพู อำเภอ เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๑} สทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๒} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๓} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวสิมิล เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๔} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวบุณย์สิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม เบญจกัลยาณธรรม ๕ นั้นสามารถนำมาประยุกต์อธิบายบริบทการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่ควรจะพัฒนาในอำเภอเนินมะปรางได้ เป็นหลักธรรมสำหรับคุณธรรมห้าประการ คู่กับเบญจศีล เป็นธรรมเกื้อกูลแก่การรักษาเบญจศีล ประกอบด้วย เมตตากรุณา, มมาอาชีวะ, กามสังวร, สัจจะ และสติสัมปชัญญะ โดย ในองค์ประกอบธรรมะด้านเมตตากรุณา คือ ความรักใคร่ปรารถนาให้มีความสุขความเจริญ และความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์^{๓๖๕} ใช้ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่ให้งบประมาณซ่อมแซมเส้นทาง การตั้งงบประมาณติดตั้งระบบต่างๆ ในชุมชน ในบริบทที่ชุมชนไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง จากข้อจำกัดทั้งด้านงบประมาณ หรือกฎหมายว่าด้วยป่าไม้หรืออื่นๆ องค์ประกอบธรรมะด้านสัมมาอาชีวะ คือ การหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต ใช้ในกรณีส่งเสริมผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีการประเมินและมอบรางวัลให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำเที่ยว เสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันด้วยตนเอง การส่งเสริมกิจกรรมการให้บริการที่หลากหลายภายใต้กฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และข้อจำกัดอื่นๆ โดยมุ่งเน้นการไม่ล่วงละเมิด หรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน องค์ประกอบธรรมะด้านกามสังวร คือ ความสำรวมระวังรู้จักยับยั้งควบคุม ใช้ในกรณีงานด้านสาธารณสุขที่กำลังดำเนินอยู่คือโรคไวรัสโคโรนา หรือโควิด ๑๙ ที่ต้องกำกับควบคุมพฤติกรรมบางอย่างให้ไม่เกิดการแพร่ระบาด^{๓๖๖} โดยจัดกิจกรรมหรือแคมเปญรณรงค์ส่งเสริมการรับรู้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวหลังภาวะวิกฤติโควิด ๑๙ จัดทำป้ายสถิติการได้รับวัคซีน เป็นต้น องค์ประกอบธรรมะด้านสัจจะ คือ ความสัตย์ ความซื่อตรง ใช้ในกรณีการมีคู่มือมาตรฐานด้านที่พักค้างคืนและนำเที่ยวที่มีคุณภาพ การมีป้ายสื่อความหมาย ป้ายเช็กอิน ชั่วคราวตามแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้ชุมชนดูแลด้วยความร่วมมือร่วมใจในการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกัน และองค์ประกอบธรรมะด้านสติสัมปชัญญะ คือ การระลึกได้และรู้ตัวอยู่เสมอ รู้จักยั้งคิด รู้สึกตัวเสมอว่า สิ่งใดควรทำ และไม่ควรถ้า เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาด ใช้ในกรณี ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน รวมไปถึงการสร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ในเส้นทางก่อนเข้าสู่ตัวแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ในอำเภอเนินมะปราง^{๓๖๗}

๔.๓.๑.๔ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑๒ กลยุทธ์/องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการ

^{๓๖๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บุญนิติ), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายพงศกร พิพัฒน์เดชา, ปลัดเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนกร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

ปรับปรุงกลยุทธ์ว่า เนื่องจากปัจจุบันมีปัจจัยเสริมและปัจจัยเสี่ยงมากมายจากสถานการณ์ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับมหัพภาคและภูมิภาค ทำให้ต้องเน้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใต้ฐานการจัดการทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะคน และทักษะทางการท่องเที่ยว ให้เกิดขึ้นแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง^{๓๖๘} ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นควรในองค์ประกอบ จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนมีความเข้าใจและวางแผนทรัพยากรในพื้นที่เนินมะปราง^{๓๖๙} นอกจากนี้ องค์ประกอบจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า เป็นสิ่งสำคัญที่ควรเกิดขึ้น เพราะจะสามารถเกิดการแบ่งปันทรัพยากรทางแนวคิดให้แกกันและกัน เกิดนวัตกรรมและวิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น^{๓๗๐} ในส่วนองค์ประกอบ ภาครัฐส่งเสริมและรับรองการมี เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกันว่า เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นให้เป็นรูปธรรม^{๓๗๑} เพื่อสามารถตรวจสอบ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขการให้บริการได้อย่างตรงจุด เรียกว่ามีเจ้าภาพจัดการในลักษณะเครือข่าย จะสามารถรักษาคุณภาพการให้บริการได้^{๓๗๒} ในประเด็นองค์ประกอบ ผู้ประกอบการใช้รูปแบบประชุมร่วมกันในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว เพื่อได้รับความคิดเห็นจากกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอื่นๆ ก่อนที่จะส่งผู้แทนไปเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ก็เป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้การนำเสนอนโยบายในการแก้ไขปัญหาสามารถตอบสนองได้จริงต่อเป้าหมายที่ขาดแคลนในพื้นที่^{๓๗๓} อย่างไรก็ตามก็ยังคงต้องประกอบ ภาครัฐจัดทำคู่มือชาวบ้าน เพื่อการเสนอแนะนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรม ก็เป็นบทบาทสำคัญที่ภาครัฐควรจัดให้มีขึ้น^{๓๗๔} รวมถึงองค์ประกอบ สร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชนและ NGO จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องโดยชุมชนและผู้ประกอบการเป็นผู้มีส่วนร่วม ประเมิน จัดโครงการส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อ

^{๓๖๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายบุญชนะ คลองภูเขียว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๖๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณศิริ ธนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายชัยวัฒน์ กะถินทอง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ บ้านร่มเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายบุญชนะ คลองภูเขียว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณศิริ ธนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายบุญชนะ คลองภูเขียว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

เปลี่ยนแนวทางค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง เป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความมีส่วนร่วมที่จะทำให้คนในชุมชนร่วมคิด ร่วมปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้การบริการเป็นไปได้อย่างดี ตอบสนองเท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลง^{๓๗๕} ในด้านองค์ประกอบ สร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนและตัวกลาง ก็เป็นอีกบทบาทที่ภาครัฐควรเข้ามามีส่วนสนับสนุน^{๓๗๖} รวมถึงในประเด็นองค์ประกอบ ภาครัฐให้ข้อมูลการส่งเสริมท่องเที่ยวในมุมของภาครัฐแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแจ้งนโยบายการส่งเสริม ในที่ประชุมหมู่บ้าน ชุมชนประจำเดือน เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านข้อจำกัดและแนวนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ และ กำหนดแนวทางการปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญก็มีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่าสามารถทำได้ทันที และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางนั่นเอง^{๓๗๗}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม สาราณียธรรม ๖ นั้นสามารถนำมาประยุกต์อธิบายบริบทการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่ควรที่จะพัฒนาในอำเภอเนินมะปรางได้ เป็นหลักธรรมธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน, หลักการอยู่ร่วมกัน ประกอบด้วย เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมกกรรม สาธารณโกสี สีสสามัญญตา และทิวาสัมมัญญตา โดย ในองค์ประกอบธรรมะด้านเมตตาทายกรรม คือ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ^{๓๗๘} ใช้ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม และจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องโดยชุมชนและผู้ประกอบการเป็นผู้มีส่วนร่วมประเมินองค์ประกอบธรรมะด้านเมตตาวจีกรรม คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำด้วยความหวังดี ใช้ในกรณี จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่ รวมถึงเพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านข้อจำกัดและแนวนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ องค์ประกอบธรรมะด้านเมตตาทายกรรมคือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำด้วยความหวังดี ใช้ในกรณี หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาส่งเสริมจัดโครงการส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อเปลี่ยนแนวทางการค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง และภาครัฐให้ข้อมูลการส่งเสริมท่องเที่ยวใน

^{๓๗๕} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนกร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๗} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสุวิมล เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๗๘} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บัญญัติ), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

มุมของภาครัฐแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแจ้งนโยบายการส่งเสริม ในที่ประชุมหมู่บ้าน ชุมชนประจำเดือน องค์ประกอบธรรมะด้านสาธารณโภคี คือ แบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วม ในผลประโยชน์เชิงบวกร่วมกัน ใช้ในกรณีภาครัฐ ส่งเสริมและรับรองการมี เครือข่ายผู้ประกอบการที่ พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการใช้รูปแบบ ประชุมร่วมกันในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว เพื่อได้รับความคิดเห็นจากกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยว นั้นๆ ก่อนที่จะส่งผู้แทนไปเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด รวมถึง สร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนและตัวกลาง องค์ประกอบธรรมะด้านศีลสามัญญตา คือ ถูกต้องตามระเบียบวินัย มีความ เข้าใจร่วมกันในข้อจำกัดต่างๆ ในการพัฒนา ใช้ในกรณีภาครัฐจัดทำคู่มือชาวบ้าน เพื่อการเสนอ นโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรม องค์ประกอบ ธรรมะด้านทวิฐีสัมมัญญา คือ มีความเห็นร่วมกันในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ใช้ในกรณีสร้าง องค์ความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชนและ NGO และ กำหนดแนวทางการปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน

๔.๓.๑.๕ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้าน ผลิตรายการชุมชนทางการท่องเที่ยว

ด้านผลิตรายการชุมชนทางการท่องเที่ยวพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้าน การท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านผลิตรายการชุมชนทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑๓ กลยุทธ์/องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการ จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์ว่า เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงจากภูมิทัศน์ทางเศรษฐกิจในระดับมหัพภาค ทำให้ชุมชนต้องปรับตัวเตรียมพร้อมรับมือต่ออุปสงค์ทางผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ทำให้ต้องมีการ พัฒนาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ให้มีอัตลักษณ์รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ และคุณภาพ จาก ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาดในธุรกิจการ ท่องเที่ยวในพื้นที่^{๓๗๙} ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นควรในองค์ประกอบ สร้างเส้นทางท่องเที่ยว ชม ชิม ช้อป รอบเนินมะปราง ในเส้นทางจาก อ.วังทอง อ.เมืองพิษณุโลก, จ.พิจิตร, จ.เพชรบูรณ์ ที่เข้าถึงได้ง่ายใน รูปแบบออนไลน์ ซึ่งเป็นแนวทางใหม่ในการสร้างการรับรู้ในตัวผลิตภัณฑ์ของชุมชนในลักษณะเส้นทาง การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน^{๓๘๐} สอดคล้องกับองค์ประกอบภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่อยอด ผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ ในด้านความพร้อมของ ชุมชนเห็นควรให้เกิดขึ้น^{๓๘๑} เนื่องจากชุมชนมีความต้องการที่จะพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อสร้าง

^{๓๗๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายบุญชนะ คลองภูเขียว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณศิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการ ท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายมานพ สังข์เทศ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ บ้านเฝ้าไทย ตำบลชมพู อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

รายได้ นอกจากนี้องค์ประกอบ สร้างเครือข่ายตลาดสินค้าชุมชนออนไลน์เนินมะปราง ก็เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้นโดยเร่งด่วน จากความเปลี่ยนแปลงของระบบโลจิสติกส์และการเข้าถึงสื่อออนไลน์สมัยใหม่ ที่ทำให้เกิดอุปสงค์ในตัวสินค้าที่คุณภาพบางประเภทมากขึ้น^{๓๘๒} ดังนั้นองค์ประกอบภาครัฐจัดประกวดสินค้า และมอบแบรนด์ในระดับอำเภอเพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพ มีการประเมินทุกปี จัดอบรมองค์ความรู้ด้านการตลาด กระจายไปในทุกพื้นที่ที่มีผู้ผลิตสินค้าชุมชน สร้างเครือข่ายให้คำแนะนำ และแหล่งกระจายสินค้าออนไลน์ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ามีแนวโน้มเชื่อมโยงและสามารถนำไปใช้ได้^{๓๘๓} โดยองค์ประกอบจัดประกวดเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล และนำมาใช้จริงในการประทับตราสินค้าที่มีคุณภาพ จะสามารถก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในแบรนด์เนินมะปรางที่มีคุณภาพ^{๓๘๔} นอกจากนี้ องค์ประกอบ ภาครัฐตั้งเครือข่ายเพื่อประสานให้ความรู้และข้อมูลแนวโน้มกลไกความต้องการผลผลิตตลาดล่วงหน้าแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อประกอบตัดสินใจชุมชน หรือภาครัฐ ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าส่ง ให้มีการระบุอัตลักษณ์แหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ในตัวสินค้า ก็เป็นสิ่งที่ควรเกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันชุมชนก็มีความต้องการและความพร้อม^{๓๘๕} หากองค์ประกอบภาครัฐจัดงบประมาณ จัดทำสต็อกเกอร์ โบว์ หรือวัสดุแสดงสัญลักษณ์, แบรินด์สินค้า ในระดับอำเภอเพื่อรับรองติดในผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพ ภาครัฐในท้องถิ่น จัดทำทำเนียบนามผู้ผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเครือข่ายและสร้างสื่อกลางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน ซึ่งชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพได้^{๓๘๖} ในขณะที่หากองค์ประกอบ การส่งเสริมการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเน้นประหยัดและใช้วัสดุรีไซเคิล หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่น และการส่งเสริมการทำสินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถจัดเก็บและส่งจำหน่ายต่างพื้นที่ได้ เกิดขึ้น จะทำให้คนในชุมชนเนินมะปรางได้รับผลประโยชน์และเกิดความยั่งยืนจากผลิตภัณฑ์ชุมชนเนินมะปรางเอง^{๓๘๗}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม ๔ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม ทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม ๔ นั้น สามารถนำมาประยุกต์อธิบายบริบทด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยวที่

^{๓๘๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนกร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุวิมล เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวบุณณศิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๖} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนกร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๘๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

ควรจะพัฒนาในอำเภอเนินมะปรางได้ เป็นหลักธรรมสำหรับธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน ประกอบด้วย อนุฐานสัมปทา, อารักขสัมปทา, กัลป์ยาณมิตตตา และสมชิวิตาโดย ในองค์ประกอบ ธรรมะด้านอนุฐานสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่นเพียรในการปฏิบัติการทำงาน ประกอบอาชีพ มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจตรา หาอุปายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี^{๓๘๘} ใช้ ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ชม ชิม ช้อป รอบเนินมะปราง ในเส้นทาง จาก อ.วังทอง อ.เมืองพิษณุโลก, จ.พิจิตร, จ.เพชรบูรณ์ ที่เข้าถึงได้ง่ายในรูปแบบออนไลน์ มีการจัด อบรมองค์ความรู้ด้านการตลาด กระจายไปในทุกพื้นที่ที่มีผู้ผลิตสินค้าชุมชน และมีการจัดประกวด เครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล และนำมาใช้จริงในการประทับตรา สินค้าที่มีคุณภาพ ในองค์ประกอบธรรมะด้านอารักขสัมปทา คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรู้จัก ค้ำครองเก็บรักษาโภคทรัพย์และผลงานอันได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ไม่ให้เป็นอันตรายหรือ เสื่อมเสีย ใช้ในกรณีที่ ภาครัฐจัดประกวดสินค้า และมอบแบรนด์ในระดับอำเภอเพื่อเป็นการ รับประกันคุณภาพ มีการประเมินทุกปี ชุมชน หรือภาครัฐ ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ผลิต และผู้ค้าส่ง ให้มีการระบุอัตลักษณ์แหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ในตัวสินค้า ภาครัฐจัดงบประมาณ จัดทำ สติกเกอร์ บาร์ หรือวัตถุแสดงสัญลักษณ์, แบนด์สินค้า ในระดับอำเภอเพื่อรับรองติดในผลิตภัณฑ์ ชุมชนที่มีคุณภาพ ภาครัฐในท้องถิ่น จัดทำทำเนียบนามผู้ผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเครือข่าย และสร้างสื่อกลางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน ในองค์ประกอบธรรมะด้านกัลยาณมิตตตา คือ คบคน ดีเป็นมิตร รู้จักศึกษาพัฒนา ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ใช้ในกรณีที่ ภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัด กิจกรรมต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ สร้าง เครือข่ายตลาดสินค้าชุมชนออนไลน์เนินมะปราง สร้างเครือข่ายให้คำแนะนำและแหล่งกระจายสินค้า ออนไลน์ ภาครัฐตั้งเครือข่ายเพื่อประสานให้ความรู้และข้อมูลแนวโน้มกลไกความต้องการผลผลิต ตลาดล่วงหน้าแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อประกอบตัดสินใจ ในองค์ประกอบธรรมะด้านสมชิวิตา คือ มีความเป็นอยู่เหมาะสม เลี้ยงชีวิตแต่พอดีประหยัดค้ำค่า ใช้ในกรณีที่ ส่งเสริมการออกแบบบรรจุ ภัณฑ์สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเน้นประหยัดและใช้วัสดุรีไซเคิล หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่น ส่งเสริมการ ทำสินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถจัดเก็บและส่งจำหน่ายต่างพื้นที่ได้

๔.๓.๑.๖ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้าน กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้าน การท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ๑๑ กลยุทธ์/องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการ จัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์ว่า ความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในช่วง หลังวิกฤตโควิด ๑๙ ทำให้ต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น

^{๓๘๘} สอนนา กลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บัญญัติ), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนิน มะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

สินค้าชุมชน โฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ธรรมชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีการจัดการผ่านเครือข่าย กลุ่ม ชมรม หรือองค์กรในพื้นที่ ให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการนักท่องเที่ยว และใช้ได้จริง^{๓๘๙} ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นควรในองค์ประกอบ ส่งเสริมจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชัน เพื่อการรองรับด้านที่พัก และการนำท่องเที่ยวให้แก่คนในพื้นที่ ที่จะสามารถทำให้ผู้ประกอบการในชุมชนสามารถใช้สื่อสมัยใหม่ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว^{๓๙๐} ในองค์ประกอบ การจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะสร้างการกระตุ้นและก่อให้เกิดการตระหนักรู้ถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติในฐานะมรดกทางธรรมชาติของแผ่นดิน^{๓๙๑} สอดคล้องกับองค์ประกอบ การขอความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ที่จำเป็นต้องได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง^{๓๙๒} โดยใช้องค์ประกอบ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต้องห้ามพลาด ต่อยอดในทุกมิติในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนจัดเคมเปญหรือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเป็นระยะ โดยการนัดหมายผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อออนไลน์ ส่งเสริมการรับรู้และภาพลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ที่หาชมได้ยากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อต่างๆ ของหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งรัฐและเอกชน ซึ่งจะสามารถก่อให้เกิดการเข้ามาของนักท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน^{๓๙๓} โดยในด้านความพร้อมของชุมชนเห็นว่าการใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการประชาสัมพันธ์เป็นสิ่งที่จะทำให้การรับรู้กิจกรรมของเนินมะปรางในวงกว้างขึ้น โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบ ประชาสัมพันธ์การรับรู้ปฏิทินประเพณีเนินมะปราง ผ่านสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ ศึกษา รวบรวม จัดสร้างปฏิทินชุมชน ให้เป็นประเพณีเนินมะปรางครบทุกเดือนในรอบปี นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าองค์ประกอบการใช้การใช้คำสื่อความหมายกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้าใจง่าย เช่น “๔ มา เมื่อมาบ้านมุง” มาเช้าถ้า มาป็นผา มาดูวิถีชุมชน มาชนของฝากเป็นต้น เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มาก^{๓๙๔} และในกลุ่มองค์ประกอบส่งเสริมภาคผู้ประกอบการเอกชนเดินรถ ให้มีการจัดเส้นทางเที่ยวอำเภอเนินมะปรางเป็นระยะหุรอบฤดูท่องเที่ยว และใช้สื่อออนไลน์สร้างเครือข่ายจิตอาสาการนัดหมาย เพื่อให้มีรถรับส่งนักท่องเที่ยวจาก

^{๓๘๙} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนกร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๐} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปทุมณีสิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๑} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสุวิมล เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๒} สทนากลุ่มเฉพาะ นายวรชัย เทียงไธสง, กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๓} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปทุมณีสิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๔} สทนากลุ่มเฉพาะ นายบุญชนะ คลองภูเขียว, นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

ตัวจังหวัดมาในพื้นที่เนินมะปราง เช่น โครงการ ๑ ค้น หลายคน จะสามารถทำให้เกิดการให้บริการในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้^{๓๙๕}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรใช้หลักอิทธิบาทธรรม ๔ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม อิทธิบาทธรรม ๔ นั้นสามารถนำมาประยุกต์อธิบายบริบทด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยวที่จะพัฒนาในอำเภอเนินมะปรางได้ เป็นหลักธรรมสำหรับคุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ, วิริยะ, จิตตะ และวิมังสา โดย ในองค์ประกอบธรรมะด้านฉันทะ คือ ความพอใจ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป^{๓๙๖} ใช้ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชาสัมพันธ์การรับรู้ปฏิทินประเพณีเนินมะปราง ผ่านสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ ชุมชนจัดแคมเปญหรือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเป็นระยะ โดยการนัดหมายผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อออนไลน์ หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต้องห้ามพลาด ต่อยอดในทุกมิติในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการปรับใช้การใช้คำสื่อความหมาย กิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้าใจง่าย เช่น “๔ มา เมื่อมาบ้านมุง” มาเข้าถ้ำ มาปิ่นผา มาดูวิถีชุมชน มาชนของฝาก เป็นต้น ในองค์ประกอบธรรมะด้านวิริยะ คือ ความเพียร ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ใช้ในกรณีที่ ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานต่างๆ จัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติโดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ส่งเสริมภาคผู้ประกอบการเอกชนเดินรถ ให้มีการจัดเส้นทางเที่ยวอำเภอเนินมะปรางเป็นระยะหุรอบฤดูท่องเที่ยว ในองค์ประกอบธรรมะด้านจิตตะ คือ ความคิด ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้น ด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ในกรณีที่ หน่วยงานต่างๆ เข้ามาส่งเสริมจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชัน เพื่อการรองรับด้านที่พัก และการนำท่องเที่ยวให้แก่คนในพื้นที่ การส่งเสริมการรับรู้และภาพลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ที่หาชมได้ยากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อต่างๆ ของหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งรัฐและเอกชน และในองค์ประกอบธรรมะด้านวิมังสา คือ ความไตร่ตรอง ทดลอง คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุงใหม่ๆ ใช้ในกรณีที่ ใช้สื่อออนไลน์สร้างเครือข่ายจิตอาสาการนัดหมาย เพื่อให้มีรถรับส่งนักท่องเที่ยวจากตัวจังหวัดมาในพื้นที่เนินมะปราง เช่น โครงการ ๑ ค้น หลายคน การศึกษา รวบรวมจัดสร้างปฏิทินชุมชน ให้เป็นประเพณีเนินมะปรางครบทุกเดือนในรอบปี

๔.๓.๑.๗ ความเหมาะสมขององค์ประกอบ และหลักธรรมที่สอดคล้องด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทั้ง ๑๐ ท่าน ได้ให้ความเห็นว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วย ๑๒ กลยุทธ์/

^{๓๙๕} สทนากลุ่มเฉพาะ นางสุทธิรักษ์ อาจงค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๖} สทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บัญญัติ), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

องค์ประกอบ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงกลยุทธ์ว่า เนื่องจากจุดแข็งสำคัญของเนินมะปรางคือทุนทางมิติธรรมชาติที่งดงาม มีเอกลักษณ์ ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวในมิติอื่น ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสังคม สามารถนำมาเสนอเป็นจุดขาย เพื่อเอื้อต่อการสร้างความน่าสนใจในทุกมิติ และเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง^{๓๙๗} ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นควรในองค์ประกอบ ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ เช่น ผจญภัย พิชิตผา มีการออกเกียรติบัตรให้นักท่องเที่ยวเป็นที่ระลึก เพื่อเสริมแรงจูงใจจะสามารถสร้างและกระตุ้นความต้องการเข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่ของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่หลากหลายได้ ในด้านความพร้อมของชุมชน มีความพร้อมในการรองรับในทุกมิติ ในองค์ประกอบสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการใช้สื่อกลางในการติดต่อกับผู้ประกอบการในรูปแบบออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันด้านที่พักในโทรศัพท์มือถือ แก่ผู้ประกอบการ เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพร้อมในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการจัดการรองรับนักท่องเที่ยว^{๓๙๘} ในองค์ประกอบ สร้างรูป “ผาหินต้องพิชิต” เส้นทางท่องเที่ยว ที่เชื่อมกับแหล่งหลักในพื้นที่ เช่น เส้นทางเขาค้อ หุ่นแสดงหลวง รักไทย บ้านมุง ฝารังหมี การจัดการกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นบูรณาการกับภาคสาธารณสุข เช่น โฮมสเตย์ปลอดภัย ร้านกาแฟไกลโรค ฯลฯ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า จะสามารถกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเลือกเข้ามาในพื้นที่เนินมะปรางได้เป็นอย่างดี^{๓๙๙} ในองค์ประกอบ ภาครัฐ จัดแผนงบประมาณ และส่งเสริมให้ใช้สถานที่ราชการที่มีอยู่แล้ว แบ่งพื้นที่เป็นศูนย์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบหน่วยงานต่างๆ ตั้งทีมงานผู้ประสานงาน โดยใช้บุคลากรในพื้นที่ ทั้งรูปแบบออนไลน์ และอาสาสมัครเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคนเนินมะปรางทั้งในและนอกพื้นที่ ผ่านการสร้างศูนย์หรือเครือข่ายคนรักขเนินมะปราง ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ทั้งหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทันที เนื่องจากมีความพร้อมในเชิงโครงสร้างพื้นฐานและโครงข่ายท้องที่ท้องถิ่น^{๔๐๐} ในองค์ประกอบ การศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อสร้างและประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครบทุกฤดูกาล การส่งเสริมกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในรูปแบบออนไลน์ และเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้นในพื้นที่ทั้งในมิติธรรมชาติ และวัฒนธรรม ต่อยอดไปสู่มิติอื่นๆ ได้^{๔๐๑} ในองค์ประกอบ จัดของบประมาณจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาป้ายสื่อความหมาย สร้างการ

^{๓๙๗} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายพงศกร พิพัฒน์เดชา, ปลัดเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๘} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายชัยวัฒน์ กะถินทอง, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ บ้านร่มเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๓๙๙} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนากร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๔๐๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวปณณสิริ ถนอมมิตร, หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๔๐๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุวิมล เกตุศรีบุรินทร์, ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

รับรู้เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ก็ยังคงมีความสำคัญและจำเป็นเพื่อสร้างความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่เป็นบุคคลจากนอกพื้นที่^{๔๐๒} ในองค์ประกอบ ให้ความสำคัญกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว เป็นมิติในการพัฒนาที่น่าสนใจและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ภายใต้รูปแบบและกิจกรรมที่หลากหลาย ในองค์ประกอบ^{๔๐๓} เพิ่มบทบาทให้องค์กรความรู้ในชุมชน เช่น สถานศึกษา ท้องถิ่น ร่วมกันเป็นเครือข่ายสร้างผลิตภัณฑ์, สร้างการรับรู้ และสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน จะสามารถสร้างให้เกิดการพัฒนาภายใต้ทุนเครือข่ายปัญญาให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้^{๔๐๔}

ในด้านหลักธรรมที่ควรเสริมในการพัฒนา ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญเสนอว่า ควรใช้หลักเวชารัชชกรณธรรม ๕ ในการบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก หลักธรรม เวชารัชชกรณธรรม ๕ นั้น สามารถนำมาประยุกต์อธิบายบริบทด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ควรพัฒนาในอำเภอเนินมะปรางได้ เป็นหลักธรรมสำหรับคุณธรรมที่ทำให้เกิดความแก่กล้า ประกอบด้วย ศรัทธา, ศีล, พาหุสัจจะ, วิริยารัมภะ และปัญญา โดย ในองค์ประกอบธรรมะด้านศรัทธา คือ มั่นใจในหลักที่ถือและในสิ่งที่ได้ลงมือทำลงไป^{๔๐๕} ใช้ในกรณีที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ เช่น ผจญภัย พิชิตผา มีการออกเกียรติบัตรให้นักท่องเที่ยวเป็นที่ระลึก เพื่อเสริมแรงจูงใจ รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ตั้งทีมงานผู้ประสานงาน โดยใช้บุคลากรในพื้นที่ ทั้งรูปแบบออนไลน์ และอาสาสมัคร และการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคนเนินมะปรางทั้งในและนอกพื้นที่ ผ่านการสร้างศูนย์หรือเครือข่ายคนรักเนินมะปราง ในองค์ประกอบธรรมะด้านศีล คือ ความประพฤติถูกต้องดีงาม ไม่ผิดระเบียบวินัย ใช้ในกรณีที่ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นบูรณาการกับภาคสาธารณสุข เช่น โฮมสเตย์ปลอดภัย ร้านกาแฟไกลโรค ฯลฯ ในองค์ประกอบธรรมะด้านพาหุสัจจะ คือ ความใฝ่รู้ การศึกษาพัฒนาองค์ความรู้อยู่เสมอ ใช้ในกรณีที่ ให้ความสำคัญกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงส่งเสริมกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในรูปแบบออนไลน์และเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย และการสร้างรูปท “ผาหินต้องพิชิต” เส้นทางท่องเที่ยว ที่เชื่อมกับแหล่งหลักในพื้นที่ เช่น เส้นทางเขาค้อ พุ่งแสงหลวง รักไทย บ้านมุง ผาเรียงหมี่ ในองค์ประกอบธรรมะด้านวิริยารัมภะ คือ ลงมือทำความเพียรพยายามในกิจการนั้นๆ อย่างมั่นคงจริงจัง ใช้ในกรณีที่ ภาครัฐ จัดแผนงบประมาณ และส่งเสริมให้ใช้สถานที่ราชการที่มีอยู่แล้ว แบ่งพื้นที่เป็นศูนย์ผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบ รวมถึงการเพิ่มบทบาทให้องค์กรความรู้ในชุมชน เช่น สถานศึกษา ท้องถิ่น ร่วมกันเป็นเครือข่ายสร้างผลิตภัณฑ์, สร้างการรับรู้

^{๔๐๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ นายมานพ สังข์เทศ, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ บ้านเผ่าไทย ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๔๐๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสุทธิรักษ์ อาจองค์, พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๔๐๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ นางสาวธนกร น้อยพันธ์, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านมุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

^{๔๐๕} สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูอดุลธรรมสาร (บัญญัติ), เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก, ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕.

และสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ในองค์ประกอบธรรมะด้านปัญญา คือ ความรอบรู้ เข้าใจซึ่งในเหตุผล ใช้ในกรณี ที่ สร้างกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการใช้สื่อกลางในการติดต่อกับ ผู้ประกอบการในรูปแบบออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันด้านที่พักในโทรศัพท์มือถือ แก่ผู้ประกอบการ การศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อสร้างและประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครบทุกฤดูกาล รวมถึงการจัดของงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาป้ายสื่อความหมาย สร้างการรับรู้เส้นทางแหล่ง ท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่

๔.๓.๒ องค์ประกอบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัด พิษณุโลก

จากการวิเคราะห์ SWOT ปัจจัยภายในและภายนอก และสังเคราะห์ TOWS matrix เพื่อ หาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำมาจัดทำเป็นกลยุทธ์ หรือองค์ประกอบที่สำคัญๆ ได้ ๗ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเป็นไปได้ และความ เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญ ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม เฉพาะ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช อ.เมือง จ.พิษณุโลก โดย จัดลำดับการนำเสนอตามผลการศึกษาเชิงปริมาณ ที่มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้ จากเทคนิคการสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติ ตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ด้านการบริการ แก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ด้าน กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว (ดังปรากฏในบทที่ ๕)

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

แผนภาพที่ ๔.๓ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ ๔.๑ โมเดลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามแนวพระพุทธศาสนา ตามผลการกำหนดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์ SWOT ปัจจัยภายในและภายนอก และสังเคราะห์ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ และตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งยังคงต้องมียุทธศาสตร์ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง ได้แก่ **อปปริยานิยธรรม ๗ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ เบญจกัลยาณธรรม ๕ สาราณียธรรม ๖ ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ อิทธิบาท ๔ และเวสาร์ชขรณธรรม ๕** บุรณการสอดคล้องกับการจัดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ และตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากร

การท่องเที่ยว เพื่อให้ **ธรรมะแกนฐานสำคัญ** ในการกำหนดและสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในขั้นแรก

จากนั้นการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จะต้องเริ่มพัฒนาโดยใช้แกนบทบาทของ **สามภาคส่วนพัฒนา** คือภาครัฐ เอกชน โดยมีภาคส่วนชุมชนเป็นผู้ร่วมพัฒนาและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามลำดับ โดยใช้หลักการของ **การมีส่วนร่วม** บนพื้นฐานหลักธรรม อปริยานิยธรรม ๗ ในการพัฒนางานในขอบข่ายการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด มีระดับการปฏิบัติต่ำกว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดในโมเดลดังกล่าว คือ Tourism Resource อันเป็นด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ที่มีค่าเฉลี่ยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาน้อยที่สุดจากการที่เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นจุดแข็งสำคัญ ซึ่งผลสุดท้ายที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาทั้งหมดจะตกอยู่กับประชาชนคือชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามโมเดลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย และเพื่อทำความเข้าใจในโครงสร้างของโมเดลดังกล่าว จึงต้องทำความเข้าใจในสัญลักษณ์แต่ละองค์ประกอบในโมเดล เพื่อความเข้าใจร่วมกันตามกรอบโมเดล ดังนี้

- **สามภาคส่วนพัฒนา** ได้แก่ภาคส่วนในเขตพื้นที่อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แสดงในข้อความภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในกรอบสี่เหลี่ยมรอยประ ที่มีความสัมพันธ์กันในบทบาทหน้าที่ ที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม หรือมี P-Participation ในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยที่การมีส่วนร่วม การเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และการนำองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์จากผลการวิจัยนี้ไปปรับประยุกต์ใช้สู่การปฏิบัติ โดยภาคส่วนภาครัฐ และภาคส่วนเอกชน อยู่ด้านล่างในฐานะผู้ส่งเสริมจากรากฐาน มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือเพื่อก่อให้เกิดสาธารณูปโภคที่รองรับต่อการเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของนักท่องเที่ยว และการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่น่าดึงดูดใจโดยภาคเอกชน และภาคชุมชนอยู่ในส่วนกรอบใกล้กับ Tourism Resource ในฐานะเป็นผู้อยู่ใกล้ชิดกับทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในมิติต่างๆ ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม เป็นผู้สร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งทั้งสามภาคส่วนนี้เป็นแกนหลักในการร่วมกันพัฒนาและรับผลประโยชน์ร่วมกันบนฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

- **TR คือ Tourism Resource** ได้แก่ ทุนทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสังคม ที่เอื้อต่อการสร้างความน่าสนใจในทุกมิติ และเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอนินมะปราง เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.278) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๗ อันเป็นลำดับสุดท้าย แสดงให้เห็นถึงจุดแข็งทางการท่องเที่ยวในอำเภอนินมะปราง ผู้วิจัยจึงจัดให้องค์ประกอบด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็นแกนหลักในการสร้างแรงดึงดูดใจ ที่องค์ประกอบทุกด้านต้องพัฒนาเพื่อสร้างศักยภาพให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยวได้ในทุกมิติ โดยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นพบว่าสามารถประยุกต์ใช้ เวสารัชชกรรมธรรม ๕ ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการทำสังเคราะห์ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ได้

- **P คือ Participation** ได้แก่ การที่ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะ เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการให้การสนับสนุน ติดตาม ตรวจสอบ และรับผลประโยชน์จากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = ๒.๔๒$, S.D. = ๐.๓๔๑) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๑ อันเป็นลำดับสูงสุด แสดงให้เห็นถึงจุดอ่อนที่สุดทางการจัดการการท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปรางจากผลการวิจัย ผู้วิจัยจึงจัดให้องค์ประกอบ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นลำดับแรกในการนำองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์จากผลการวิจัยนี้ไปปฏิบัติ โดยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ต้องประยุกต์ใช้ ๗ ประโยชน์ ๗ เพื่อให้เกิดพัฒนาและรับผลประโยชน์ร่วมกันบนฐานของการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นความยั่งยืน โดยภาคส่วนต่างๆ ต้องส่งเสริมให้ใช้สถานที่ทางศาสนาในชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของภาครัฐ จัดทำคู่มือชุมชนในการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน ใช้เครือข่ายจิตอาสาที่มีอยู่ในการประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ในลักษณะเครือข่าย

- **C คือ Carrying Capacity** ได้แก่ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ คือ การที่ประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว พึงพอใจหรือรับรู้ถึงผลกระทบ ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อมด้านความสะดวก ด้านสังคมวัฒนธรรม และด้านสุขภาพ จากการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ($\bar{X} = ๒.๔๘$, S.D. = ๐.๓๐๒) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๒ โดยด้านขีดความสามารถในการรองรับนั้น พบว่าต้องประยุกต์ใช้ กลยุทธ์ ๔ เพื่อจัดตั้งทีมประสานงานในการเสนอขอพิจารณาโครงการพัฒนาสาธารณูปโภค ระหว่างป่าไม้ องค์กรส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม ที่จะสามารถทำให้คนในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุด การออกแบบจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวนำขยะกลับบ้าน เน้นพลาสติกและแยกประเภทขยะเพื่อนำกลับมารีไซเคิลฝึกอบรมการสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้สร้างหมวดเพื่อการนัดหมาย จองที่พัก และประชาสัมพันธ์แก่ผู้ประกอบการ

- **S คือ Tourism Services** ได้แก่ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว คือ การอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง และครอบคลุม ทั้งในด้านที่พัก ความปลอดภัย สุขอนามัย สาธารณูปโภค การคมนาคม ($\bar{X} = ๒.๔๔$, S.D. = ๐.๒๖๕) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๓ โดยด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว นั้น พบว่าต้องประยุกต์ใช้ เบญจกัลยาณธรรม ๕ เพื่อ ทำคู่มือมาตรฐานที่พัก ปลอดภัย สุขอนามัย ป้ายสื่อความหมาย ป้ายนำทาง เส้นทางคมนาคม โดยปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์การท่องเที่ยวจากการใช้แหล่งท่องเที่ยวเป็นจุดเช็คอิน และเน้นความสะดวกจากการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีการประเมินและมอบรางวัลให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำเที่ยว การจัดทำคู่มือ

และเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวออนไลน์ เนินมะปรางห้ามพลาด โดยแบ่งประเภทหลากหลาย ทั้งการผจญภัย วิถีชีวิต ร้านอาหาร ของฝาก

- M คือ **Tourism Management** ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ภายใต้ฐานการจัดการทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ และทักษะทางการท่องเที่ยว ให้เกิดขึ้นแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X}$ = ๓.๐๓, S.D. = ๐.๓๓๖) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๔ โดยด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว นั้น พบว่าต้องประยุกต์ใช้ สารานุกรมธรรม ๖ เพื่อ มุ่งเสริมองค์ความรู้ ทักษะ และทักษะทางการท่องเที่ยว แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการ จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ภาครัฐ ส่งเสริมและรับรองการมี เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องโดยชุมชนและผู้ประกอบการเป็นผู้มีส่วนร่วมประเมิน จัดโครงการส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อเปลี่ยนแนวทางค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง สร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดแนวทางการปฏิบัติทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน

- D คือ **Delivery Products** ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว คือ การที่แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง มีผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ที่มีอัตลักษณ์รูปแบบ บรรจุภัณฑ์ และคุณภาพ จากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด ในธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ ($\bar{X}$ = ๓.๑๐, S.D. = ๐.๓๒๔) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๕ โดยด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว นั้น พบว่าต้องประยุกต์ใช้ ภูมิธรรมมีกตตสังวัตตนิกรม ๔ เพื่อ สร้างเครือข่ายตลาดสินค้าชุมชนออนไลน์ สร้างอัตลักษณ์รูปแบบบรรจุภัณฑ์ จากภูมิปัญญาชุมชน เพื่อเพิ่มมูลค่าสู่ตลาด สร้างเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว ชมชิม ช้อป รอบเนินมะปราง ในเส้นทางจาก อ.วังทอง อ.เมืองพิษณุโลก, จ.พิจิตร, จ.เพชรบูรณ์ ที่เข้าถึงได้ง่ายในรูปแบบออนไลน์ ภาครัฐจัดประกวดสินค้า และมอบแบรนด์ในระดับอำเภอเพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพ มีการประเมินทุกปี จัดอบรมองค์ความรู้ด้านการตลาด กระจายไปในทุกพื้นที่ที่มีผู้ผลิตสินค้าชุมชน ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าส่ง ให้มีการระบุอัตลักษณ์แหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ในตัวสินค้า จัดประกวดเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล และนำมาใช้จริงในการประทับตราสินค้าที่มีคุณภาพ จะสามารถก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในแบรนด์เนินมะปรางที่มีคุณภาพ

- A คือ **Tourist Activities** ได้แก่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น สินค้าชุมชน โฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ธรรมชาติ ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีการจัดการผ่านเครือข่าย กลุ่ม ชมรม หรือองค์กรในพื้นที่ ($\bar{X}$ = ๓.๒๓, S.D. = ๐.๓๑๓) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับ ๖ โดยด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว นั้น พบว่าต้องประยุกต์ใช้ อิทธิบาท ๔ เพื่อ จัดทำแพลตฟอร์ม นำเสนอ กิจกรรม ที่พัก จัดทำปฏิทินชุมชน ใช้สื่อออนไลน์สร้างเครือข่ายรับส่ง นทท. จัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่าง

ต่อเนื่อง ส่งเสริมการรับรู้และภาพลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ที่หาชมได้ยากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อต่างๆ ปรับใช้การใช้คำสื่อความหมายกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้าใจง่าย เช่น “๔ มา เมื่อมาบ้านมุง” มาเช้าถ้า มาปิ่นผา มาดูวิถีชุมชน มาชนของผากเป็นต้น ส่งเสริมภาคผู้ประกอบการเอกชน เติมนรถ ให้มีการจัดเส้นทางเที่ยวอำเภอเนินมะปรางเป็นระยะหุกรอบฤดูท่องเที่ยว จัดโครงการ ๑ คันหลายคน เพื่อให้เกิดการให้บริการในรูปแบบใหม่ที่นำเสนอใจแก่นักท่องเที่ยว

- R คือ **Tourism Resource** ได้แก่ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ ทุนทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสังคม ที่เอื้อต่อการสร้างความน่าสนใจในทุกมิติ และเพียงพอที่จะสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยววนั้นๆ ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.278) จัดเป็นลำดับสภาพ ที่มีความสำคัญจำเ็นตามผลการศึกษาเชิงปริมาณในลำดับสุดท้าย โดยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้น พบว่าต้องประยุกต์ใช้ เวนสารัชนกรณธรรม ๕ เพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ เช่น ผจญภัย พิชิตผา มีการออกเเกียรดิบัตรให้นักท่องเที่ยวเป็นทีระลึก เพื่อเสริมแรงจูงใจสร้างกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการใช้สื่อกลางในการติดต่อกับผู้ประกอบการในรูปแบบออนไลน์ หรือ แอปพลิเคชันด้านที่พักในโทรศัพท์มือถือ แก่ผู้ประกอบการ สร้างรฐเส้นทางกรท่องเที่ยว ที่เชื่อมกับแหล่งหลักและรองในพื้นที่ โดยเน้นบูรณาการกับภาคสาธารณสุข ส่งเสริมให้ใช้สถานที่ราชการที่มีอยู่แล้ว แบ่งพื้นที่เป็นศูนย์ผลิตภัณท์พื้นบ้านของชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบ ตั้งทีมงานผู้ประสานงาน โดยใช้บุคลากรในพื้นที่ สร้างและประชาสัมพันธ์ เส้นทางกรท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครบทุกฤดูกาล

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยการวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งศึกษาเพื่อสร้างและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายตัวแทนชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง เพื่อหาองค์ประกอบปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการ เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการใช้แบบสอบถาม (Survey Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (In-depth Interview Semi-Structure) และเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เนื่องจากรูปแบบแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีลักษณะเป็นนามธรรม ซึ่งเหมาะสมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมากกว่า แต่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้การวิจัยเชิงปริมาณร่วมด้วย เพื่อลดแนวโน้มความลำเอียง (Bias) ของข้อมูล สร้างความมั่นใจในการใช้ได้ของผลที่ได้จากการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อยืนยันองค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ที่ศึกษาได้ และสามารถที่จะสนับสนุนให้ข้อมูลเชิงคุณภาพมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion)

จากผลการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ ในการกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษา ด้านศักยภาพที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่เหมาะสมในปัจจุบัน ตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติผู้มีส่วนได้เสียเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็น ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยว ในลักษณะของชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีกระบวนการส่งเสริมการทำงานในลักษณะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในพื้นที่ อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยกำหนดผู้แทนเครือข่ายตัวแทนชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ พัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานศึกษา องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ผู้นำท้องที่ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน และภาคประชาชน ได้แก่ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว

กลุ่มองค์กร จัดการท่องเที่ยว และเครือข่ายเอกชน ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และผู้มีส่วนได้เสียในด้านต่างๆ ยังได้ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ยิ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งนอกจากข้อมูลต่างๆ แล้ว ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านยังให้คำแนะนำในเรื่อง ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ขอบเขตการศึกษาศักยภาพ ความสัมพันธ์ และความสอดคล้องของเกณฑ์ศักยภาพที่นำมาศึกษา จากการศึกษาระดับสภาพการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และยังได้พบอีกว่า องค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อ การจัดการสร้าง ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้าน กิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้ง ๖ ด้าน นี้ ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม และควรได้รับการบูรณาการเข้ากับหลักธรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและนักวิชาการผู้มีความเชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และได้ให้ข้อมูลสำคัญๆ รวมไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิผู้มีความเชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา ในพื้นที่ๆ ทำการศึกษา ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ได้กรุณาให้คำแนะนำ เกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย ควรดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบัน และศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักธรรมที่สอดคล้อง และสุดท้ายรูปแบบที่ได้มาควรมีตัวชี้วัด หรือมีแนวทางที่จับต้องได้ในเชิงรูปธรรม จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับคำว่า การสร้างศักยภาพ ในภาพรวม โดยท่านเหล่านี้ ได้เสนอว่า การวิจัยที่มุ่งพัฒนาเพื่อสังเคราะห์และปรับปรุงยกระดับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ขั้นแรกจะต้องมีการกำหนดองค์ประกอบด้านศักยภาพ ทั้ง ๖ ด้าน โดยบูรณาการกับแนวทางการพัฒนาคู่กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตามความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาระดับ จากผลการวิจัยเชิงประจักษ์ แล้วจึง นำมาสร้างโมเดลการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นที่ยอมรับ และตรงต่อความต้องการจำเป็นในบริบทปัจจุบันและอนาคตได้

ความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวทางโดย ผู้ที่รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยวทั้งโดยพหุนัยและนิตินัย ในลักษณะของผู้นำชุมชนตามธรรมชาติ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ประชาชนที่มีบทบาทในชุมชน และองค์กรภาครัฐ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ และมีกระบวนการส่งเสริมการทำงานในลักษณะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ๆ ทำการวิจัย จำนวน ๒๒ รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๐ รูป/คน และแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ ชุด เพื่อหาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และจากวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้เก็บข้อมูลทำการวิเคราะห์และประมวลผลการศึกษาเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์

และสังเคราะห์ พร้อมทั้งนำเสนอผลสรุปการวิจัยและอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน ๓ ข้อ คือ ๑) เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ๒) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และ ๓) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

๕.๑.๑ ผลการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยโดยมุ่งตอบคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๓ ข้อ ตามลำดับ โดยผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ตอนที่ ๑ สภาพทั่วไปในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน

๑. เชิงคุณภาพ

อำเภอเนินมะปรางมีพื้นที่บางส่วนของที่ตั้งอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่สวยงามของภูเขาหินปูนอายุหลายร้อยล้านปีที่รูปร่างสวยงามแปลกตาที่มีไม่กี่แห่งในประเทศไทย ทำให้ศักยภาพในด้านการเป็นจุดสนใจทางธรรมชาติ ถูกนำมาส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์และการให้บริการทางการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางที่ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ ๕ ปี ที่ผ่านมา ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ได้เข้ามาส่งเสริมและมีการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ กัน โดยมีจุดเน้นหลักจากการที่บริเวณสภาพพื้นที่ทางด้านภูมิศาสตร์ของอำเภอเนินมะปรางมีความสดใหม่ น่าดึงดูดใจ โดยส่วนใหญ่อาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติทางทิศตะวันออกของพื้นที่อำเภอ เป็นฐานในการประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะกระจายอยู่บริเวณด้านตะวันออกของอำเภอ โดยมีการจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การนำเที่ยววิถีชีวิตชุมชน การนำเที่ยวชมธรรมชาติ ในปัจจุบันจึงมีความพยายามของหน่วยงานและองค์กรภาครัฐรวมถึงเอกชน ในการกระจายการรับรู้ถึงทรัพยากรทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวในมิติอื่น เช่น มิติทางวัฒนธรรม มิติวิถีชุมชน และมิติทางศาสนาในพื้นที่ เช่น ชุมชนคุณธรรมต้นแบบ และชุมชนท่องเที่ยว otop นวัตกรรมวิถี ในเขตอำเภอเนินมะปราง บ้านมุงเหนือ หมู่ ๑, บ้านชมพูเหนือ หมู่ ๓, บ้านหนองหญ้าปล้อง หมู่ ๖, บ้านน้ำปาด หมู่ ๒, บ้านผารังหมี หมู่ ๓, บ้านใหม่เจริญพร หมู่ ๙, บ้านซำร้าง หมู่ ๔ เพื่อส่งเสริมให้มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน และนำมิติทางสังคมมาใช้เป็นทุนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยมีการท่องเที่ยวเป็นแกนหลักผ่านการจัดสร้างผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวใน

รูปแบบต่างๆ เช่น การทอผ้า หัตถกรรมจักสาน สิ่งของที่ระลึกที่ผลิตในชุมชน การให้บริการท่องเที่ยวแบบ One Day Trip หรือพักค้างคืน ๒ วัน หรือ ๓ วัน เป็นต้น

ในด้านจำนวนและการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยว พบว่าพื้นที่ที่ทำการศึกษามี ๖ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๔๖ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติรวม ๒๕ แหล่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลชมพู และตำบลนามูง ตามลำดับ รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวในมิตินาสนา ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใน ตำบลเนินมะปราง และตำบลชมพู ซึ่งมีพื้นที่ติดกันในบริบทแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ความงดงามทางธรรมชาติที่เรียกว่ากุ้ยหลินเมืองไทยในอำเภอเนินมะปราง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางวิถีชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งมีปริมาณรองลงมานั้น ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในพื้นที่ตำบลไทรย้อย ตำบลนามูง ตำบลเนินมะปราง และตำบลชมพูตามลำดับ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวอันงดงามทางธรรมชาติเป็นเบื้องหลังในทุกมิติ

๒. เชิงปริมาณ

สภาพระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบันพบว่า

ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๙ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๑๙๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๔ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๕ รองลงมาคือมีอายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี จำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒ และอายุระหว่าง ๓๑-๔๐ จำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๑ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน ๑๘๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๙ รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐ และระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๙ ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง ๑๑ - ๒๐ ปี จำนวน ๑๔๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖ รองลงมาอยู่ในระหว่าง ต่ำกว่า ๑๐ ปี จำนวน ๑๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๘ และระหว่าง ๓๑ ปี ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๑ อาชีพหลักของครอบครัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่, ทำนา, ทำสวน จำนวน ๒๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕ รองลงมาคืออาชีพค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๙.๘๑ และมีอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๕ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง ๖ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔ รองลงมาอยู่ในระหว่าง ๔-๕ ปี จำนวน ๖๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๑ และระหว่าง ๑ ปี หรือต่ำกว่า มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔.๗๙ ภูมิลำเนาเดิมของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นคนจังหวัดพิษณุโลกโดยกำเนิด จำนวน ๓๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๒.๔ รองลงมาย้ายมาจากจังหวัดอื่น จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๙ โดยในส่วนแบบสอบถามปลายเปิด กรณีผู้ตอบแบบสอบถามเลือกย้ายมาจากจังหวัดอื่น จำนวน ๘๓ คน ผู้ตอบแบบสอบถาม

บางส่วนไม่เขียนตอบ และมีบางส่วนได้เขียนตอบโดยหลากหลาย เช่น จังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๗ คน จังหวัดเลย จำนวน ๑๑ คน จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๕ คน จังหวัดพิจิตร ๘ คน จังหวัดเพชรบูรณ์ ๖ คน อำเภออื่นๆ ในจังหวัดพิษณุโลก เช่น อำเภอนครไทย ๙ คน เป็นต้น

ระดับความคิดเห็นและความเข้าใจทั่วไป ต่อสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามความคาดหวังที่มีต่อ ภาควิชาที่ควรมีหน้าที่หลักในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ เป็นภาคราชการอื่นๆ จำนวน ๑๙๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐ รองลงมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ จำนวน ๗๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๐ และเป็นองค์กรเอกชน จำนวน ๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๖ และสมาชิกในชุมชน มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗

ระดับสภาพในภาพรวม ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ มีความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๘$, S.D. = ๐.๑๒๒) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๒๗๘) ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๒๓$, S.D. = ๑.๑๙๘) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๑๐$, S.D. = ๐.๓๒๔) ในด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

ระดับสภาพ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๘๕$, S.D. = ๐.๒๗๘) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ($\bar{X} = ๔.๗๓$, S.D. = ๐.๔๔๑) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๒.๔๒$, S.D. = ๐.๗๔๙) ในข้อที่ว่า คนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

ระดับสภาพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๘๕$, S.D. = ๐.๒๗๘) และเมื่อพิจารณาใน แต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า องค์กรต่างๆ มีการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัด, พระศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๗๙$, S.D. = ๐.๘๙๒) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๒.๔๑$, S.D. = ๐.๙๘๗) ในข้อที่ว่า ในชุมชนมีการจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ ที่เป็นที่สนใจของคนนอกพื้นที่และนักท่องเที่ยว

ระดับสภาพ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.48$, S.D. = 0.302) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อปริมาณขยะ หรือสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ) ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.734) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.63$, S.D. = 0.552) ในข้อที่ว่า จำนวนนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของทรัพย์สิน ในชุมชน (ด้านสังคมจิตวิทยา) เห็นได้ว่า โดยภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถาม คือประชาชนในอำเภอเนินมะปราง ได้มีความเห็นว่าการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อชุมชนน้อย จากข้อคำถามดังกล่าว พบว่ามีเพียงด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.734) และมิติทางด้านสุขภาพของชุมชน ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 1.025) ที่ส่งผลกระทบในระดับมาก

ระดับสภาพ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.165) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า มีความสะดวกเรื่องสถานที่พักอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.796) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.90$, S.D. = 0.712) ในข้อที่ว่า มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม

ระดับสภาพ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.336) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และภายนอก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.787) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.69$, S.D. = 0.656) ในข้อที่ว่า มีการสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว

ระดับสภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.685$, S.D. = 0.278) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อ

ที่ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าโดยภาพรวม คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.852) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.42$, S.D. = 0.455) ในข้อที่ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเคยได้เคยเข้าร่วม หรือมีโอกาสเป็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

ระดับสภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ของการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ผู้ตอบแบบสอบถามประเมินระดับฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 3.100) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าความคิดเห็นต่อระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในข้อที่ว่า ชุมชนมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้าน งานจักสาน ของว่าง อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่น่าสนใจและสามารถนำไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยวได้ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.482) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 1.37$, S.D. = 0.483) ในข้อที่ว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชน มีตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้ ประจำชุมชน หรือตัวสินค้าชุมชน ที่เป็นที่ยอมรับ

๓. การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามคุณสมบัติและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ใน 4 ประเด็น คือ ระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน, อาชีพ, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Anova) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน, อาชีพ, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกประเด็น จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ ๒ องค์ประกอบที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ผู้วิจัยสรุปและสังเคราะห์ องค์ประกอบที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จากประเด็นคำถามตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ การรับรู้ถึงทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในชุมชนของคนในชุมชน หรือคนในชุมชนทราบถึงจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา รวมทั้ง คนในชุมชนรับรู้ได้ถึงความรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าทรัพยากรในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น คนในชุมชนรับรู้ได้ถึงมีการมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และคนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ในภาพรวม

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว คือ มีการประชาสัมพันธ์สถานที่หรือ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศิลปะ, ทัศนกรรม หรือประเพณี การมีเครือข่ายสถานที่หรือ กลุ่ม ชุมชน ที่มีการสาดิให้ความรู้ท้องถิ่นด้านต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยว รวมทั้งประเพณี มีการจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ ที่เป็นที่น่าสนใจของคนในพื้นที่และนักท่องเที่ยวในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณี องค์กรต่างๆ ที่ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัด, พระ ศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชนมาก และในประเพณีการมีเครือข่ายสถานที่พักท่องเที่ยวกศึกษาวิถีชีวิต เช่น โฮมส เตย์ การส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ หรือการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ คือ ประเด็นความรู้ถึง ปริมาณขยะ หรือสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน จากการที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ) ประเด็น จากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อ ความปลอดภัยของทรัพย์สิน ในชุมชน (ด้านสังคมจิตวิทยา) รวมทั้งประเพณี จากผลกระทบต่อ ปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือข้อจำกัดการใช้ลานจอดรถชุมชน (ด้านการจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก) โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณี ผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว และการพบปะของคนใน ชุมชน (ด้านสังคมวัฒนธรรม) และประเด็นจากการที่จำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้าน สังคมและวัฒนธรรมของชุมชน หรือประเพณี ความแออัดจากจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ในปริมาณ ที่ยอมรับได้ และ การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสุขภาพของ ชุมชน ในระดับที่ชุมชนยอมรับได้แค่ไหนเพียงใด

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว คือ ประเด็นความรู้ถึง แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ มีเส้นทางสัญจรเข้าถึงได้อย่างสะดวก หรือประเพณี มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม รวมทั้งประเพณี แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมด้าน สาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณี แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด ปลอดภัย ด้านสุขอนามัย และประเด็นจากการบริการสุขภาพในชุมชน หรือประเพณี ความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน มีสถานที่จอดรถที่สะดวก เพียงพอ และปลอดภัย และ มีความสะดวกเรื่อง สถานที่พักอย่างเพียงพอ

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่คือ ประเด็นความรู้ถึง การมีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน หรือประเพณี การ สร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชน เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่าย ผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งประเพณี ควรมีการรวมกลุ่มการ ท่องเที่ยว ในชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณี การสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และ ภายนอก และประเด็นจากการที่ควรแสวงหาแนวทางและรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น รูปธรรมและยั่งยืน และ การกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ประเด็นความรู้ถึง การ เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ประเด็นการมีส่วนร่วมลงมติในการ

จัดทำโครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงประเด็นการที่คนในชุมชนได้เข้าร่วม หรือมีโอกาสเป็นคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ซึ่งนอกจากนี้ประเด็นการได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และการที่คนในชุมชนรู้สึกได้ถึงบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตัวเอง

องค์ประกอบด้านศักยภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว คือ องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้าน งานจักสาน ของว่าง อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่น่าสนใจและสามารถนำไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงประเด็นการที่มีการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มีคุณภาพ ซึ่งนอกจากนี้ประเด็นการผลิตสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อส่งไปจำหน่ายในพื้นที่นอกชุมชน และการมีสินค้าสำหรับจำหน่ายเป็นที่ระลึกแก่นักท่องเที่ยว ในนามของชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการสร้างตราสัญลักษณ์หรือโลโก้ ประจำชุมชน หรือตัวสินค้าชุมชน ที่เป็นที่รู้จัก ตลอดจนการที่คนในชุมชนได้รับประโยชน์จากการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน จากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาดในธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

ตอนที่ ๓ แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

จากการวิเคราะห์ SWOT ปัจจัยภายในและภายนอก และสังเคราะห์ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถนำมาจัดทำเป็นกลยุทธ์หรือองค์ประกอบที่สำคัญๆ ได้ ๗ ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ จากการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการผู้เชี่ยวชาญ ในรูปแบบการสนทนากลุ่มเฉพาะ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ณ วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช อ.เมือง จ.พิษณุโลก โดยจัดลำดับการนำเสนอตามผลการศึกษาเชิงปริมาณ ที่มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากเทคนิคการสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้ดังนี้

๑. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

มีองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๒ กลยุทธ์ ดังนี้

๑.๑ ส่งเสริมให้ใช้สถานที่ทางศาสนาในชุมชนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ

๑.๒ ภาครัฐจัดทำคู่มือชุมชนในการวางแผนเพื่อให้การให้บริการท่องเที่ยวมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีภาครัฐเป็นตัวกลาง

๑.๓ ภาครัฐใช้เครือข่ายจิตอาสาที่มีอยู่ในการประชาสัมพันธ์การรับรู้ข้อมูลด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

๑.๔ ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงาน และให้ข้อมูลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยภาครัฐ ในลักษณะเครือข่าย

๑.๕ ภาครัฐเปิดโอกาสให้มีจิตอาสาด้านการประสานงานระหว่างภาคส่วนผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน

๑.๖ ภาครัฐเน้นการตัดสินใจด้านนโยบายพัฒนาพื้นที่อย่างยุติธรรม และมีกระบวนการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวร่วมกันกับชุมชน

๑.๗ จัดการประชุมร่วมกันของภาครัฐและชุมชนด้านการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำทุกเดือน โดยใช้เวทีประชุมประจำเดือนหมู่บ้าน

๑.๘ ภาครัฐจัดทำคู่มือการขอรับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐในพื้นที่มีข้อจำกัดกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ เพื่อความเข้าใจร่วมกันของทุกฝ่าย

๑.๙ จัดให้มีอาสาสมัครชุมชนในระดับหมู่บ้าน เพื่อเฝ้าระวังและสื่อสารด้านกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

๑.๑๐ จัดกิจกรรมสร้างความรับรู้และความเข้าใจ ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบ และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

๑.๑๑ ภาครัฐเน้นตัดสินใจแผนจากผลการประชาคม ลดข้อจำกัด และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาพื้นที่ในจำนวนที่มากพอ

๑.๑๒ ภาครัฐประชาสัมพันธ์กระบวนการคัดเลือกและตัดสินใจนโยบายการพัฒนาในพื้นที่ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่าน สื่อ Social Media

๒. ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

มีองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๐ กลยุทธ์ ดังนี้

๒.๑ จัดกิจกรรมรณรงค์จิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในพื้นที่

๒.๒ ฝึกอบรมการสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือต่างๆ ให้สามารถนำมาใช้สร้างหมุดเพื่อการนัดหมาย จองที่พัก และประชาสัมพันธ์แก่ผู้ประกอบการ

๒.๓ เน้นการส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวปลอดภัย เพื่อตอบโจทย์นักท่องเที่ยวที่นิยมการผจญภัยปีนผา

๒.๔ ออกแบบจัดทำป้ายสื่อความหมายเพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวนำขยะกลับบ้าน เน้นพลาสติกและแยกประเภทขยะเพื่อนำกลับมารีไซเคิล

๒.๕ ภาครัฐในพื้นที่ร่วมมือกับป่าไม้ เพื่อวางแผนจัดงบประมาณซ่อมแซมทางถนน พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภคในพื้นที่ท่องเที่ยวให้พร้อมใช้อยู่เสมอ

๒.๖ จัดตั้งทีมประสานงานเพื่อพิจารณาโครงการพัฒนาสาธารณูปโภค ระหว่างป่าไม้ องค์กรส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วม

๒.๗ พัฒนาแนวปฏิบัติที่ดีด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วม

๒.๘ ส่งเสริมการรับรู้ด้านความปลอดภัยในการเข้ามาท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบคู่มือ แผ่นพับ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต

๒.๙ ขยายขอบเขตการขอเพิ่มงบประมาณด้านการรองรับทางสาธารณูปโภคของภาครัฐในระดับจังหวัด

๒.๑๐ การสร้างความตระหนักของชุมชนในการรับรู้การจัดการทางสาธารณสุข การท่องเที่ยวปลอดภัยแก่ผู้ประกอบการ

๓) ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

มีองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๒ กลยุทธ์ ดังนี้

๓.๑ จัดฝึกอบรมผู้ประกอบการเพื่อเสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อการสำรองที่พักในระบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยม เช่น Airbnb, Agoda

๓.๒ ออกแบบคู่มือมาตรฐานด้านที่พักค้างคืนและนำเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับผู้ประกอบการ

๓.๓ จัดกิจกรรมส่งเสริมผู้ให้บริการที่มีคุณภาพ มีการประเมินและมอบรางวัลให้แก่ผู้ประกอบการ ผู้นำเที่ยว

๓.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดงบประมาณเพิ่มเติมในการซ่อมแซมเส้นทาง การท่องเที่ยวที่กำลังเป็นที่นิยมที่ต้องได้รับการสนับสนุน โดยแบ่งตามลำดับความสำคัญ

๓.๕ ท้องถิ่นตั้งงบประมาณติดตั้งระบบไวไฟอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรีให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยม พร้อมระบบลงทะเบียนที่ต้องเข้าชมสื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

๓.๖ จัดทำคู่มือและเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวออนไลน์ เน้นมะปรางห้ามพลาด โดยแบ่งประเภทหลากหลาย ทั้งการผจญภัย วิถีชีวิต ทัศนัย ร้านอาหาร ของฝาก

๓.๗ ประสานขอความร่วมมือกับชุมชน ในการสร้างเส้นทางบินอากาศยานไร้คนขับในพื้นที่นอกเขตของป่าไม้

๓.๘ จัดกิจกรรมหรือแคมเปญรณรงค์ส่งเสริมการรับรู้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หลังภาวะวิกฤติโควิด ๑๙

๓.๙ จัดทำป้ายสถิติการได้รับวัคซีนครบถ้วนของผู้ให้บริการติดไว้หน้าสถานประกอบการเอกชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว

๓.๑๐ เน้นการสนับสนุนโดยการอุดหนุนการสร้างป้ายสื่อความหมาย ป้ายเช็กอินชั่วคราวตามแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยให้ชุมชนดูแล (กรณีไม่สามารถสร้างป้ายถาวรในที่ป่าไม้ได้)

๓.๑๑ ส่งเสริมให้คนในชุมชนใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

๓.๑๒ สร้างศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ในเส้นทางก่อนเข้าสู่ตัวแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจประสานขอใช้สถานที่ราชการที่มีความเหมาะสมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน

๔. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

มีองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๒ กลยุทธ์ ดังนี้

๔.๑ จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและการจัดสรรทรัพยากรให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม

๔.๒ จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ทั้งในและนอกพื้นที่

๔.๓ ภาครัฐ ส่งเสริมและรับรองการมี เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว

๔.๔ ผู้ประกอบการใช้รูปแบบประชุมร่วมกันในกลุ่มการจัดการท่องเที่ยว เพื่อได้รับความเห็นจากกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวอื่นๆ ก่อนที่จะส่งผู้แทนไปเข้าร่วมประชุมกับภาครัฐ เพื่อให้ตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

๔.๕ ภาครัฐจัดทำคู่มือชาวบ้าน เพื่อการเสนอนโยบายในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้งรูปธรรมและนามธรรม

๔.๖ สร้างองค์ความรู้และความเข้าใจด้านแนวทางการดำเนินการทั้งของภาครัฐและเอกชนและ NGO

๔.๗ จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกสาธารณะกับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องโดยชุมชนและผู้ประกอบการเป็นผู้มีส่วนร่วมประเมิน

๔.๘ จัดโครงการส่งเสริมเอกชน ให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการตลาดอย่างแท้จริง เพื่อเปลี่ยนแนวทางค้าขายให้มาเน้นถึงการค้าแบบยั่งยืน มีกำไรในทางตรง

๔.๙ สร้างเครือข่ายและการร่วมทุนในพื้นที่ โดยให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วม ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุนและตัวกลาง

๔.๑๐ ภาครัฐให้ข้อมูลการส่งเสริมท่องเที่ยวในมุมของภาครัฐแก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การแจ้งนโยบายการส่งเสริม ในที่ประชุมหมู่บ้าน ชุมชนประจำเดือน

๔.๑๑ เพิ่มช่องทางการเข้าถึงข้อมูลด้านข้อจำกัดและแนวนโยบายภาครัฐเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

๔.๑๒ กำหนดแนวทางการปฏิบัติทางด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละภาคส่วนให้ชัดเจน

๕. ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๓ กลยุทธ์ ดังนี้

๕.๑ สร้างเส้นทางการท่องเที่ยว ชม ชิม ช้อป รอบเนินมะปราง ในเส้นทางจาก อ.วังทอง อ.เมืองพิษณุโลก, จ.พิจิตร, จ.เพชรบูรณ์ ที่เข้าถึงได้ง่ายในรูปแบบออนไลน์

๕.๒ ภาครัฐส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยการถ่ายทอดองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์

๕.๓ สร้างเครือข่ายตลาดสินค้าชุมชนออนไลน์เนินมะปราง

๕.๔ ภาครัฐจัดประกวดสินค้า และมอบแบรนด์ในระดับอำเภอเพื่อเป็นการรับประกันคุณภาพ มีการประเมินทุกปี

๕.๕ จัดอบรมองค์ความรู้ด้านการตลาด กระจายไปในทุกพื้นที่ที่มีผู้ผลิตสินค้าชุมชน

๕.๖ สร้างเครือข่ายให้คำแนะนำและแหล่งกระจายสินค้าออนไลน์

๕.๗ จัดประกวดเครื่องหมายผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในระดับอำเภอ และระดับตำบล และนำมาใช้จริงในการประทับตราสินค้าที่มีคุณภาพ

๕.๘ ภาครัฐตั้งเครือข่ายเพื่อประสานให้ความรู้และข้อมูลแนวโน้มกลไกความต้องการผลผลิตตลาดล่วงหน้าแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อประกอบตัดสินใจ

๕.๙ ชุมชน หรือภาครัฐ ส่งเสริมการจัดทำข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้าส่ง ให้มีการระบุอัตลักษณ์แหล่งกำเนิดผลิตภัณฑ์ในตัวสินค้า

๕.๑๐ ภาครัฐจัดงบประมาณ จัดทำสต็อกเกอร์ โบว์ หรือวัตถุแสดงสัญลักษณ์, แปรนต์สินค้า ในระดับอำเภอเพื่อรับรองติดในผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีคุณภาพ

๕.๑๑ ภาครัฐในท้องถิ่น จัดทำทำเนียบนามผู้ผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเป็นเครือข่ายและสร้างสื่อกลางในการจำหน่ายสินค้าชุมชน

๕.๑๒ ส่งเสริมการออกแบบบรรจุภัณฑ์สินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ โดยเน้นประหยัดและใช้วัสดุรีไซเคิล หรือวัสดุที่มีในท้องถิ่น

๕.๑๓ ส่งเสริมการทำสินค้าแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่สามารถจัดเก็บและส่งจำหน่ายต่างพื้นที่ได้

๖. ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

มีองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๑ กลยุทธ์ ดังนี้

๖.๑ ส่งเสริมจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้การใช้สื่อออนไลน์ และแอปพลิเคชัน เพื่อการรองรับด้านที่พัก และการนำท่องเที่ยวให้แก่คนในพื้นที่

๖.๒ จัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ ในรูปแบบต่างๆ ที่เน้นให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

๖.๓ ขอความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติโดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม

๖.๔ ประชาสัมพันธ์การรับรู้ปฏิทินประเพณีเนินมะปราง ผ่านสื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันต่างๆ

๖.๕ ใช้สื่อออนไลน์สร้างเครือข่ายจิตอาสาการนัดหมาย เพื่อให้มีรถรับส่งนักท่องเที่ยวจากตัวจังหวัดมาในพื้นที่เนินมะปราง เช่น โครงการ ๑ คัน หลายคน

๖.๖ ชุมชนจัดแคมเปญหรือกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเป็นระยะ โดยการนัดหมายผ่านแอปพลิเคชันหรือสื่อออนไลน์

๖.๗ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต้องห้ามพลาด ต่อยอดในทุกมิติในแหล่งท่องเที่ยว

๖.๘ ปรับใช้การใช้คำสื่อความหมายกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนให้เข้าใจง่าย เช่น “๔ มา เมื่อมาบ้านมุง” มาเช้าถ้า มาปิ่นผา มาดูวิถีชุมชน มาชนของผากเป็นต้น

๖.๙ ส่งเสริมการรับรู้และภาพลักษณ์ด้านภูมิทัศน์ที่หาชมได้ยากผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และสื่อต่างๆ ของหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งรัฐและเอกชน

๖.๑๐ ศึกษา รวบรวม จัดสร้างปฏิทินชุมชน ให้เป็นประเพณีเนินมะปรางครบทุกเดือนในรอบปี

๖.๑๑ ส่งเสริมภาคผู้ประกอบการเอกชนเดินรถ ให้มีการจัดเส้นทางเที่ยวอำเภอเนินมะปรางเป็นระยะหุกรอบฤดูท่องเที่ยว

๗. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

มีองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน ๑๒ กลยุทธ์ ดังนี้

๗.๑ ส่งเสริมการท่องเที่ยวแนวใหม่ เช่น ผจญภัย พิชิตผา มีการออกเกียรติบัตรให้นักท่องเที่ยวเป็นที่ระลึก เพื่อเสริมแรงจูงใจ

๗.๒ สร้างกิจกรรมเพื่อเสริมทักษะในการใช้สื่อกลางในการติดต่อกับผู้ประกอบการในรูปแบบออนไลน์ หรือแอปพลิเคชันด้านที่พักในโทรศัพท์มือถือ แก่ผู้ประกอบการ

๗.๓ สร้างรูปท “ผาหินต้องพิชิต” เส้นทางท่องเที่ยว ที่เชื่อมกับแหล่งหลักในพื้นที่ เช่น เส้นทางเขาค้อ หุ่นสลวงหลวง รักไทย บ้านมุง ผาเรียงหมี่

๗.๔ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเน้นบูรณาการกับภาคสาธารณสุข เช่น โฮมสเตย์ปลอดภัย ร้านกาแฟไกลโรค ฯลฯ

๗.๕ ภาครัฐ จัดแผนงบประมาณ และส่งเสริมให้ใช้สถานที่ราชการที่มีอยู่แล้ว แบ่งพื้นที่เป็นศูนย์ผลิตภัณฑ์บ้านของชุมชน ในพื้นที่รับผิดชอบ

๗.๖ หน่วยงานต่างๆ ตั้งทีมงานผู้ประสานงาน โดยใช้บุคลากรในพื้นที่ ทั้งรูปแบบออนไลน์ และอาสาสมัคร

๗.๗ ศึกษาวิจัยเพิ่มเติม เพื่อสร้างและประชาสัมพันธ์ เส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ให้ครบทุกฤดูกาล

๗.๘ ส่งเสริมกิจกรรมสำนึกรักบ้านเกิด เพื่อรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาในท้องถิ่น ในรูปแบบออนไลน์และเครือข่ายโดยใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

๗.๙ จัดงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อพัฒนาป้ายสื่อความหมาย สร้างการรับรู้เส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่

๗.๑๐ ให้ความสำคัญกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในลักษณะมีส่วนร่วมของชุมชนและนักท่องเที่ยว

๗.๑๑ เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของคนเนินมะปรางทั้งในและนอกพื้นที่ ผ่านการสร้างศูนย์หรือเครือข่ายคนรักเนินมะปราง

๗.๑๒ เพิ่มบทบาทให้องค์กรความรู้ในชุมชน เช่น สถานศึกษา ท้องถิ่น ร่วมกันเป็นเครือข่ายสร้างผลิตภัณฑ์, สร้างการรับรู้ และสื่อความหมายของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นที่สำคัญ และมีความน่าสนใจในแง่มุมทางวิชาการ โดยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

๕.๒.๑ สภาพระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากการวิจัยเรื่องการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อคำถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามความคาดหวังที่มีต่อ ภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่หลักในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ เป็นภาคราชการอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๐ รองลงมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดหวังให้องค์กรภาครัฐเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง เพิ่มเติมมากขึ้นในอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรภาครัฐ และเมื่อพิจารณาจากผลการวิจัย ทำให้มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์สำหรับการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวน และการกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง พบว่า พื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ ๖ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๔๖ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวม ๒๕ แหล่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลชมพู และตำบลนาหมั่ง ตามลำดับ รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวในมิตติศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใน ตำบลเนินมะปราง และตำบลชมพู ซึ่งมีพื้นที่ติดกันในบริบทแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ความงดงามทางธรรมชาติ ในพื้นที่รอยต่อของเขตอุทยานแห่งชาติหรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่เป็นผลจากความพยายามในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติจากภาครัฐ รวมถึงในส่วนพื้นที่ภูเขาหินปูนสูงที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนต่างๆ โดยรอบ ก็ไม่ได้รับผลกระทบจากการบุกรุกจากคนในพื้นที่ หรือนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเทือกเขาหินปูนที่มีความสูงชันสลับซับซ้อนและไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้ ทำให้เห็นได้ว่ากิจกรรมทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นไปในลักษณะกิจกรรมเดินชมธรรมชาติ ชมภูเขาต่างๆ การท่องเที่ยวชมน้ำตก และถ้ำในพื้นที่ กิจกรรมผจญภัย ซึ่งรวมถึงการแหวะพักในร้านคาเฟ่ในวัฒนธรรมสมัยนิยม หรือการเข้าพักค้างแรมในโฮมสเตย์ที่มีรูปแบบประยุกต์ของเอกชนอันหลากหลาย แต่ทั้งหมดล้วนมีจุดเน้นอยู่ที่การชมทิวทัศน์อันงดงามของภูเขาหินปูนในพื้นที่เป็นเบื้องหลัง สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นฐานในการสร้างโปรแกรมและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวอันหลากหลายที่นำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ที่ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับ **วัชรภรณ์ จันทรขำ** ได้วิจัยเรื่อง ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านดอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน พบว่า กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน เกิดขึ้นจากองค์กร ชุมชนได้ร่วมกัน

จัดการท่องเที่ยวขึ้นโดยใช้ศักยภาพของทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว^๑ โดยในระยะเวลาที่ผ่านมา แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการแพร่ระบาดทั่วของไวรัสโควิด ๑๙ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง สอดคล้องกับ **ชนิสรา กุลสันติวงศ์** ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-๑๙ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด ๑๙ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ได้แก่ ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาด^๒

๒. ผลการวิเคราะห์สำหรับข้อคำถาม ระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยสูงสุด ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากรองลงมาคือด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องคำนึงถึงการทำให้มีเส้นทางสัญจรเข้าถึงได้อย่างสะดวก มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม รวมทั้ง ความพร้อมด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ มีความสะอาด ปลอดภัย ด้านสุขอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับ **นภาลักษณ์ มีลาและคณะ** ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า โดยปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ และปัจจัยด้านประสบการณ์การท่องเที่ยว ได้แก่แหล่งท่องเที่ยวที่ชอบ สวนแนวทางการประชาสัมพันธ์ การให้ความรู้และเสริมสร้างนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศคุณภาพดีมีจำนวนมากขึ้น พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประชาสัมพันธ์คือ อาชีพ รายได้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ แหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์^๓ โดยทุกด้านของสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน ต้องมุ่งการบริการด้านสุขภาพในช่วงหลังวิกฤตการแพร่ระบาดทั่วของไวรัสโควิด ๑๙ สอดคล้องกับ **พัชรียา แก้วชู** ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดโควิด ๑๙ พบว่า ทักษะคิดต่อการแพร่ระบาดโควิด

^๑ วัชรภรณ์ จันทร์ขำ. “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานานตอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗).

^๒ ชนิสรา กุลสันติวงศ์, “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-๑๙”, **ปริญาญบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต** (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๔).

^๓ นภาลักษณ์ มีลาและคณะ, “การศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม”, **รายงานการวิจัย**, (งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒, กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒).

๑๙ และปัจจัยผลักดันทางการท่องเที่ยวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดโควิด ๑๙^๔

๓. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการทดสอบสมมติฐานจำนวน ๔ สมมติฐาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานะ และความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ ระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน, อาชีพ, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ ทุกสมมติฐาน ซึ่งยอมรับสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ **สุพิชญา บุญคำ** ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่พักอาศัยในชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเชียงคานในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕^๕ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนในอำเภอเนินมะปรางผู้ตอบแบบสอบถาม มีมุมมองต่อสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฯ ที่แตกต่างกัน ตามบริบทและภูมิหลัง ที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ ฯลฯ ที่ทำให้มีความรับรู้ต่อความพร้อมในด้านต่างๆ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฯ ในพื้นที่แตกต่างกัน

๕.๒.๒ องค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถอธิบายผลได้ ดังนี้

พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถจัดลำดับตามความจำเป็นเร่งด่วนใหม่ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น ๗ ด้าน ๑๒ กลยุทธ์ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน, ด้านขีดความสามารถในการรองรับ, ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว, ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว, ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว, ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยสรุปในสามด้านแรกที่มีความจำเป็น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ต้องมุ่งประเด็นความรับรู้ถึง การเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ประเด็นการมีส่วนร่วมลงมตในการจัดทำโครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นต้น ด้านขีดความสามารถในการรองรับ คือต้องคำนึงถึงการจัดการแก้ไข ปริมาณขยะ หรือ

^๔พัชรียา แก้วชู, “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดโควิด-๑๙”, รายงานการวิจัย (คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๖๔).

^๕สุพิชญา บุญคำ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๖๐).

คำนึงถึงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน จากการที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ) รวมทั้งประเด็น จากผลกระทบต่อปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือข้อจำกัดการใช้ลานจอดรถชุมชน (ด้านการจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก) ในระดับที่ชุมชนยอมรับได้แค่ไหนเพียงใด

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสามด้านแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน, ด้านขีดความสามารถในการรองรับ และด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว มีจุดเน้นที่การพัฒนาให้คนในพื้นที่รู้จักใช้สื่อ Social Media การสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชัน เสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อการสำรองที่พักในระบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยม เช่น Airbnb, Agoda การให้คนในชุมชนใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ **อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ** ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว ๔.๐ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกีดช้าง อำเภอมะปราง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวประกอบด้วย การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวบนสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มนักท่องเที่ยวกับ ชุมชนและผู้ประกอบการ ให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เท่าเทียมกัน^๖

๕.๒.๓ แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์สถิติ การวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ SWOT ปัจจัยภายในและภายนอก และสังเคราะห์ TOWS matrix เพื่อหาแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และแนวทางการพัฒนาซึ่งได้รับการยืนยันแนวทางจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) พบว่า สามารถจัดลำดับตามความจำเป็นเร่งด่วนใหม่ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น ๗ ด้าน ๑๒ กลยุทธ์ ๘๒ แนวทางการพัฒนา

โดยแนวทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จะต้องเริ่มพัฒนาโดยใช้แกนบทบาทของ **สามภาคส่วนพัฒนา** คือภาครัฐ เอกชน โดยมีภาคส่วนชุมชนเป็นผู้ร่วมพัฒนาและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ **ภาสกร จวนสง** ได้วิจัยเรื่อง การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านท่าล้าง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และมีข้อเสนอแนะต่อภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติให้มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนและ

^๖อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ, “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว ๔.๐ กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกีดช้าง อำเภอมะปราง จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต** (การวางแผนเมืองและสภาพแวดล้อม), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๖๔).

สอดคล้องกัน แนวทางการพัฒนามี ๒ แนวทาง คือ การพัฒนาระดับชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชน เอกชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดเวทีสาธารณะให้ชุมชนกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่^๗

โดยใช้หลักการของ **การมีส่วนร่วม** บนพื้นฐานหลักธรรม อปปริยานิยธรรม ๗ ในการพัฒนา งานในขอบข่ายการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด มีระดับการปฏิบัติต่ำกว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ Tourism Resource อันเป็นด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ที่มีค่าเฉลี่ยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาน้อยที่สุด จากการที่เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นจุดแข็งสำคัญ สอดคล้องกับการวิจัยของ **สมบูรณ์ ธรรมลังกา**^๘ ที่ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ในบริบททางด้านสังคมของชุมชนที่เข้มแข็งในจังหวัดเชียงราย มีปัจจัยสำคัญคือ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ระบบเครือข่าย ระบบความสัมพันธ์ในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับการวิจัยของ **บุญพา คำวิเศษณ์** ได้วิจัยเรื่อง ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Attractions and Accommodation) ด้านความพร้อมและความรู้ความเข้าใจของชุมชนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) และด้านกิจกรรมบริการเบ็ดเตล็ด (Amenity) อยู่ในระดับมาก^๙

ทั้งนี้แนวการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถประยุกต์ใช้ตามแนวพระพุทธศาสนา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีองค์ประกอบ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง ได้แก่ **อปปริยานิยธรรม ๗ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ เบญจกัลยาณธรรม ๕ สาราณียธรรม ๖ ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ อิทธิบาท ๔ และเวสาร์ชชกรณธรรม ๕** บุรณาการสอดคล้องกับการจัดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ และตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านขีดความสามารถในการรองรับ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้ ธรรมะแกนฐานสำคัญ

^๗ ภาสกร จวนสง, “การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร”, **วิทยานิพนธ์การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาดิน**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๖๓).

^๘ สมบูรณ์ ธรรมลังกา, “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต** สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๖).

^๙ บุญพา คำวิเศษณ์, “ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา”, **รายงานการวิจัย**, (วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๗).

ในการกำหนดและสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ประสบผลสำเร็จได้ในทุกมิติ ซึ่งสอดคล้องกับ **วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์**^{๑๐} ที่ได้ศึกษา การสร้างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม พบว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา มีการกระจายรายได้และทำให้วัด ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทั้งนี้วัดสามารถจัดกิจกรรม และพิธีกรรมทางพุทธศาสนาที่ทำให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และการปลูกจิตสำนึกเชิงอนุรักษ์ต่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาที่ยั่งยืน และเกิดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา เพื่อเป็นต้นแบบการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๑.๑ รัฐบาล ควรพิจารณาปรับแก้ไขกฎหมายบางประเด็นที่มีข้อจำกัดในการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้บริบทพื้นที่สงวนทรัพยากรธรรมชาติ มีการจัดการอย่างยั่งยืน โดยไม่ละทิ้งบริบทชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบ เพื่อให้ชุมชนเป็นเครือข่ายจัดการตนเองป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกัน

๕.๓.๑.๒ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ที่มีบทบาทเข้ามาพัฒนาพื้นที่เนินมะปราง ควรให้ความสำคัญกับการจัดการตนเองโดยชุมชนท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์การจัดการท่องเที่ยว ในเชิงอนุรักษ์ ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดโดยรอบบริเวณสงวนทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของชุมชนในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการจัดการอย่างมีส่วนร่วมและก่อให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องในระดับนโยบาย

๕.๓.๑.๓ หน่วยงานท้องถิ่น สํารวจ ประชาคม และบรรจุแผนการจัดการศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยเน้นด้านการสร้างเครือข่าย ชิดความสามารถในการรองรับ ด้านสาธารณูปโภค และอื่นๆ ในยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๒.๑ ควรสร้างเครือข่ายภาคประชาชน หรือภาคีด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในชุมชนต่างๆ โดยเน้นความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจในชุมชน โดยอาจใช้พื้นที่ของวัดในชุมชนเป็นศูนย์กลางในการประสานในระดับชุมชน

๕.๓.๒.๒ ควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้คนในชุมชน และภาคส่วนทางด้านการจัดการท่องเที่ยว มีการพัฒนาตนเองโดยเน้นการนำวิชาการ ความรู้ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้ ในการสร้างศักยภาพทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ อย่างสม่ำเสมอ

^{๑๐}วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์, “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๖๑).

๕.๓.๒.๓ ควรส่งเสริมให้ภาคส่วนทางด้านการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีการพัฒนาองค์ความรู้ ด้วยการจัดอบรม สร้างเครือข่ายสุขภาพ เพื่อการจัดการท่องเที่ยวปลอดภัยด้วยการป้องกันด้านสุขภาพอย่างถูกสุขลักษณะ ในช่วงหลังวิกฤตการแพร่ระบาดทั่วของไวรัสโควิด ๑๙

๕.๓.๒.๔ ควรมีการสร้างเครือข่าย จัดการอบรมพัฒนาให้คนในพื้นที่รู้จักใช้สื่อ Social Media การสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชัน เสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อการสำรองที่พัก เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างเป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๓.๓.๑ จากผลการวิจัยที่ทำให้ได้แนวทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจนำไปพัฒนาเป็นกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และใช้วิธีวิจัยการทดลองรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

๕.๓.๓.๒ ควรทำการวิจัยเชิงพัฒนา การสร้างศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่บริบทพื้นที่สงวนทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการจัดการอย่างยั่งยืน

๕.๓.๓.๓ ควรทำการวิจัยสำรวจ อิทธิพลของการแพร่ระบาดทั่วของไวรัสโควิด ๑๙ ที่มีต่อการสร้างศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อปรับปรุงแก้ไขแนวทางการพัฒนาให้เป็นปัจจุบันและเท่าทันต่อบริบทความเปลี่ยนแปลง

๕.๓.๓.๔ ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบ หรือวิธีการสร้างเครือข่ายในการเสริมสร้างขีดความสามารถในทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปเสริมการสร้างเครือข่ายในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

๕.๓.๓.๕ ควรประยุกต์ใช้หลักธรรมต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการวิจัย เพื่อแสวงหาแนวทางในทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการเสริมขีดความสามารถในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามหลักธรรมต่างๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

-

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การส่งเสริมและ
พัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.
ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. การวางแผนและพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ ๗.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๐.
ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. วาทกรรมการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : วิทยา, ๒๕๔๒.
ชุตีระ ระบอบ และคณะ. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,
๒๕๕๒.
ชูวิทย์ ศิริโชคเวชกุล. การท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., ๒๕๔๔.
ดุษฎี ชุมสาย และ ญิบพัน พรหมโยธี. ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิช, ๒๕๒๗.
นันทิยา หุตานุวัตร และณรงค์ หุตานุวัตร. SWOT: การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. อุบลราชธานี :
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ๒๕๔๕.
นิคม จารุมณี. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
ไอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๔๔.
นิตา ชัชกุล. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๐.
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : เพรสแอนด์ ดีไซน์,
๒๕๔๘.
พจนา สวนศรี. คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน Community Based Tourism
Handbook. กรุงเทพมหานคร : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๔๖.
พะยอม ธรรมบุตร. หลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยว
เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๙.
มนัส สุวรรณ และคณะ. สังคมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔.
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ ๑.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๕.

ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติด
โรคติดต่ออันตราย กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโรคโควิด 19
(Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓. เล่มที่ ๑๓๗
ตอนพิเศษ ๙๓ ง, วันที่ ๒๒ เม.ย. ๒๕๖๓.

ราชกิจจานุเบกษา. ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐. เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๘๒ ก,
๑๓ ตุลาคม ๒๕๖๑.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร : นาน
มีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์จำกัด, ๒๕๔๖.

วรรณา วงษ์วานิช. ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
๒๕๓๙.

สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม. คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

สนธยา พลศรี. กระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๕.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี
, ๒๕๖๐.

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๖.

สุมิตร สุวรรณ. รัฐกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา. นครปฐม : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
๒๕๕๔.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ: การวิจัยปัญหา
ปัจจุบันและการวิจัยอนาคตกาล. กรุงเทพมหานคร : เพ็ญฟ้า, ๒๕๕๗.

เสรี พงศ์พิศ. ร้อยคำที่ควรรู้. กรุงเทพมหานคร : พลังปัญญา, ๒๕๔๗.

อารีย์ แก้วสกุลพันธ์. การจัดการเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๕๓.

๑.๒.๒ รายงานการวิจัย

กฤษณะ ถวิลวงษ์. “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทำนุบำรุง
พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาโรงแรมธรรมะ Temple stay ของวัดภูเก็ตและชุมชนรอบ
วัด”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ.
กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๙.

ชนิสรา กุลสันติวงศ์. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย
Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19”. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๖๔.

นภาลัย มีลา และคณะ. “การศึกษาคุณภาพความเป็นนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษานักท่องเที่ยว
ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม”. รายงานการวิจัย.
งบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๕๒. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๒.

เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ. “การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”.

รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, ๒๕๕๖.

บุญพา คำวิเศษณ์. “ข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาชุมชนหมู่บ้านวัดเขา ตำบลโคกกลอย อำเภอตะกั่วทุ่ง จังหวัดพังงา”.

รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยราชพฤกษ์, ๒๕๕๗.

ปาริฉัตร อังจะนิล. “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบตลาดเก่า กรณีศึกษาตลาดคลองสวน ๑๐๐ ปีจังหวัดสมุทรปราการ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว.** ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

วงศ์ระวิทย์ น้อมนำทรัพย์. “แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยว.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๖๑.

วัชรภรณ์ จันท์ขำ. “ศักยภาพของชุมชนไทลื้อในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาบ้านดอนมูล อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน”. **รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย** มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๗.

วารุณี งานทัศนากุล. “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่เทศบาล ตำบลวิชิต อำเภอ เมือง จังหวัดภูเก็ต”. **ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น.** ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๑.

พัชรียา แก้วชู. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดของโควิด-19”. **รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง,** ๒๕๖๔.

ภาสกร จวนสา. “การประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม กรณีศึกษาชุมชนบ้านท่าลั้ง จังหวัดอุบลราชธานีและชุมชนบ้านท่าวัด จังหวัดสกลนคร”. **วิทยานิพนธ์การวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร,** ๒๕๖๓.

ศิริกานดา ชูชื่น. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. **ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว.** พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔.

ศิริภา คุณพระเนตร. “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาหมู่บ้านแสงชัย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย** มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๓.

สมบุรณ์ ธรรมลังกา. “รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานในจังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาและการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย,** ๒๕๕๖.

สันติ น้อยปาน. “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวในหมู่บ้านช้างพื้นที่กลุ่มจังหวัดอีสานตอนใต้เพื่อ
การเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยวแบบอื่นๆ”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**.
บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, ๒๕๕๐.

สายพิน สันทิต. ทรงชัย สอนรัตน์ชัย และปาริชาติ ฤกษ์เศรษณี. “ การศึกษาความต้องการของการ
พัฒนาศักยภาพของชุมชน”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๑.

สุจิตราภรณ์ จุสปาโล. “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่
เกาะสาหร่าย จังหวัดสตูล”. **รายงานการวิจัย**. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมการศึกษา,
๒๕๕๔.

สุพิชญา บุญคำ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน อำเภอเชียง
คาน จังหวัดเลย”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
ภาครัฐและเอกชน**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๖๐.

อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว ๔.๐
กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์การวางแผน
ภาคและเมืองมหาบัณฑิต การวางผังเมืองและสภาพแวดล้อม**. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๖๔.

อารยา อินคชสาร. “การประเมินศักยภาพของตลาดน้ำวัดกลางคูเวียงเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ”. **วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน**.
นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๔.

อิทธิพล โกมล. “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาบ้านวังน้ำมอก อำเภอศรีเชียงใหม่
จังหวัดหนองคาย”. **รายงานการวิจัย**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม, ๒๕๕๓.

๑.๒.๓ สัมภาษณ์

นายพิษณุชัย ทรงพุฒิ ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นายธงชัย ปัญญาคำ ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนิน
มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางนิธิญา บุญสว่าง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนาหมุง (หัวเขา. ตำบลนาหมุง
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางสุภัทร จักขุศรี ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (เนินน้ำถ้ำลอด. ตำบล
เนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นายเนิน ทั้งทอง ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด. ตำบลเนิน
มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางศิริขวัญ ทองเชื้อ ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา.
ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางสาวศศิธร ชมภูมี ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย
อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นายสายทอง ทาสี ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนามุง หมู่ ๕ ตำบลนามุง อำเภอ
เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

พระครูสุภัทรกิจวิบูลย์ (สุทิน. เจ้าคณะตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัด
พิษณุโลก

นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอเนิน
มะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางปนัดดา นาประจักษ์ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลเนิน
มะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางพันธ์ทอง หมื่นพหล ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผารังหมี ตำบลไทร
ย้อย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นางอรุณี ดีเยี่ยม ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา
จังหวัดพิษณุโลก

นายอธิปวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม นักพัฒนาฯ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด
พิษณุโลก (ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.

นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ
เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นายภูริน กสิณฤกษ์ นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอเนินมะปราง
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

นางปณณกร รุ่งอินทร์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอเนิน
มะปราง

นายทวีศักดิ์ ล่อกา ปลัดอำเภอเนินมะปราง

ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

นายสุริยันต์ ชัยพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอ
เนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

นายสาทิติ วงษ์ตะวัน เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาทำพล อำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก

๑.๒.๔ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **ข้อมูลจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp> (๑๐ ต.ค. ๖๔.)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. **สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๒**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.mots.go.th/> (๑๐ ต.ค. ๖๔.)

ศูนย์เครือข่ายความรู้วัฒนธรรม. **องค์ประกอบของการท่องเที่ยว**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.abnongphai.ac.th> (๑๐ ต.ค. ๖๔.)

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. สช. ย้ำ ‘พลังชุมชน’ คือปราการด่านหน้าเอาชนะโควิด ๑๙. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1371> (๑๐ ต.ค. ๖๔.)

๒. ภาษาอังกฤษ

I Books

Constantino. Renato. **The Challenge of the Churches**. Paper presented during the First Gregorio Aplipay Lecture on Nationalism. Manila. Philippines. May 18, 1984.

Dickman. S. **Tourism: An Introductory Text**. Sydney : Hodder Education, 1996.

Freire. P.. **Education : The Practice of Freedom**. London : Writers and Readers Publishing Cooperative, 1972.

Goeldner. C.. & Ritchie. J. R. B.. **Tourism: principles. practices. philosophies**. 10 th ed.. Hoboken : Wiley, 2005.

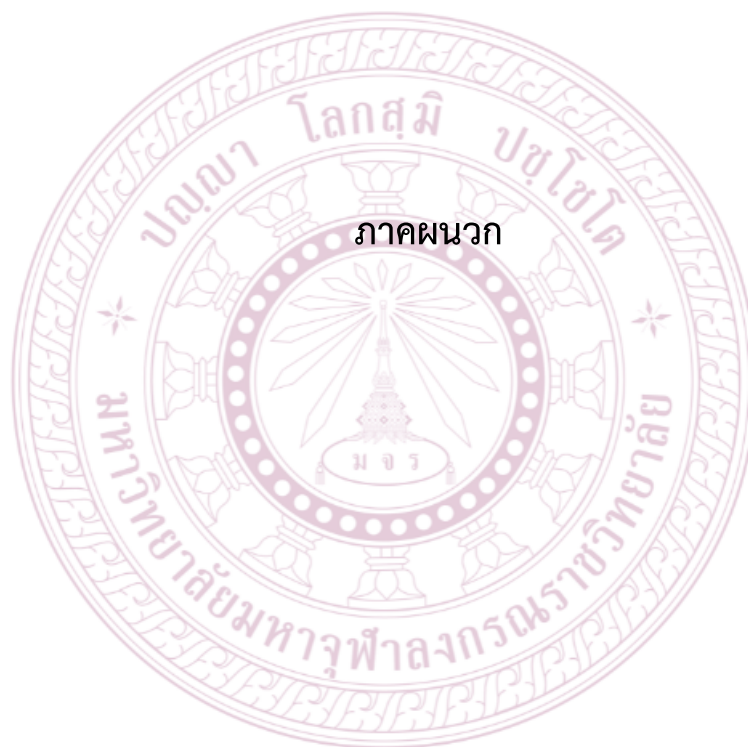
Krejcie.R.V..& Morgan. D.E. 1970. **Determining Sample Size for Research Activities**, Journal Education and Psychological Measurement.

Macmillan. Thomas T. **The Delphi Technique**. Paper Presented at the annual meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development, Monterey : University of California. 1971.

Misra. R.P. and Jonjo. M. ed.. **The Changing Perspective of Development Problems In Misra**, Hong Kong: Maruzen Investment Hong Kong. 1981.

Oxford. **English Dictionary Additions Series 1**. Oxford : Clarendon Press, 1993.

Roger. Everette M. and BurdgeRabel J. **Social Change In Rural Societies**. New Jersey : Prentice – Hall, 1972.

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก”

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
 ตำแหน่ง.....
 สัมภาษณ์วันที่ เวลา..... น.
 สถานที่.....

ส่วนที่ ๒ ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้เชี่ยวชาญ โดยมีแนวคำถามในการศึกษาจะมีด้วยกัน ๔ ลักษณะดังนี้

๑. สภาพทั่วไปของ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๒. โอกาสในการพัฒนา การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๓. ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีกระบวนการ การส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก อย่างไร

๔. ปัญหาในการการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้าง

๕. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้าง (ซึ่งเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ)

๑. สภาพทั่วไปของ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๑.๑ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

.....

๑.๒ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

.....

.....

๑.๓ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

.....

.....

๑.๔ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

๑.๕ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

.....

.....

๑.๖ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

๑.๗ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

.....

.....

๒. โอกาสในการพัฒนา การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง
จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

๒.๑ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

.....

.....

๒.๒ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

.....

.....

๒.๓ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

.....

.....

๒.๔ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

๒.๕ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

.....

.....

๒.๖ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

๒.๗ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

.....

.....

๓. ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีกระบวนการ การส่งเสริม การ
สร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอนีนมะปรัง จังหวัดพิษณุโลก อย่างไร

๓.๑ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

.....

.....

๓.๒ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

.....

.....

๓.๓ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

.....

.....

๓.๔ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

๓.๕ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

.....

.....

๓.๖ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

๓.๗ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

.....

.....

๔. ปัญหาในการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก มีอะไรบ้าง

๔.๑ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว

.....

.....

๔.๒ ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว

.....

.....

๔.๓ ด้านขีดความสามารถในการรองรับ

.....

.....

๔.๔ ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

๔.๕ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

.....

.....

๔.๖ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

.....

.....

๔.๗ ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว

.....

.....

๕. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก (เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ)

.....

.....

ขอขอบคุณ/เจริญพรขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน
คณะผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเชิงปริมาณ เรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก”

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้สร้างขึ้นเพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการสำหรับศึกษาค้นคว้า สภาพทั่วไปของ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก” ความคิดของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับและจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ สภาพทั่วไปของ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน

ตอนที่ ๓ เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

★★★★★★★★

ตอนที่ ๑ สถานภาพส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ท่านเห็นว่าถูกต้องตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๑. เพศ

☐ ๑. ชาย

☐ ๒. หญิง

๒. อายุ

☐ ๑. ๒๑-๓๐ ปี

☐ ๒. ๓๑-๔๐ ปี

☐ ๓. ๔๑-๕๐ ปี

☐ ๔. ๕๑-๖๐ ปี

๓. ระดับการศึกษาสูงสุด

☐ ๑. ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

☐ ๒. มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

☐ ๓. อนุปริญญาหรือเทียบเท่า

☐ ๔. ปริญญาตรี

☐ ๕. ปริญญาโทหรือสูงกว่า

๔. ประสบการณ์การทำงาน

☐ ๑. ต่ำกว่า ๑๐ ปี

☐ ๒. ๑๑ - ๒๐ ปี

☐ ๓. ๒๑ - ๓๐ ปี

☐ ๔. ๓๑ ปี ขึ้นไป

๕. อาชีพหลักของครอบครัว

☐ ๑. ทำไร่, ทำนา, ทำสวน

☐ ๒. ค้าขาย, ธุรกิจส่วนตัว

☐ ๓. รับจ้าง

☐ ๔. รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ

☐ ๕. แม่บ้าน/ พ่อบ้าน

☐ ๖. เลี้ยงสัตว์

☐ ๗. อื่นๆ ระบุ.....

๖. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน.....ปี

☐ ๑. ๑ ปี หรือต่ำกว่า

☐ ๒. ๒-๓ ปี

☐ ๓. ๔-๕ ปี

☐ ๔. ๖ ปี ขึ้นไป

๗. ภูมิลำเนาเดิม

☐ ๑. เป็นคนจังหวัดพิษณุโลกโดยกำเนิด

☐ ๒. ย้ายมาจากจังหวัดอื่น(กรุณาระบุ)

๘. ในการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ท่านคิดว่าควรเป็นหน้าที่ของใครจึงจะเหมาะสม (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

☐ ๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

☐ ๒. ภาคราชการอื่นๆ

☐ ๓. ผู้ประกอบการภาคเอกชน

☐ ๔. ผู้นำชุมชน

☐ ๕. สมาชิกในชุมชน

☐ ๖. อื่นๆ (โปรด

ระบุ).....

★★★★★★★★

ตอนที่ ๒ สภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ท่านประเมินระดับสภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปรางอย่างไร ให้เลือกโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยแต่ละระดับ มีความหมายดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติ มากที่สุด
มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติ มาก
ปานกลาง	หมายถึง	มีการปฏิบัติ ปานกลาง
น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติ น้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีการปฏิบัติ น้อยที่สุด

สภาพการสร้างความศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	ระดับสภาพ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
๑. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว					
๑.๑ ชุมชนของท่านมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ					
๑.๒ ชุมชนมีจุดเด่นด้านวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา					
๑.๓ คนในชุมชนของท่านมีความรัก ห่วงแหน และเห็นคุณค่าทรัพยากรในชุมชน					
๑.๔ ในชุมชนของท่านมีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
๑.๕ คนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจ เรื่องการจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
๒. ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว					
๒.๑ ในชุมชนของท่านมีการประชาสัมพันธ์สถานที่หรือ กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศิลปะ, ทัศนธรรม ฯลฯ					
๒.๒ ในชุมชนของท่านมีเครือข่ายสถานที่หรือ กลุ่มชมรม ที่มีการสาธิตให้ความรู้ท้องถิ่นด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว					
๒.๓ ในชุมชนของท่านมี การจำหน่ายสินค้าชุมชน ผลิตภัณฑ์เกษตร หรืออาหารท้องถิ่นขึ้นชื่อ ที่เป็นที่น่าสนใจของคนนอกพื้นที่และนักท่องเที่ยว					

สภาพการสํารั้กยภาพด้านการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	ระดับสภาพ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๒.๔ องค์กรต่างๆ มีการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิต ศาสนา หรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น วัด, พระศักดิ์สิทธิ์ ในชุมชนของท่าน					
๒.๕ ในชุมชนของท่าน มีเครือข่ายสถานที่พักท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิต เช่น โฮมสเตย์					
๒.๖ ในชุมชนของท่าน มีการส่งเสริมปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ					
๒.๗ ในชุมชนของท่าน มีกิจกรรมปลูกฝังจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท่องเที่ยว					
๓. ด้านขีดความสามารถในการรองรับ					
๓.๑ การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อปริมาณขยะ หรือสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน มากน้อยเพียงใด (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ)					
๓.๒ จำนวนนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของทรัพย์สิน ในชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด (ด้านสังคมจิตวิทยา)					
๓.๓ จำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือข้อจำกัดการใช้ลานจอดรถในชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด (ด้านการจัดการและสิ่งแวดล้อมความสะอาด)					
๓.๔ การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลต่อความความเป็นส่วนตัว และการพบปะของคนในชุมชน มากน้อยเพียงใด (ด้านสังคมวัฒนธรรม)					
๓.๕ จำนวนนักท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด					
๓.๖ ท่านมีความรู้สึกแอดจากจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ ในปริมาณที่ยอมรับได้ มากน้อยเพียงใด					
๓.๗ การที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งผลกระทบต่อมิติทางด้านสุขภาพของชุมชนของท่าน มากน้อยเพียงใด					

สภาพการสํารั้กยภาพด้านการทอ่่งเทียะว ในเขตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	ระดับสภาพ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๔. ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว					
๔.๑ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ มีเส้นทางสัญจรเข้าถึงได้อย่างสะดวก					
๔.๒ มีป้ายนำทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างทั่วถึง และครอบคลุม					
๔.๓ แหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมด้านสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา ห้องน้ำ					
๔.๔ แหล่งท่องเที่ยวมีความสะอาด ปลอดภัย ด้านสุขอนามัย					
๔.๕ การบริการสุขภาพในชุมชน					
๔.๖ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
๔.๗ มีสถานที่จอดรถที่สะดวก เพียงพอ และปลอดภัย					
๔.๘ มีความสะดวกเรื่องสถานที่พักอย่างเพียงพอ					
๕. ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว					
๕.๑ ในชุมชนของท่าน มีหน่วยงานที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน					
๕.๒ มีการสร้างเครือข่ายของแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชนของท่าน เช่น เครือข่ายผู้ประกอบการที่พัก เครือข่ายผู้ประกอบการร้านอาหาร เครือข่ายรถรับส่งในแหล่งท่องเที่ยว					
๕.๓ มีการรวมกลุ่มการท่องเที่ยว ในชุมชนของท่านอย่างเป็นระบบ เช่น กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
๕.๔ มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน จากองค์กรทั้งภายใน และภายนอก					
๕.๕ มีแนวทางและรูปแบบการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ท่านคิดว่าเป็นรูปธรรมและยั่งยืน					
๕.๖ มีการกระจายผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันในชุมชน					
๖. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน					
๖.๑ ท่านเคยมีโอกาสร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน					

สภาพการสํารั้กยภาพด้านการทอ้งเทียะ ในเซตพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัตพิษณุโลก	ระดับสภาพ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
๖.๒ ท่านเคยมีส่วนร่วมลงมตในการจัดทําคองการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งทอ้งเทียะใน ชุมชนของท่าน					
๖.๓ ท่านได้เคยเข้าร่วม หรือมีโอกาสเป็น คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งทอ้งเทียะ ในชุมชนของท่าน					
๖.๔ ท่านเคยได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการ ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมการจัดการแหล่ง ทอ้งเทียะในชุมชนของท่าน					
๖.๕ ท่านคิดว่าโดยภาพรวม คนในชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนาแหล่งทอ้งเทียะในชุมชนของท่าน					
๗. ด้านผลิตภัณท์ชุมชนทางการทอ้งเทียะ					
๗.๑ ในชุมชนของท่านมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาด้าน งานจักสาน ของว่าง อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่ท่านคิดว่า น่าสนใจและสามารถนำไปจำหน่ายแก่นักทอ้งเทียะได้					
๗.๒ ท่านคิดว่า ในชุมชนของท่านมีการผลิตสินค้า ผลิตภัณท์ชุมชน ที่มีคุณภาพ					
๗.๓ ในชุมชนของท่านมีการผลิตสินค้าผลิตภัณท์ ชุมชน เพื่อส่งไปจำหน่ายในพื้นที่นอกชุมชน					
๗.๔ ในชุมชนของท่าน มีสินค้าสำหรับจำหน่ายเป็น ที่ระลึกแก่นักทอ้งเทียะ ในนามของชุมชน หรือวิสาหกิจ ชุมชน					
๗.๕ ผลิตภัณท์ชุมชนของท่าน มีตราสัญลักษณ์ หรือโลโก้ ประจำชุมชน หรือตัวสินค้าชุมชน ที่เป็นที่ยุ้จัก					
๗.๖ ท่านเคยได้รับประโยชน์จากการเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณท์ชุมชนทอ้งเทียะในชุมชนของท่าน จาก หน่วยงานต่างๆ					

ตอนที่ ๓ ในมุมมองของท่านเกี่ยวกับ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปัจจุบัน ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

★★★★★★★★

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
“การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก”

สัมภาษณ์วันที่สถานที่.....เวลา.....น.

วัตถุประสงค์การสนทนา

๑. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสมของแบบจำลองรูปแบบ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๒. เพื่อนำข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงการพัฒนา รูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้สมบูรณ์แบบ

สถานที่จัดสนทนากลุ่ม

ห้องประชุมฯ

วันเวลาที่จัดสนทนากลุ่ม

วันที่ เดือน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา น.

ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม

การประชุมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๐ ท่าน ประกอบด้วย

๑. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา	จำนวน ๒ รูป
๒. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายท้องถิ่น	จำนวน ๒ รูป/คน
๓. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทในท้องถิ่น	จำนวน ๒ คน
๔. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน และมีผลงานการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง	จำนวน ๒ คน
๕. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้นำท้องถิ่นและผู้นำในภาคส่วนชุมชน	จำนวน ๒ คน

ผู้ดำเนินรายการสนทนากลุ่ม

.....

ผู้รับผิดชอบการสนทนากลุ่ม

.....

ประเด็นในการสนทนากลุ่ม

การจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยสร้างประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม โดยมุ่งหมายให้การทำสนทนากลุ่ม สามารถหาลักษณะร่วม (Common Character) และข้อสรุปร่วม (Common Conclusion) ความเหมาะสม เป็นไปได้ จากการสังเคราะห์ ร่างแบบจำลองรูปแบบ "การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก" เพื่อนำเสนอได้ต่อไป โดยการทำสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) นั้น ผู้วิจัยตั้งกรอบคำถามเบื้องต้นไว้ ๔ กรอบประเด็นคำถาม ดังนี้

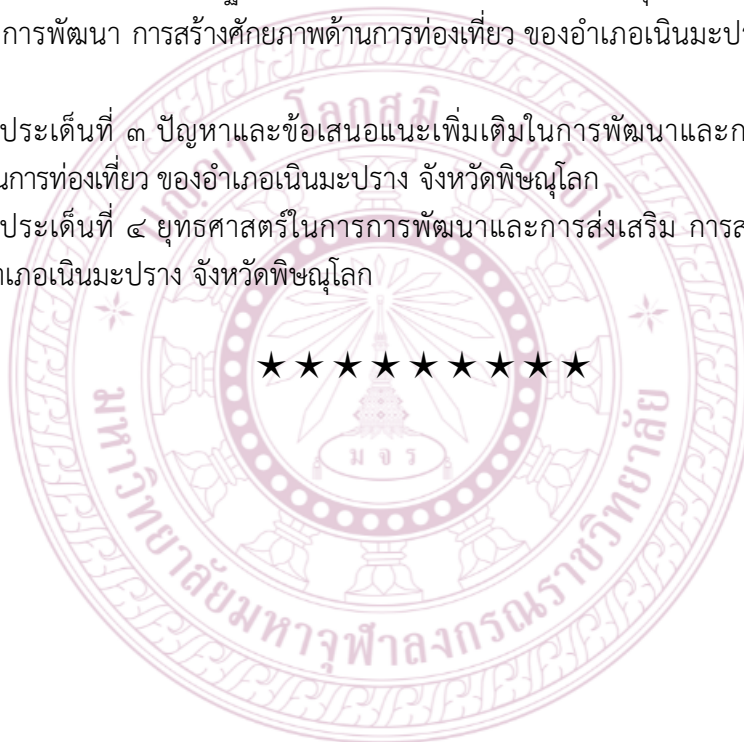
ประเด็นที่ ๑ องค์ประกอบที่สำคัญต่อการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

ประเด็นที่ ๒ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ควรมีกระบวนการส่งเสริมและการพัฒนา การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เป็นอย่างไร

ประเด็นที่ ๓ ปัญหาและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ประเด็นที่ ๔ ยุทธศาสตร์ในการการพัฒนาและการส่งเสริม การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

★★★★★★★★

ผนวก ข

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

แบบ สพ.๐๙.

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่ 5 กันยายน 2565

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ข้าพเจ้า นายประทีป พ่วงสุข ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลเนินมะปราง

ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน เทศบาลตำบลเนินมะปราง

ที่อยู่ 9/9 หมู่ 4 ต.เนินมะปราง อ.เนินมะปราง จ.พิษณุโลก

โทรศัพท์ 099.290.1165

โทรสาร

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ พระครูปลัดสุวัฒนพุทธาคม, ผศ.ดร. (สุเทพ ตีเยี่ยม) และ พระมหาเทวประภาส วชิรญาณเมธี (เทวประภาส มากคล้าย) โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
- ☒ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา
- ☒ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์
- ☒ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ
- ☒ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ตั้งแต่ ๑ เมษายน ๒๕๖๕ จนถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕ ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้น ก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. ได้รูปแบบ หลักการ และกระบวนการในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๒. ได้กลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ

(นายประทีป พ่วงสุข)

ตำแหน่ง นายกเทศมนตรีตำบลเนินมะปราง

ผนวก ค
ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้ และกิจกรรม
ที่ได้ดำเนินการและผลที่ได้รับของโครงการ

**ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้
และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการและผลที่ได้รับของโครงการ**

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุมัติประสงค์	โดยทำให้
๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	- ทราบแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างศักยภาพ - ทราบแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว - ทราบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว - ทราบแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน - ทราบข้อมูลพื้นที่วิจัย - ทราบผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง - สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้	ข้อที่ ๑	ทำให้สามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทางและกรอบดำเนินการวิจัยได้
๒. ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๒๓ ท่าน และการศึกษาเชิงปริมาณ ๔๐๐ ท่านในพื้นที่	- ทราบระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก - ทราบองค์ประกอบเบื้องต้น ที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒	- สามารถวิเคราะห์ระดับศักยภาพ จุดแข็ง, จุดอ่อน, โอกาส และอุปสรรค ในการจัดการการท่องเที่ยว - สามารถสังเคราะห์องค์ประกอบเบื้องต้นที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
๔. การเก็บข้อมูลด้วยการจัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๐ ท่าน	ประเมินผลการดำเนินงานในการพัฒนาการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกที่ผู้วิจัยเสนอ และเพิ่มเติมใน	ข้อที่ ๑ – ข้อที่ ๓	ได้รูปแบบ หลักการ และกระบวนการในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กิจกรรม	ผลที่ได้รับ	บรรลุวัตถุประสงค์	โดยทำให้
	ส่วนที่ยังขาดอยู่ให้ บริบูรณ์มากยิ่งขึ้น		
๕. รายงานฉบับ สมบูรณ์	ได้รายงานฉบับสมบูรณ์ที่ สามารถตอบ วัตถุประสงค์ของ โครงการวิจัยทั้ง ๓ ข้อ คือ ๑. เพื่อศึกษาระดับ ศักยภาพในการจัดการ การท่องเที่ยว อำเภอเนิน มะปราง จังหวัด พิษณุโลก ๒. เพื่อวิเคราะห์ องค์ประกอบที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบ การจัดการสร้างศักยภาพ ด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก	ข้อที่ ๑ – ข้อที่ ๓	- ได้รายงานการวิจัยที่ มีคุณค่าสามารถตอบ วัตถุประสงค์ของการ วิจัย และนำไปใช้ ประโยชน์ได้ - ได้ชุดองค์ความรู้ที่ สามารถเผยแพร่ได้

ผนวก ง
แบบสรุปโครงการ

แบบสรุปโครงการวิจัย (เพื่ออนุมัติจบโครงการวิจัย) สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑. สัญญาเลขที่ MCU๖๕๐๑๙

๒. ชื่อโครงการ การสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๓. หัวหน้าโครงการวิจัย/นักวิจัย พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ, ดร. (สุเทพ ดีเยี่ยม)

หน่วยงานที่สังกัด วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทรศัพท์ ๐๘๑-๙๗๑-๒๓๘๕

E-mail suthepdee๕๕@gmail.com

๔. ความสำคัญ/ความเป็นมา/ประเด็นปัญหาก่อนการวิจัย

นับจากการเกิดวิกฤตการระบาดทั่วของไวรัสโคโรนา พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๓ ที่เกิดการระบาดทั่วโลกที่กำลังดำเนินไปของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙; โควิด-๑๙) โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ และประเทศไทยเริ่มในเดือนกุมภาพันธ์ อันนำมาสู่การประกาศงดรับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศและจำกัดการเดินทางท่องเที่ยวของผู้คนเป็นเวลาหลายเดือนในกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๓^๑ เพื่อสนองต่อการป้องกันการดำเนินของโรคดังกล่าว ทำให้ส่งผลกระทบต่อแนวคิดนวัตวิถี (นวัตวิถี) ในการจัดการชุมชนเพื่อให้มีศักยภาพพร้อมรองรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจจากภาคบริการที่ประสบกับวิกฤตภาคบริการและทำให้ขาดรายได้ไปจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจโดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวในรูปแบบเดิมไม่ประสบผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควรภายใต้วิกฤตที่มีการจำกัดการเคลื่อนย้ายของผู้คน

แต่จากการรายงานผลการแพร่ระบาดของโรคในประเทศไทยดังกล่าวในกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประเทศไทยอยู่ในจุดที่ได้รับการยอมรับเรื่องการป้องกันโรคระบาดจากนานาชาติและวิถีชุมชนชนบทเป็นส่วนหนึ่งที่โอบอุ้มรากฐานของการดำเนินไปของเศรษฐกิจในฐานะรากภายใต้วิกฤต^๒ ทำให้พบว่าจุดแข็งของชุมชนบนฐานของการใช้ความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนในชนบทไทยทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี การสร้างอัตลักษณ์ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ สามารถปรับตัวเรียนรู้เพื่อการอยู่รอดทั้งของบุคคลชุมชนและสังคม จึงแสดงได้ประจักษ์ชัดว่าภายใต้วิกฤตทั้งทางเศรษฐกิจหรือสาธารณสุข ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงและอยู่รอดของชุมชนไทย

ดังนั้น ภายใต้ปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอรอยต่อกับจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดพิจิตรนั้น มีตัวอย่างของชุมชนที่

^๑ ราชกิจจานุเบกษา, “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง ท้องที่นอกราชอาณาจักรที่เป็นเขตติดโรคติดต่ออันตราย กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโรคโควิด ๑๙ (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๓”. เล่มที่ ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๙๓ ง, วันที่ ๒๒ เม.ย. ๒๕๖๓, หน้า ๑๖.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, สช. ย้ำ ‘พลังชุมชน’ คือปราการด่านหน้าเอาชนะโควิด ๑๙, (ออนไลน์), แหล่งที่มา <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/1371> (๑๐ ต.ค. ๖๔).

สามารถบริหารจัดการจนอยู่รอดได้ภายใต้วิกฤตดังกล่าว อีกทั้งบริบทพื้นที่ยังมีความหลากหลายมีทั้งอุทยานแห่งชาติแหล่งท่องเที่ยวและจุดแข็งด้านภูมิปัญญาวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่สำคัญอำเภอหนึ่งของจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกมาศึกษา โดยเริ่มจากการพัฒนาชุดองค์ความรู้ เพื่อนำความรู้ที่กระจุกกระจายอยู่ในบริบทต่างๆ ของชุมชน ทั้งบุคคลหรือเอกสาร (Tacit Knowledge) มาพัฒนาให้เป็นระบบ และให้มีสภาพเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดเจน (Explicit Knowledge) เป็นชุดความรู้ หรือการจัดการความรู้ (Knowledge Management: KM) เพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ และสามารถนำไปพัฒนา ต่อยอด เพื่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้เกิดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก อันเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการ ค้นหาศักยภาพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของอำเภอเนินมะปรางจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริงต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยโครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง นวัตกรรมของชุมชน ภายใต้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นการทำโครงการวิจัยที่มีผลจากการต่อยอดงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกมีส่วนร่วมในการวางแผนรับมือขอรับในบทบาท และหน้าที่ต่างๆ ของหมู่บ้าน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้ที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับการใช้สมุนไพร เพื่อการรักษาโรค และทักษะในเรื่องต่างๆ คนในชุมชนมีความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ในพื้นที่ของตนเอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาเพื่อสร้างและพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายตัวแทนชุมชน/ หน่วยงานภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง เพื่อหารูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่อำเภอรอยต่อกับจังหวัดพิษณุโลกจังหวัดพิจิตรที่ชุมชนสามารถบริหารจัดการจนอยู่รอดได้ภายใต้วิกฤตดังกล่าว เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการ เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง

๕. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๕.๑ เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
- ๕.๒ เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
- ๕.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๖. ผลการวิจัย/การแก้ปัญหาโดยการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงรูปแบบการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๖.๑ สภาพทั่วไปของระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

พื้นที่ที่ทำการศึกษา ๖ ตำบล ในอำเภอเนินมะปราง มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมด ๔๖ แหล่ง แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ร้อยละ ๕๕ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รวม ๒๕ แหล่ง ส่วนใหญ่อยู่ในเขตพื้นที่ ตำบลชมพู และตำบลนาหมั่ง ตามลำดับ รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวในมิติศาสนา ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใน ตำบลเนินมะปราง และตำบลชมพู ซึ่งมีพื้นที่ติดกันในบริบทแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ความงดงามทางธรรมชาติ ทั้งหมดล้วนมีจุดเน้นอยู่ที่การชมทิวทัศน์อันงดงามของภูเขาหินปูนในพื้นที่เป็นเบื้องหลัง สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นฐานในการสร้างโปรแกรมและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวอันหลากหลายที่นำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ที่ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเนินมะปรางในปัจจุบัน โดยในระยะเวลาที่ผ่านมา แหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด ๑๙ ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในอำเภอเนินมะปราง

โดยระดับสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลกในปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ สภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการทดสอบสมมติฐานจำนวน ๔ สมมติฐาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานะ และความคิดเห็น ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรต้น คือ ระยะเวลาจากประสบการณ์การทำงาน, อาชีพ, ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และความคิดเห็นต่อภาคส่วนที่ควรมีหน้าที่ฯ ต่างกัน มีระดับการประเมินสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนในอำเภอเนินมะปรางผู้ตอบแบบสอบถาม มีมุมมองต่อสภาพการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฯ ที่แตกต่างกัน ตามบริบทและภูมิหลัง ที่มีความหลากหลาย ทั้งในด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ ฯลฯ ที่ทำให้มีความรับรู้ต่อความพร้อมในด้านต่าง ๆ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวฯ ในพื้นที่แตกต่างกัน

๖.๒ องค์ประกอบด้านศักยภาพที่สำคัญต่อ การจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

องค์ประกอบที่สำคัญต่อปัจจัยความสำเร็จเชิงกลยุทธ์ ในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถจัดลำดับตามความจำเป็นเร่งด่วนใหม่ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น 7 ด้าน 12 กลยุทธ์ คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน, ด้านขีดความสามารถในการรองรับ, ด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว, ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว, ด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนทางการท่องเที่ยว, ด้านกิจกรรมและกระบวนการท่องเที่ยว และด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยสรุปในสามด้านแรกที่มีความจำเป็น คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ต้องมุ่งประเด็นความรู้ถึง การเข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ประเด็น

การมีส่วนร่วมลงมติดำเนินการโครงการ หรือกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เป็นต้น ด้านขีดความสามารถในการรองรับ คือต้องคำนึงถึงการจัดการแก้ไข ปริมาณขยะ หรือคำนึงถึงสภาพความเป็นธรรมชาติดั้งเดิมในชุมชน จากการที่มีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวในพื้นที่ (ด้านชีวกายภาพหรือด้านนิเวศ) รวมทั้งประเด็น จากผลกระทบต่อปริมาณการใช้ทรัพยากรน้ำ หรือข้อจำกัดการใช้ลานจอดรถชุมชน (ด้านการจัดการและสิ่งอำนวยความสะดวก) ในระดับที่ชุมชนยอมรับได้แค่ไหนเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสามด้านแรก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน, ด้านขีดความสามารถในการรองรับ และด้านการบริการแก่นักท่องเที่ยว มีจุดเน้นที่การพัฒนาให้คนในพื้นที่รู้จักใช้สื่อ Social Media การสร้างจุดเช็คอินในบริการแอปพลิเคชัน เสริมความรู้ด้านการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อการสำรองที่พักในระบบออนไลน์ที่เป็นที่นิยม เช่น Airbnb, Agoda การให้คนในชุมชนใช้เครื่องมือซอฟต์แวร์ทางภูมิศาสตร์ออนไลน์ในระบบแอปพลิเคชัน เพื่อสร้างการรับรู้ตำแหน่งของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่

๖.๓ แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า

แนวทางในการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และแนวทางการพัฒนาซึ่งได้รับการยืนยันแนวทางจากการสนทนากลุ่ม สามารถจัดลำดับตามความจำเป็นเร่งด่วนใหม่ จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ แบ่งเป็น ๗ ด้าน ๑๒ กลยุทธ์ ๘๒ แนวทางการพัฒนา ทั้งนี้แนวทางการจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก สามารถประยุกต์ใช้ตามแนวพระพุทธศาสนา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีองค์ประกอบ คือ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับจัดการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง ได้แก่ อปริยานิยธรรม ๗ กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ เบญจกัลยาณธรรม ๕ สาราณียธรรม ๖ ทิฏฐธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ อิทธิบาท ๔ และเวสาร์ชกรณธรรม ๕ บุรณการสอดคล้องกับการจัดลำดับความจำเป็นในการนำไปปฏิบัติจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ ธรรมะแกนฐานสำคัญ ในการกำหนดและสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ประสบผลสำเร็จได้ในทุกมิติ

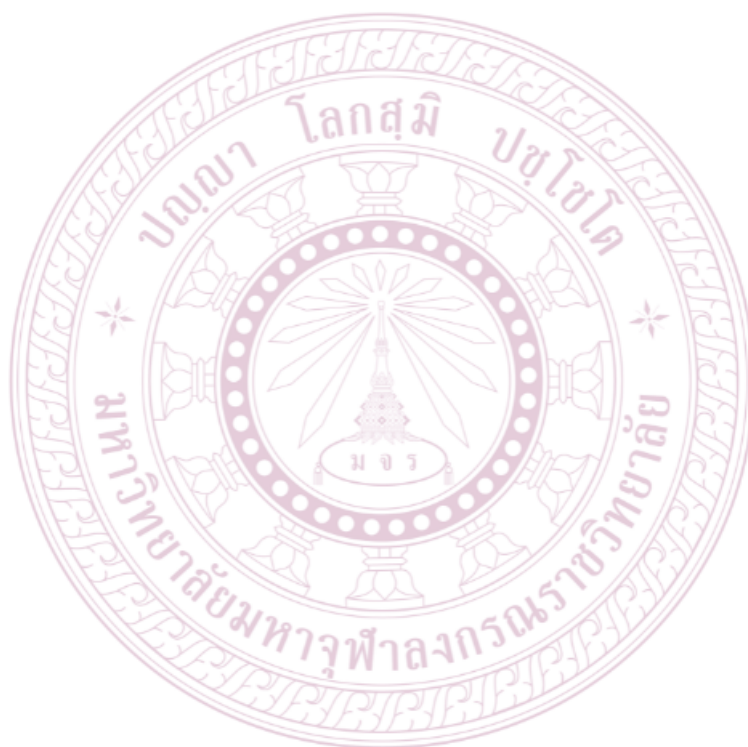
โดยแนวทางการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก จะต้องเริ่มพัฒนาโดยใช้แกนบทบาทของ สามภาคส่วนพัฒนา คือภาครัฐ เอกชน โดยมีภาคส่วนชุมชนเป็นผู้ร่วมพัฒนาและได้รับประโยชน์สูงสุดจากการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ตามลำดับ และมีข้อเสนอแนะต่อภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ให้มีการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกัน แนวทางการพัฒนามี ๒ แนวทาง คือ การพัฒนาระดับชุมชน ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชน เอกชนและผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เปิดเวทีสาธารณะให้ชุมชนกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ โดยใช้หลักการของ การมีส่วนร่วม บนพื้นฐานหลักธรรม อปริยานิยธรรม ๗ ในการพัฒนางานในขอบข่ายการสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนามากที่สุด มีระดับการปฏิบัติน้อยกว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุด คือ Tourism Resource อันเป็นด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ที่มีค่าเฉลี่ยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาน้อยที่สุดจากการที่เป็นพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติเป็นจุดแข็งสำคัญของอำเภอเนินมะปราง เพื่อให้ผลจากการจัดการสร้างศักยภาพสามารถสร้างให้เกิดความยั่งยืนจากการพัฒนาในทุกองค์ประกอบได้ต่อไป

๘. การเผยแพร่/การประชาสัมพันธ์

จัดทำผลการวิจัยฉบับย่อ จำนวน ๑๐ เล่ม

๙. ภาพประกอบกิจกรรมการวิจัย/การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ผนวก จ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเฉพาะ

๑. พระครูอดุลธรรมสาร (บัญญัติ. เจ้าคณะอำเภอเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๒. นางสาวปณณศิริ ถนอมมิตร หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก
๓. นางสุทธิรักษ์ อาจองค์ พัฒนาการอำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๔. นางสาวมิล เกตุศรีบุรินทร์ ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก
๕. นายบุญชนะ คลองภูเขียว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๖. นางสาวธนกร น้อยพันธ์ ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านม่วง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๗. นายพงศกร พิพัฒน์เดชา ปลัดเทศบาลตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๘. นายวรชัย เทียงไธสง กำนันตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๙. นายมานพ สังข์เทศ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๘ บ้านเผ่าไทย ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
๑๐. นายชัยวัฒน์ กะถินทอง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๑๑ บ้านร่มเกล้า ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการให้สัมภาษณ์

- ภาคประชาชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน ๔ กลุ่ม รวม ๘ คน คือ
- กลุ่ม ๑ เครือข่ายเอกชนในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่
๑. นายพิษณุชัย ทรงวุฒิ ผู้ก่อตั้งเครือข่ายกลุ่มคนรักเนินมะปราง ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
 ๒. นายธงชัย ปัญญาคำ ประธานกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนบ้านใหม่ชัยเจริญ ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
- กลุ่ม ๒ กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่
๓. นางนิธิญา บุญสว่าง ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านนามุง (หัวเขา. ตำบลนามุง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
 ๔. นางสุภัทร จักขุศรี ผู้ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนบ้านวังขอนเหนือ (นีน้าถ้ำลอด. ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
- กลุ่ม ๓ ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์ในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่
๕. นายเนิน ทั้งทอง ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านวังขอนเหนือ (ถ้ำลอด. ตำบลเนินมะปราง อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
 ๖. นางศิริขวัญ ทองเชื้อ ผู้ประกอบกิจการโฮมสเตย์บ้านรักไทย (วิวแคมป์ขุนเขา. ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

กลุ่ม ๔ ผู้ประกอบกิจการนำเที่ยวในพื้นที่ จำนวน ๒ คน ได้แก่

๗. นางสาวศศิธร ชมภูมี ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๘. นายสายทอง ทาสี ผู้ประกอบการนำเที่ยวชุมชนบ้านนามง หมู่ ๕ ตำบลนามง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแทนผู้นำชุมชน (พระสงฆ์ และผู้นำตามธรรมชาติในวิถีชุมชน. รวม ๗ คน คือ

๙. พระครูสุภัทฺธิกิจวิบูลย์ (สุทิน. เจ้าคณะตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๐. นายทวี กมลรัตน์ ผู้ใหญ่บ้านใหม่ชัยเจริญ หมู่ ๔ ตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๑. นายเรวัตร สุขอักษร ผู้ใหญ่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๒. นายประสิทธิ์ หมื่นพหล กรรมการหมู่บ้านผารังหมี หมู่ ๓ ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๓. นางปนัดดา นาประจักษ์ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจักสาน หมู่ ๕ บ้านเนินดิน ตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๔. นางพันธ์ทอง หมื่นพหล ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้ามัดหมี่ บ้านผารังหมี ตำบลไทรย้อย อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๕. นางอรุณี ดีเยี่ยม ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๙ คน คือ

๑๖. นางสาวกชกร พุทธคุณ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก

๑๗. นายอติวัฒน์ ฉัตรกมลธรรม นักพัฒนาฯ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพิษณุโลก (ผู้ประสานงานพื้นที่อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก.

๑๘. นายศุภกิจ ชันทอง นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๑๙. นายภูริน กสิณฤกษ์ นักวิชาการวัฒนธรรมผู้ประสานงานประจำอำเภอนีนมะปราง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพิษณุโลก

๒๐. นางปณณกร รุ่งอินทร์ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สาธารณสุขอำเภอนีนมะปราง

๒๑. นายทวีศักดิ์ ล่อกา ปลัดอำเภอนีนมะปราง

๒๒. ร้อยตรีแจ่ม มีบุญ รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๒๓. นายสุริยันต์ ชัยพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนีนมะปราง ตำบลนีนมะปราง อำเภอนีนมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

๒๔. นายสาทิต วงษ์ตะวัน เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าถ้ำผาท่าพล อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

